

Staats- und
Universitätsbibliothek
Bremen

H E R Z O G
A U G U S T
B I B L I O
T H E K

Staats- und Universitätsbibliothek Bremen

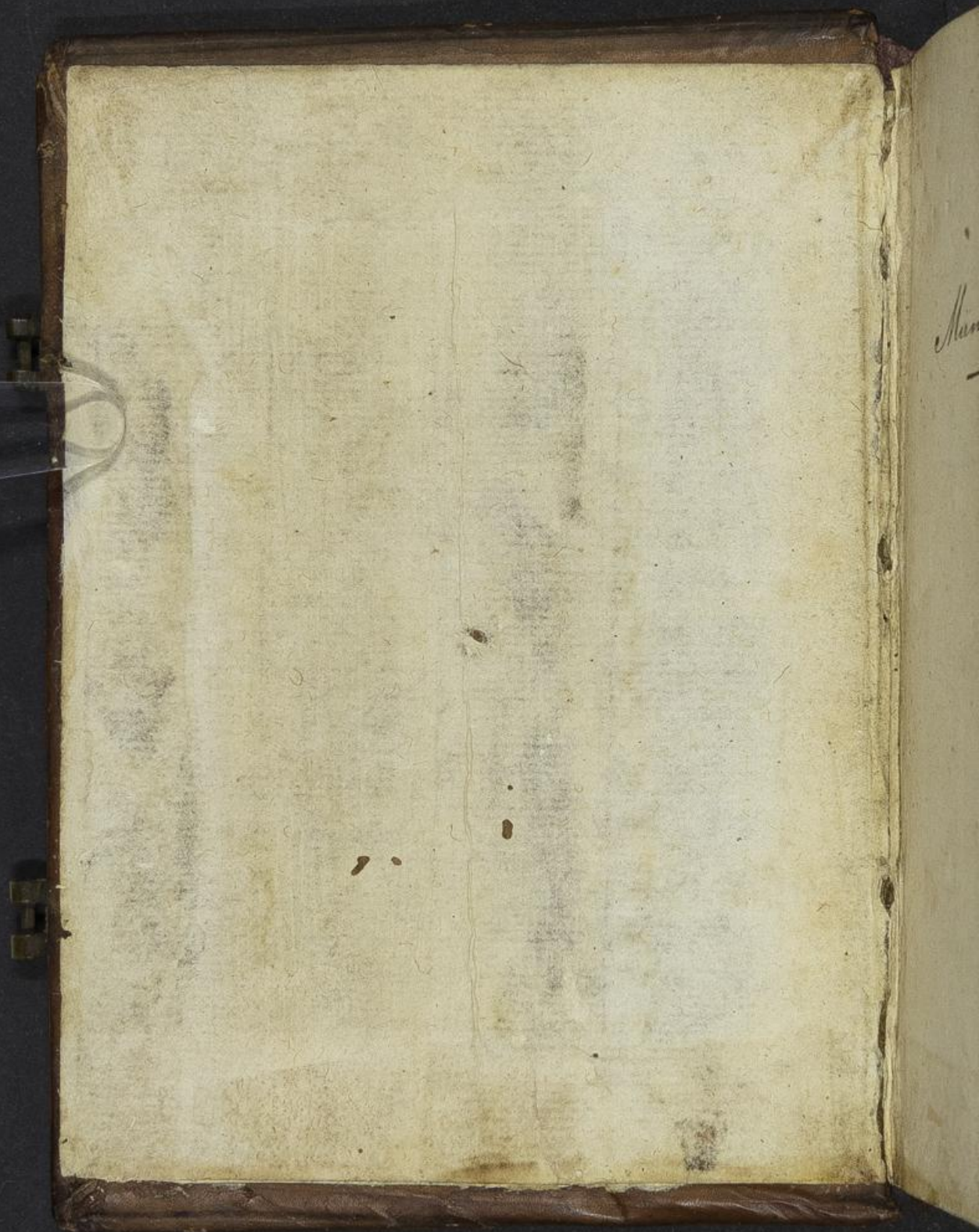
Digitale Sammlungen

Gebet- und Andachtsbuch - msc 0023

[Niederlande], [um 1500]

[urn:nbn:de:gbv:46:1-115802](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:46:1-115802)

Nro 23.

Manuscripta c. 23.

Sade benindoo

Commandato

~~Commandato~~

Datiny

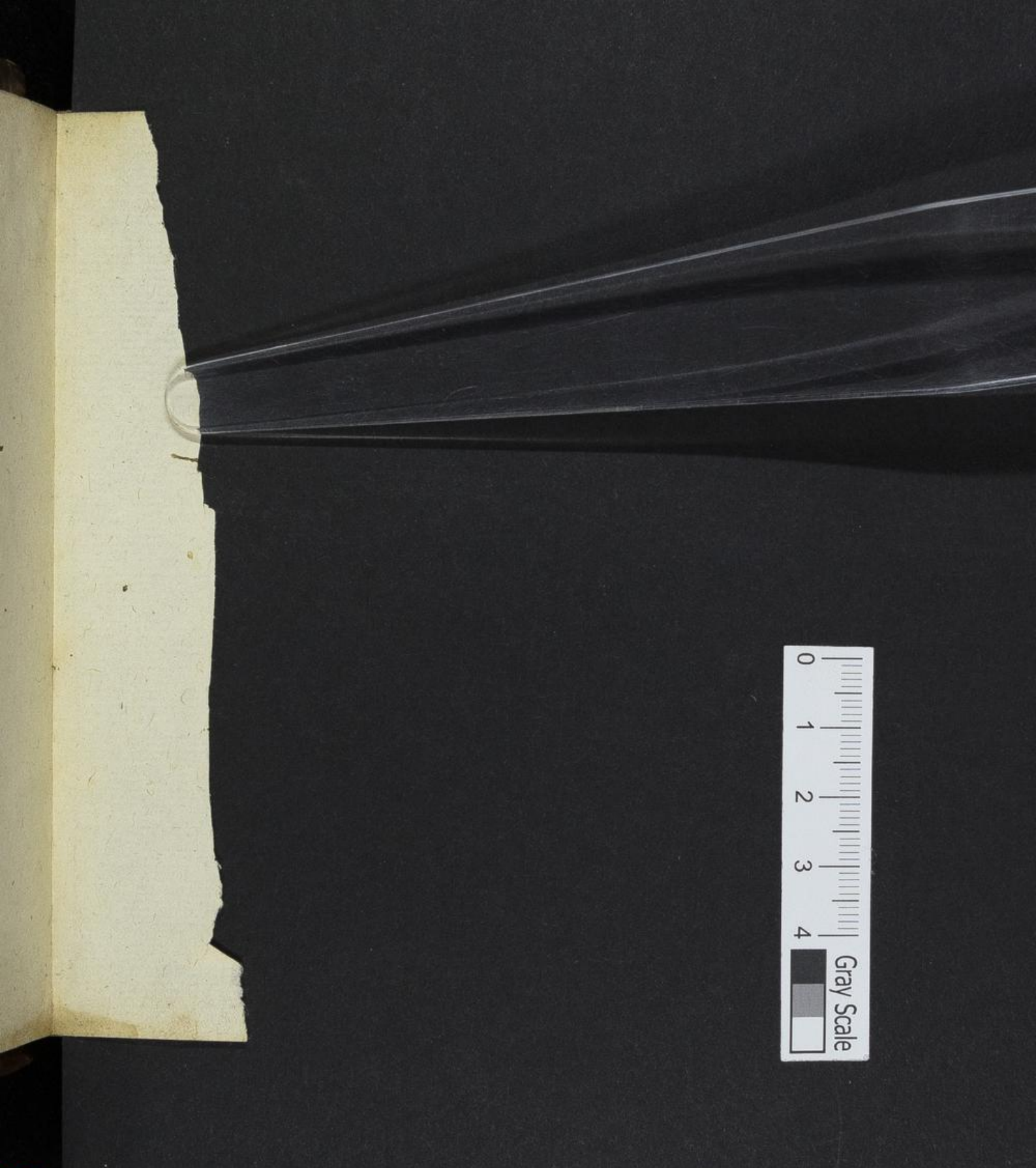
offmoy Maria van Sch
Smot

Debae Amendo Gouri

Goaly ommy andominko
niny

Commy
R. R.

Maria Day Sch.
Gund

Nr. 1.)

Omit uerdel
nupenē n
ghen tot
de seide l
sagen het
coent en d
ghelent r
duren. En
my vrede j
Also als p
raet en l
den op dat
beieten. M
het mit de

O En leste *hier begint die pas-*
sach hi van sie ons here ihu xpi
verren comē sijn wederfaken
 mit vachelen mit lanteernen en mit
 wapenē nochtan en werte hi sijn ion-
 gheren tot dat si daer bi waren. ende
 doe seide hi hē. *W*hi hebt genoegh ghe-
 slapen. het is ghenoech. *S*iet die vre-
 coemt. en die soen des mēschē sel ouer-
 ghelēuert werdē in die handē der son-
 daren. *S*traet op laet ons gaen siet die
 my vradē sal is hier bi. *I*n een epistel
Also als xps die sterke myre niet ghe-
ruet en heeft wat si hem doen wou-
den op dat hi di mochte verighē en
besitten. Also en selstu oec niet achten
hoet mit di gaet. des du hē moegeste

verrighe en besitten. Also dattu alle
sande des goets en des lichaems en dijs
selfs verghetes om hem also als hi
scheen om di hem seluen vergheten
te hebben. **I**c bidde di o alre suetste
he ihu xpe. dat ghi mij die ghenade
gheuen wilt dat ic van mynen
sonden en ghebreken op moet staen
tot waerachtighen doechden. **E**n
dat ghi mijn turghe slaperige herte
vermaekerē wilt en onstekē in uwer
mynē en dat ic mij mit medelidender
herte kerē moet tot uwer heiligher
passien en gheerne mit v te liden.
En iudas die he verrade hadde wiste
die stede wat ihus dicke mit sinen
iongheren da te gad qua. **D**aer om

5
iudas scarioth een vande twalene
Doe hi een vgraderinghe vā ghe
selschap ghenome hadde. En die
dienre vāde bisscoppe. en vā
pharyseen En doe ihs noch aldus
sprekende was quā iudas daer
en mit hē een grote scier mit
lanteerē en vackelē en rompe
nē. mit sweerde en colus en
mit stockē. die ghesent ware
vāden priesterē. en vāde oveste
priesterē. en vāde scribe en
vāde oude. Die hē bradende
was gaf hē een teyke. en seide
soe wie ic ruste sal die ist. hout
hē. en leidet hē wissehe. En doe
hi quā alte hant ghinc hi tot iym
en seide **O**hegruet sijstu meester
en rustede **I**hs seide **O** iuda mit

dien cussen vinderstu des mēstē
soen vrient waer toe bistu ghe
comē Incelyn Doe quā die
bloedighe beest tot dīnē heilige
monde om di te cūssē. en du
en vfinderste hē niet. mer du
leydeste suetelijc dīnē hōnich vloey
endē mont dīer nye boesheit in
en quā. aendē mont die vol en
oūvloeyende vōns vā boesheidē
omnosel lam gods wat ghemēens
haddestu mitte wolue wat ghe
meenschap heuet xps en die diuel
axer hē dat dede dīn goedtērichē
dattu hē alle die dinghē beweseste
die die boeshē sijnē heidē herte
bewekē mochte. want du vmaen
deste hē oūder vrienſcapē en
seideste vrient waer toe bistu ghe

6
comē **O** here ihu xpi die vā nūdis
dine discipel obgheleneit wout
ste wesen. **v**leen mi dat ic di in
diselue noch in minne naesten
nimmermeer obghene en moet
noch mine weder-sake weyghere
en moet de dienst d' myne **m**

En wāt ihs wist al dat op hem
toecome de was trat hi voert
en ghinc he willens te ghemoot
als bereyt tott passie te hyden
voersalich der mēsche **A**ncehn
O goede ihu hoe bereyt dyn gheest
tott passie was toendestu clær-
like **D**oe dyn viande dyn bloet
storters mit dine vīnd quame
en sochte dyn leue mit lantee-
ne. en mit fackels en mit wap-
ne. en du he willens teghen

ghingheste en dedeste di hē kun
dich ovmde den teyke dat si
ontfanghe hadde vā dūne ver
rader. Ic bidde di o kike mynheste
hē. Doer dat mynlike te ghemuet
gaen dat ghi uwe vraden en
de ghenē die v vānghe woude
te ghemuet ghiet. dat ic myn
wederfakē. of die mynne natu
re onghelyc sijn. mit oetmoedi
gher mynsamhet te ghe moet
moet gaen **m** **Q**en ihs seide hē
wien suetti. **E**n antwoerde hem
ihs vā nazareth **I**hs seide hē ic
bint **E**n iudas die hē vriet stont
oet mit hē lude. en doe hi seide
ic bint ghinge si achterwert en
viele op die eerde ned **I**n leue
ons here **E**n en ontsage hē des

met dat nuse idie vre dinnre van
ghemisse alle ter eerde ned sloech
ste. **D**attu met en dedeste om di
te besnuden. mer op dat die me
schelike vmetelich bekene soude
dat si met en vmocht tegē di
dan also veel alstu hē woudeste
vhenghe **I**c bidde v goede ihu
wat v woert also crachtich was
dat v wed sake ned vele. so wil
mij gheue dat v godlike woert
also crachtelike moet liden idē
ore mijne siele. dat m mij ned
moet vallen. **A**lle houdie en ydel
glorie. en al dat in v godlike
oghe myshaghelike is. **E**n ghif
mi dat ic m ghemre heidicht
noch blyntheit of onbekentheit
des ghemets achter werre ned

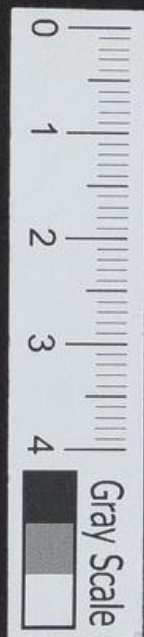
vallē en moet mer dat ic ned
vallen moet in rechter kēnisse
myns selfs en in grondiger oet
moedicheit myns hertē. **v**

En dāe vraghede hi hē anderwerf
wien suert ghi si seide ihm naza
remū. **h**is antwoorde hē ic heb
v gheseyt want ict bin **i**st dan dat
ghi mi sucket. so laet dese en wech
gaen op dat vulllet worde dat
woert dat hi sprac. Die du mi ghe
gheue hebste. **v**ā hē en heb ic nye
mant vloze. **E**n aldus so gaf hē
onse hē willichlike oʒ totte hē
daer hi om ghecome was. **w**aer
in wi gheleert werde. **A**ls een
leere op dese selue woerde seit
ist dat wi ihm waerachtlike
suckē en begheere te wijnde. so

8
sulle wi alle dese. dat syn alle ghe
scape dinghe voer bi late hde
Want hi is alre begheerte ghenoech
te. Ic bidde v alre mynlicste heer
dat ghi mi die ghenade gheue wilt
dat ic mi mynlike en oetmoedeli
ke ovgheue moet ond minne ovsse
en myn huusghe note daer ic mede
ome gae. Also dat si mi verliken
ghebidde moeghe. en so wat hde
mi va he toe coemt goe dertier
lic te hde. En altoes ene andere
te ontsuldighe. en met te beghe
re dat ye want om minne wille
ghequet set werde. **v**

Doe si saghe die ontrint ware
wat toe comede was seide si he
he of wi mitte sweerde sloeghen
en sich symo pet en va dien die
daer bi stonde vnde gheue die

swaert des waerde gods also in
mynre herte dragē moet. dat
ic daer mede alle myn viandē
en haer becoringhe. en al myn
ghebrekē verwinne moet. **vi**
Pof wilstu dat ic minē vader
met biddē en soude moeghe
hi soude mi no gheue meer dā
xi leegione d' enghelē. **heer**
hier die ovgrote goedtierenhē
xpi die hi bebroest heeft onder
die enghelē. in dien dat si hare
heer hētē cruce. **ic** bidde v onse
mynlicste heer. dat ghi v heilige
enghelē. en die hulpe d' heilige
in mynre crancheit en onvol
comēheit te hulpe sendē wilt
en sterke mi mit hare ghebede
en besterme mi dat ic in ghemē

mit ihm wone een sweert hebbende 9
rechtke de sijn hant ~~h~~ wt. en toech
wt sijn sweert en sloech eens
prince d priesteren knecht en
houwede he sijn recht oer kijn
of. en die knechts naem was
malcus en ihs antwoerde en seide
he laetet tot mi Doe seide ihs
tot petru stect din sweert in
dijn scheide. Alle die gheen die

dat sweert ontfangē fullē vādē
sweerde steruē **ic** bidde v lieue
he dat ghi mi die ghenade gheue
wilt dat ic dat sweert minne
tonghē also beluedē moet dat icker
minen eue mēsche niet quetsche
mede wesen en moet **En** dat ic dat

beformighe in wōnē en werde **viij**
Den kelc die mi mijn vas ghege
 uē heeft en sal ic die met drinc
 kē. hoe sultē dā die scrifturen
 vūllet werde. wāt aldus moet
 gheschien **Enaerd** o here ihu
 xpi dē kelc dē du ghedronckē
 hebste. **D**it is dat die siel alre
 meest beweghet en vriesich ma
 ket. wāt dāer wort dijn onwt
 sprekelike trouwich. der mynē
 in bewiest. **en** dat wert onser
 salich. dat nyemāt in hemel noch
 in dē eerde volbrengē en mochte
Ic bidde v goede ihu dat ghi mi
 gheue wilt een mynlic bereit
 ghemoele in alle hē waent
 in coemt vā bōnē of vā butē
 begheertic vā inder vaderliker
 hant te ontfanghē **en** alle dat

lixe dat my vande mēsche toe coemt
met ommevdelic te ontfanghē
mer dat ghi dat vā vader liden
ontfermhērich op my vhanget **ix**
En ihs ruerde des knechts oer
en make de hē ghesont **E**n dit
zede hi onder bekeringhe wille
d' gheente die daer bi stonden
Bernaerda o xpe die homich
rote dymre suetiche en het oer
doe met of die ontfermhērich
op dym viande te drupe want
dym viants oer dat vā sinen
iongher of gheslage was makes
tu ghesont **E**n bedwongeste die
vuerich dym besceermers dat
hi die gheen die di heen leyden
niet en moeyde vmaledijt was
haer wed spānighe verwoetheit
Dien die groetheit des myn

71
kels noch die goedtieren. ⁷¹ der
ghesontmakinghe met beweke
en mochte. **I**c bidde u o goede ihu
want ic mijn siel mit niemghē
wondē swaerlike ghequetset
heb. dat ghyse mit uwer ewiger
goetheit ghesont make wilste
En hoe ic yemant mit wēde
of mit werke ghequetset hebbe
of die myne i enigher maniere
te broke heb. dat ghy dat omdē
uwer heiliger passie wed' heel
make wilste. **E**n mi dat o goe
de ihu ontferhertelike vghene
wilste. **I**n dier vze seide
ijis totte ghene die tot hē gheco
me wāre. **D**e prince d' prieste
re en die meyster scap vādē te
pel en dē oude. **I**hu sijn wt ghega

mit sweerde mit colue en mit
stocke recht als tot ene moede
naer om mi te vanghe. **D**aghe
hy sat ic bi v leerende inde tempel
en ghi en venget mi niet. **A**er
dit is v vre en d' duisternisse moe
ghenth. **D**it is al gheschiet. **O**p
dat der **A**pheten scrifture v wil
let worde. **O** alre suetste xpo
O goede ihu en was dit niet waer
he en wil te recht die vre der
duisternisse. **D**oe si mit vblind
herte. **O**m di te sueke quamen
m's nacht. **D**u die dat waerich
tighe licht des leuens biste. **I**c
bidde v o alre suetste he dat ghi
mi die ghenade vlenē wilt dat
ic v godlike vnaminge vā bynē
en vā birtē also vltzlike waer
nemē moet. **O**p dat ghi mi in die

vze mynre doot met iuwelike
 toe en spreket. dat dā 16 myn vze
 en macht d' diuist' nisse. wat ghi
 my daghelix vmaent hebt en
 ic uwer vmaninge met gehoer
 sam gheweest en heb **xi**

¶ Dat gheselschap en die tribune
 en der iode knechte quamen aen
 en sloegē die hāde in ihm en vengē
 ihm. **E**nch dese vrede gheselschap
 comē op dme hē mit grote ghe
 rucht. en alst te vmoede 16. soe
 hielde si hē waer si hē houden
 mochte sond' eny ghe ontferm
 hertich. **o**ch hoe iamerlike han
 tierde si hē doe si hē grepe. wat
 si sloegē hē. en dede hē dat arch
 ste dat si mochte. **S**naerd' wie
 salt sond' suchte hore dat si in
 dier vze haer manslactighe

hande aen di sloeghe. en o goede
ihū dyn onofel hande mit bande
bonde als een onofel lam dat met
en sprac en toge di laste ic als
een dief tott galghe. O here ihū
xpi die vnde ieden wt myne
om mine wille gheuanghe woutste
wese. Leer my dat ic alle myn sone
my vstant en mine wille stude
ic i dine dienst gheuanghe moet
houde. op dat ic omme dine
goetheit. vnde ewiger vngheuse
der doot behuet moet bliue

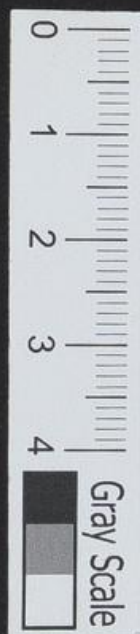
En bonde ihū syn hande oft een
dief hadde gheueest Augustina
En bonde den ghenē daer si billic
of begheert soude hebbe onthode
te wesen. O here ihū xpi die vnde
boser mēsche hāde vā myne wout
ste ontbonde wese. Ic bidde di

ontbint die bandē mynre siēde
 En binde mi also weder mitte
 ropē dynre ghebode en dynre
 rade. en mitter vmaninghe dyns
 alre heffte willes op dat alle die
 ledē myns lichaams. en alle die
 crachte mynre siele. en al dat
 tegē dine godlike wille wesen
 mach in mi nimmermeer ontbon
 de en moet werde **XIII**

Doe vloegē alle syn iongheren
 en hietē hem **E**n ionghelinc die
 mit enē syndael ghecleet was op
 syn blaete huut volchede hē. en dien
 grepe si. en hi werp dat cleet vā
 hē. en ontuloech vā hē al naecht
 mer wt voutē syn discipule
 hadde. Doe si en werch hepe en
 vā hare gheminde meyste scheidē
 mostē **O**ch hoe node och hoe streyde

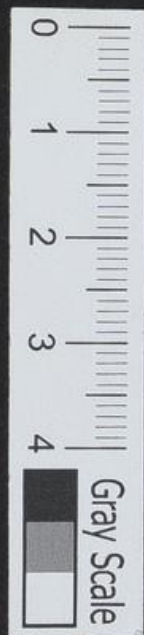
eusde
 ergo el

och hoe ontroestelic och wat se
me roepē en suchte si gāne doe
si alse vaderlose kint mit vrese
bewanghe en wech ghingē och
hoe dicke saghe si omme siende dat
haer heer ghebonde sond' een ghe
leert wert als een sacht lam sond'
wed' staen of gherucht volchede.
O here ihu xpi die dyn wtroren
discipulē vā di hetste vlyen ont
fanghe in dyn voer uluchigha
deerne en houde in bi di mitter
nacht dyme almachtich op dat
ic noemermeer mit minne eyghe
ne wille vā di en moet scheide
En leyde he mit haesticheit
en mit groter iacht opwert te
iholm sond' enighe ontfermer
ticht. Die leydinghe xpi gheschede
mit ghewelt mit cōfucie en mit

rouweliker sericheit **S**ich dan
 onsen hē aen hoe hi gheleit wert
 vande bosen mensche vā dat reijer-
 kijn cedron haestelic mit eenre
 groter iacht opwert tot iherlm mit
 ghebonden handen **E**n als men
 seit mit eenre ketenen om sinen
 hals. sond' mantel mit enen rock
 onghegort niet sierlic onderhets
 hoefdes. neder bockende ter eerden
 vā moeyttheit en vā groter iacht **E**n
 hoe hi ghic als een onnosel lam onder
 die wolue. **E**n hoe hi dat si hē leyden
 verwoedelic als of hi een quaet mēsche
 waer. en te mael omachtich hē te besnide-
 de. **O** hē ihu xpe die mit gewapend hant
 recht als een misdadich mēsche lastlic vā
 stede tot stede gelent woutste wese. ghif my

die cracht dat ic ouermids gheenre
becoringhe der bofer gheesten en der
bofer menschen vā dinē lieffte wille
ghelept en moet werden

En si brochten hem ierst tot anas.
wat anas was cayphas swagher
die bisscop was dies iaers. **H**et was
cayphas die den iode den raet gaf dat
tet nūt waer enē mensche voer dat
volck te steruē. Aldus brochte si hem
als enē moerdenaer totte bisscoppe. daer
die prince der ioede vgaert ware en
hē wachtede. **D**u moegestu merke hoe
qualic si hē ontfengē. **H**oe dat si hē sonder
eer dede neder sittē op die eerde voer hem.
Hier om sich dan hoe dīn hē sit onder sijn
viandē vsmaet en onteert en ghelaten
vā sinē iongere en vriendē. **E**n spelzet
tot hē. **O** heer ihu xpc hoe vsmaet en
onteert sitti hier alleen onder dese

bose mēschē en ic v met helpe en mach
 och myn enyghē troest waer sijn
 dyn ionghere en dyn vriende die
 di helpe soude. **O** here ihu xpi die
 ierst tot ons ghebrocht en ghepre-
 sentiert woutste wese **Ic** bidde di
 vleen my. dat my myn rede also leyde
 moet. en dyn ghenade myn rede
 also vlichte moet op dat ic leeren
 mach alle minne wille. en al myn be-
 gheerte eer si te werke gheset werde
 tot aenwysinghe d'rechtē rede ley-
 den en presentiere moet **m**

Symon pet' volchde ihm en een and
 iongher. mer die iongher was mit
 te bisscop bekent. en ghinc mit ihs
 in des bisscops hof. **P**etrus stont
 tott' duere bute **D**oe ghinc die and
 iongher wt die mitte bisscop bekent
 was. en hi seidet der duerwachster
 en leyde petrus in petrus sat bute

inde houe achter werte. En doe si
ontfanghe hadde vuer in de inde
houe. Doe stonde die knechte en
dienres bidde roke wat het was
tout en wermde he. Petrus was
mit he en staende wermde hi he
mit in de vā he. Doe een ionc wyf
die die duer wachtede een vāde
deerne des oyste priesters sach. dat
hi he wermde. en sat bidde lichte.
Doe si he aen ghesien hadde quam
si tot he en seide. Du werste oet
mit ihu nazareno. en en bistu oet
met vā sine ionghere. En hi loechte
de dat voer he alle en seide wyf ic
en bin ic niet noch ic en weet noch
ic en kene wat tu seggheste. En hi
ghinc wt bute de houe en die haen
trepede. Doe hi wt duere ghinc
sach he and werf een and deerne

en seide de gheue die daer bi stonde
 de gheue die daer was. **D**ese was
 oec mit ihu nasareno. **E**n and sach
 he en seide du biste een vande ghe
 ue. **E**n doe vsaecht hi he anderwerue
 mit ene ede en seide. **E**n mēsche ic
 en bin niet. **E**n tot daer na daer
 die tijt tussche was omtrint een vie
 quante die daer bi stonde en seide
 tot petri. **W**erlic du biste een vande
 gheue wat dyn sprake maket di
 openbaer. **W**ant du biste oec een
 gheloesche. **E**n een vande des bisschops
 knechte sijn newe wies oec petrus
 of sloech sterkedet en seide. **E**n wer
 like dese was mitte gheue. en en
 sach ic di niet mit he inde houe.
Doe begā hi te vrike te loechene
 en te vswere wat ic dese mēsche
 niet en kēne dien ghi segt. **E**n

vluchte mede doe hi noth sprekede
was doe tinnede die haen **En** die
heer keerde he ome en sach petru
nen **En** petrus ghedochte des here
woert. dat hi ghesent hadde eer die
haen twee werf tinnede selstu mi
driewerf loechene **En** petrus ghinc
wt en weende bitterlic **Denc** hoe
droenich iohes en petrus ware.
als si onse heer saghe mit pme
vmoeyt. en hoe petrus sat va bme
en weermde he. **Wat** dat waer
achtighe vuer va bme gheleffcher
was. **En** onse he als hi he driewerf
loechende aensach. **en** als petrus
sach dattet onse he gehoert hadde
ghinc hi meen hol en tinnede bit
terlic **Leo** o heilich apostel hoe sa
lich ware die tinnē die om die
sude des vsakens of te doen die
tinnicht des heilige doepfels hadde

77
ghere ihu xpi die vā petro den
prync dymre apostele drie werf
vsaket woutste wesen. En doe
du hē ontfermlykelike aensaechste
sijn mysdaet dedeste bescreuen.
Ic bidde di dattu mi oec aensien
wilste mitte oge dymre goeder
tievēheit. en gheue mi cracht dat
ic nimmermeer di mit woerde of
mit werke vsake en moet. en
mijn sūde also waertlike bescreue
dat ic mi voert aen vā alle valle
sūde huede moet. **mi** **D**oe
vraechde die bisscop ihu vā sine
ionghere en vā sijnre leeringhe
Ihs antwoerde hē. ic sprac s werelt
opebaerlic. ic he b altoes gheleert
inde synagogē en inde tēpel. daer
alle die ioden vgaenderde. en ic en
hē niet in dat heymelic ghesit.
Wat vraghestu mi vraechtst hem

diet hoerde wat ic hē gheseyt heb
sich dese wetent wat ic hē seide.
Doe hi dit gheseyt hadde een vāde
dienre die daer bi stonde gaf
ih̄s een k̄nebat slach en sprac
selstu also dē bisscop antwoerde.
xps woude om onse wille wese
ghek̄nebat slacht op dat wi onse
mont sonde leide bedwinghen
dat wi nōmermeer te ghe die
godlike eer en sprake. **D**enc oec
dat dese slach groet en ongenadich
was **E**n des gheh̄c als die ewāge
h̄ste vā enyger p̄mē slichte heen
segghe so doet daer toe i dymre
herte. dat si seer groet en swaer
mde oūste grade was. **O** here ih̄u
xpi die vā annas des bisscops knecht
mit enē k̄nebat slach woutste
gheslagē wese. **B**leen mi dym ghenade

die mi nimmer meer in dine danc
 brachtike loue en liet ruste. en
 vā alle ydele woerde minne mont
 bedwinge. **V** **Q**uādo sēn
 de ih̄s ghebōndē tot cyphar den
 priets d̄ priesterē. daer die scribe
 en die oude des volcs vgn̄der
 wāre en hē verwachtē. **Incipit**
 Du wortste ghebrocht totte inde
 d̄ bisscoppe o alre mynkeste hē. Wat
 ghedogestu daer omwende in dyn
 selfe volc. Din eerbaer aensicht.
 daer die enghele in begheere te staen
 wā dat alle die hemele vluchtet
 en vūlt mit bliscappe. **D**at alle
 rike lude des volcs aenbedē. maech
 tē si onreyn mitte spekel haers
 belectē mondes. **E**n sloegēt mit
 hāre vmaledide hāde. en dertent
 mit docke in spottinge en sloegē

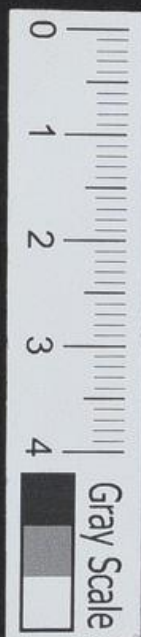

di heer alre creature in dme hals
als een vsmact knecht **D**ie ihu
xpi die vā annas tot caerphas de
bisscop gheleyt woutste wesen
En voer he vā veel dnghe onder
braghet wese. vleen mi dat ic om
dime myne wille die scalc der
boser richters niet en ontsien **E**n
dat ic wer dme aensicht mit eenre
reynre consciencie ghebrocht moet
werde **vi** **D**ie prince d'pries
tere en alle die niet sochte valse
ghetugz tegē ihm om he ter doot
te bringe en en vonden niet.
En doe daer veel valse ghetughe
ghetome ware en die ghetughe
niet bequaem en ware. **D**oe te
leste opstaende quame daer twee
valse ghetugz tegens he en seydē
wi hebbe he hore spreke **I**c mach de
tempel gods destruyere en dien

Gray Scale

na drien dage wed make **te** mach
de tempel die mit hande ghe ma
ket is breke. en byne drien dage
ene andere tymerie die met mit
hande ghetymert en is. En haer
ghetuge en was met ghenoech.
Ench dan elc sonderlinge over hie
die vnneladide onsen he moerden
en valste tuge vange he exameme
re en doeme. en hoe dat si he mit
veel lasters moerde. en hi he in alle
vdulde he hadde. en doech mit he
want wie soude here moege. dat
die heer d enghel ghe worde is.
een last d mēschē. en dat die sone
gode des vnders ghe worde is een
verwerpinghe des volcs. **O** here
ihū xpi die vnde iode mit valsche
ghetughe ghe woeret woutste we
sen. vleen mi dat ic nyemant on
rechte valscheit doenen moet en al

dat mi ghedaen wert. dat ic dat om
die mynne dyns nae mi gaeder
tierlic moet leue liden **vi**

Doe stont die ovste priester op die
prince d' priestere in dat middel
en braghe de ihm en seide. Wier om
en antwoerdeste met tot dien di
ghē. die dese teghē di ghetugē Jhs
die sweech. en en antwoerde met
Anderwerus braghe de hē die prince
d' priestere en sprac tot hē. Ic be
fuer. di bidē leuende god. Sattu
ons seggheste of nu xps biste des
ghebenedide gods soen. Jhs ant
woerde hē. du hebset gheseyt. Ic bint
nochtā segge ic v dat ghi hier na
de soen des mēse sult sien sitten
ter recht hant der moeghentli gods
en comende in de wolke des he
mels. **D**oe scoerde die prince der

Gray Scale

20
priesteren syn cledere en seide hi he
uet blaspheymse ghesproke want be
hoens wi noch ghetuge. siet nu heb
di blaspheymse ghehoert want dunt
v **M**an sich hoe die goedtiede ihu
en dyn alre liefste brudegō mer
alleen mit woerde en mit werke
en mit voerneme & byneste ghedoch
te onteert vsmact en snode ghe
maket wert. mer oerso wert die
gheduldige ihs onrecht ghedaen
en in se nypse ghepuncht. en boef
lic gheblaspheymert. **W**at als onse
he ond' and' woerde seide ghi sult
des mensche saen sien sittē ter recht
hant der moeghentht gods **D**ae
woere alle die and' op dme he ihm
sult sloegē he in syn ghebenedide
aensicht. sult mit vkeerd' hant.
sloeghe sine suetē hoemch vlagende

mont sulc fine heilige hals. sulc
he fine weerdige baert wt toge
En als te vmoede is tride si he ons
die voete. dme he en de heer der
enghels handelde si quallic sond
reuerentie en sond enyge ontfer
hertich. **O** here ihu xpi die die last
like suide der blaspheemen di mit
valsheide hebste late betyren. **be**
huede my en helpt my dat dyn naem
nimmermeer mit woerde of mit
werke in my gheblasphemert en
moet werde. noch dat nimmermeer
beghe noch blaspheemie tegge yemot
en gae wt mine monde **viii**

Her antwoorde en seide hi is sculdich
d' doot **h** v denct hoe swaer dattet
onse he was dat si he voerde
tot d' doot en hi der in gheene wys
vdiene en hadde **Ambrosi** **o** alre

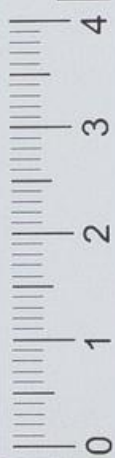
27
fuetste kint wat hebstu ghedaen
dattu aldus voerdelt wertste **ix**
bin die sake dinnre doot o wond
like onwt spreklike ordinantie
der vborghentht gods. dat die on
gherechtighe sūdicht. en die ghe
rechtige wert daer voer ghepuyt
dat die knecht misdoet. dat heeft
die heer ontgonde. dat die meeste
misdoet. daer wil god verlieden
te heb mi mit ongerechtigheiden
vhenē. en daer voer wertste nu
vnedert **ix** here ihu xpi die di niet
ontsien en hebste vnde onghena
digken vnde di te late oerdele
totter doot. onthoude mi dat ic
i dme oghe d' ewiger niet sūldich
en moet ghenonden werde **ix**
En die manne dien hieldē. bespot
te hē. en sloegē hē mit halve slage.
En sloegē hē mit alleen om hē

pne en sericht aen te doen. mer
oer om hē als enē sot grote vsmact
heit mede te bewise o hoe onghelyc
is die siel dē ghemynde ihm die
niet en gloriert onrecht te hādē
om ihm na te volghē. **I**ohere ihm
xpi die vādē ioede mit halslage
woutste gheslagē wesen vleen in
dat ic di mitte monde also moet
belyen. dat ic di mit gheue werke
die dms heffte wille contrarie syn
nimmermeer wed vā nyes mit
halslage slaen en moet. **x**

En si begōne hē te bespien en spo
ge hē in syn aensicht. wat het was
der ioede ghewoente te spuwē in
gheene aensicht dien si vsmade
Eich nu onsen heer aen. en mer
hoe swaer hoe pynlyc en hoe onge
lyc dattet synre edelre nature was
dat si syn scoen aensicht mit hant

Gray Scale

onreynē spekel beulertē. en hē so
 lasterlyc bespogē. **O** here ihu xpi
 die mittē onreynē spekel d'wedē
 dyn over-scoen aenschyn wouste
 latē bespogē en beuleckē. **v**leen
 my dat ic dat finike aensicht dyns
 beeldes in my mit ghene onreynē
 werckē en ghedachte nimmermeer
 en moet beuleckē. **x** **O**n som
 ghe sloegē hē mit hare plate hāde
 in syn aensicht. **I**n dat aensicht
 te slaen is cōfuscher. en oet doet
 dat enē mēstke meer wees. **d**an
 beside aen die kynebackē. of acht
 aende hals gheslagē te werde
Als dattet wel eenre waerheit
 ghehket dat hē vā dien slaen dat
 bloet beyde tot synre noese en tot
 sinē monde wt vloeyde bi grote
 hope. **w**aer i wi gheleert werde

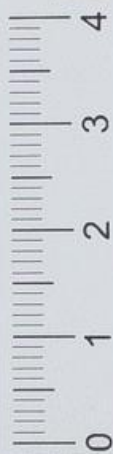

die onbegrijpelic mensche sijn aensicht
Lohere ihu xpi die dijn gloriose aen-
 sichte daer die enghelen i begheere
 te scouwē derke woutste late. Vleen
 mi dat ic mittz lichte dinnre hemel
 scher ghenade vā binnē vlicht moet
 werde. **e**n dat dijn aensicht nōmer
 meer i mi en werde vduistert.
 mer gheueerdighe di alle deckinge
 d' sūde en d' onwetentht of te doen
 vā minre herte **Fin** **Q**uā si seide
 xpe pphetier ons wie is hi die di
 floech. **E**n si seide al blasphemere
 de anders veel dinghe in hē. **D**it
 dede si en seident in scempinghe
 daer si sijn wysht in bespottade
 die vande volc een pheet ghere
 kent was. **L**ohere ihu xpi die
 scandelike en lasthke toe ghespro-
 ke wortste. en ghetē waerste te
 pphetiere **I**c bidde di pphetier mi

dat ic wetē mach hoe sulc en wie dat
ic onsalighe bin die di mit hant
der bose werke leyder also menich
werf gheslagē heb **xxx** En als
die printz der iede vmoeyt ware
en die knechte d' quaetheit en die
and' iede so ghingē si slapē. en leyde
onsen heer. als of si he in ene ker
ker hadde gheleit ons ene solre. en
daer bonden si he aen een stene culep
men en hietē bi he sōmighē ghewo
pende lude om die meere huede
die onse he al dat and' deel vnder
nacht moeyde mit bespottē en mit
vloekē. Sich nu onse heer aen be
stemt en vduidelic swighende
tot alle sake. als of hi in misdade
ghenonde had gheweest **te priem**
Ende tot des morgens **tijt 3**
vroē doet dach gheverde was
dāe ghingē in ene raet alle die price

Gray Scale

24
Die priesteren en die oude des volcs
en die scrijbe tegē ihm hāc si hē dādē
mochtē en leyden hē in hāc met
en seide hē bistu xps soe segtet ons
En hi seide hē al ist dat ict di segghe
ghi en gheloues mi niet. en ist dat
ic v vraghe ghi en sult mi niet ant
werde noch quyt late. **V**ā nu sal
die soe des mēstē sittende wēse ter
rechtē si dē der moghentheit gods
Doe seide si alle. **B**istu dā die sone
gods. hi seide ghi segget dat icket
bin. **D**oe seide si wat behoeue wi
noch ghetugemisse. **W**i hebben seke
vā sinē monde ghehoert. **D**oe stont
al hāc ghemēente op en bonde ihm
en al ghebonde brachtē si hē en kē
dē pontio pylato dē richtē. **H**et wt
enigher goedtē rechtē mer wt my
dichheit om di ter doot te bringē

En onse he volchde als of hi souldich
waer. al was hi dat alre onofelste
lam. O mylike hene he wat ontfer
melker moet leet v heilighe siel.
Doe ghi ghebondenre hande ghe
brocht wort tot pylato huus mit
veel cōfusen en lasters. en als
mē seit mit eenre veter om dme
hals. O here ihu xpi des leuedigē
gods soen. die te priemtyt onds
mēsche salich. voer pylatu dē richt
ghepresentieit en gheleert woutste
wese. Vleen my om die myne dyns
naems gheen machit die boue my
is te vsmade. mer dat ic ond alle
minne meeres werdelike gheheer
sam wese moet. En dat i my met
op staen en moet dat v godlike
oghe mislyaget. en doer die vsmade
nisse die ghi doe leet. dat is my met
ont sien en moet in d mēste herte

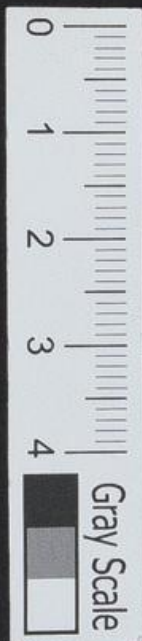
25
vsmact en inworpe te wese om
dine wille. **¶** **¶** En si en ghynge
in die vierster met. dat si met
beulecket en worde. mer dat si de
pasche soude ete. Doe ghinc pylatus
tot he wt en seide. wat wroeghinge
brenget ghi toe tegens desen meste
si antwoorde en seide he En hadde
hi gheen quadie ghe weest wi en
hadde he di met over gheleuert
En begone he te wroeghe en seide
he dese mensche hebbe wi gheuonde
vkerende onse volc. en vbaet de
keyser de trybunt te gheue En seide
dat hi mer xps die comt. Doe sei
de he pylatus Soe neemt ghi he en
oerdeltē na iulver ewe. Doe seide
he die ioede. Het en is ons niet ghe
oerloft yemant te dade. op dat
ih̄s woert vnuillet worde dat hi
seide beteykende vā wat dode hi

sterue sonde. **D**oe in das sacht dien
vande hadde. dat hi voerdelt was
hadde hys vrouwe. en brochte die
xxx penninghe wede de prince der
priesteren. en de oude des volcs
en seide. **I**c heb gheschiedicht dat ic dit
gherechtighe bloet vande he. **E**n si
seide. wat gaet ons dat aen. dat
staet di te besien. **D**oe werp hi die
penninghe inde tēpel. **E**n ghinc vā
daer en ghinc heeren vlync he selue
in een stricke. **D**ie prince & prieste
re namen die penninghe en seide.
Het en is niet gheoorloft dat men se
t die stat des tempels werpt.
wat het is loen daer bloet mede ghe
coft is. **D**oe namen si raet en cofte
daer mede een potmakers ac
ker. die pylgrime in te beginne
daer om is die acker gheten

agheldemach dat is een acker des
 bloets al totte dinge vā hude doe
 wort vūillet dat iheremias die
 pphēet sprac. En si namē die xxx
 penningē dat loen des vtoften.
 die si ghecoft hadde vāde kynde
 re vā isrl' en gauenke om een pot
 makers acker. als my die heer be
 noela heeft Iherom seit Dat uids
 onse heer meer vtoernde i dien
 dat hi hē selue vhent. dā m dien
 dat hi onsen hē vriet. o here ihu
 xpi die wer pylatu vā veel val
 sche ghetuge ghevroaget woutste
 wesen bescerme my vā alre bedriech
 lichē. der quad mēsche en d' boser
 enghele. en ghif my dat heilighe
 kerstē gheloue met mit woerden
 vā buten mer waerachteliken
 mit alle goede mēscē moet be lyen

Q doe ghinc pylatus wed' in die vier^m
smer en riep ihm **J**hes stont voer
de richt **A**ugustin⁹ xps nēsche en
god. stont voer de mēste pylatus
in de gheicht en en seide hē een on
weerdich woert niet toe **A**ls syn
wi oec sculdich mit reuencie te staen
voer onsen ovrē al wne si oec quaet
Dene hoe hē xps vā bute hadde. hoe
hi stont mit enē ned' gheslagē heeft
die oge tereerde ghekeert. Dene
hoe hi hē vā bynē hadde. en du selste
hē sond' wed' segghe sond' benyden
ghe en sond' ontydsamh^t. oet mee
dich en goedertiere vā herten
vynde **J**h^e bidde di o alre suetste
heer. dat ghi mi die ghenade ghe
ue wilt. dat ic mit weerdiger
reuencie voer minen ovrē
staen moet i alre gelatenheit

Gray Scale

en al dat mi op gheleyt wert hysa-
 like te drage en daer mi te vblide
 mit ene effene ghemoele van hime
 en mit alre gesatich! **D** seide van bint
 en dat ic mine oiste mit woerde
 noch mit werke met lastelic wese
 en moet mer altoes t weerdicht
 te hebbe **III** **I**n die richte vraghe
 de he en seide bistu d' ioede cominc
En ihs antwoerde segste dat wt di
 selue. of hebbent di and' lude van mi
 gheset. **P**ylates antwoerde bin ic
 een ioede. dyn volc en dyn bisscoppe
 hebbe di mi ovgheleuert. wat hebstu
 ghedaen **I**hs antwoerde mijn rye
 en is van deser werelt met. hadde
 mijn rye van deser werelt gheueest
 mijn dienes soude trouwe wer
 mi stride dat ic de ioede dnet over
 ghelueert en worde mer nu en is

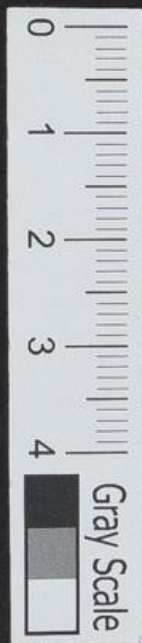
mijn ruyt vā hier met pylgrym
dync comēts comētkryt en was
vā deser werelt niet. daer om
hielt hi hē seluē altoes als een
vremt pelgrym deser werelt.
Ic hadde v o alre suetste hē dat ghi
in die ghenade gheue wilt. dat
ic gheen ruyt noch hoecht beghe
ren en moet mer altoes te ver
smadē. en begheere te wese als
een arm pelgrym. en die gheue
righe rycheit d' duechde vlitel
ke begheere en te sueke. **v**

Doe seide hē pylatus bistu dā een
comēt. Jhs antwoerde du segste dat
ic een comēt bin. **A**ugustinus. waerlic
hē du biste groet en een comēt
wat dijn heerscapie sal dinc ewelic
daer om o mijn comēt en mijn god
toemt en vdrift wt dijn rycke

Gray Scale

Dat myn siel is alle onneffe stotm
 ghe en regnier du alleen i my **ic**
bidde di mynlike coninc dat ghi v
gheweerdige wilt een coninc in
 mynne siel te wese. en myn me
 morie en vstant en minne wil is
 gheis wilt na inwe alre liefste wil
In dien bin ic gheboze. en daer **v**
 toe bin ic i die werelt ghecome. dat
 ic der waerheit een ghetuge sal
 gheue. soe wie vād' waerheit is
 die hoert myn stemme. **D**oe seide
 hē pylatus wat is die waerh^t. **D**aer
 in bewiesde onse hē dat hi dat wile
 mit gheene valscheit en bleide
On soe wie vād' waerh^t is. **D**at
 is soe wie inde gheest en in d' waer
 heit voer gods wandert. **D**ie sal hē
 pme die godlike ingheestinghe en
 vmaninge vā hyne te hore en daer

na te doen **ic** bidde v o alre mynlikeste
suete heer dat v suete stemme der
waerheit inde oren mynne siele also
lude moet dat ic v mylike stemme van
byne vlytelike waer neme moet
en mi daer ymlike toekeere moet
en myn leue daer na richte moet **my**

En doe hi dat ghesent hadde ghinc
hi wed' wt totte iode en seide ic en
vynde gheen sake i dese mensche **her**
naerde **mer** hi is onbesmet ghe
het die heer ihu xps. die sond' alle
smette d' sude en der ghebreke is
ic bidde v o alre suete heer ihu xps
dat ghi mi die ghenade gheue wilt.
al ist dat ic besuldicht en bereypt
werde. mi also te schicke. dat ic wer
di met sculdich en moet gheuonde
werde **E**n ghif mi dat ic myn sude
oetmoedelike bekennen moet en een ghe
heel overganc moet doen vanden

ghebrake tot nienichdige duechde
En si wordē sterker en die
 ovste priester's woerhede hē in veel
 dinge en seide. hi henet al dat volc
 berout dier al indeen. en het begint
 vā galileen tot hier toe. **D**oe pylatus
 galileen hoerde. vragede hi hē of
 hi een galyleense mā waer. **E**n doe
 hi hoerde dat hi vā herodes macht
 was sernde hi hē tot herodes die
 selue tot iherlm was i dien daghe
 dese leydinge vāde ene richt totte
 andere was onse hē seer swaer.
 wat hi mit veel vsmadenisse en hede
 en mit groet haestich gheseynt wert
Aldes ghehyc fülle wi ons pme daer
 wt te leue alle creature ons danich
 te wese in dien dat god daer in ghe
 eert mach wese. **O** here ihu xpi
 die vā pylatus tot herodes gheseynt

woutse wese. en niet en vsmactse
wed ghesemt te werde vleen in
dat ic mit ene goede moede om
dine Wille S. vster. gheboe ons
dumch wesen moet en mit vrom
ker herte sond merre waerich
tighe gehoersamht moet vinge
¶ Doe herodes sijn sach wert hi
seer vblit. Want hi was langhe
tijt begherende he te sien. om dat
hi veel van he gehoert hadde. en ho
pede enich teyke van he te sien en
onse he stont voer he als een sacht
moedich lam. en en woude gheen
teyke noch mynkel doen. op dat
sijn passie en onse salicht. Dier met
mede gheschiedert en worde. Also
dat herodes noch waert noch my
nkel van he crige en ronder
bidde v o alre suetste he mijn god

ghif my behueth^t in minne woerde
 in minne werke in minne zeden
 en myn herte op te richte tot v
 en tot uwer godliker ere in aen
 te sien myn salich^t. En alle hou die
 en ydel glorie te saken. En my niet
 te tone in woerde noch i werke.
 noch mit ghenē dinghe de mēst
 begeerē te behage. mer altoes be
 gheerē moet onghenicht te wese **in**
Q Herodes vraghede hē mit veel rede
 nē. en ihs en antwoerde hē niet
 In en vraghede niet als een die
 oetmoedelike leere woude. mer
 recht als een die wat nres wt
 curioesh^t hore woude. In en vraghede
 niet als een nymme d' waerh^t
 mer als een temptiere. en een onds
 sucker te vne mē wat inde mā was
 daer mē also veel of seide daer

om hadde hē herodes recht spottelic
tot ihu. Si hē veruitende alre
hande dinghē als theofela seit.

In hēre ihu xpi die vā herodes mit
veel spottelike woerde ghevraget
waerste. en hē een woert niet ant-
woerde en woutste. **Le**er mi so wan-
neer ic om dine wille mit bespot-
telike woerde bestemp wt werde
dat om dine wille mit
lydsamhē te hore. en inde swigē
alle vmetellike en ydel glorie te
sien. **Die** priester die scribe stonde stantich-
telike en vroegde hē vā de selue
dier si hē te voere voer pylato
of ghevroaget hadde. mer sond-
linge makede si dat groet ende
vsonderent seer dat hi al dat
volc beroert hadde beghynende

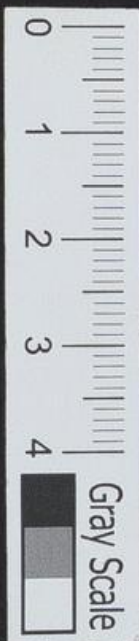
vā galyleen in herodes heerſcapie
 op dat hi hē dat te ſwaren en foude
 nemē. dat ihs in ſynre heerſcapie
 alſulke berouwinghe ghe maket hadde
O here ihu xpi die voer herodes vā
 gheenre valscher wreeghinghe die
 tegē di ghedien was di ontſculdi
 ghen woutſte. **I**eer mi dat ic vā ghe
 nē onrecht & boſer meſtē weder
 ſlagē en werde. en dat ic die he
 melike vborghenht. dē ghenē met
 openbare en moet dieſe met weer
 dich en ſyn te hoze. **V** **H**erodes
 vsmade ihs mit al ſinē ghefinde
 welke vsmademisse onſe heer ſeer
 deerlic weſe mocht. wat een yeg
 lic meſtē foude hē herde ſeer te
 hē hebbe. alſo cōſuſelic vāde richt
 en vā al ſinē ghefinde vsmact te
 weſe. **D**ier wi in werde gheleert

dat wi heuer vnde quade mēſcē
vſmaet moege wesen. dā vnden
ſmekers ghepneſt. als onſe hē ihē
xp̄s dede. **O** here ihu xp̄i. die van
herodes en vā al ſmē gheſonde met
en vſmaetſte vſmaet te wesen.
vleen in dat ic alle weerlike eer
en hoetheit vſmade moet. en die
vſmade miſſe d' boſer mēſche om
dijne ghevechtich. wille niet te
achte. **vi** **O**n beſpottede en dede
hē aen een wit cleet onſe hē en
wert niet alleen vſmaet voer he
rodes. mer oec beſpot als een
dwars. Daer om dede hi hē dat
witte cleet aen doen dat onſe hē
vduidelic leet. **Ambroſi⁹** Dat witte
cleet dat herodes ihm aen dede
beteykent die onofelheit ſyns ly
dens dat hi als een onofel lam

sond vleckē d' sūde. die sūde der
 werelt op hē ghenomē hadde. o
 here ihu xpi. die i enē wittē cleden
 recht als een dwaes vā herodes
 bespot woutste wese. vleen mi
 dat ic die wijsheit vā deser werelt
 die een dwaesheit is. vwer di wijsse
 he moet sūwen. en totti die de
 waerachtighe wijsheit loste mit
 dynre ghenade comē moet. **vi**
qen hi sende wed tot pylatū.
 En vā dien daghe sijn si vriende
 gheworde herodes en pylatū. wat
 te weere ware si viandē ond
 linge. **E**sich onsen hē hier aen als
 hi gheleyt wert. en wed gheleit
 dat hi ghinc scamelic. dat aensicht
 ned ter eerde gheslaghe. horende
 alle die last en vsmademisse en
 dat roepē. En denc hoe sijn heilige

voete te broke ware want si he
mit groter haest leyde en wed
leyden mit bloten voete gaende
O here ihu xpi die van herodes tot
pylato weder ghesent woutse
wese en daer mede tussche hem
tween vrientscap make woutse
vleen mi vdrachelich tege myn
wed sake. **met** van vresen mer
wt myne te hede. dat ic van hare
oefe mynge also vbeteere moet dat
ic dig ghelyc en medeformich wer
de mach **viij** **P**ylato riep
te gad die prync der priestere
en die meyster scap en dat volc
en seide tot hi **O** hi hebt mi desen
mensche ghebracht als ene vkeere
des volcs. **S**iet ic heb hi voer v
ghevraghet. en ic en vinde gheen
sake i desen mensche van dien dner

ghi hē in wroeghet noch oer herodes
 want ic heb v gheseynt tot hē. en
 fiet daer en is niet gheuroeghet
 datter doot weerdich is. daer
 om sal hyt betere en ic sal hē quyt
 late. En doe hi vādē prince der
 priestere. en vādē oude des volcs
 gheuroeghet went en antwoerde
 hi niet. Doe vraghede hē pylatus
 anderwerf en seide waer om
 en antwoerdestu niet en hoerste
 niet hoe veel ghetuge dese segghe
 di segghe. Ench in hoe veel dinge
 wroegte si di. En hi en antwoer-
 de hē tot enē woerde niet also
 dat hē die richt herde seer inwon-
 derde

Alle hoechtijt te terte tijt
daghe plach die richt dē volc
quyt te late enē vande gheuangenē
foe welke dat si eyschedē. En hi had
de doe enē vnaemde gheuangen
die barrabas hiet. en barrabas
was een moerdenaar die mittē
vinders gheuange was. die in
eenre vndemisse manslacht ghe
daen hadde. die om een twistinge
die inder stat gheschiede. en om
manslacht inde kerker gheleit
was. En doe die scare op clam
begā si te biddē. als si hē altoe
plach te doen. Pylato antwoerde
hē en seide wien wildi dat ic v
quyt laet wed' barrabā of ijm die
mē xpm hiet. wildi dat ic v laet
dē coninc der iode. Want hi wiste
dattē die ovsste priestere vā ny
dich hē over gheleuert hadden.

Die prince & priestere en die onse
 inwertede die sciere en riede de
 volc dat si om barrabā bade en
 ihm dede dede. Doe riep alle die
 sciere te gad en seide doch dese heen
 en laet ons barrabā. Anderwerf
 sprac pylat9 tot hē en woude ihm
 late en seide hē. Wat sal ic dā doen
 vā ihu diemē xps hier. Wat wildi
 dā dat ic de comē & iede doe. Doe
 riepe si andwerf alle te gad cruis
 te cruiſte. Pylat9 seide derde
 werf tot hē wat heuet dese quaets
 ghedaen. ic en vynde gheen sake
 der. doot mi hē. Laet my daer om
 hē een corerie gheue en quyt
 late. Doe pynden sijdt mit grot
 stemē en also veel te meer riepe
 si en seide mā sal hē cruiſte. ende

haer stemē wordē ghewel dich o
hoe groot was die boesheit d' iedē
die barmhertichē de mansclayster bo
uē dē hē en dē meyster des leuens
settēdē **I**st een reghele pynlic en
deerlic datmē yemant die des
myn weerdich is bouē hē merket
en weerdigher rekene **h**oe veel
meer mochtet dā dē herte xpi
pynlic wesen dat also snodē mis
dadigē mēschē also bouē hē ghe
togē wert dat si voer syn leuen
badē en xpm begheerde te dādē
meer achtende dat sijn dā dat
gout. myn achtende dat lā dā
dē wolf o onweerdich en onsalich
wyffel **E**n onse hē sweech tot alle
desen dinghē en vdroech duldelick
die biffende hondē om ons te wa
penē mit vduelich **O** here ihu xpi

des leuendighē gods soen die ter
 tne tyt om onser salichē wille
 lasthke vnde roede inworpe mont
 ste wese. doe si barmhē de moeder
 naer quyt bade en du die die fon
 teyn des leuens biste aen de crulde
 dode woude. Vleen my dit ic di mi
 ne scapper voer alle dinge altoes
 vkyesen en myne moet en nimmer
 meer om enich gheschapē dinc
 lasthē vā my en moet verwerpe.
En si toge hē syn cled wt en dede
 hē naket staen voer die gheen
 dien bespottē en syn scamel na
 tier scaemde hē herde seer also
 bloet ontcleet te wese. hi stont
 da voer hē alle nakent die scoen
 scamel iongelinc scoen vā for
 me bone alle kindeire d menscē
 goede ihu hoe werdestu ontcleet

die die naechte cleetste **hier** in
werde wi gheleert dat wi licha-
like en gheestelike naechtheit sin
we sullen **O** here ihu xpi die in
dijne ontleding tot ghesse-
linghe bereit woutste wese. **V**
leen my dat ic mine oude mesre
mit blot bechte mijne sunden
wt moet trecke. **en** dat ic voer-
dine aensicht wed mit duechde
ghecleet en met nakent en moet
gheuonde werde **my** **Q**on bon-
denen eenre calopnie **O** here
ihu hoe werdestu ghebonden
du die die gheen vreste die ghe-
bonde sijn mit sude en mit siechte
Vnaer **O** die calopnie die alle
die werelt onthout die wert een-
der calopnie ghebonde **ic** bidde
di o alre ontfermlychste myn

heste herte ihu xpi dat ghi mi ont
 binde wilt vande bande myner
 siende ovmids inder bindinghe dat
 ghi aend calopnie ghebonde waer-
 ste. En dat ghi mi wed' aen v bin-
 de wilt mitte bande inder godh-
 ker myne. En want ghi die calo-
 nie sijt die alle die werelt ont-
 hout. so bidde ic v dat ghi mi ont-
 houte wilt vā al dat uwe godlike
 oghē in mi inshaghe like is **in**

En gheselde ihm. **E**iet nu wert
 die hē totte slagē bereit. **E**iet nu
 wert hi ghegefelt. Die sterke ghesel-
 se sciere sijn heilige vel mit veel
 slagē. Die onghenadighe slaghen
 sciere sijn rugge en sijn sonde-
 re. Och leyder god leyt wt gherecht
 wer de mēse pylat en lyt die slagē

eens misdadighe mensche daer noch
tā gheen scout in gheuondē on
wert **o**ert dā onsen hē hier aen
een langhe tijt. en hoe dat dier
baer bloet ned loept bi die alre
heilichste sūde des iongelincs. **en**
dat coninclike bloet vloeyde vā
allē stede sūns lichams. en sijn so
ne licha wert wet ghe maket vā
sine rosyghe bloede. **O** here ihu xpi
die aen die colopmē ghebonden
en mit gheselē gheslagē woutse
wese. **v**leen mi dat ic die gheese
linghe dijne vaderlike castinge
gheerne ontfanghe. **en** dat ic di
mit minne sūde nimmermeer wert
aen gheselē en moet **v** **W**oe
namē des richters knechte ihm
en leyde hē bynē in dat hof der
verstaen en vgaerde tot hē al

dat volc en ontclede hē en dede
 hē aen een purpere mantel roet
 fide out en snode En leere seit
 xps die hoge oetmoedige myne
 droech dat builofte cleet en die
 edel cortine mātē mē daghe d'
 mynē. doe hi syn bloet in mynen
vteerde Daer dā dijn liefte moet
 my ome beuange dat si myne
 sielē si recht als eer iock d' sdenh
 op dat si niet nakēt mer ghecleet
 gheuonde werde en dat si oet
 hebbe daer haer cranchē mede
 ghedert moghe werde voer dīnē
 oghē. o here ihu xpi die mit enē
 purpere clede bespot en in scemp
 ghecleet wese woutste vleen my
 dat ic een eenpaerlike ghehuech
 misse dīns hēns dūte dencke aen
 nemē moet en bederke myn fide

mitte purpure cleden dymre god
liker mynē. **E**n een roen vā
doerne vlochte si en settēse op
sijn hoeft welc hi aen nam om
onsen wille te draghē. **V**oer die
roen symre victorien als hyla
rus seint wat hi is dat lā dat
daer of doet die siude d' werelt
En daer om heuet hi hē ghewee
diget die doerne roen recht
als een teyke symre victorie
op sijn hoeft te draghē. **E**n het
is d' mynend' siele herde ghe
noechlike onse comē mit deser
roene te scouwē. **G**risostomus
dat godlike hoeft wert mitte
dicheit der doerne al tott' hyrne
toe ghestekē. also dat dat bloet
dat wittē hoefde hep dat voer
hoeft en dat aensicht en dē hals
bestortede. **H**ier om als gregorius

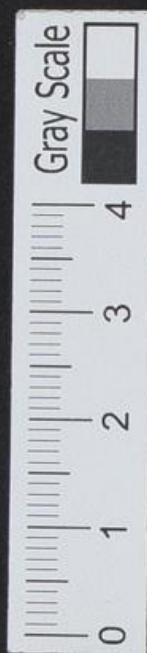

38
seit. so en sal een denoet ridder
sijn lydens niet ghedencke. als
hi die wondē sijn goeder tiegē
leedsmans aensiet. **O** here ihu
xpi die mit doerne roen ghe
rent woutste wesen vleen in
dat ic also mit weerdighe berou
we beweghet werde moet. **¶**

O en een riet in sijn rechte hant
hier om wondē die heer dat riet
in sijn rechte hant houdē om daer
mede te bewise dat hi ons ydel
cranche menschen staende houdē
wil en sterke en vuulle ons mit
alle goede. **S**ich nu i bitterheit
dijns herte onsen he aen. want
hi al dat lidet dat si wille en tot
allen swighet en sijn mont niet
op en doet. **O** here ihu xpi die
dat riet voer een coninclic tey
ken in sijn rechte hant ghegeue

wouste hebbe ic bidde di dattu mijn
crancheit mitter rechter hant
dijne almachticheit also onder
fette en onderscore wilst dat dyn
rike altoes in my ghevesticht en
ghereformiert staende moet bliue
En quame tot he en mit
gheboechde keyen voer he bespottē
si he en begonde te gruetē en seide
wes ghegruet der iode comt sich
onsen he nu aen hoe si he bespotten
als ene die comt wesen woude en
met en mocht dat hi vduidelic ver
droech. als of hi hare alre korecht
ghewest hadde. o god vns vā heimel
ryt waer om ghedoggestu dat dyn
kint aldus grote vsmactlf lyt. o
heer du biste ghenadich alle dē ghene
die totti roepē waer om en biste
met ghenadich minne lieue he ihu

xpo **S**onuerdus si aenbedē hē en
 knyele voer hē op die eerde en roepē
 dattet een coninc is. en rechte woert
 spranghē si op en bespuwen sijn
 mynlike wanghē en slaense mit
 handē en ontere dat eersamighe
 hoeft. **O** here ihu xpi die mit knye
 bughinghe vādē riddere doe si
 seide god gruet v coninc. **O** iede
 bespottelic in stampe aen ghebe
 det woutste wesen. **V**leen my dat
 ic di minne waerachtighe god idē
 gheest en in d' waerh. aen moet
 bedē. En di minne coninc mit behou
 liker weerdich. moet gruetē. **¶**
En die riddere sloeghe hē mit kn
 nebar slaghe al knielende en al
 gruetende. **D**ier si sijn bespottinge
 noch meer in beschempte en vsmā
 de wāt si hē mitte selue doe si hē

nenbedē als god en givet hē als
enē coninc en mede kynnebaeslaghe
gave tot eenre bespottunghe
heere ihu xpi die vande riddere
mit kynnebaeslaghe gheslaghe
woutste wese. Vleen my dat ic di
mit werde en mit werke altoes
dancke en loue moet. en dat ons
lude bese werke my in dat goede
en in duechde verwandelt moet
werde **my** **Q** en si spogē i hē
o hoe snode en bes was dat wer
d' riddere. Waer wt het wel schint
al hetē dese knechte riddersen
dat si nochtā inder waerheit
gheen riddere en ware na den
naem d' ridderschap die nu is.
mer het ware onder knechte
wat in deser bespottunge hadde
si grote gloriae en makede dat

ghebenedide aensicht also leelic
 en om myn dattet he selue en de
 ghene die daer bi ware toe stanc
 en he walgede diet aen sghen
 Hier om sich o mēste hoe die ghe
 duldighe en die goedtuerē he alle
 dese dingē voer di hēdt en dencke
 hoe danich dat water was daer
 hi dyn cōscience mede ghewassche
 heeft die daer om myn en lelyc
 was o mēde de sūde om welke
 te reynigē hi sijn suūlike scoon
 aenschijn liet bespion o here ihu
 xpi die vā pylat9 ridderē dyn
 ghenoechlike aensicht bespogen
 woutste hebbe. Bleen my dat ic
 dyn aensicht tde sacrament dyns
 heilige lichaems mit gheenre on
 verdiger ontfangemisse vtoer
 ne en moet en myn cōscience

mit ghenē onrechtē en onreynē
ghedachtē en moet beulckē **iii**
En namē dat riet wt synre hat
en sloegē syn hoeft nittē rede
op dat die doerne te draper in
syn hoeft ghedronghē sonde wer
den. recht of si segghē wouden
o snode en onduer mēsche wner
toe maetste di seluē comē. Van
welkē slaen dat bloet bi syn kōne
battē ned' hep ghelyc dat bloet
nēd' gheselmghe ned' hep vā alle
sinē ledē. en inde swet syns bloets
al syn licha bewarwede dat met
alleen syn haddē en syn voetē mit
bloede besprenghet en wāre. **mer**
mer alle syn cled meede ghewer
wt wāren. **Soe** dat hi wel hiet
te wesen die daer op clam van
bosra mit ghewerwede cledere

47
Ench dan i bitterh^t dⁱnne herte
onsen heer aen wat hi al dat lyt
dat si wille. en tot allen swijget
en sme mont niet op en doet.
En sondlinghe fiet he aen als syn
houet vol doerne mitte riede
~~red~~ herdelic en die wile ghesla
ghe wort hoe dat hi mit gheboech
de halse duldelic en mit groet
pine die bitter slagē ontfene
want die serepe doerne syn
heilighe houet al duer boerde
en al mit bloede nat makede
O here ihu xpi die mit ene riede
dijn houet om onser myne wille
woutste gheslage hebbe. **V**leen
mi dat ic di die myn hoeft biste
mit mine ydele leue nimmermeer
en moet stoerne. mer di mit
goede behaechlike sedē altoes nae

dine behaghe moet dienē v
En na dat si hē bespot hadde doe
ghinc pylatē noch wed' wt en seide
hē **E**et ic brenghe v wt op dat
ghi kēne moecht dat ic gheen sake
in hē en vynde **I**hs ghinc wt ende
droech een doerne rōen en een
purpere cleet **E**n een riet i sijn
recht hant **M**er sich hoe berlaghe
lic en hē elendelic dit was aen
te sien. **D**at die meyst' des leuens
aldus vol lasterliker bespottin
ghe was. **E**n hoe dat hi lastlike
aldus ghecleet ghecroent en mit
te coninclike teyke staet. en sijn
aensicht ned' slaet. **V**er alle die
scare die daer riepe datmē cru
ce soude en hē bespottē en aen
riepē. als of si vroeder ware dā
hi Binaerdus o myn siel merck

42

wie dit is hi coemt en heuet een
 beelt als een coninc nochtan is hi
 mit confusien vulllet als een on
 weerdich knecht. **O** here ihu xpi
 die mitten teyke der bespoortinge
 de ioede van pylato ghetoeut wort
 ste wese. vloen my alle aenporin
 ghe d' ydelie glorie te scrue. en
 dat ic voer dine aensicht mitte
 selue teyke ~~comē~~ in gheesteliker
 wisen coemē moet. **vi** **Q**en
 pylato seide siet dē mēsche doe
 hē die bisscoppē en die dieners
 ghesien hadde. riepē si en seide
 cruce hē cruce hē pylato seide
 hē neemten ghi en cruce. **w**at
 ic en vynde in hē gheen sake.
Vnaerda die orē die in dē hemel
 hoer dē sanc d' enghelt. **d**ie
 hoerē in d' eide d' fundamē wydinghe

roepē cruyſtē cruyſtē Augustinus
En ſich niet aen die ghe wapende
hande. mer ſich aen de ghe wapen
den mont dier dat ſweert wt quā
daer xps mede vſlage wert. **O.**
here ihesu xpi die die onxtelike
ſtēme der iode doe ſi rēpē cruiſ
tē cruyſtē di niet en onſaechſte
te hore vleen in dat ic di vande
verwiltike wæde minne v
ande in niet iweē en moet
en dat vā minne tongē nye
mant vā gert en weide **vij**
Die iode antwoerde en ſeide
wi hebbe een ewe en na onſer
enben is hi ſculdich te ſteruen
wat hi heuet hē ſelue die ſone
gode ghemaket. **Doe** pylatus
deſe redene ghehoert hadde v
ſede hi veel te meer. en ghinc

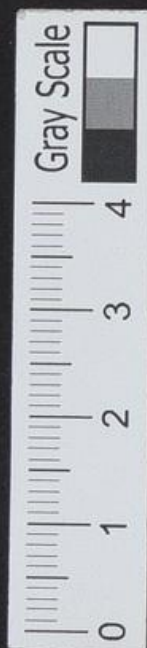

43
med in die vierster. en seide
tot ihm waen bistu **J**hes en gaf
he gheen antwoerde doe seide he
pylato En spreekstu mit mi niet
en weetstu niet dat ic die macht
heb di te cruce. en dat ic die
macht heb di quyt te late **J**hes
antwoerde du en haddeste gheen
macht tegens mi **h**et en waer
di vā boue ghegeue **D**ier om
die mi di onleuerde heuet die
meere sude. vā dien voert soch
te pylato he te late **A**ugustin **p**y
lato en ontsach he met na hare
ewe te dode. mer hi vresede dat
hi de sone gods dode mochte. en
sijn hert truchdet he oec dat hi
de sone gods **w**as **h**et bidde v o
nre suetste he dat ghi mi die

ghenide gheue wile so wanneer ic
vā yemant mit woerde of mit
werke vsmact of ghelasteret
werde. Of vnde vande mit temp
tacie aen gheuochte werde dat
ic dat mynlike moet nemen
en gaderterlic moet hā. Want
ghi hē die macht gheuet en om
myn salichē op my vhenget. **De**

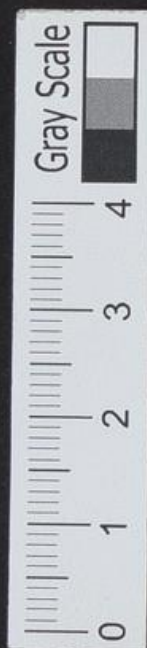
O **De die ioden vna mē** **Ex 117**
dat pylatus ihm begheerde
quyt te late. Doe riepe si en seide
ist dattu dese laetste soen bistu
des keyfers vrient met. Want
soe wie hē selue comē maket
die wed spreket dē keyser. Doe
pylatus dese redene ghehoert hadde
brochte hi ihm butē. en sat te
rechte in die vier-scner in een

stede die hroshvotob liet mer
 in hebreensche gabata **H**et was
 des dages voer pasche als ter
 fest vrie **E**n hi seide de iode. siet
 uwen comic. **E**n si riepe dochten
 heen doch heen cruce he. pylato
 seide he sal ic uwe comic cruce
Die bisscoppe antwoerde wi en
 heblē ghene comic dā de kerker
Doe hi sat ter vierstane seynde
 syn wyf tot he en seide **H**eten
 gaet di met aen vā desen ghe
 rechtige mā **I**c heb hude in ene
 visioen so veel ghelede om sine
 wille **D**oe pylato sach dat hi
 niet verdeie en mocht. mer
 veel te meer gheiruchte wort
 nā hi wat en dwoech syn hande
 voer de volc en seide **I**c bin

Onofel vā defes gherechtige mans
bloede ghy sult wel sien En doe
mitwoerde alle dat volc en seide
sijn bloet op ons en op onse kin
dere **E**naeiden **O** hoe onghelyc ist
dochen haen en cruyste. en ghe
benedijt is hi die coemt i de naem
des here **O** hoe onghelyc ist comē
vā isrl' en wi en hebbe ghe nē comē
dā de keyser **O** here ihu xpi die
te secht om d' mēsche salich wille
voer pylato vierstaer ghebrocht
en inde gherechte gheset wouste
wesen. **V**leen my dat ic i die
vierstaer mijns ghemoets dā
mē. en my selue van minne ghe
brekē mitte ghetuge d' cōsien
ten also strengheleke oerdele
moet. en dat ic dyn vhangemisse

in al minne wed' stoet also blideke
 moet dragē. dat ic voer dyn vier-
 ste oerdel mit vier cōsaencien
 coemē moet. ¶ **D**oe woude
 pylat' dē volc gheuoerch doen. en
 wāt hi vresede voer dē keyser. ghe-
 vreeget te werde. en oec meende
 hi dattet gheen vrese en waer. al
 voerdelde hi enē armē onsculdige
 mē se tott doot. en sonderlinghe
 wāt daer niemāt en was die voer-
 hē sprac. **B**onaer. o myn siel mer-
 det berogē o myn oghe saret.
 o myn siel smeltet vādē vier des
 medelidens. op die vriedinghe
 des mylike mans. dien du mit
 also grot' sachtmoedich'. en mit so
 grote rouwe sietste ghepincht
 Doe gaf pylat' die sentencie haer
 begheerte te gheschien. en her hē

barribā die om manslacht ende
om kyninghe in dē Kerker ghesent
was dien si eyschede **o**er ihm ghe
geselt leuende hi hē over tot hare
wille datmē cruce soude **D**ent hoe
sijn vriende riepe doe si dat oerdel
o hē hoerde gheue **o**er die priere
d priere hē vblide om dat si
hare quade wille hadde en belachte
en bespottē hē die dner waerndich
en ewich god is en haeste tot sine
dode al dat si mochte en si en worde
met beruert vā sijner onosellheit.
En dat alre wreeste is si en worde
met vā hē ghekeert om d pme
wille die si in hē saghe **M**onauetu
ra dat alre onoselste laen heuet
vrose om di mit ene onrechten
oerdel vdoemt te werde op dat

46
hi di vād sentencien d' recht vdoe
menisse soude vlossen O here ihu
xpi die die sentencie des voerde
lenē tott doot des cruce onsal
delike hde woutstz. vleen mi dat
ic die rechte sentencie der doot in
hchē noch in d' siele nimmermeer
vdiene en moet. En dat ic mi met
ontfien en moet die onrechte
oerdelē d' mēschē om dīne wille
vduldelic te hde **m** **q** En nāme
ihū en toge hē dat pinxperē doot
wt. en so nakent voer hē staende
en conde hi gheen oerlof crighē
hē wed te cledē. Sich en merre sine
stiet i al sine hde nu eernstelike
en doge seer mit hē. En sich hoe
dat hi is een scoen ionghelinc edel
onofel en mylic. en over al ghege
felt en mit bloede besprenghet

Sijn cleder die over al ghespreit
ware vga derende vader eerde
mit scaemte. stont al nakent waer
he alle die he bespottede. he wes
cledende rich of hi die alre ver
worponste mensche waer en va
va gode ghelate sond alle hulp en
troest En als onse he wes ghecleet
was brochte si he bute op dat sijn
doet met gheuerst en worde. En
leyde doe dat wrede hout de 6
crucis. Dat lanc grof en swaer
was op sijn eersa scouder dat
hyt drage soude. dat dat sachtmoe
dighe lam duldelic ontfenc en
droech. Donnerdag Ic bidde di heer
hoer mijn stemme en legge op dine
knecht dat suete cruus dat alle
den ghenē diet aen nemē een

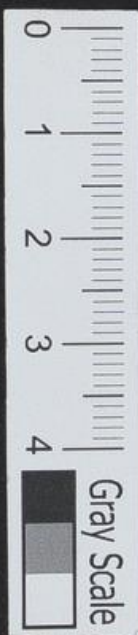
hout des leuens is o here ihu xpi
 die dyn cruus op dine eyghene
 scouder woutste draghe. **verleen**
 mi dat ic dat cruus der waer
 achtiger penitencie willichlike
 aen neme moet nu en altoes om
 die myne dyns naems na di te
 recht drage moet. **En** si
 leyde he wt. wat doe si dat sal
 ghe cruus op he gheleit hadde.
 leyde si he wt stat. **En** dese wt
 leydinghe was lasteliker dan enich
 vnde andere onder groet lastelik
 confucie. **want** wat mach oneerlik
 wese. **da** als een misdadich ma
 tott galge gheleit te werde. **En**
 doe si wt ghinge vunde si enen
 meste die hmo gireneus hiet
 die voer bi ghinc en quam va
 ene dorp en was een vad rufu

en alexandri dese dwonge si dat
hi dat cruce droech. en leyde he
dat cruce op na ihm te draghe
Sich onse he hier aen hoe hi ghinc
bockende en blasende van moeyth
ond' de cruce en doge mit hem
want hi nu i groet pijn en in vny
winghe alles spote is En een grote
scier van volc en van wuue volche
he En wat sijn bedroefde maed
he met nake en mochte ovinde
die menichte des volcs. noch oer
he sien. so ghinc si mit iohes en
andere haer vriende haestelic
ene andere corte wech. op dat si
voer die ander come mochte. en he
sien en ghe nake mochte. en als si
da dus bute d' poerte in die vga
deringe d' weghen he quam te ghe

moet en sach he so vlande mitte
 swaere hante des cruces. dat si te
 voere met ghesien en hadde so was
 si in bitterheit des liden half
 doot. also dat si he met een woert
 toe spreke en ronde. noch hi haer
 in haeste der gheenne die he leide
 te cruce. En onse he ghinc doe een
 luttel voert en keerde he ome
 totte wyfkyng die daer saeyde
 en seide he. O hi dochtere in iherl
 en wilt niet saeyen op my. mer
 weet op v selue en op v kindere
 wat siet het sulle dage come daer
 si in segghe sulle. Enlich sijn die
 onvruchbare en die buke die
 niet ghewone en hebbē en die
 borsten die niet ghesoket en heb
 bē. dan sulle si de berge beghyne
 te segghe vallet op ons. en die

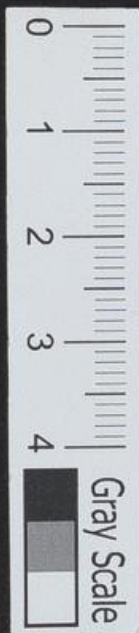

hœnele bedectet ons. **W**nt of si dit
mide groene houte doen wnt sal
mide dorre gheschieden. **E**n het wor
de oec twee and bosc scilke mit
he gheleit dat mēse vdoen soude
En si quame in een stat die golga
ta hiet. **W**elc beduut is die stede
caluarie. **O** here ihu xpi die in
golgota daer mē di cruce soude
gheleit woutste wese. **I**eide in
in die toepade dijner gheboden
Op dat ic mitte vrouwe de di
volchde die voetschappe dijns heili
ge hē na moet volghē. **E**n op my
selue bescreyen moet die onsalich
mijns eyghene wesens. **V**

En als si quame tott stede vā calua
rien gane si hē te drinke wyn mit
galle en mirre ghe mēget. **E**n doe

49
4
hyt smackede en woude hyt met
drinckē. en hi en ontfenghe niet
vā deser stat en vā dese berch vā
caluarie salstu die wile dencken
en sonderlinge alstu becaert wert
ste **Donnerdag** ic en betrumbe den
wijn niet daer mirre toe ghedaē
was. om dattu daer niet of drinckē
en woutste. **Wat** hi beteykent
die grote bitterheit d' nydicheit
en der wred' boesht. d' gheerne die
di cruyste. **Doe** dat cruys bereit
was toge si hē voer dat cruys
sijn cled' wt sint grot' seerich' en
pinē. **Wat** hi wert nu weds ontcleet
tot sijner meere confusen op dat
hi inde wijnde en id' conde nakent
hanghe soude **Alsdag** was hi nu derde
werf ontcleet voer al dat volc mit

grot' seerichheit en pijnē wāt nu
die wondē d' gheselinge al vñ
wet wordē om dat sijn cled' daer
i ghedrucket wāre en nenden
bloede v'heyt. **D**oe opelmerde sijn
scoen licha al ghever wet mit
bloede. **O**ch die goede ih̄s wort ont
cleet och mi die die hemel heeft
ghedleet mit menygherhande ster
re. **D**ie wort voer dē cruce bevo
net en bloet nendē cruce gehangē
En als hē mōia sijn moed' nakent
sach bedroefde si haer bouē matē
Lehere ih̄u xpi die voer dat cruce
vā dīnē clederē bevoet en ont
bloet woutse wese. **V**leen mi dat
ic vā allē tijtlike dinghē die tege
myne siele salich' sijn beroeft
en ontbloet moet werde. **O**p dat

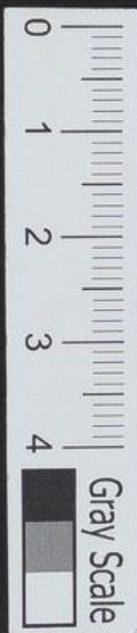
al bloet dinc blote cruce na vol
 ghen moet **vi** **¶** En na die
 dat si hē vā sine clere bereeft
 hadde en dat cruce al rede was
 so buchede hē die goeder tierē hē
 als een sachtmoedich onofel linn
 op dat cruce **Och** hoe gheerne hi
 dit dede en mit hoe grot myne
 en vduelich hi dit leet **En** si toge
 hē hande en voete al dat si mochte
 en rechte die wt en scoerde sin
 vleys en vel en sin adere en fennen
 en ontwaerde die vgnedinge
 sinre bene **Also** dat o al die
 reyne sine heilige bloets wt
 vloeyde ghehyt fonteyne wt dien
 grote stoeie **Augusti** **xps** reykede
 sin armē wt aende cruce en frey
 de sin hande en maechte se bereyt

die fuders te ontfangē. En na
dat si hē aende cruce wt gherecket
haddē naghelde si hē aen dat cruce
erst sin handē **W**at si namē ierst
den rechterē arm en naghelde de
mit enē plompe nagel. in welke
onse hē alte onspreekelike pijn leet
Wat die naghelē ware grof plomp
en dicke also dat sin heilige vel
en vleysche aen die and' side des
cruces dier ghedrongē wert. **O**
here ihu xpi die dyn recht' hant
mit enē nagel doer gheslage en
aende cruce ghenagelt woutste
~~rofen~~ hebbe **v**leen in dat ic alle
goede werke die du i mi wereste
in die wonde dier selu hant mit
dancbaertike loue offerē moet
en hale daer wed' wt alle die v

sumernisse daer ic i al minne dinge
 in ontblene bin **vij** **Q** En als si de
 rechte arm aende cruce ghe
 nagelt hadde. **D**oe namē si den
 lichte i en wondē die oet aent
 cruus naghelē die doe alte cort
 was en en mochte niet reykē
 totte gate. **E**n dat hē die sene
 en die nē ghecrumpe waren
 omdē d' groet pynē die hi ghe
 ledē hadde aen die and' hant. **D**oe
 namē si een seel en dedē hē dat
 aende arm en toge daer mede
 die hant totte gate. **D**ier mē se
 aen naghelē soude. **E**iet wat
 pme onse hē leet i deser wtreckin
 ghe. **O** here ihu xpi die dyn lichte
 hant mit enē nagel aendat cru
 ce deer gheslagē woutste heblē
 vleen mi dat ic alle mijn wederhē

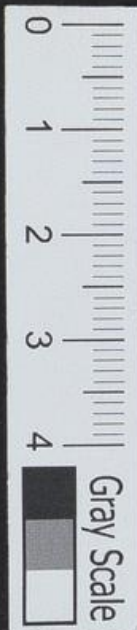

in die mynlike wonde dier selu
kant op legghē en hude moet
en vynde dier wed in een salige
hulpe tegens alle dat mynre sie
le hynderlyc wesen mach **viij**
¶ En sich hoe dat onse lieue heer
op dat cruce leit. en hoe die hāde
aen dat cruce ghe nāgelt sijn
En doe quamē si tot sinē heilige
voete die oec alte cort ware
Doe dede si dier oec sele aen en
togē die oec wt. Also dat si hāde
en voete togē en wt rechte al dat
si mochte. en scoerde sijn vleysche
sijn vel sijn adere en sijn sene en
ontweghede die vnderinge sijnre
bene. Also dat hi wel seggē mochte
dat woelt des ghelycē si daer groe
ue mijn hāde en mijn voete en
telledē alle mijn bene En wtiet

dese wtverkinghe was onse he alte
 populic te liden boue alle syn pine die
 hi leet. O here ihu xpi die aende
 cruce also ongenadelic wt ghever
 ket wout se we se dat me alle dyn
 bene tellen mochte. Vken mi dat ic
 alle myn leden en alle die crachten
 myns lichams en mynre sielen
 tot dine weerdige loue altoes wt
 spanne en wt reke moet en nadyn
 re myliker venninghe altoes een
 hertelic vlanghe hebbe moet.

Als die ongenadighe iode onse
 heer aldus wt ghereket hadden
 tot dat syn heilige voete reke
 mochte totte gnte so namie si
 syn heilige voete en leide die een
 over de andere en naghelde also
 die een op die and' in welke onse
 heer doe alte onspreekelike pijn lee

Wāt die naghelē wāre so diep
in gheslaghen. dat witte wonden
gheen bloet wt gaen en mochte
Aldus was hi in handē en in voete
ghenaghelt. v̄v̄m̄d̄ dat die ierste
mēsch adā tot enē tēpkē des ō
tredens sijn handē wt reykede
En ghinc mit sijn voete totter
vruchtē des houts dat hē v̄bode
was. Daer hi ons mede i die v̄de
mensche brochte. en daer om op
dat onse behoud dat v̄bant wed
brekē mochte. so woude hi i handē
en in voete aende houte des sal
gē cruce mitte naghelē d̄ on̄
wonderliker mynē ghenaghelt wese
O here ihu xpi die ons witte won
de d̄ynre voete een fonteyn der
ghenadē hebste doen springhen

Vleen my dat ic alle myn goede be-
 gheerte in die woude dyns rech-
 terē voets mit enē mylike cisse
 moet hemelē en vberigen. **op** dat
 ic daer mede aen dinē godliken
 wille nu en ewelic cleue moet. **O**
 myn alre suetste hē vkeent my oec
 wt dē woude dyns lichterē voets.
 so wāneer my quade ghedachte
 en quada begheerte aen vechten
 dat ic dan tot dē woude dyns lich-
 terē voets myn toculocht make
 moet en hale daer mede wt al dat
 my noetdurftich is alfulke aen
 vechtinghe tot dynre ere te iuvine.
Onse hē en woude met alleen aen
 dē cruce wtgherechket ~~wāse~~
 nese. mer oec mede aende cruce
 mit ysre naghele ghenighelt we-
 sen om daer mede te bewisen

die onverganclike myne die
hi tot onser salicheit heeft **V**naer
dus o ondiende barmherticheit
o trouwe ghepriefde myne o on
vmoede gheuewinghe o wonder
like sueticheit o onwonne sacht
moedichheit. de coninc d' glorie voer
de alre vsmactste worm ghenu
set te werde. **W**ie heuet ie des
ghelinc ghesien of gehoert o here
ihū xpi die mit herde yfere na
ghele aende cruce ghenagelt wout
ste wese. en daer mede die ver
boernisse onser sūde en onser doot
aende selue cruce geheftet hebste
Ic bidde di vleen mi dat ic die na
tuer also aen dinnē mynē naghe
le moet dat ic vā dinnē ghebode
met en scheide. mer altoes aen di

nē cruce ghenagelt mit dymre
 vresen moet bliue **m** **E**n na die
 dat onse he aende cruce ghenagelt
 was boeide si he op mitten cruce
 en settedē dat in een blot **cond**
 twiuel dese opbueringhe mitte
 cruce dede he herde wec obmids
 dat vande swaerhē sijn lichame
 en oet vande herde stote dat dat
 cruce inde blot gheset wort. alle
 die wondē sijnre handē en voete
 doe vā mynes ghequetset wordē
 en scoerde. En dat bloet hec lan
 ges sijn heilige licha en sijn armē
 en langes dē cruce ned **h**ier om
 sich in dat aensicht dync xpi o
 kerste siel en buer op dym oghe
 tot sijnē tormētē mit tranē en
 een rouwich hert mit suchte en

sich hoe grote dinc hi vant doe hi
di sochte om di te vinden. **O** here
ihū xpi die mitte cruce vander
eerden vheue woutste wese. **V**leen
my dat ic boue alle eertse begheer
te vheue moet werde. en mitte
ghemoede myn wonderinghe al
toes in hemelse dinghe maken
moet **my**. **E**n si cruyste mit
he twee moerdenaers. de ene ter
recht hant en de andere ter lucht
hant mer ihū middē. **E**n die scrip
ture is vullt die sprac en mitte
bofen is hi gherekent. **S**ich al hier
en mere hoe hi mitte sunders ghecruyst
woude wesen. op dat hi dier i be
wisen mochte dat hi voer die sun
ders stief. **I**n henc tussche twee
moerdenaers als een beleys der
quaeth. over al pijn over al last

over al spoot. want si hē in desen
 pīnē. noch in spoot met en spīnende
 ehere ihu xpi die tussche twee
 moerdenaers ghecrucet en mitte
 misdadigē gherekent woutste we
 sen vleen in dat nijn gheest mede
 middel mijns lichams en d'wer
 elt also ghecrucet moet werden.
 op dat ic mede vterste mit di en
 aen di ghecrucet moet werde en
 ewelike te ruste in di. **V** **Q** doe
 die riddere ihu ghecrucet hadde
 namē si sijn claderē en deyldeuse.
 en worpe lot daer op wat een
 reghele boere soude en makede
 vier dele. elke riddere een deel.
 en de roc **h**et was een onghenaet
 rock vā bouē ghebreit mit allen
 dner om seide si onderlinghe.
 en late ons niet sijnde. mer laet
 ons tūele werpe op hē wie hi si

op dat vnuillet worde dat vnde
gheheet ghe sproke 16 **E**n hebbe ham
mijn cled' ghedeilt en op mijn cleer
hebbe si lot ghe worpe **E**n die riddere
dede dit en si sate en wachtten he
an een epistel **A**l wast dat die heer
sijn licha doer stekē het nochtā en
woude hi niet dat die onghenacpe
rock ghescoert worde om die be
teykenisse **W**at hi beteykent die
myne **D**aer hi in bewiest heeft dat
hi meer heuet ghe mynet de rock
dat 16 die myne die bide rock be
teykent 16 **D**an sijn selfs licha **O**
here ihu xpi die dym cledere onder
dym crucere ghedeilt woutste heb
ben en op dme onghenacpe rock
een lot lietste werpe **V**leen my
dat ic aen de exempel dymre heil
ge en aen die waer neminghe
dymre ghebode deellachtich moet
werde en dym mijn altoes ghe

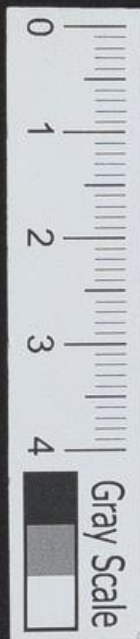

Gray Scale

heel moet honden en onghescreet **v.**

En pylatus screef den titel. en sette
de op syn hoeft syn sake bescreuen
Ihs nazarenus der iude coninc. veel
der iude lasen doe desen titel.
Wat die stede daer Ihs ghecrucet was
was bis stat En het was ghescreuen
in hebreusch. in griexsche en in latyn
Daer om seide die bisschappe d' iude
tot pylatu En wilt niet scriuen d'
iude coninc. mer dat hi seide ic bin
d' iude coninc. Pylatus antwoerde
dat ic ghescreuen heb dat heb ic.
ghescreuen En dat volstont en
verwachte Theophylus die iude
meende oivinds desen titel be
spottelike syn werke te lastere
op dat also die gheen die daer
voer bi ghinghe synre niet ont
ferme en soude. mer he noch
meer bespottē. recht als een

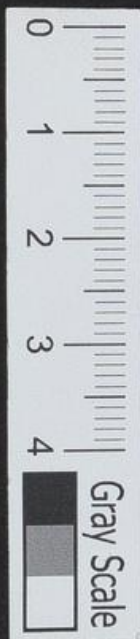
tytē die hē selue comē maken
wende gē deser opscreuunghe
des tittele werde wi gheleert
dat hoe seer enich mēsche vande
viant aen ghenochte wert so sal
hi desen tittel voer hē hōde wint
het is een iuwelic tytē gheleert
omdat dat hi des victorie tegens
den viant in desen tytē behiele
Lo here ihu xpi die mittē opghe
screfte des tytē bespottelike
besampt woutte wesen. Vleen
m dat ic ond' dien selue tittel
also mēlic stride moet. en die
viant also vā dinnre victorien
vuerit moet wese. dat hi m niet
en doure ghemake **vi** **¶** En dat
vold stont vberdende en die vā
bi ghinghe bespottede hē en snaddede
haer hoofde en seide. mach die dē

Gray Scale

tempel gods destruerste en in drie
 daghe wed' op makeste. behout
 di selue bistu die sone gods **Chri**
 ned vnde cruce **des** ghelike
 bespottede die prime der priestere
 mitte scribe en de oude en seide
 ond' lude heuet hi behoude en mach
 hi he selue met behoude **isset** een
 come van isrl'. of is hi gods ghemide
 so danle hi nu ned vnde cruce. op
 dat wi sien en gheloue **hi** betru
 wede in gode **hi** vloffe nu of hi wil
 want hi heuet gheset ic bin die
 sone gods. En die ridders be
 spottede he oec en seide bistu d'
 iode come. so make di behoude
dat selue seide oec die moeder
 naers die mit he ghemut ware
 en bespottede he En olle dese dinge
 gheschiede daer die bedroefde moed

bi wgs wes hde hners soens hde
seer vmerede want si mit haren
soen in rouwe des herte aende
cruce hant en heu mit he ghestor
ue hadde dan langer gheleest **W**erida
o goede ihu seer doghestu va bute
in dine licha mer veel meer va
byne ind herte in medelide synne
moed die alle die pine mit haer
deylde. **o**ver al q machme epme
en torenete beuoel merme en
marchse met te volle wt spreken.
o heye ihu xpi die aende cruce mit
lastlike woerde bespottet wesen
woutste **v**leent in dat ic om gheen
vianthike becoringhe. **o**f mesche li
ker ontvdinge vad hoger volco
menheit des gheestelike leue ned
dalen en moet mer i dinnre myne
altoes totte eynde te bliue en te

Gray Scale

volherde **Te noen tijt 7**

Doe onse he aende cruce henc
was dit dat ierste woert dat
hi sprac aende cruce. **W**ad vghheef
det he wat si en wete niet wat si
doen. **S**naerda doe hi was mit
ghesele gheslaga mit doerne ghe
croent. mit naghelē doerstekē.
aen de cruce ghenagelt. mit ver
wyt vpadet. **D**oe vghat hi al dier
pme. en seide wad vghheefdet he
als een wondlic werc. hi roepet
vghheeftet he. en die iode crustene
O ghi iode ghi sijt stene mer ghi slaot
enen sachteere steen daer of wes
huet die clanc d' goedtorenhe. en
daer wt vloeyet die ohe der
mynē. **H**ier wt sille wi lese dat hi
die die sone gods des hemelsche
vaders is. en pme dat onse herte

vā woerde mit alsulker goetstreech
bemoznet weide. **o**p dat wi al dat
ons nnsden 16 vghene. in die ghe
dencknisse en om die myne des
gheens die sine vader bat voer die
gheen dien cruyste. **E**n vādē
moerdenaers die daer hē blif
phemierde hē en seide bistu xps so
make di selue ghesont en ons. **E**n
die and antwoerde en bereyde
sijn ghesel en seide. en du en ontsiet
ste gods met dattu ind serner v
de menisse biste. en voerwaer wi
hde te recht. **W**āt wi ontfanghe
weerdich loen vā onse werke. mer
des en heuet met quaets ghedne
En daer om keerde hi hē tot ijm
en seide heer ghedent myne als du
comeet t dyn tyt **A**ugust⁹ **W**ie hadde
des moerdenaer gheleert dā die

Gray Scale

gheen die daer bi hē henc aen den
 cruce. **I**n henc bi sijnre sijnē. mer
 ih̄s was in sijn hert. **E**n aen hē
 mylde en hoe oνuloedich dat xps
 mit sijnē gāue gheworde is die dē
 moeder naer dat ryc en dē ghe
 cruyste dē hemel. **D**e voerde
 dat paradys. om een cleyt cort
 ghebet ghegheue heeft. **D**aer wi in
 gheleert werde hoe grote myda
 dighe sūders dat wi sijn gheen
 sijn vā sijnre barmherticheit en
 misshope. **A**s dese moeder naer
 oνnds enē oetmoedighe begheer
 like woerde een erfghenaem des
 paradys wert. **H**ere ih̄u xpi die
 vā dē enē moeder naer bespoet wort
 ste wese. en vā dē anderē ymchlike
 behet vleen mi dat ic om die glorie
 dyns naems alle oftreckinge bespoet

tinghe d' hofen mēsche in recht' hēd
samheit vdraghe moet. en mit dien
eersamigē bekeerēde moederden
dat paradijs mit ti te besitte. **h**
Q En bidē cruce ihu stont sijn moed'
en marie cleophe sijnre moed' sijn
en maria magdalena En doe ihs
sijn moed' sach also staende. in die
sonderlinghe moeder bouē alle
moederē die se ghesware die moed'
en maghet. die oetmoedighe moed'
die moed' die bouē alle moederē
mit hare kinde in hēd' wā. nes
fiel dat sweert des rouwe daer
ghinc Doe ihs die moed' sach ond'
dē cruce staende mit onwt spre
kelike bitterē nes vuillet ov
mids medelidē mit enē blekē
aensicht en mit rouwelike v
sichte En doe hi die moed' also
sach staende. en dē ionger dien
hi myde. so beual hi dē discipel

Gray Scale

sijnre moed en seide wyf sich dijn
 kint. In en seide met moed op dat
 haer kineste vande moederlike
 rouwe met ghepin en worde
 En hi seide de discipel sich dijn moed
 en van dier vie namse die wonger
 i sijnre huade och hoe banghe was
 dier moed i dier beuelinghe doe
 haer ghegeue wert een veeint ma
 voer haer kint. een discipel voer
 de meest. een visscher voer de scap
 per. een puer mensche voer een
 die god en mesche was o here ihu
 xpi die onde cruce dijn ghemide
 moed in ene moedlike mededoghe
 dine ghemide discipel wouste
 beuelen ic beuele di myn siel en
 myn lif in die selue myne daer
 du dijn moed en maghet d' maget
 se iohes ons de cruce beuelste. iii

Wans sochtst sijn daer duustnis
se gheworde over al dat eertrijc
totter noentijt. en ontrent der
noentijt riep ihs mit hys stemme
en seide help help lamasabatham
dat is mijn god mijn god waer
om hebste mi ghelaten als of hi
segghe woude vns du hebste
die werelt so seer ghemint. dat
tu mi vuer die werelt ghegheue
hebste en ghelate de iode en oec
seide onse he dit wert. op dat
hi toende die groethe simeone
want hi hadde so grote pme of
hi die gods soen niet gheweest
en hadde mer sijn vrient Moyses
so woude hi om onse salich wille
dit ovliden. **L**o here ihu xpi des le
uendige gods soen die ter noen

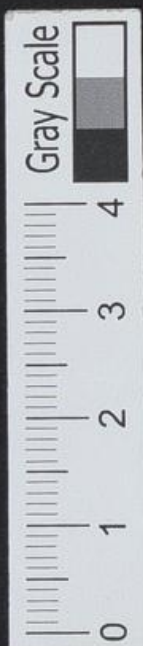
Gray Scale

67
tijt om d' mēschē salichē. aenden
cruce hanghende mit lud' hesele
stēme riepfte hely lely lamasa ba
them. **B**leen mi dat ic i al minē
druck en in alre banichē totti
mit stēme minē herts moet
roepē **E**n dattu mi recht als een
die ghelate is vā di nōmermeer
en laetste scheide **V** **G**ader
na wat ihs wiste dat alle dingē
te handes vūllet sijn. op dat
die striffen vūllet worde
seide hi mi dorst **E**n wat vol edic
wasser gheset. en rechte voert
liup een vā hē en nā een spongie
en vūlde se mit edic en settese op
een riet en gaf hē drincken
mer die ander seide laet ons sien
of helyns comē sal en hē vlossen
Eich wat anontmael onse he hier.

wert ghegeue. Het was te hang
tut des montmaels. mer van
arbeide en gme. so en erschede
hi anders niet dan dranc voer
sijn montmael. En die kinder
des duuels gane ha galle voer
sijn eten. en edic voer sine dranc
hier in weide wi gheleert. so
wanneer ons spise of dranc voer
gheset wert. die ons nade sine
of nade sinake niet alte ghenoech
like en is. dan sullen wi ghedencke
dat xps mit edic en mit galle
om onser alre wille ghelauet wert
ghere ihs xpi die ovmids den
begheerlike dorst die du tot onser
salich^t hadste. mit galle en mit
edic ghelauet woutste wesen
vleen in dat ic de wyn dymich^t
mitt myre des steruens alre

vganckelich. en mit galle des
 bittere berouwes also weerdeli
 te offeren moet. En dat ic nimmer
 meer dincke en moet de edyt
 d' bitterh. en d' onghelouicheit
 mer altoes finake moet hoe siet
 dattet die he te diene is. **vi**

Woe ik's de edic ontfringe hadde
 seide hi het is volbrocht **S**inaers
 is volbrocht dat is al dat were
 dat ic doen soude in deser werelt
 dat is volbrocht en volmaket.
 En oec is al dat lide. alle die pine
 en alle de smart volbrocht want
 die tijt die ic wese sonde ond' die
 messe tott ere gods des vaders
 en tot nutscap d' ghelouiger is
 vnuilet En die gehoersaemt
 die nu myn vader ghegeue heeft
 heb ic volcomelic vnuilet o here

ihū xpi die dat volbrenghe
dijne passien gods de vader op
offerste **D**oe du seideste het is
volbracht vleen mi dat ic alle
mijn werke en alle mijn liden
mit dijne ghenade tot dine
loue volbrenghe moet. en offerē
dat alst volbracht is ovmids di
dine hemelsche vader op **vii**

En onderwerf riep ihs mit lud
stemē en seide vader in dine hāde
beuele ic mine gheest En doe hi
dit seide gaf hi den gheest **H**ona
uentuur o siel die nade beelde
gods ghemaket biste hoe moeges
tu di langer onthoude. siet din
alre suetste brudegō die voer di
ghewont is die begheert di ome
te bate en die alre suetste ruffinge

di te gheue en du en achteste
 niet tot he te come. **O** here ihu
 xpi die doe du aende cruce stor
 neste gode de vād dyn siel be
 uaelste. **V**leen mi dat ic gheestelic
 mitti in dese leue also sterue moet
 dattu mi in die vre minne doot
 mijn arme siel in dynne ghenā
 de ontfinge moeste. **¶**

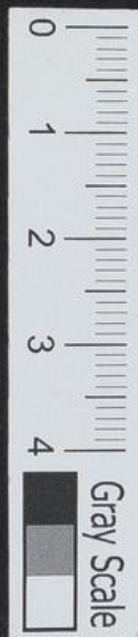
Die meyst' ind' hystorie seit doe
 xps den gheest gheue soude dat
 die viant doe tot he qua en sochte
 of hi eny ghefude in he hadde mae
 ge vynde. **E**n doe hi sach dat hi
 daer niet in en vant wert hi co
 fuus en scherpe wi daer. **H**ier
 werde wi gheleert. **H**oe gherech
 tich of hoe heilich dat yemant is
 nochtā en sal hi he selue nimmer
 meer vāde bosen gheest vsekert

of gheureet rekens te wesen mer
altoes dier voer i vresen stre wat
si xpm de sone gods self aen de
cruce met vres en hette. si en na
mens waer. of si yet des haere
dier aen gheuonde hadde. **I**t bidde
v o alre suetste he dat ghi mi die
ghenade gheue wilt. dat ic mi
also tot uwer heiligher passien
kruce moet en mi also duechdelike
schickē. op dat die bose gheest i
die vres minne doot met des sime
i mi vande en moet. **O**n die
sone vdonckende drom sues die
mich en die duistnisse die nu is
beteuykent dat waerachtighe licht.
dat alle die werelt toe comende is
It bidde v alre suetste he dat ghi
mijn hert also mitte lichte uwer
godliker gracie vlichte wilt

op dat alle hōdie en eyghē behaerch
 licht in mi te met gaen moet. en
 dat ic een oetmoedich ghenoele
 moet v̄trighe. En sich dat cleet
 des tēpels is ghescoert i twee
 stücke v̄n bonē tot benede. Olf
 in alre suetste hē dat dat groene
 middel dat ic mit minē siude
 tussche v̄ en mynre siele ghemā
 ket heb. dat dat ovm̄ds v̄ heil
 ghe passie in mi ghescoert moet
 werde. en in mi alle lynder en
 middel tussche v̄ en mynre siele
 of ghenome moet werde ovm̄ds
 die v̄dienten un̄er heiliger passien
En die eerde benede en die **my**
 stene scoerde **Donauetun** oert
 du vloste mēsche wie en hoe da
 nich en hoe groet dese is die v̄er
 di hanget aen dē cruce wie dat

leuendich maket die doot En wes
oilde die hemel bescreuet en die
eerde en die heide stene wt na
tuerlike medelide scueren o me
schelike hert alre heertst d stene
herder. ist dattu tott ghedenc
kenisse so groet innerherde noch
mit vresen gheslagen werde
noch mit medelide ghapint. noch
mit inwendiger beweginghe
te scoert noch mit goetstierenht.
beweket ic bidde v o alre suetste
he dat ghi mi die ghenade vlenē
wilt dat dat eertsche rye myns
herte mit uwer heiligen vrese te
recht beruert moet werde op dat
ic een gaheel mislage minne sude
en ghebreke vinge moet **m**
Qen die stene scoerde Ghif mi lieue
heer dat myn stemghe herte te

recht bemozwet moet werde mit
 waerachtighe berouwe mynne
 siide **v** **Q**en die grane sijn op
 ghedaē en veel lichāme d' heiliger
 mēsche die doot ware stonde op
 en ghingē wtte grane na dat xps
 vrese was en quame in die heilige
 stat en openbaerde hē veel mēsche
 Ghif mi heue hē dat dat graf mynne
 ghemoets op gheloka moet werde
 mit waerachtighe belien mynne
 siide en ghif mi dat ic op moet
 staen mit recht penitēcie en
 voertgaen in whet des leuens
Qoe senturio die vā verre stont **v**
 en die mit hē ware en ihm behuē
 sage die eertbeuighe en dat and
 wond dat daer gheschuede **Als** dat
 ihs also roepende dē gheest ghege
 ue hadde worde si seer in waert en

sende waerlic dese was die
sone gods en al haer sner die
daer te same ware tot de sen
wond en saghe dat daer ghesce
de die sloegen haer borste en
keerde ned doe stonde alle die
ilijn ghekent hadde en die wive
vā verres en sage toe ons welke
was maria magdalena en maria
i Jacobs des mynes en ioseps moer
en salome en doe ihs in galileen
was volchde si he en si diende he
en veel and vrouwe die te same
mit ilijn opghedome ware tot
ihl'm **S**ich nu hant onse heer
doot aende crutz **A**lle die sner
des volcs ghinc en wech die be
droefde moer bleef daer mitte
vleie **S**i sette he ned totten
crutz si aen sien hare ghemynde

Gray Scale

Si mochte vā gode hulpe. hoe sien
 of doen mochte en begraue. En
 als si dus sate bidē cruce ende
 sond' ons laet onsen heer den
 saghe Dus tussche twee moede
 naers. Dus naect Dus misma
 ket Dus ghepinicht Dus doot
 En aldus vā alle mēsche ghelate

Die iode wantet die dach der **vij**
 bereydinghe was. op dat die helia
 me aen dē cruce niet en bleuen
 des sabboths. lode si pilatu datme
 haer bene brake en datmese of
 dede. Doe quamē die riddersen
 en brake tē iersto des eens maer
 denaers bene en des andes die
 mit ihm ghecruust ware. **o**er
 doe si tot ihm quamē en hem
 al hant doot saghe en brake si
 syn bene niet. **mer** een viden
 riddersē dede op syn syde mit

enē speer. en rechte voert ghinc
dier wt bloet en wat en diet
sach gheft ghetuuch en sijn ghe
tuuch is wner. Wat hi weet dat
hi wner seit. op dat ghi oec ghe
louet. dese dinghe sijn gheschiet
op dat die scripture vuullet
worde. En been en suldi niet
broke vā hē. en noch een ander
scripture seit si sullen sien i wien
wien si doerystekē sullen. Theophel
om dat si dē iode mochte bekēne
so stakē si mit enē speer in dē sīde
xpi om hē te mere cōfusen an
te doe. Die wond was vande
scerpē speer alse groet ghema
ket datmē sijn sīde op gheloke
sien mochte al tottē herte toe.
Share ihs xpi de die sīde dīns
dode lichams mit enē speer op

Gray Scale

ghelokē woutste hebbe. also dnt
 dner blaet en wat wt hep ic bid
 de di dattu mijn heit mitte speer
 dinnē mynē also wondē wiltē
 dat ic dyn heilighe sacramēten
 die ghelyc eenre ruyers wt
 dinnē heiliger side hepe weer
 dich werde. moet o he ic bidde di
 slaet en steket mijn heide ghe
 moede mit enē sterke speer. dyn
 re mynē op dnt mijn ynneste
 dner of bevoert werde **te besprijt**

Vespert salstu dencke
 mit droeniger herte hoe die
 moed ons here en die and vier
 he nad sette bidē cruce en met
 en wiste wat si doen soude. Wat
 si dnt licha met of doen en rōde
 noch begrave om dat si die crucht
 met en hadde noch die vreeschap

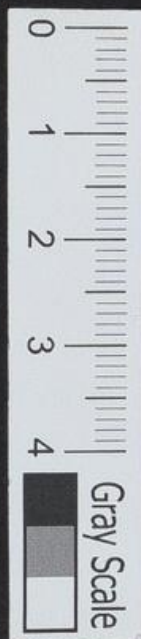
mede of te doen. en si en dorste
met en werch gaen en onsen he so
late. en si en mochte daer niet
langer bliue. Wat die nacht na
kede sich hoe seer si begange sijn
o maria hoe diuile sagheste op
m dier. v. mit suchtelike op sien
tot dme ghemide die doot voer.
di henc. Ic bidde v alre suetste he
dat ghi mi die ghenade gheuen
wilt v heilighe passie aen te sien
en te recht te mercken. en deuo
telike en ymchlike te bescreuen
En gheuet mi o alre suetste heer
maerchtighe vlichinge des herte
mit maria uwer weers' moed.
en mit maria magdalena rechte
penitencie. En mit iohes v godlike
gracie. en in alle duechde wert
te gaen. en mit alle oefeninghe
der duechde voer die ontfange

Gray Scale

68
nisse des heilige sacraments nu
werdelike te bereide 11

Dier na doet auent ghemorde
was wanttet bide pasche was
dat voer de sabboth 10 **E**ich een
rijt mā die ioseph gehete was die
een edel ridder was. en over tien
riddere gheset. en gherechtich
en een goet mā. die niet en con
sentierde hare inde en haer wer
ke. quā vā armathien 8 stat
inde lande vā indeen. dese vbei
de oer selfe dat rike gods. wat
hi ihs ionger was mer heymelic
om die vrese vnde iode dese ghinc
stoutelic in tot pylato en bat dat
hi dat licha ihs of mochte doen
pylato inwonderde he dat hi al
nu ghestorue waer. En doe hi cen
turio tot he ghevepe hadde
vraghede hi he of hi nu dat waer.

En doe hyt wiste vā centurio gaf
hy ioseph dē licha En als onse
vrouwe mitte andere viere
sate begange en en wiste niet
hoe sien of mochte doen **hier**
en byne qua ioseph vā arima
then en brochte reescap mit hē
daer hy dat licha mede of doen
mochte vādē cruce En mit hē
qua inroden en brochte om
trent hondert pont nieren
en aloe om hē daer mede te be
grauen En si worde weerdlic
ontfangē vā onser vrouwen
en vādē andere die mit haer
ware **it** bidde v alre mynlicste
hē dat ghi mi die ghenade gheue
wilt den dat cruce d' penitencie
en des duechdelike leuens te
volherde en om gheen lide daer

Gray Scale

of te gaen mer volstandich tot
 mynre doot toe te bliue. en o
 mnde de doot of gheenre hande
 dinghe daer of te scheide thent
 dattet v alre liefste he behaechli
 ke is En het gheschic vande ghe
 rechtige dat sijn dijn he lige en
 ghele. en si mijn siel vā minne
 licha neme en presenterense
 voer v mynlic aensicht. en dat si
 omds v heilighe passie en vdi
 te ontferhartelike ontfinge
 moet werde En als si
 quame bid stat boechde si haer
 knien en bede onse he aen. En
 bereyde he dat licha of te doen
 Doe stont man mit wt gherech
 te arme. en als si onsen heer rey
 ke mochte so leyde si sijn hadde
 hāde en sijn hoeft ned hanghende

op haer droenighs borst en om
helfedese en rustese en en mochte
met daer of vsadet werde **Ic**
bidde v alre mynlicste he dat ghi
my die ghenade gheue wilt v heilige
licha en vpresiose bloet werde
lic en begheerlic te ontfanghe
en mitten armē der mynē pinch
like ome te helse. **en** v heilighe
liden deuotelike in mynre herte
en in minē borste te drucke ov
vnde een pinelic medeliden wes
weelike lidens op dat ic waer
achtelike mit v vericht mach
werde **in** **Q** En als dat licha
ned ghedaen was ter eerde nam
onse vrouwe dat heeft mitte
seuere in hare scoet **En** maria
magdalena die wete tot welke
si so veel gincē vdiende die and
stonde daer bi en si onachten

Gray Scale

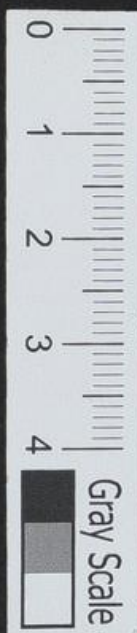
20
al een groot ghescrey oñ hē wāt
si bescreide hē alle als een eanghe
lore saen mit groot bitterheiden
te brade v alre mynlicste heer
dat ghi mi die ghenade gheue
wilt dat ic nad' ontfingemysse des
heilighē sacraments mi ned' moet
sinke in grondiger oetmoedichē
en dat ic alle mijn sūdē en mijn
quade gheuoente nad' legghen
moet en in een myheit des leuens
voert gaen en in alre behuethē
des hertē en gheeft mi mijn sūdē
en v weerdighe passie te recht
te bescreyen op dat ic in alle
mijn sūdē ghereymicht mach
werde v **¶** Na eenre cort
tijt als die nacht begā te ghenake
hadt ioseph onser vrouwe dat si
v henghe woude dat me dat licha

beuonde in hynne lakenē en be
groene En si was daer taghen
en seide myn lieue vrienden
en myn in also vroe myn lieue
kint met of begrave my mit
hē Si screyde mit onbedrachlike
tranē en maechte nat mit hānē
tranē dat aensicht en dat dode
hehā haers kints en oec dē sate
daer mē seft dat noch haer tranē
in staen Si dwoech oec ende
droechde syn bloedighe wondē
die ope wānē diemē te voere
met claerlike sien en mochte
oimids dē naghelē en aystse
O mit hoe ghetruwer mynē wor
dē syn versche wondē en syn bloe
dighe hehā gheuoeghet tot dme
roselike aensicht Ic bidde v o
alre mynlicste hē dat oimids

v opene wondē die wondē mijner
 consciencien gheopent moeten
 werde. en een salighe mede sijn
 wt iuwen opene wondē te ver-
 trighē die wonden mijner con-
 sciencien mede te ghenesen.
 en in v diepe wondē mijn toe-
 vlucht te makē. en waerach-
 tighe vtroestinghe daer wt
 te vertrighē **v** **Q** Si sach die
 wondē aen sijn lichaem. en
 sijn aensicht en sijn hoeft. ende
 dat wt trecke sijn haer wt
 sinen baerde. en sijn aensicht
 mismaket mit spekel en mit
 bloede **En** vā dit aen te sien
 en te sejen en mocht si niet
 vsadet werde **M**agdalena die
 die wetē ons here tot andere
 tijden mit trane des rouwe

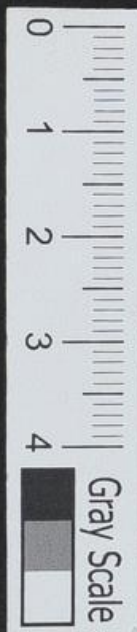
hare fundē nat makede. dwoerhse
nu veel meer mitte wnt der
tinnē en vouten en vā medelide
En sach aen die voete also ghe
wont en dnerboert vdroghet
en bloedich en screyede bitterlike
seer. En des ghelyc alle die and
screyde bitterlike seer. so dat si
vā voutē seer schene te ghebre
kē. **I**t bid v alre mynlicste heer
dat ghi dat houet minne ghemoece
mitte douwe uwer godhker
gracie bedouwe wilt. **O**p dat
ic die waerachtighe vrucht
d' dwerhde vtrighe moet. en
alle prekelinge der becoringhe
te wed staen. en alle myn ghe
brekē te verwinne. en ghif mi
alle wederheit lidsamhe te lide
en dat ic alle curioesheit. en alle

Gray Scale

behaechlich. & syne sterne moet
 op dat ic die wonechtighe v
 cierunghe & duechde in mynne
 sielē vertrighe moet. **En**
 onse lieue he ruste vā alle arbeit
 en pme. die hi om de mensche
 te verlossen en salich te make
 aen ghenome hadde. **ic** bidde v
 o alre mynlicste he dat ghi mi
 die ghenade gheue wilt nu also
 trouwelike te arbeide uwen
 alre hefstē wil te volbrēn ghe
 en myn ghebrekē te verwinnē.
 en v dier vaderlike mynē te
 danckē. die ghi mi en alle me
 sche bewiest hebste. **En** ghif mi
 oet vā butē also trouwelike te
 arbeide in de werke & gehoer
 samhē. en d' mynē. en in v te rustē
 en een vreedsamich ghemoeede

en mit ghesatich^t en ghestadich^t
des herten. en mit enē mynliken
toeker op dat ic na desen leue
vā alle arbeit en lide mit v i die
ewighe glorie mach rustē. *te cā*

te cā
Gespleet tijt *pleet tijt 3*
dencke droefelic hoe dat iohes
als de auont nakede onser vrou
we badt dat si vghenghede dat
dat licha onse here beginne worde.
wat si om haer lange merre vde
ioden beerspet. en valsche liken
besculdicht mochte weide. Onse
vrouwe als die bescheide was.
dochte dat si he beuole was van
haer soen. en en woude niet meer
daer tegē segghe. En liet he als
si woude handele dat licha en
besalme en balseme mit costeliker
salme *te* bidde v alre suetste he
dat ghi mi die ghenade gheue

Gray Scale

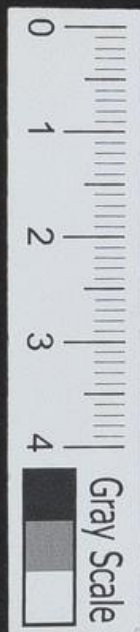
wilt ovmids uwe oetmoediger
 salunge. mi selue in alle dinge
 te voetmoedighē in alre cleynhē
 die een rouwich hert toebehoert
 Ick beghyn hare bekerunge ovmids
 rouwe d' sūde. en in dier
 vuerichē en bereichē totte duech
 dē te volheide totte eynde toe
 En myn cranchē en onvolcomenhe
 altoes oetmoedelic aen te sien.
 En ghif mi mynlike hē. dat ic v
 balseme en salue moet mit dier
 bare welrukende crude der
 duechde. op dat ic die salunge
 uwer godliker vtroestinge
 in al mine drucke en banpheit
 vinge moet. **J**oseph
 en my toden. en die and' die daer
 ware. begonste doe dat licham
 te bewynde en als syt bewonde.

hadde mitte hñe cleden dat ioseph
ghetocht hadde so bonden syt mit
andere hñe decke en mit duere
bare crude vā mirre en aloes.
so als sēde is dē iude tē beginne
onse vrouwe hielt nochtā altoes
dat heeft in hare stōet. **e**p dat si
dat betamelic make mocht. **E**n
margdalena die doctā die si mit
hare tinne droech en ymchlike
droechde. en dñelkēde se en rīdese
en die bewant si als si trouwelic
ste mocht. **E**n als si al dat lichām
anders bewondē hadde. saghe si
alle onser vrouwe aen. dat si
eynde soude hare rouwe. en dat
heeft wert soude late bewīnde
Doe begonsten si alle wēd te sayen
en. en sayende also seer datter
enich rime spreke cost. **W**ant si

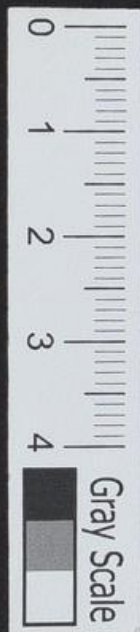
die maed saghe ontset vā alle
 troest. en dner om scryde si meer
 op haer. dā op dat dode lichaens
 here. Als onse vrouwe doe sach
 dat sijn met langer-lette en mocht
 so leyde si haer aen sicht op haer
 soens aen sicht. En wt onvolgedich
 hore tinnē dwoech si dat aen sicht
 veel meer dā magdalena die
 voete. en droghede en ruyfede
 sine mont. sijn oghe. en oer alle
 die and' lede sijn hoeft. en
 beknant sijn hoeft mit ene hoeft
 rlede. ic bidde v alre suetste he
 wat v nergent ghenoechliker
 en is te ruste dan in een reyn
 puer consciencie. so bidde ic v dat
 ic gereymicht moet werde vā
 alre onpuerht. en dat ic een
 reyn puer consciencie vrigē moet

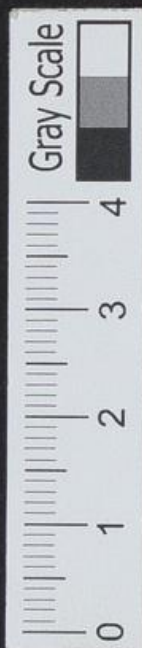
also dat ic alle dinghe mit reyne
oghe des heyls sien moet en
alle dinghe te beste te trecke en
ghif mi dat ic v in een reyn puer
conscience bewinde moet en dat
ghi v gheveerdige wilt een in
woenre i mynre siele te wesen
In dier stede daer hi ghecruijst
was was een hof. en inde houe
een myn graf dat i een streen ghe
houde was daer noch nyemant
in gheleit en was om d' iode pa
sche wt dat graf daer bi was
leyde si ihm daer in int leue ons
heyls. **D**oe aenbede si alle dat licha
mit gheboechde knye en ruste
sijn voete en nament op en droe
ghē dat licha totte grue. **O**nse
vrouwe droech dat hoeft. en
magdalena die voete. en die and

75
wone mit middel **E**n dat ginf
was bid stat dierme cruyfte. also
veer alsme weipe mocht mit ene
steen of daer bi. Daer sien wees.
delic m be groene gheboechd knien
mit groten suchten en wenen
En aldus gaue si de heer des le
uens d groene des doots **I**c bidde
v alre suetste he dat ghi mi die
ghenade vlene wilt dat ic dat ginf
mijns ghemachts weerdelike moet
bereyden v daer i te begraven
En dat oec alle stemighe hertich
mijns ghemachts mit uwer hei
ligher vrese wt mijne herten
gheloude moet werde. **e**n dat dat
ginf mijns ghemachts vmywet
moet werden mit uwer godli
ker gracen en uwer mynliker
vdiene. **e**n dattet vruchtbaer.

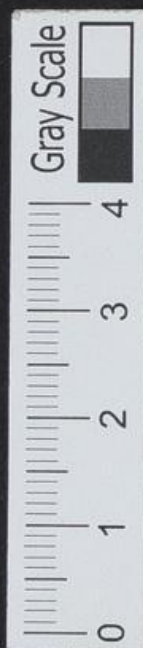
moet weide mit waerachtigē
duchde. **o**p dat ghi in dat ginf
myns ghemoefts mylike rusten
moet **my**. **I**denc hoe ontferme
like en bedachtliken dattet was
dat dat licha vā alsulker edelhe
weerdichheit gehandelt wort recht
als een snode doot licha. dat noch
tan mē waerh. na eenre wise
gheen doot licha en was omdē
der godlich. die vādē licha nye
en scheide. **al** was die siel vādē
licha ghescheide. nocht en was
die godheit vādē licha noch vādē
sielen nye ghescheide. **I**c bidde v
alre suetste he dat ghi my die ghe
nade gheue wilt also mylike
mit v te vermighē mit al myner
sielē en mit al minen crachten
omdē een asendoen unnes hei
lighē leuens. en mit enē gehele

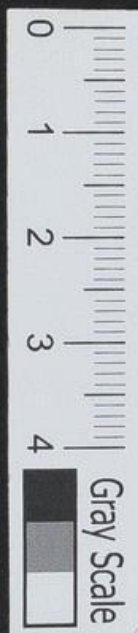
na volghē unnes oetmoedighen
 leuens en al myn leue daer na
 te sackē op dat ic na desen leue
 weideliken mit v vericht moet
 werde in glorie. **En** als
 hi begīnne vns benedide hē die
 moeder en dat ginf en ome
 helsede hē en bleef so op haer
 ghebenedide soen. **Mer** die and
 buidense op en leide ene gro
 te steen ter doere des graves
Josep en myrōdān wylde onse
 hē en aen bedede dat ginf en ghin
 ghe en wech **En** die and bleue
 sittende tegens de grāue **En**
 onse vrouwe ome helsede dat
 ginf mit al haer herte en mit
 al haer vmoegē so benedide sīt
 en rechte wt haer handē en
 cuse dat ginf en mit grote fuchte

beveende si haer lieue kint. O
ewighe leuende leue alre crea-
turen ewighe wysheit lieue he-
ijū xpi. **Ic** bidde v oetmoedelic
gheeft mi onse heilighē licham
te dwelen mit minnē tranen.
te saluen mit ynnighē ghebede.
te ontfangē en te draghē mitte
armē d' caritatē en d' oetmoe-
digher werke. en te begrin-
nē mitte cride d' goet wonderroge
goet leren en des goetē exem-
pels. mit suchte en mit wene
en al bedect ons d' sijn d' my-
ne en d' ynnichheit en te bewijnde
mitte cleden mynne cōscienciaen.
Altos i reynicht mynne herten
en mynne lichams. en myn hert
en myn sijn toe te binde mitte

77
fudario des arbeits en der pe
nitencie **vi** **Q**onse lieue
vrouwe mocht wel mit rede
haer beclage ierst tot haeren
hemelschen vaders make en seg
ghe my my lie en vaders. **W**ier om
hebeste my een kint ghegeue
Dier is mit so groten rouwe
onghetroust of scheide moet
in deser eerde. **T**otte andere
mael mocht si wel totte engel
gabriel haer beclage maken
en segghe. **W**ier is nu die vro
like boetscap die du my boet
scapste. si is my al in bitterre
droefhe inwandelt. **T**otte derde
mael mocht si wel segghe tot
sre ioha ewa gelist. en totten
andere goede vrouwe die dier
mit haer ware mynt ghi my.

en hebdi mede doghen mit minne
jwelelike lyde so begheer ic van u
dat ghi mi helpt dat graf op
doen dat ic bi minne kinde minne
rouwe te volle beclage mach
ayt aldus dānghe of des gheh
ke woerde is wel te vmaeden
dat si mit groter bitterheit hāers
herte hāre merlike druc becla
ghede behoudehe nothā alre
goed' sedichent vā bute hāe we
dat hāer vā bynē was ic bidde
v alre suetste hē dat ghi mi die
ghenade gheue wilt dat ic dus
grote middel dat tussche v en
mijne sielē is te recht beke
nen en bescrepen moet En ghe
uet mi suete ihu dat ic mi nade
exempel ~~was~~ uwer heere

moed' in al minē druck en ban-
 gicheit tot v mijn beclaghen
 en toelucht te makē. en my
 mielic tot v te keie en totte
 heilighe enghelē en tot alle de
 heilighe en goed' mēschē dat si
 my helpē mit hare ghebede dat
 my alle hynderlike middel die
 tusschē v en mynre sielē is. of
 ghenomē moet werdē. al hoe
 pynlic dattet mynre nature is
 en altoes beghinē moet mit v
 gheestelic beginnē te werdē
 en alle synlich' en ghenoechte
 d' werelt te steruē. op dat ic
 waerachtelic mit v vrisē moet
O ghebenedide porte des par-
 dy's salighe wynt' des hemels
 werde maria hoe wec was v

doe te moede. Doe ghi uwe lieue
soen saget bequame en ghi he
met langer leuendich noch doet
behouden en mocht. Hoe menich
hertelic v'suchte hoe menichghe
bittere traen en hoe seer claech
like waer u ontfermelike waer.
De doe wyles v toe sprac en
seide dattet goet waer dnt si
ghinghe wanttet met en waer
behaerlic daer alte lange te bli
ue en bi nacht wed te come
in die stat. Doe stont onse lie
ue vrouwe op en knielde totte
griue en omhelsede dat graf
en benedidet en bid' hulpen
d' onse heiligen vroue die alle
mit haer freyde. So begonde
si va daer te gaen. En als si
quame bide cruce en des ghelyc

aenbedē si dat crinē. en des
 ghelyc dedē si alle. Du moegheste
 dencke dat si die ierste was
 die dat kindt ihs alst gheboze
 was aenbede. en daer na als nu
 dat crinē iest ierst aenbede
 En vā daer voert ghingē si
 ter stat wert. En inde weghe
 sach maria die wile omē na hare
 lieue kinde. **D**oe si ind stat ghin
 ghe quame tot haer veel ionc
 vrouwe. en goede wyf kins vād
 stat en veldē hē mit haer en
 troestense. En over al so wert
 gixet ghescrey en gheleen en
 alle goede lude. daer si voer bi
 ghingē doechde mit haer ende
 worde berout tot screyen.
 Want haer rouwe so gixet was

dat si veel mēschē mit haer dede
droene. **E**n alle die se saghe saey
de. en en conde hē nauwe onthou
de vā tranē. **E**n saeyde wer wert
si ghinc en alle die mit haer
ghingē. en aldus wert si gheleit
sreyende vā sreyende lude
tot dat si quamē tottē huse
iohes. **E**n als si tottē huse quam
keerde si haer wed' ome tottē
vrouwe wert en myghede hem
en danckedese. **D**ie vrouwen
neghe haer wed' mit grote
wenē en ghingē en wech. **D**oe
ghinc onse vrouwe mit hūse
sreyende en wenende herde
seer mit iohes en mit magdalena
en mit hare susterē. **E**n storte
de vrouwe mit bitterē tranen.

Gray Scale

overdenckende de doot ons heren
 ihu xpi in hare herten En die
 stede sijnre passien en wort pme
 hi daer ghelede hadde en wort
 diechden hi ghedaen hadde ver-
 toechse al over in hare ghedoch-
 ten Ten leste troeste haer is
 hanes en bat haer dat si of
 late woude van saren En du
 oft u cruyste so troestse ende
 sterfse en bidt haer dat si
 ete een luttel en die and doe
 ete want si noch vasten Ende
 besueke dyn cruyste en be-
 rett he haer spise en diene he
 En daer na myn oer lof van
 haer en vade ghene die daer
 sijn en ontfaet die benedixie
 van haer en ganc med en wech

Ic bidde v alre suetste he dat
ghi mi die ghenade gheue wilt
dat ic mijn eyghe vrede noch
toecker. loue die gehoorfamt
en bruederlike myne niet te
sette. mer. wāneer dattet ghe
hoorfamt of bruederlike myne
erschet. ter tyt gheerne te der
ue en mijn eygen vrede wt te
gaen en dat mijn te ontfalle
en die gehoorfamt en die brae
derlike myne te vuelle. **O**er
de inwendige toecker altoes
te begheere. en nade dienst der
mynen begheerlic daer wed
tot te keeren **E**n ghif mi nade
exempel uwer heuer moed
dat heilighe cruus weerdelic
te ere en den te bede. **E**n die
punte die bide heilighe cruus

beteykent sijn te verighē als
 grondighe oetmoedicheit ende
 vuerighe myne v̄duldichē liden
 heit ende waerachtighe geheer-
 samheit op dat dat heilighe cruys
 v̄m̄ds desen p̄ntē te recht vā
 my v̄heue en gheert moet wer-
 de. en ghif my dat ic inde wege
 myne pylgrymsen v̄m̄n heer
 mittē oge myns hertē die wile
 aensien moet. en inde huse myns
 hertē v̄ heilige passie en lide en
 dat goet dat ghi my ghedaen hebt
 mynlike te v̄trecke en danckbaer-
 like te ghedencke **in** **A** des an-
 derē dages der bereydinghe
 tegens pasche v̄gaderde die
 priester der priesteren en die ph-
 riseen en quamen tot pylatu en
 selde he ons ghedencket dat die

bedrager seide doe hi noch leuede
na drien dage sal ic op vstaen
Daer om ghebiet dinc dat
gruf bewaer totte drien
daghe toe. op dat sijn aposte
len niet en comē en stelē hē
en seggē dē volc dat hi vande
doot op ghestaen is. en dan
soude die leste dwalinge inge
wesen dan die ierste doe seide
hē pylato hebt ghi die huede
gaet en wachtet also als ghi
wilt. Doe ghinghe si heen en
saghe ierst in dat gruf sijn he
hē ligghe. Daer na seggheden
si dat gruf toe mit veel seghele
en settedē daer vier riddere
bi dien wachte en bewaen
soude. Ic bidde v alre suetste

Gray Scale

4

3

2

1

0

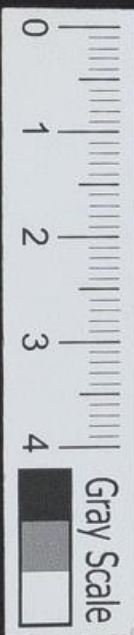
heer dat dat graf mijns ghe-
 moets mit uwer heiliger vrese
 en mit alre behueth^t besloten
 moet werde. en dattet besegelt
 moet werde mit aendachtich^t
 der heiliger scrifsture en der
 menichuoudiger dueden. en
 dattet behuet moet werden
 omme die bewaeringhe der
 heiliger enghelen. Ende dat
 ghi in mylike he gheue wilt
 v heilighe enghelen in behue-
 der. en dat si in bescremen
 moete dat die bese gheesten
 en myn selfs onuerdich^t di al-
 re suetste he wt dat graf mijns
 ghemoets niet stele en moete
 noch vdrue. mer dat ghi v ghe-
 ueerdighe wilt altoes i mijne

siele te ruste. **E**n augustijn seit
thans doe xps sine gheest ghegeue
hadde clam die siel die vernicht
was mit godheit ned' ter helle
blenckende en ontfichlic ende
thans worden die helsche duer
wachters inwaert en minner
vierde. Want si sulke dinghen
nye vnome en hadde so seide si
wie is dese verwaerlicste. die
dus ontfichlic is. en blencket
mit so grote schijn. en so grote
freenheit en claeht. **D**ie werelt
die ons onderdanch is en seynde
ons nye dusdangē dode. en der
helle dusdanghen ghift. **W**ie
ist dan die dus onverwrent
cœmit in onsen palē. en met
alleen en ontfiet hi onse pine
met. **m**ar hi vloft die and' wt

onsen handē. want die onser pla
 ghe te ontfien. die sette hē no
 teghe ons en hope vlost te wer
 den en dreyge ons. **M**ie en die
 uē die dode al hier dusdanghe
 hoūdie. en nye en mochte ghenan
 ghe lude aldus blide syn. waer
 om heb di desen hier ghebrocht.
O sathanas onse prince al dym
 bliscap is u wane. en dym vroude
 is in carme u wandelt. **D**oe du
 xpm hengheste in dē houte en
 wistu niet wat groet scade du
 ontfengheste in dē helle. **M**a deser
 wred stemē d' helle so gheboet
 die heer en alle die duere en
 grūdelē brakē ontwee en hi
 quam in en vlichte die ewighe
 donckerhē en stac sijn hant wt
 en nam adams rechte hant en seide

vrede si mit alle dinē kinderen
 die mi gherechtich hebbē gheweest
 En een ontellike sinder der heili
 ghē vele hē te vortē en seiden
 mit weenhikē stemē o vlosser
 der werelt du biste tot ons ghe
 comē begheerlic die wi vbert
 hebbē mae donckere. **o**p dattu
 onse gheuanghē wt soudeste leyde
 in deser nacht vā desen sloten
 Du biste tot ons mē helle ghe
 comē en beghif ons met alstuchym
 meste tottē hemel **M**u du hier
 biste vlosse ons sculdighē en als
 du tottē iongheste daghē wed
 coemste so bescherme die du v
 core hebste **o** **G**hier hier die
 oetmoedichē en myne ons here
 dat hi hē gheweerdichde selue
 ned te dule tottē verborchte

der heil
wetz
ten in
ein so
in mon
de v an
sermoe
heilige
an ge
uher ho
die ten
in desen
alle wu
alle st
on alle d
tichheit
lichte w
bichte
en bing

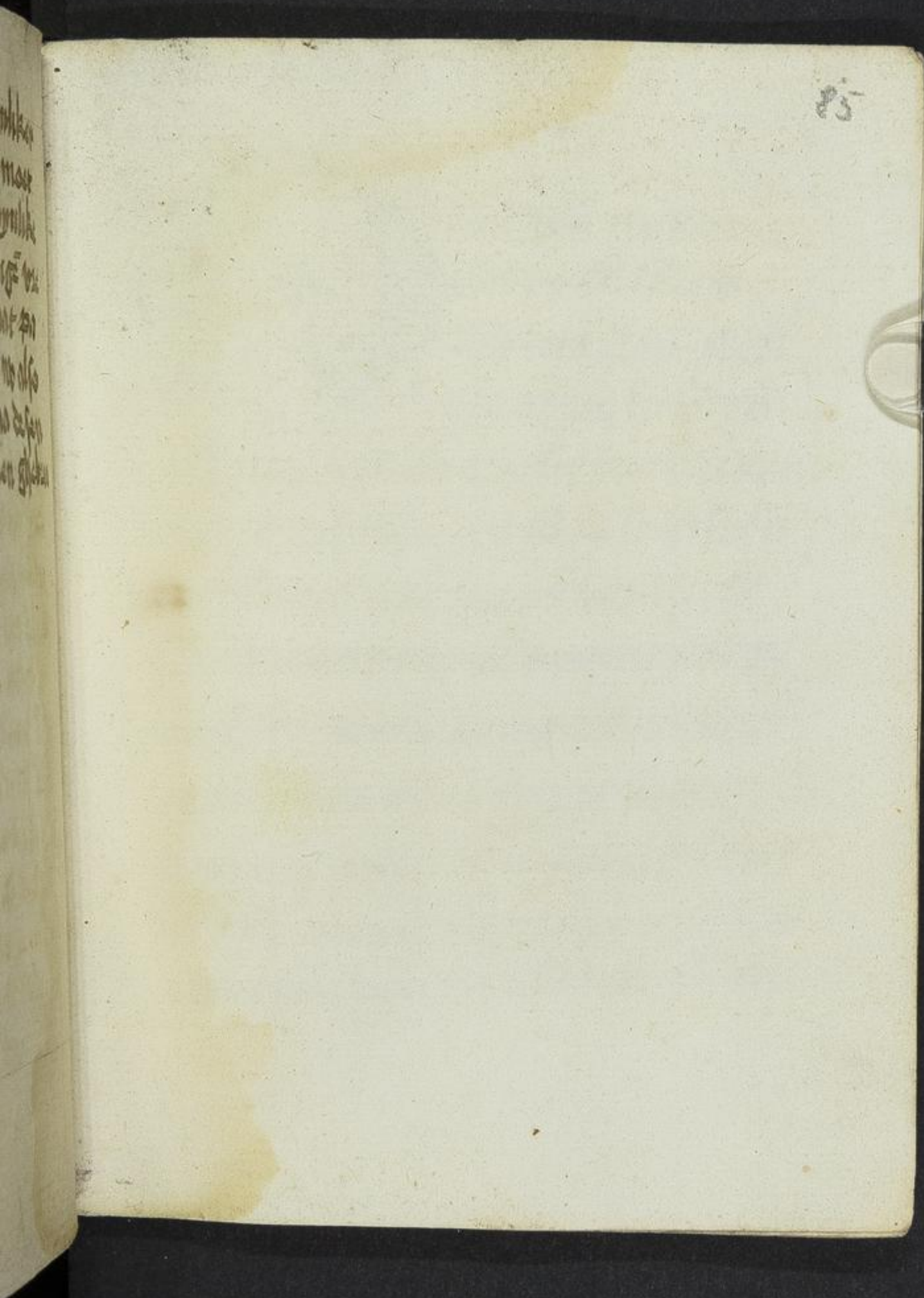
der hellē om syn vriendē daer
 wt te vlossen. En hi bleef bi hē
 tott' daghenet des sōnedages
 En doe wāre die heilighe vnder
 in vroude en in bliscappē. Ic bid
 de v alre suetste heer om dat
 oetmoedighe ned' dale. dat v
 heilighe siel ned' dælde ter hellē
 dat ghi v gheueerdighe wilt vā
 uwer hogher moghenheit ned' te
 dale tot my arme sūderische
 in desen dale d' tinnē. En my vā
 alle bandē mynre sielē. en vā
 alle stricke des viants vlosse
 en alle duystnisse en tinnelach
 ticheit des ghemoeets mitten
 lichte uwer gadliker ghenade
 vlichtē wilt. En dat alle druck
 en banghē. myns oimds uwer.

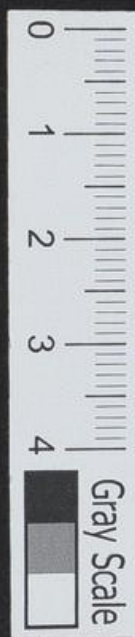
herte ovmids uwer mynliker
teghenwoerdich. vsiet moet
werde En dat ghi my mynlike
ihū gheue wilt uwen heilige vre
de. en my leyde wilt in dat pa
radys uwer ghenade v nu also
te ghebruke. dat ic v na desen
leue mē ewiger glorien ghebru
ke mach amen

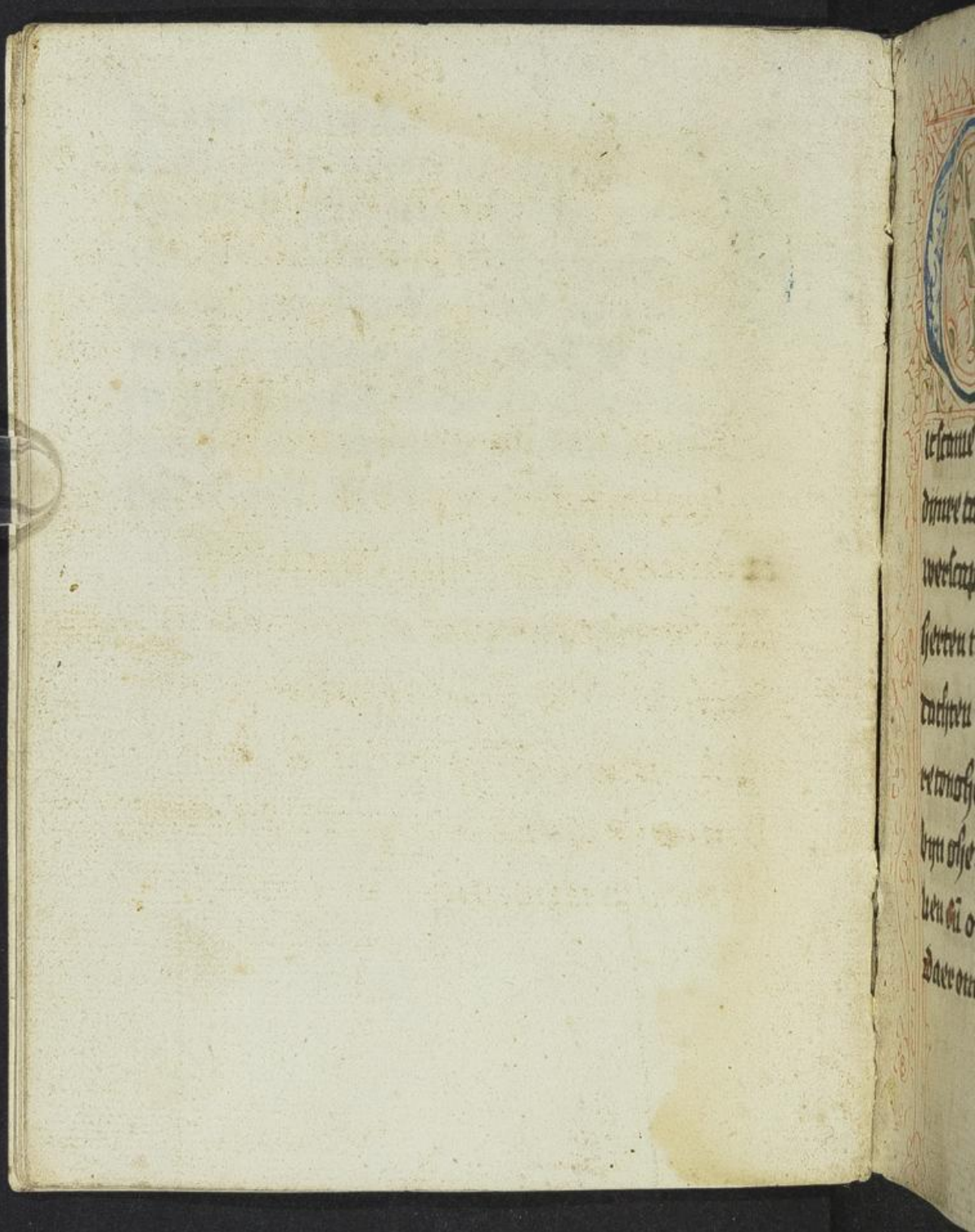
3 Deus

85

le scum
dine t
weren
heten t
tuchte
et wog
lyn she
uen al o
daer ott

heer en myn
 vader en allen
 der enghelen glori
 e. Ic arme kinder
 ic scanne my en ontfie my te gaen
 dine tafelen des alre suetster
 werlcapē mit mynē beulecter
 herten mit mynē onnutten o
 dochten mit mynre onbedwne
 re tonghen en want ic so ver
 byn oshewont mit allen oshew
 len en ouerliert mit dochden
 daer om byn ic bedroeft en en

weet niet wat te doen **o** milde
godheit **o** lenende moeshenheit
o onspreekelike en onbescrijpe-
liken heilichheit waer gae ic van
dinen aerulicht **Ziet** du biste dier
scouwver en een onder winden
alre herten en die alle heimlike
dinghen openbaer sijn **Daer**
om wil ic snetelicken lopen tot
ter fonteynen der ontfermhert-
ichheit **Die** my wel mach reyn
maken van allen myne sonden
en ohebreken **o** snette **ihus** tot
ti come ic en en mach nochtant
niet liden dyn oheretichheit

mer ic begher dyn ontfermhertic
 hert **Ic** ontdecke dy mijn menich
 nondighe sunden **en** wilt die
 niet oghedencken **mer** sich aen
 dyn troestelike woerden dyn
 swaer tormenten **en** dinen bitter
 ren doot **en** preciose bloet staet in
 tuschen mijnre zielen **en** dynre
 ontfermherticheit **en** oghet my dy
 op te droghen **siel** **en** **in** **en** oghet
 my dy te smaken **als** dy smake de
 iohannes ewangeliste doe hi vinct
 op dyn borst **en** doe was insoe gro
 ter noet *in 1822*

O myn he gheef my dy op te dragē
et offeren myn siel en hē en alle dat
ic bin en vmaech also on dinen va
ter offerden aen der galgen des cruce
En hiene he gheef my nu woert te
gaen totti inden naem dat dy ont
fent maria dyn hiene moeder

O myn heil gheef my dat
myn siel en lichaem dy ont
fanghen moet mit alre reneren
tien en scrmetheit als dy symeon
om helsede dy een waerachtich
god dien hi langhe hadde verheert
also moet dy omhelsen myn herte
dat hier is en oshervont om dattet

dy niet teghen woerdich en
 heeft **O** alre goeder tuerenste
 vader vint dat in my doe du
 spracke **i**t en sal dy niet vader
 loes laten **o**er **i**t sal di noch
 weder syen **e**n v hert sal seer
 vblijt werden **D** fonteyn der
 ontfermherticheit **D**oenit me
 om tot minne armer zielen
Op dat ic dy weerdelic moet
 ontfanghen **e**n mit dinen
 dnerbaren bloeden moet ohe
 lanet werden **I**c bin armer **e**n
 ellendich en laet my niet va
 derloes **O** mijn ontfermhertich

• werde heilighe lichaem dat
voer my ohecrust en ohestor
nen to Dien ic mit ziele en mit
lichaem beoheer te ontfanghe
Also dy ontfinghen die inder
hellen waren en haer clotru
bitch en riefen tot groter
stemmen • begerlic on biste
tot ons ghecomen die wi ver
wachten inder duisterker miste
wel nu by my nu en to der vte
in der vte mijre doot **Hier be**
Toer den ghint die pas
keest tich sie der ewiger
die passchen liet toe **in**
dat lesten anontmael mit

mynē iongeren ghedaen was
En die int ghecomen was dat
 ic ouerhiden sonde van deser
 werelt totten vader. **S**oe ghic
 ic wt int minnen elf ionghe
 ren totten berch van olyuete
Daer ic langhe bedende was
 in een strydt die was tussche
 myn redelichheit die vimmer
 steruende my hebben wonde
 om salichheit menschtiker na
 turen. **E**n myn teder lichnam
 die hem seer buerde te ghewis
 den onmenschetlike doot die
 ic voer sach datmen my aen

doen sonde **E**n al hadde ic des
gheerne vdraghen gheue
hadde moghen wesen **D**oe
wert myn frout als dropen
bloets neder lopende op die
eerde nanwe waert enighe
mensche ghelofte ma die
weerde hoe dringhe swaer
heit en grote bedruchden
der doot myn teder natuer
doe hadde als die doot begon
ste **D**oe quamen die dien
res der doncherheit die my
mit groter onuerde veruoe
en wredehike bonden en ghe
leidet der stat wert **AD V:**

Dien nacht brochten sy ouer
 in my mit meniger hande
 maniere van pynen en vladen hem
 mit mynē doghen in bespottelike
 to mit onverdienen slaechen en pijn
 ten my mit onteliker pynen myn
 mynlic aensichte bespoghen sy last
 terliken myn oghen verbonden sy
 si rende my om mit bespotten.

Die morghens vroe doe ic in cay
 phas voeyninghe der waer
 hertende was soe riepen sy allen
 dat ic die doot vdiene hadde myn
 weerde moeder die my ghedraeg
 hadde die hadde mit moederlike

mit

herten mededoghen mit my en weude
mit omdoedighen tranen doe sy my
sach in so groter schanden laster en
anre

Der na wort ic voer pylatus
den richter gheleit ghewoetet
en voerde myn viande sachen my
aen mit vwerthiken oghen en stonden
als gymbuten weder my le stont mit
eenre ghetoetsamer herte en mit
enen gheneyghden hoefde als een sachte
moedich lam tarmen ter doet wert
draghet hier na wert ic van herodes
bespoet mit enen witten cleden myn
schoen witte lichaem sloeghen sy mit

97
gheestelen en mijn teder hoeft doer
staden sy mit eenre doerne croen
mijn mynlic aensicht was mit
haren spekel beudeet en van myne
bloede dat neder wert van al om
trent my

Aen leken als ic ter doot ver
wylt was so leyden sy my
mijn cruce op my seondere en lei
den my wt totter stat daer sy my do
den wonden en riepen mit groeten
gherneste doeten en wech doet en
wech en crachten vmalediden
Doe sy my wter stat gheleidet had

deso hengen sy my aen die galghe
des crues tusschen twee moerde
uere op dat myn doot also veel te
scandeler sjen. **A**ls ic aldus
sien en ombenaden was mit soe
vuerder seichent der doot so vtonc
berte my blinckende oogen en nu
oren waren vinct mit vsmadel
ke woerden en in riken was ghepi
nich mit onreynen stae die daer
was. En myne mont quelden sy
mit edic en galen. **S**y sloeghen
my sy wonden my en mit haren
swaeren calymoshe scoerden sy
myn teder licham also dat die
vnyeren myns bloets vlochte

van haeren swaeren slaghen **E**n sy
 liepen oner myn teder lichaem
En myn bloet oner my als beken
 of ghi my toe ghespen had in die
 ween hanghende aen dat cruce
 leer vzele sonde van rouwen en
 van mededoghen ghetommen heb
 ben van haer selnen **I**n dier drone
 gher-tit

Iet in dier roen was my die
 breethet der werelt alre enge
 also dat ic toe veel niet en hadde daer
 ic op mochte neyghen **m**yn hoeft
 dat moede was van onsalichede mer
 ic moeste neder laten hanghen **m**yn
 hals quellende sy mit groten slachē

In myn schoen aensichte sloeghen sy
mit kennelbaeslaghen en maectent
oudmer mit haren speleken en
voer ene leuende verwe outfene
ic een blecke doot verwe in myn
aensicht want al myn scouwheit
was wt ghedaen en ghenedert
also dat ic te mael was aen te siē
als een beueet lazarus mensche

Ibidde v wat wil
vse grote myn wat pensede
ghidat ghi so grote bitterheit do
ghede waer om en spaerde ghi
v selue niet en hadtet in ves sel
ued outfirmet want sonder twi
uel haddi ghi gheuilt ghi hadt
wil mit veel myn pinen ghelede

O groetheit der ~~celen~~
 mynnen en liets my niet
 toen die vlamme der godliker
 mynnen was so groet dat si my
 moghen dringhen sporen en won
 de noch mijns ontfermen want
 sy vernierde so seer in my dat nye
 mensche na en is en dranche
 noch nye die sternd moeste en be
 shverde so seer te lenen dat van
 natuere en alle menschen beoheer
 en als my dorsten den sonder vā
 mynen te behouden en my hē
 mynlic te oghenen en mocht
 te lichteliker den dach die ohele
 den is weder doen comen en die

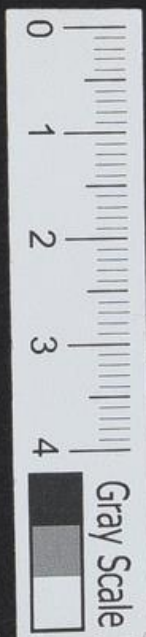

blomen die van beghin der werelt
verdort sy doen bloenen **En** die
ontelken droepelen des verghens
tellen dannen ghedencken of
ghemeten mochten die onbegri-
pelijkheid myner godliker myn-
en ende listen wt welken godli-
ker mynne myn seone lichaem
mit ontelken romwen als mit
ontelken teykenen der mynne
menschnondeliken gheteykenet
was also datmen niet en want
also veel ghelondicheiden als
een punt groot is van enre nael
den myn doden ghecranssen
lichaem **Ten** was al vertert vā
rouwe en van sonderliker my-
nen **En** dat is v m deser tijt m

mynen lichaem in eenre maniere
 oheerloef te sien

O siet my myn handen beyde sco-
 ne en lanc wredelic doer boert
 mit naeghelen myn armen waren
 wredelic wt oheerect myn voeten
 waren doer steken myn benen die
 van grote arbeit moede waren mit
 groter crachten om een ohevloech-
 ten Den siet die teder leden myns
 lichaem in soe enghen chuse beslo-
 ten en mit mynen bloden ouerw-
 goeten mynen die groeyende
 was van iongeliker schoonsheit
 viel van synre blomen en vdoerde

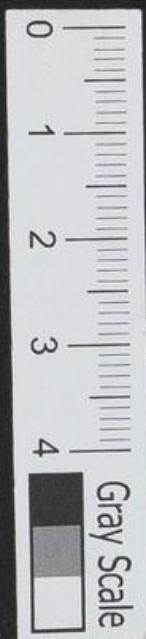
Dat herde hont des cruce was
myne teder lichaem bede myne
swaeren lichaem die aen dat cru
te genagelt was wert onnichte
sinnre swaerheit neder ghetoghe
en daer of vernuerrende die
smertten van myne wonden
wat mach ic v meer seggen
van mynen voeten tot myne
hoefde vnuelden sy my mit swa
ren wonden **22222**

I leyden mijn leuen in der
pinuten der doet sy en spaer
den my niet me' sy verzagde my
mit bitteren liden en want wt
dyslochten wien quellen de sy

En alle dese teykene der mynen vdroch
 ic mit groter begherten in myn
 herten op dat ic mit mynen quet
 laren die wouden der sonderen
 ghenelen mochten En ghenoch
 doen voer die arme onsalighe
 sonderen En dat icse alle mit my
 nen hemellicke vader vsonnen
 mochten die weder comen won

Doe my die sonen
 der doncker heit aen dat
 tince ghenagelt hadde doe en
 was hem niet ghenoch die ver
 weerliken tormentu die sy
 my aen deden mer sy stonden
 alte wredeken en bespotten
 my doe ic in so groten rouwe

en soe iamerlike sterf. **En** al blaf
sempre te deden sy my laster. **en**
pynde my mit so groten vdiert
mer hier of en wert ic niet be
roet mer ic vdiroecht vduidelike
En sprach vader verosheeft hem
want sy en weten niet wat sy
doen. **S**y hengen my tusschen
tween moerdenaers also of ic der
doet sculdich gheuest hadde. **Die**
een van hem bespotte my meer
die ander badt dat ic syns ghedach
tich waer. **also** ic quaem in myn
rike. **en** hem ontfene ic te hant in
myu oratie. **en** vant hem alle syn
souden. **En** ic lonende hem dat he
melt he parano. **It** sach omme en

mer en was oheen hulpe alle herte
 sy my myne bekende vloeghen
 als vrende menschen van my
Gommighe van hem die stonden
 van vaere en merkeude wat
 my ghelchete myn broedren vlo
 ghen van my en sy worden van
 my verstrept inder bitterheit
 myne doot Die pijnres trecten
 in die cleder wt en heten my see
 nachst staen Die onuerste moeghent
 heit en crachte godes die heer Ihu
 xpi stont toe herde wonderlike
 als of hi beroeft waer van alle
 sijne crachten want sonder

bartherticheit pyn den sy my mit
herden vreden tormenten mer
ic sweech als een sachtmoedich
lam dat men ter doot wert leet
En en opende mynen mont niet
ouer al waren myn bedructelic
heide en onsalicheden bedructen
my ouer al en wer waerts my ker
de so want ic rouwe

Doe stont biden cruce des han
ghanden soens die bedructe
moeder die alle die rouwiche tor
menten myne wonden in
hare herten en in haren moeder

liken binnenste binnenste leet
 en droech mijn wonden als it haer-
 wechke steme en haer ontfen-
 melike screyen hoerde en wylt
 dat haer seerheit also groet was
 Doe wort ic mit medeliden beroert
 en troestense en benad mijn he-
 ue moeder mynen lieue discipul
 voer my tot enen soen **H**oe dat
 swert des rouwen doer ghinc die
 binnenste der swaete moeder en
 hoe dat **s**wert der seerheit alle
 die binnenste wunden des hant-
 den soens dat en mach nyemant
 volcomen oeghiffen **I**n dier

vien doe ic die tormenten der doet v
droch soe ghebruchte myn **n**iele vol
comelic des ewighen woordes noch
tant liet die godheit mynen lich
aem toghen **e**n dānen hem dede
laster **E**n want die nederste crach
ten op hem seluen oghelaten ware
so waren sy herde lydsam ic **e**n cranc
Mer **a**v die glorie alle der werelt
hanghende aen dat cruce **e**n bedruct
bouen maten mit tormenten **I**c
hent aen die galoe des cruces **e**n
was daer so vaste aen oghenagelt
dat ic my niet broeren en couste

98
En van my was ghenomen alle
troeste der menschen **E**n oen my
hemelsche vader screeu my in een
re manieren my ghelaten te heb
ben want hi my niet en help den
hi hadde moghen helpen grote wer
ken ver-toende **M**yn wouden vloey
eden van bloeyden **E**n myn oghē
ver-touderden van screyen **E**n al
le mijn bynneste waren ver
baest van groten tormenten
Ic breeften van groten voer
suchten myns hertē en nye
mant en was daer die my

ghelotpen hadde **I**c weende alte bit
terliken **en** daer en was nyemāt
Die myn trauen of ghedwoghen
hadde **S**erichheit **en** mussmaechen
te bedrachten my **en** nyemāt
en was die my stercke **als** ic bede
so vermaledide sy my **als** ic sweech
so bespotten sy my **en** **als** ic ver
dudelic verdroch hoer tormentē
soe blaffen morden sy my **en** **als** my
aldus die pijn der doot ouer al
omme venghen **Ps. 137**

Doe riep ic tot mynen vader
en seden **my** god myn god
vaer om heb dy my ghelaten **Noch**

99
tan was die wile des hanghenden
soens een drachtich mitten wille
des vaders. **I**c hadde dorst en nye
minnt en was die mynre zielen
een kelt konde waters oheghe
nen hadde mer sy lanende mynen
dorst mit edic oghemenghet mit
gallen. **A**l was dat myn onerslev ^{ziel}
mit dorst ohepyns was nochtant
dorstende heem meer en vernien
liker na salichheit der menschen
Doe alle dinghen voldoen ward
die van my oghescreven waren wert
ic ohehoer so much totter doot. **E**n
mit oghneven haette dat ic myne
oheest. **E**n was hem niet ohe noch

my leuende te pinen **o**er sy pynde
mynen doden lichaem want sy
doer staken myn **z**ide mit enen
speer daer bloet **e**n water wt
liep daer dyn teder lichaem me
te bestort wort wort **a**ldus wort
dat leuen der werlt oghedotet
en heuet mit sinen doot dat mens
chelike ogheslachte verlost **E**n
die vlechiken vanden onden son
den heuet hi mit synen bloede of
ghedwoohen **a**ls du dinen god
en dinen schepper ontfanghen
Der na suldi sulc slaet voer
woert gauen om vrenhe
nwen god te ontfangen mit

mit groter reuerentie en mit
 ynnighe begherte **E**n sult v seer
 verwondere mit eene oetmoe
 digher ynnichheit dat also groten
 he coemt tot soe knoden armen
 creatuer **E**n also grote edelheit
 tot also armen woerken **E**n dat
 god coemt tot so groten arme
 molaetsche mensche **H**eer ic
 en bin niet werdich dat ghi coe
 onder myn dach **M**er spreck nu
 een wort en ic worde oghelout
 weest villicoen myn god en
 myn ontfemhertich **O**ntfer
 me mynre want ic traue byn

In god myn ontfermhertich
gheeft my dattu kensse my moet
denftich te syn. **M**ijn god waer
toe visten comen tot also onsalighe
molaetliche mensche oheverdich
ste comen en te tonen my dyn
ontfermhertich. **H**eer ic en bin
niet verdich dattu comes in
mijn sondighe lichaem. **M**eer
spreect alleen een woert soe
wert mijn sondighe sel ohesot.
Vervondde dy mijn siel en
mijn lichaem want tot dy ic nu
ohecomen dnen god dyn scepper.
dnen ontfermhertich ic seghen

myn ontfermhertichheit neemint of
 dat dy my mylshaghet want du
 biste myn stepper en myn ontf'e
 hertich en myn enighe toeliet
 Dencke tattu den ghenen draghet
 ste die dy draghet en alle dat daer

Als ghi den wijn in is
 of die abtne ontfangheste
 so ghedencke des heren woert dat
 hi seiden neemint en dinct dit en
 deltet onder v Dit is die ketke der
 nyuen testament in mynen bloe
 de Dat wt oghstort sal werden voer
 veel menschen in verlatenisse
 der sonden Bidt nu dine heer wat

hi seit bidde en ghi selt ontfanghe
en cloppet en men sal dy op doen
en menen sal dy niet wt werpen
hier om val tot sinen voeten en op
baer hem alle dinen dencke en
liden en bidt van sijn hulpe want
hi en sal dy niet wvergere want
hi hem selnen dy ohegemen heeft
als du gaen sulste ten heiligen sa
crament van dat leuen ons heren
een cort over omme

Ooemt o suete
ohebenedide weerde hei
lige sacrament een tro
est minne aenue sielen o alre
sueteste wisse der engelen en een

moech der vaderliker herten

Ooemt edel vrecht soen der
sueter maeghet maria soen
der alre hoetstev wysheit die
hemel en eerde en alle dat daer
binnen is gescreuen en oghema
ket heeft

Ooemt hemelsche suete heilige
gheest die den diepe afgront
die met te gronden is nae die af
gront nuer ongemetenre
goetheit soe toest myn arme
siele alte leer

Ooemt o gheweldighe coninc
en een ewich godt goede

sin mylde gheuer van allen goe
den coemt en otheeft rust in die
binneste slaep comer mynre sie

O oemt o almachtige **O** len
suete isus wies almachtic
heit hemel en eerde niet begri
pen en can coemt in mynre
artier woeninghe

O oemt o hoeghe viedomme
in myn cleyne onweer
dige woeninghe

O oemt o scone iongelinc en
alre suetste brudegom in
re zielen in die suode woeninghe
ohe mynre siele dinn creaturē

O oemt o suete Ihs en doet u
vander rechter hant dinc vader
in myn arme lichaem

O oemt een medecynatre
qualen en alre oiste meys-
ter des leuens en sonne der
ernsthe clarijert en der glorie
o suete blenckende sacrament
singel der engelen

O oemt tot my dyn alre suoeste
worden

O oemt o heilige en weerd
o he sacrament Ihs xps een
ewighe bliscap der heilighen

Ooemt o weerdigh he daer die
engelen voerbughen en al
le creaturen hemelscher eert
scher en hellscher.

Ooemt in wes aenscomwen
die eerde heeft want wtte
scheest dinn monten sin alle
haer crachten o werde sacra
ment coemt en vlicht die crat
crachten mynre sielen mit di

Ooemt die daer .: re gratie
daelde in dat suete priuel
der reytte maghet maria
Reycht dy in mynre sielen en

maectse reyn van allen vleckē
der sonden daer sy dy in misshaet

Ooent cleynē teder suete
nyge geboren kindeken

Wilt vander puere maghet
geboren oent nu en rust in
mynre herten en stuer daer
in die duechden der ohehoer
samheit en der oetmoedicheit

Ooent nu oetmoedichē
comt der glorie die daer
waertste en cleyn teder kin
delenn besneden en wilt moet
sijn in mynre herten en in

alle mynen leden

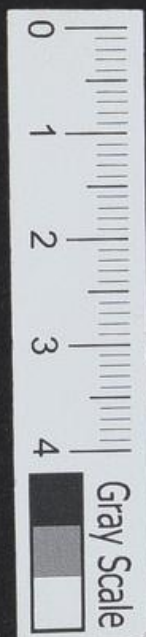
Ooemt suete **I**hesus comt der
iuden die gesocht en nenge
bedet wortste vanden heilighen
die coninghe die v weerdelic of
ferden als gont wier oet en myn
re **B**lijf my my seluen ghehe
licken te offeren in myn dienst
in vrighe mynen in heiliger
ghehoersamheit en stadigen

Ooemt suete lieflic **M**arien
ke suckende cleyne kinde
kin gheseduet in die armen va
symeon och rust nu in die ar
me mynre begheerten: **Gl**

O come lancemodiche **I**hs
 en een alre goeder tieren
 ste **I**hs cleynste kindken die
 vlnchten wonste in egypten
 in groter armoeden **O** suete
Ihs vlnchte nu in mynre ar-
 mer syelen **en** maket myn
 myn armoede

O come nu alre scoonste ionge
 kynde die in seveet dinn o
 benediden menschen verdelicheit
 arbeit te dienste myn liever
 moeder **en** **I**oseph waerste be-
 reit **en** laet my **O** suete **I**hs

bleent my dat my gheue arbeit
verdieneten en moet die om
myn wille inder ghescheer
samheit volbrengen mach

Ooemt o alre wijste docto
er **J**hesus lerende van yn
waren inden tempel **J**hi van
dijne moeder mit rouwen
ghesocht worste **J**hi mit gro
ter bliscappen gevonden **W**er
blint myn arme sundighe
siel in dijne weerdighe toe
toemist

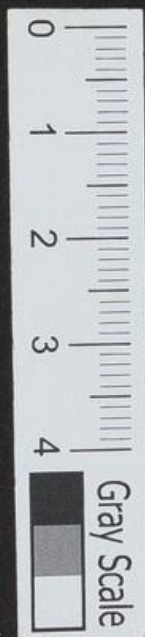
Ooemt besonder der wer
elt suete lam gods ghe

Gray Scale

106
doept inder iordane reynlich my
van allen mynen sonden in di
nen preciosen bloede

O oemt ghenaediche Ihu de
pynlich inder woestinen
mit hunger en mit conde mit
waken en mit knyele mit such
ten mit beden mit tranen en
mit temptacie en outelicken
persen des herten coemt in
myne armer zielen en leert
se dy na te volghen in satisfac
penitencien totten eynde toe
minus lenens
O oemt ghedaechte leere der

waerheit die mit myn disci-
pulen vyf duysent menschen v-
saden mit vyf broden en twee
vischen. **C**oemt en neemt myn
arme siel en bewaer se en regre-
se nu en weder ewichheit.

Ooemt ontfertigherticheit
in myn snode woeninghe
en siuert myn hert en myn
siel alle bin ic des onuerdich
dat tu onder myn dach woenste.

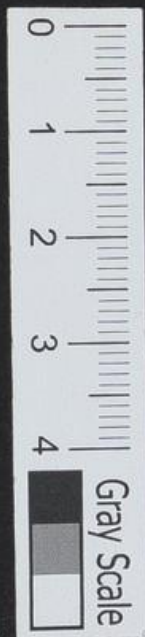
Ooemt alle myn hoep en
myn toenerlaet en leert
my salichheit beweneten en te sal

nen dyn heiliche woete mit min
mactalema en vcheef my alle
my sonder en verlore tijt En
laet my rusten in nuer saliche

Ooemt sachtmoed **W**ieden
dighen dino die lazaren berwe
onde en hem vander doot vrette
verwett myn slapende ziel en
lichtse in oherwacht bekennen
myns selnes

Ooemt edel spise der godlic
ker ohenaden en vsaet
myn hongervier siel mit die en

men die wallen van dynre god
liker tafelen **o**p dat it di sinake
moet inden gront mynre siele

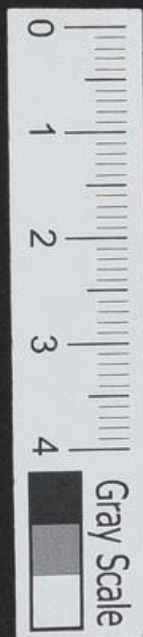
Ooemt mynre **ih**us **o**n alre
suetsse weerde heilige sacra
ment ons latende in een testa
ment **o**n meen alre costeliken in
want **o**n een medien **W**

Ooemt oetmoediche **ih**us die
mit ohebnicheden leynen
waert waschenden **o**n tuscende
die besnede voeten dynre disci
pulen **B**evest my houer-dige
heyt tot alre oetmoedicheit

Oemut o suete ihu een troester.
 alre bedroester herten. **En**
 een wilt my gheen weesen laten
 comit tot my en wilt dyn wo-
 ninghe in mynre sielen make
 en gheeft my den bant der my-
 nen vuerich en ghedinnich totti
 en tot mynen enen menschen

Oemut bedrueste brudegom
 ihu biddende dinen hemel
 seken vader wonende en sne-
 fvetende water en boet vaurt
 des doots verlost myn siel van
 allen anxt en vresen en allen

vangicheit **En** sonderlinge in
nigere verscheiden **En**

Oerint ghenadijche **us** ohe
uangen **en** ohebouden **en** ohe
laten vanden vrenden ohe
wort ohestoten **en** oheslept be
spogen **en** menichsins mishan
delt onrechtich **En** **om** **my** **en**
helpt **my** draghen alle lichaemlyc
ke dringhen laste **en** laster der
menschen **En**

Oerint bestaende **us** geleyt
vanden ene richter totten
anderen **en** mit veel valsche ge

tuoshe overroet edemt en leert
 my alle onrecht om dinnre
 mynen mit sueten gemoede
 te vdragen

Oetut o ewighe wysheit
 die om mynen wille
 bespot sijt mit enen witten
 cleden gecleet als een sot mit
 groter onweerden coemt
 en doet my vlydē in onvrach^t
 en vsmadenisse der werlt

Oemt verduldiche alzo
 geyenen inden inden

händen der boſer knechten die
ſoe ſamerlyc geſelden en alte
mael doer wonden. **G**oemt en
leert my verwinnen alle tēp
taciēn. **O**mnitt myer hulpen
en myer weerdiver victorie.

O goemt ommeſel lammelij
ihns wort naect ontleet
en ſoe ongenadetlyc gebonden
ontbynt die banden myner
ſunden daer my ſiel mede ge
bonden is en doer wout.

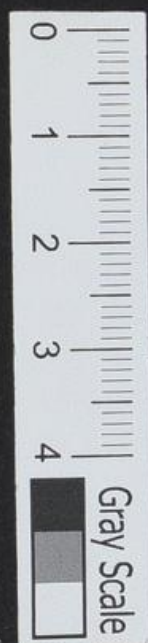
O goemt doer woude ihns
ſonder oſetacente alle vol

710
pynen en suer ten o ihu coemt
my n dorre hert mit medeliden
invertrouwen pynen

O coemt alre getrouweste sue
te mynre overgotten mit
uwen heilighen dierbaren
bloede edent en draget myn
siel in die fonteyn uwer preci
osen heiligen bloede

O coemt coemt der coninge ge
cleet in spot mit pinxper
en getroent mit doernen
coemt o suete ihu een behou
der mynre armer sielen en
doet my aen dat rode cleet der

myuen om v'iert te cōmen tot
dijne tafelen

Ooemt o du edel kynt wie
seuenheit sonne en mane
verwonderen nu wesende son
der oghediente als een lazarus
mensche oemt en vloest my
vader lazarus myre sonden

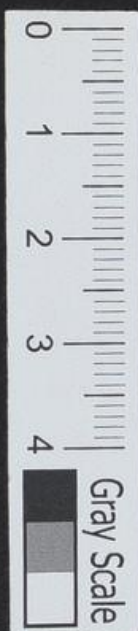
Ooemt een eer en gloorie
der engelen nu in spot
aengebet en mitten ryden ont
fermet ogheslagen op v heili
ge ohequetste hoeft mit doer
oemt en helpt my verwin

nen alle houerdne

O vrent o suete **ih̄s** onus
lāneken verwijst totter
doot in totter scandeli doot
des cruce laet o lieue **he** een
ghenadich vommisse ouer my
gaen en verghesft alle dat ic
ve qualme ordelde in mynen
enen mensche

O vrent sachtmoedige **ih̄s**
vol pinen en seicheide
in dat wttreken des purpu
ren cleets in verwringhe al
le dinnre heiliger wonden en
comt en leert my volmaecte

verduidicheit

Oermt goeder tier en *ihns*
volmaecte en ellendich
en onder den last des cruce
gide mit bloedighen voetstap
pen dya suete hoeft vol doer
uen dat heiliche lichaem vol
wonden en dat ghebenedide
hert vol persen *o* suete *ihns*
trece my in dy en leert my
witheliche draghen dat cruce
der penitencien inder gheshe
samheit totter doot toe

Oermt weentlike *ihns* die
ontfermeliche aensaget

ste den dinc in verliener moeder
 der maghet marië o suete hinc
 ontfanct myn ziel in haren les
 ten wtganc en verlosse van
 allen pinen en vdniet

Ooemt o quetste ellendighe
 hinc die uren roe die in
 uren wonden o heelt was
 viedelic wtgeruet wert En
 alle v wonden ontfarmelheve
 der bloedende worden sittende
 in groter couden mit groter
 peusen verwachende dat cranc
 en die bitter doot s heeft my

heere he alle tijt mit herteliche
medeliden te rusten in dinen hei-
lighen cruce totter doot toe. .

O oemt o verthertiche ihs
en doer nagelt also dat al-
le v leden stoerden en alle we-
ro en vaderen ontfongen. En
ghi heent o gespannen als een
snaer under herpen in groter
ellenden oemt trect in eest my
nog dy o en besudet my ziel
en alle die beoheerte tynne
herten in die gaten duntre

O oemt o alre wondre
ouer vloeyende in alle

dnetiden en in goetheit suethē
 ihu die badeſte voer dyn vi
 anden die dy cruiſten coemt
 en gheeft alle den ghenen die
 my ve bedroeft of bedruct of
 vſmadenisse of onweerdicheit
 gheduen hebben welachtic
 moeten werden nuen heili
 ghen lidens in vſchiffenisse
 alle hare sonden

Ooemt getrouwe beſorger
 ſuete ihu die benolen
 hebt v lieue moeder nuen
 ghemynden diſciſpel laet my

alle tijt beuolen sijn in myn be-
waeringhe en inden troest myn-
liker moeder.

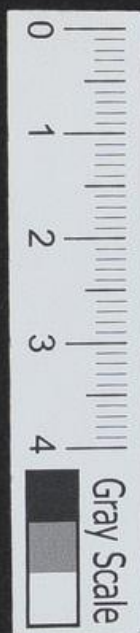
O come suete ghinc van myn
hemelschen vader gelaten
seggende het is volbracht vader
in dinen handen beuele ic mynen
gheest Die bitter doot smakende
om my lenende te maken ecome
o myn trouwe verlosser. Ic bid v
dat ghi vast in mynre herte ghe-
print moet bliuen.

O come besonder en ghetrou-
we verlosser laet vloeyen

en ontfpringen in myn onbereyde
 hert die vloeyden uwer godliker
 gracie en genaden op dat ic my
 salichlyc bereyden moet v heili
 ghe lichaem en bloet salichlyc
 en weerdic te ontfangen tot
 uwer eeren en tot salichent myn
 re sielen Amen

• **e** myn ghemynde ood ic bid
 de v mit treven mit wilt
 ant u

O In god myn ontfermher-
ticheit myn god myn ontfer-
herticheit Ic bidde dy o lieue heer
Ihu xpe ontferme mynre oner-
mids dyn heiliche wylf wondē
En dyn bloet dyn sweet dyn he-
te tranen En alle die barmherticheit
en cōstrincōhe en alle die sereicheit
dyns herten En dyns lichaem
En oinnids dyn passie en dynen
bitteren doot dattu wilst doer-
storten en verindlen myn sel
en alle myn barmherticheit mit dyn
re benedictie En mit dynre al-
re suetste heste en mit myn blif

te tent inden eynde mijns leuens
O myn god bewaert mijn ziel
 in dinre gracen op dat sy weer-
 dich sy dinre onbegripeliker
 goetheit **E**n nu bid ic dy **O** alre
 suetste **I**hu dattu vruchbaer in my
 minnestste dyn toecoemste **e**n ver-
 loest my in deser vren **e**n in alle
 die dachhe mijns leuens van alre
 scandelike betorring **E**n du moet
 ste my dy toevoegen in alle myne
 werken **e**n bescherten op dat ic
 nimmermeer vscheiden en moet
 werden van dinre barmhertichst
en van dinre alre suetster liefste

Dit sijn die wercken die
dy behaeghen die du after
ghelaten hebste ons weesen in
een ghehoechnisse d'ijner liefden
• wysheit d'ijns vaders die ghe
boren biste vander maghet du en
hebste niet verouweerdich ge
roert en ontfangen te werden
van my ouweerdige sonder sche
wat sal ic dy weerdeliche weder
ghenen voer al dat mi my ghege
nen hebste want waert sake
dat alle die verdienten der wer
elt in een waven vondert sy en

inden driec tot enen aengneep des woelcs
 En also hoeghe so vander men witter stat
 trat daniel v sien mochte

O zweet lie ye vmaen v der groter
 oetmoedicheit dat ghi v liet g'legghe
 inden graue en daer ruste ghi
 tent inden derden daghen **O** lieue heer
 nu ghyf my te rusten in dy **Aligh**
mer beghint die auont bedynghen

Doe dat auontmael ghedaen was
 ghinc ihs wt nader ghewoenten
 inden borch van olyuete ouer dat ryme
 ben cedro **G**eda die borch va olyuete
 beteykent hoeheit der godliker mynen
 mit welker houffermherteliken ons
 gheuerdicht heeft vlychte en te behou
 den die lieke cedro beduiet onvte droe
 micheit die in oyer ghinc **G** En si ionghe
 ren volchden hem het was wel recht
 En behoerlic dat die iongheren ihs volc
 den die haer vader haer scepper en haer
 heer in haer meyster was si volgeden

hem niet allen sij woestappen mer
oec mede veel meer sij heilighē
leuen. **V**oe seide ihs tot hem allen
sellet ghi scande heden in mi in deser
nacht want het is ghescreuen ic
selden herde slaen en die scape des
cuddes sellen ghestroert werden
T gregorius seit het dochte den me
sche dwaesheit dat die maker des
leuens om den mensche steruen wi
de nae dat ye vresen bin sal ye v
voer gaen in galileen gregorius sa
die vresenisse vanden hi vande dis
cipelen in galileen ghesien want di
sellen wi die glorie der vresenisse
hie namele bhedelike siē ist dat wi
in ouerwanderen vande ghebreke
tot d' hoecheit der doechden petrus
antwoerde hem en seide en worde
si alle ghescaudelisiert in di ic en
sal nimmermeer ghescaudalehert
werdē werden ihs ~~antwoerde~~ seide
hem

ye seg di worvaer dattu lyden in
 deser nacht eer die haer twee werf
 cracyet selste mi drienwerf vloech
 enē petrus seide hē al waert oec
 dat ic mit di steruen molte ic en sal
 di niet vlsaken des gheinc seiden
 alle die iongheren doe quam also
 mit hē in een dorp dat hiet **S** get
 semany daer een hof was daer hi in
 ginc en sijn iongheren **S**ilbertus dan
 gaen in in sinē hof als wi wer
 delike mit alre begheertē begheeren
 te merken hoe sulc wi omdrent hē
 tellen wenden en oec hoe sulker wns
 wi sijn seuldich sijn leuē te wotghen
 want al sijn leuē en sijn hantieringhe
 is ons een spieghel eens suūlike houes
 en hi sprac tot sinē iongheren **S**it
 hier tot dat ic daer gaen sal en bedē
 en hi na mit hem petri iacobi
 en iohānem en hem begā te vrese

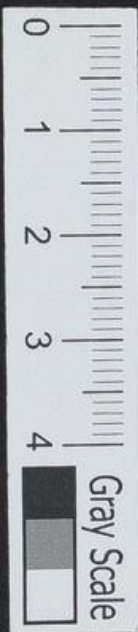

en te witten en te bedroene en swaer
moedich te wesen. **U**nbroefte xps
woude min dromcht aen nentien op
dat die min mitter sinre verwinne
soude. doe seide hi he **M**in ziele is
bedroeft al totter doot toe. **M**in
zele is beteykent bi enen boem die
bedelint het daer ind bibelen in
minstus of staet dat dat manna
gelic die was van desen boem dru-
pet eenre hande gomedie seer cla-
er en bitter is. **A**lso was xps ziele
clær nader puerheit. **O** hoe clær
was sin ziele is die van allene
velen d' onbekentheit en van alle
dufternissen der sonden puer was
O hoe bitter was si doe du screye
ste op iherlm.

In yeder v hier en waecht mit
my en hi ginc wt el tittel van da
en hi is van hem ghekeert also
weer als el worp is van enen steen

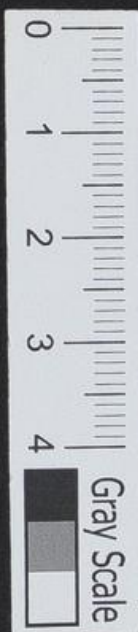
En hi viel neder in sin aensicht
 op die eerde En badt oftet gheschien
 mochte dat die vre voer bi hem lede
 En seide vader myn oftet moghele
 is so hede dese kele van my nochtant
 niet als ic wil mer als du beernaer
 dus yn deser manieren saltu oec
 mit dine aensichte neder valle
 ter erde niet ter siede oft achter
 rugge also dattu die dingē hebbes
 voer oghe en denkeste mitter
 herten die du bedeste En doe hi
 tot sine iongeren quam en vant
 se slapende En seide tot petru Syn
 slaepstu yt aldus en moechdi niet
 En vre mit mi waken Yn eenre
 epistelen O hē wie is hi die ē vre
 sal wakē mit di ynde hemel en is
 doch gheen stillheit ghewondē dā
 omtrent ēē half vre Hoe veel te
 myn selben wi inder eerden een

vre wake mit di o goedertieren
alsu hoe dicke en hoe menichwer
ue comste weder tot ons En vin
deste ons slapende en dan we
kelstu ons goedertierike en gaet
ste weder heen anderwerf en der
de werf dat selue woert seggende
Tehant alstu biste wech ghegaen
so benaent ons weder die slaep
sluimernge En die slaep en wi en
moeghen niet waken dan also
lange alstu mit ons biste en ons
wechelste Hier om wake nu al
re heffte en oefene di inder Roy
helst der duechliker werken
waket en bedet op dat ghi in
Gheenne tentacie verwone en
wort ~~als~~ die strijt die sal ic helpē
die verwinde die sal ic crone pau
lis Daer en sal niemant gheeront
werden dan die vromelike strijder

79
Die geest is bereit mer dat vley-
sch is cranc en noch ginc hi heen
en badt dat selue en seide vād-
myn en mach desen ketē met
van mi hde ic en sallen drinc-
ken so gheschne dinē wille ynt
artikel boec **H**ier in werde wi
gheleert dat wi in alle onser
noet **E**n in alle arbeitlike strijdē
van binen tot gode onse toewilichte
maken sellē **E**n hoe die bangighe
noet merre is hoe dat dat ghebet
naden exempel **x**pi vuerigher en
langer wesen sul **E**n hi quam
anderweert weder en wiste
wanse slapende want hoer oghē
waren werfwaert **E**n si wilten
niet wat si antwoerde souden
vernaeds op cantica vā dmerhande
slaep Daer is een slaep der lauhent

en d'vsmmeulle en dien slaep be-
trijpede onse he doe hi seide **yt** aldus
en moechdi niet een vie mit mit
waken daer is een ander slaep
d'natuerliker complexien diene
van noetweghe hede moet en
dien slaep leet onse he in sine dis-
cipulen doe hi anderwerf werf
weder quam en wanse slapende
daer is noch ee derde slaep der
yngiger ghedachte ende des onna-
tuurliker scouwens en dien slaep
prees onse he doe hi seide slaep
in en rustet **noch** liet hese en
ghinc en weech en hi boechde sin-
kenie en badt derdwerf dat selue
ghebeet en seide vader oft u wil-
ste so ouer voer desen hele van mi
An ee sermoen xps heuet drie kel-
ke die eerste kelc is vol bloets daer
xps wt ghedronken heeft inder

passien alre pafschelike bouē allē
 martelaren **E**n wt desen kelic
 moeten drinken alle sijn vriendē
 want hi en heuet des oec sijnre
 heuet moeder met vdraghen daer
 om laet ons vduidelike en vrolic
 hde die ander kelic is vol allens
 dat is vol penitencien daer maria
 magdalena of dranc en hoe die
 kelic bitterre is also veel is si gra-
 ciofer die derde kelic is balsam
 dat is vol gracen des heilighen
 geestes **A**ug⁹ drinke vander vloet
 des paradys daer ee droepel meerre
 of is dan die weester zee rochtā
 met minne wille mer die dme yn
 ene seruoen **H**ier in heuet onse be-
 houder mit sine exempel gheleert
 dat wi in alle onsen ghebede dese
 clausel ten mynestē inder menige

syn sculdich daer mede aen te doā
niet als ic wil mer hē als du wil -
ste hem openbaerde eē engel
vanden hemel en twelven en hi
weert inden wterken stude
gheset en badt langher en syn
sweert wert als droepelen bloets
neder loepende in die erde

Bernaerdi wien openbaerde hi
mer hi openbaerde den ghenen
die alle synne draghet inde woer
den synne crachten en doe hi
opstont vande ghebede en tot
synen roaghete quam want hi
se slapende want van bedruet -
heiden en seide hē sluypet in en
rustet het is ghenooch liet die
vre comt en die sone des men -
schen sal ouer gheleuert werde
in die handen d' sondaren

Gray Scale

4

3

2

1

0

127
Gilbertus op cantica Het is eē suet
Naep en eē suet droem o ilfu di alle
te kēnē en gheen ander dinghe te
weten teghens di alle te bereide en
di alle te scoonwē

Dit doet in minre ghedenkenste
bernaerdus dan doen wynt in
sinre ghedenkenste als wi alle
de dinghe voer nemē de xps in sinre
menscheiker naturen ghedaen
en gheleden heeft **V**e eē eerste sin
ouer grote min in dien dat hi hē
ghewerdicht heeft neder te comē
vte scoet sins vaders en aen te
nemen menscheike nature en he
eft hem seluen voer ons gheue he
eft inder doet en in gheeft hi ons
hē seluē in eē spise en in eē dranc
dat ander is hi oetmoetdicheit in
dien dat die groete hē quam leghē

in eē stal en in een snoede kribbe
voer die beesten op dat hi ons
besbrghe mēschē voeden soude
nuttē coerne sijn vleysche en
dyt en was hem niet ghenoech
mer comt noch daghelic opten
heilighe outtaer inder cleinne
ostien en laet hem handelē en ont
fanghen van ons arme sondarē
dat een altē groetē oetmoedicheit
is. **Q** dat derde is sijn ouergaēde
goedertierheit i dien dat hi hē
openbaerden den heidenschē con
ghe en in stoerte in haerre herte
die gheloue sijnre menichheit en nē
en wil hi hē niet min goedertieren
sijn bewysen den ghenē die hem
werdeliken ontfanghē want hi
bont hem also der ynnigher zielē
in dē heilighe sacrament recht of
in hemel of in eerde niet eē maer

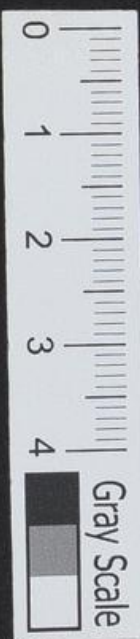
222
daer god begheerde te wesen daer
inder vringher ziele **E**ten iiiij sin
willighe oferinghe dat hi van
sinne heuer moeder gheoffert
weert opte altaer int twee tor
tel duve daer men puetheit des
herten en des lichaems bi vstaet
die nu oec geestelic offere sullen
alcs nu dat heilighe sacrament
onfanghe willen daer na offer
de hi hem selue opte altaer des
cruces derdenwerf wot hi daghe
ix gheoffert sine hemellichen
vader op den altaer ghelueghe
nisse sins hedens voer leuende
en dode want **G**rote gregorius
seet alst dat xps opstaende van
der met meer hede noch sterue en
mach nochtant al is hi in hem
seluen onsterffelic bliuede in de
sen offer steruet hi en offert he

selue daghelix sinne vader voer die
sunders. **D**at v sin ghelate ghehoer
samheit dat hi hem onder maria en
iosef ghas en heeft daer na gode de
vader ghehoersam gheveest totter
doet des cruce toe in hi hadde heuer
den doot te sterue da die ghehoersam
heit achter te laeten. **E**n wat sal ic
segge vander ghehoersamheit sinis
vaders als hi noch daghelix ghehoer
sam is den menschen en vort ouer
mits cracht der worden ghetoghen
tutte hemel op den altaer en laet he
daer handelen en onfanghen vande
mensche. **D**at v is sin oederdancien
onderwerpighe dat hi quam tot ioha
nes baptista en liet hem dopen als een
arm sonder denet wat groter reue
reien dat hem iohs bewiesde en hoe
hi beuede doe hi hem aen roende sou
de meret oec hoe oetmoedelic hem

crastus daer met alleen daer men
 noech daghelix als hi tot ons comt
 om ons te freten sinne van onse
 sonden. **D**at vi is sijn godlike mo-
 ghenheit in dien dat hi alle qualen
 en siecheiden inden volke ghesont
 makede in die stribende doede ver-
 wekede hi en die onreynne molaet-
 heit uerdreef hi. **D**al dus noch als hi
 coemt inden heilighen sacrament
 tot ons so maectet hi alle qualen en
 siecheit der zielen ghesont want soe
 tomas seit dat ee mensche gheen ghe-
 nade denke. **E**n kan die enich mensche
 begheren mach die daer met in beslo-
 te en is het si ghebreken te uerwinen
 of doechden te uerbrighen het si troe-
 teghen alle lieden dat windelstu al
 hier in ist dattu te recht secht coelhe
Dat vi is sijn gloriose ontferuher-
 ticheit dat hi niemant en vermaede

met alle mēſchen noedet hi tot hem
te coemen **E**n ſeit coemt tot mi alle
die arbeit **E**n belalt ſic **E**n ic ſel v vma-
ken en ter ander ſteden ſeit hi wie **t**
tot mi coemt ic en ſel hem niet vtwer-
pen aldus oech noch ſo wie tot hem
coemt mit rechte gheloue **E**n mit
pueren herten hoe ellendich hoe ver-
ſmaet hi is in deſer werlt onſe lieue
he en verſmaets niet mer hi coemt
tot hem **E**n deelt hem mede die vruc-
cht des ſacraments en vghetike na
da dat hi en bequaem daer toe vint
te onfanghen **D**at ix is hi ghenadi-
ghe goedertierenheit dat hi alle ſon-
daren ontfeent die penitencie doen
wouden hoe ſwaertic dat hi oec gheson-
dicht hadde **E**n noch daghetix inden
heilighē ſacrament ſo bennest hi ons
ſijn goedertieren ghenadicheit **E**n
vergheeft ons ghehe onſe ſonde dat

beide pñ en so count mede of guet
 en nu also puer werden als doe nu
 eerst ghedoepet worden. **I** dat x sijn
 hdsamheit in dien dat hi alle arbeit
 heden en behoeftich der natueren
 hdsamhe om den mēschē ghedraghe
 heeft en noch daghele liden vande
 gheue die sijn heiliche licham mit
 omveerdicheden consacren also groet
 onrecht en scanden op dat hi in deser
 tyt een ziele mit sijn heilighen he-
 lym en bloede saden soude wellike
 ziele gheen dinc vernoeghen en soude
 dan god seuen als sijn argustent oes
Ende als ghi v aldus gheoesent
 hebt inden leuen en inder passien
 ons heren so suldi v herte dael bughe
 en den merken die hoeghe godlike
 moeghentit en v eyghen broescheit
 en crancheit en sult oetmoedelic

seggen mit centurio heer ic en bins
niet werdich dattu in gaeſte onder
myn daer mer op v ghenade coem ic
ſieec totten meyster des leuens onreyn
totter fonteyne der onſemlyerticheit
blint totten licht der ewigher claer-
heit aern totten heer des hemels naect
totten conynge & glorien daer om bidic
der grondeloser goedertierenheit dy
te ſghemerenheit te moeghenheit dat
tu wilſte gheneken myn ſiecheit
dwaelen myn onreynheit verlich
te myn blindheit rick maken my
armoede en cleden myn naectheit
op dat ic di coninc der coninghe En he
der here ontfanghen mit alto grote
gheloue ende mit alſulliker puerheit
en oetmoedicheit datter di onſanke
he ſi En mynre zielen ſalicheit ſi
daer na als ghi den priester hoert
comen mitten ſacrament ſo neyghre

Gray Scale

4

3

2

1

0

di totte heer mit groter eewerdicheit
 en ynnicheit En segghe mitten ebre-
 nischen knuden ghebenediet is hi
 de coemt in naem des heren come vā
 irahel dan keert v tōter heiligher du
 wondicheit segghende o hemelsche vader
 sich op mi En doch in ontfermherticheit
 En ghebede mi van dynre taffelen
 ghespieset te werden want ic een arm
 pelgrī bin om dijs soens wille die du
 dīe dertich iaer in pelgrīmaedsē ghe-
 hat hebste om minen wil o goede vader
 knuden begheer te ontfanghen dīe dīe
 heuen soen di tot enē offer voer min
 sonden want hi voer mi vol ghedaen
 heeft inden cruce dat ic voer mi seluē
 met doen en conde o goede willighe vader
 knude begheer ic ontfanghē dīe heuen
 soen tot eēre stercheit dattu mi sterkes
 En onthoudes in mīe dienste en in dīe
 welbehaghenden wil also als du dīe
 heuen soen sterkes aenden cruce daer

in mi daer aen verlost hadde **O** he **ihu**
xpe de leuēdighe goedes soen hude be
geer **io** ontfanghen **v** ghebenedide
nham also waethic als **v** lieue moed
v ontfenc also begheer **ic** **v** gheeste
lic ontfanghen **in** minne zielen
daer om coemt tot mi **my** twest mijn
vroude **my** wtuerxoren minne ghe
est **mi** **v** seluen want souder **v** en
mach **ic** niet doen **O** heilighe geest
hemel vloeiende renre des hemel
schen paradies siete brant der minne
des vaders **en** des souens comt **en**
maect **in** mijn hert een bequaem
woninghe comt godlike mesen **en** ma
ect ghesont die wonden minne ziele
comt ghewarighe cracht **en** vlicht
die beswaerde herten comt vader **&**
wesen comt heilighe geest **en** maket
mi bequaem te ontfanghen desen god
liken gane **Daer** na suldi voert gae

vve he mme god te ghmoet mit gro-
 ter reuerencie en ymgher begheer-
 ten En sult v verwonderen mit eenre
 oetmoedigher ymicheit dat also
 groten heer tot also snode creatuer
 also grote edelheit tot also onsalighe
 wormen also grote moeghenheit tot
 also onsalighe mataetliche mensche
 gheverdighet te come daer na als
 die puerster dat heilighe sacrament
 vt recht so byde di daer toe mit alre
 ymicheit recht of du saetste te an-
 mael En du dat of ontfenghelte mitte
 heilighen apostelen vader hant goeds
 daer na suldi mit groter ymicheit
 desen ouer soonen brudegyn ontfan-
 ghen En grote lust lust heb hebben
 tot synre sueter teghenwoerdicheit
 want dat is dat alre meest beuere
 soude die yunghe ziele als si ghedenct
 dat si haer lief teghenwoerdich heeft

denck dattu den gheue vloedige die alle
dinghen draghet mit sinne werldichheit
moeghenheit Daer nae als ghi den wijn
nemt so ghedenct des heren moet nemt
En drinct dit is die kellic des nieuwen
testaments in minne bloede dat wtghe-
hoert sel werden voer veel menschen
in vlatens der sonde Daer nae als ghi
inwen lieuen brudegū teghemwoerdich
gheuele so legghet hem tusschen die
armē uwer herten oncrants vt slutinghe
alre eerscher dinghe ende in slutinghe
uwer hemelschen brudegoms **Die den-
naeder ontfanghem** Een denoet
herte die xpiū die si sfanghe heeft
gheerne vhaer honden sonde sal hem
oefenen i desen pūte **T**en eersbe sel hi
xpiū die hi ontfanghen heeft tekenen
der minne en der vriendelich bewisen en
lieten hem wellicoem En segghen wel
licoem moet ghi wesen o ghebenedide
scapper minne zielen ye danet En loue
di dattu mi tot also grote goede ghesca

Gray Scale

4

3

2

1

0

pen en ghesa ghy maket hebste dat e
 myn ziel is ghe worden dyn tempel dyn
 sael dyn palaes en dyn slaepcammert daer
 om lieue heer heb ic dus grote graet
 gheuoden in dynie oghen so bid ic di
 oetmoedelic dat ghi v stede niet en
 wiet begheuen also ghi niet en be
 gaet dat hout des cruces eer ghi mi
 daer aen vloest hadt oer lieue heer
 regier du mi rust du in mi wescapt
 in mi en vbhet v in mynre siele also
 die vader verblide vander vndighe sijn
 verloren sons ye guete di en liere
 di wellesoe ewighe moeghenheit vader
 die mi vt dynre goedertierheit ghe
 scapen hebste en nae di selue ghebeet
 ye danc en loue di aluachtighe vader
 mit allen mine crachten dattu mi in
 deser vne tot mi ghecomen bist om
 te weder maken myn ziel die ic mit
 menichuoudighe sonden beuleet heb
 o heer en laet niet bederuen dat edel

weret vuer handē om dym menich
vondighe goetheit **O** maker der wer
lt du hebste mi gheschapē regier mi
of ic gga want ic en vermach niet
in dme tabernakel te comen du en ley
ste mi seuen der bīnen du die alle dme
van niet ghekrāpen hebste welcoem
moet ghi wesen alre suetste brudegō
mīne zielen ic danke dme moeghe
groter onghemetenre mīnen dattu
ghewendighes tot mi sondighe mēsch
te come och wae coemt mi dat ic dus
goete graci hebbe sel in dme teghe
woerdicheit dat myn brudegom is ghe
woerden myn spiese dat loen der heil
ghen die vrouder der enghelen des
vaders woert is myn voedinghe dat
licht der werlt die sone des hemels die
wilheit goeds is en langhen mīne
zielen die clonfrouwehe vrucht die
vloetinghe der mensche die glorie he
des hemels is ghemaect myn spising

Gray Scale

0

1

2

3

4

wat begheer ic meer of wat mach mi
 meer trecken vellecoem moet ghi welken
 werdichste verlosser ye gructe di alre
 suetste ghenoechlicht des paradys ic
 spreek di lof en danke o alre scoonste
 scoonheit der enghelen myn lieue heer
 ihu xpi die mi in deser vrie mede ghe
 deilt hebste die alre costelicste gaue
 dits alre heilichste lichams en dits
 duren bloedes o alre hoechste alre suetste
 alre saetmoedichste heer ic dancke di
 mit alle myn binelken crachten van
 dinnre alre oueruloedichste milheit die
 du aen mi bewielt hebste en dat alre
 suetste teyken dinnre ghetrouwer myne
 dattu mit dinnre bitteren doot beseghelt
 hebste want ic heb di altemael ontfan
 ghen god en mensche voer mi ghepakt
 myn scepper en myn alre suetste brude
 gri ghebenediet in ewicheit Ten ij mael
 seltu die gaue dinnre weldaet mit deno
 cken oüdenke want onse heer heeft dit
 sacrament in gheset in ghehuoghenisse

sinne weldade en sonderlinghe der
verlossinghe denet da waer wt hi
di gheopen heeft vt wat perikele
becorighe hi di werlost heeft hoe
menich goet inspreken hi di gheghe
nen heeft meret oec wat hi di inden
heilighen sacrament bewesen heeft
want hi heeft di bewesen ses sonder
linghen grote dinghen Ten 1 heeft
di hi bewesen alte grote berrēde mine
want hi di ghegheuen heeft dat
bloet sinne herte en met allen sin
bloet mer hem seuen altemael si
bleische in een spise en si bloet mee
drane sin ziel in een loen en in ee
wienmakinghe vanden dienst des vi
ans en sin godheit in ee ghenoech
like werfadinghe Ten 2 heeft hi di
bewesen alte grote oetmoerdicheit
in dien dat hi totti arme mensche ghe
werdicht te comē het hadde di groet

gheueſt dat hi eens op di hadde willen
 denken ic laet ſtaen ontfanghen want
 wie ſoude inmermet vermoet hebben
 dat die conic der puorheit die daer ghe
 noet wert onder die lelien dat is inde
 remmen herte comen ſoude totte ghe
 nen die bina verdronken waren inden
 afgront der ghebreke **E**n dat die conic
 & glorien diemen mit glorien ontfanghe
 ſoude nu coemt totte gheue die elkendi
 is **T**en my heeft hi di bewezen alre ouer
 uloedighe miſſheit want hi di nu deel
 laetrich heeft ghemaect alle ſinne ver
 dientē ia met alle ſinne vdiēten
 mer oec die vdiēntē alre gherechtighe
 menſche die van adams tiden tot deſe
 daghen toe gheueſt hebbe wat ſaltu da
 den heer weder gheue voer al hi di ghe
 gheue heeft voer vaer mit heuers met
 begheerthkens dan dyn hert ghyf hem da
 is altemael ghenoech **T**en my mael
 heeft hi di bewezen alre groete goetheit

in die dat hi di vloeten mensche die
also dicke de toenen godes ia den ewi
ghen doot vdiert hadde hem seuen
laet offeren den vader voer di tot
eren vloemighen want waertic wāner
ni dese offerhande seyden inde siwet
des vaders als die ziel xpi so en is
daer niet also dootlic dat mit deser
offerhande niet vloent en wort **T**
Ten v heeft hi di bewesen alre grote
koninckheit want hi heeft di gheset
en onder pant d' ewigher salicheit
dat hi di gheloefde doe hi seide die
mijn vleesch et en mijn bloet drinc
die heeft dat ewighe leuen **T**en v
heeft hi di bewesen alre suete min
licheit want hi heeft hē in mitti
also yntelic vermicht dānne gēe oder
scheit rusten god en der zielen een
sonde conne vinden **T**en derde mael
selu hem reuerēshen werdicheit

beuolen want die ghenē die du ontfā
 ghē hebste daer buen die oeuerste en
 ghelen voer daer om als du dinē he
 dinē god ontfanghē hebste vande dī
 handē buech dīn knye slach dīn hont
 voertmoetdighē dīn ghemoede **E**n oner
 legghē in di seluē wie hi is die du
 ontfanghē hebste want hi is dīn god
 die dē enghelē ontfachtē **E**n daer si
 heilich der heilighē toe roepen hi is
 dīn schepper die di bouen allē creature
 so edel gheschapē heeft hi is dīn vlos
 ser die di also seerlic in sinne passie we
 maket heuet denot wat weerdicheit
 du desen groten heer sculdich biste te
 bewyzen **E**n segge oetmoedehe **O** suete
 heer hoe sal ic v werdelic hantieren
O minn hef wie sal mi gheuen dat mi
 gullende hert dat so doerstich is v wā
 begheerte v te lonen moecht volbrēghē
 minn begriep **E**n dat dat buer dat mi

amreſte vhet wt berſte mocht En dat
ic min hert in dine loue opwert vhet
fen mocht want ic weet wel heere he
dat die miſes deſer wert haer heſ
not opghelohē amē minns lichaem
op te luke mer oec mede alle die inadi
ren minne zielen v werdehe daer in
te onfanghē **T**en vierden mael ſaltu
hem dyn ghebreen En dyn oſbliene
rouwhe beclaghen want alſo vel die
nē ons die vruchtē des ſacraments alſ
wiſe mit berouwheheit onſaghen der
dā in di ſelue hoe ontrouwe du hem die
hē gheweſt hebſte En hebſte dyn hert
van hem ghekeert tottē creature En
tottē dinghen vā butte ſgheordehe
du hebſte ſeer vſinnel gheweſt En
hebſte dyn hert dat ē heimeheke ſlaep
camer was des heilighen gheestes v
milt mit hemeliſchē bliſcap ē onrey
ſtede ghemaect En ghegene te vrede
den vkenen noch mochtme voelen

Die waerheit wanden voetschappē
 des brudegoms En alrehaus wor
 den daer in ghelaten die onerspe
 lende begheerten des vleisches En
 der werlt **D**enot hoe dicke du di
 tanvelic bereit hebste totte heilig
 hē sacrament En segghe och he
 hoe quatic heb ic mi dicke ghehat
 na onfanghē vives alren heilichē
 heilichs En bloedes **W**aer ghi alre
 onerste god teghenwoerdich waer
 ste En daer v die hemelsche geesten
 erē En louen en benedien daer heb
 ic onuerdighe sondaer gheweest so
 der werē En ghenoeien och hoe on
 ghesmet heb ic gheweest dat ic so
 riken so mildē so sachtmoedighe En
 so goedē gult so die vdrēne heb och
 heer ic sie wel dat ic gheduaelt heb
 En huden des daghes noch dwael
 comt in mijn hulp want ic voert aē
 mijn hert En wandringhe beware

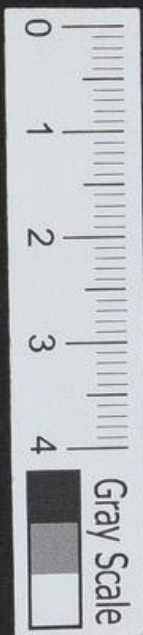

wil En myn tonghe bedwinghe en my
wandringhe na vwe wille richre
ren v met meer also vdmue als ic tot
noch toe ghedaen hebbe **En** v selu
hem sacrificie des loues offeren wel
he is dyn hert r m ee volbringhe
des vaderlike willes als hi seit in
puerbus kint gheft mi dyn hert
want daer drielheit der y persone
sin so selu hem alle der sacrifici
des loues offeren **En** segghe **He** he
nielsche vader ic offer di dine enig
hen soen die ic hadde huden in den
heilighe sacrament ontfanghe heb
be in ee ghenoechdoen alle minne
sonden daer ic di leider dicke En swa
ertic mede vtoernit heb i ee vmillighe
alle minne vsmiden tnt in ee weder
gheldē alle der ghenaden die ic ye va
di ontfanghen hebbe **totten soen**
Die ihu xpe soen des ouerste vaders
ic offer di mi selue dat beste dat ic
van di hebbe dat is veel en lief **En**

alle inwendighe en vruwendighe arbe-
it En daer toe alle die crachte myns
ghemoets En alle dat ic bin En wer-
den mach van dinre gracen inyt
en in ewichheit mit alle dinre salinghe
ia alle dat ic ghelesterē can in tyt En
in ewichheit En ic bid v alle nūchste
ihū dat ghi mi niet laten en wilt om
minre groter ondancsamheit En vū-
melheit mer ghewerdighe myn leuen
te regieren na wien alre liefsten wille
totten heilighe geest

O heilighe geest ic offer di myn hert
als eē gulden wierroes vat vol sueter-
roke En bidde di dattu dat also onfon-
ken wille mitte vuerighe vlānen
dinre godliker minne also dat ic di mi-
nē alren liefsten suetsten scoonste god
minnen moet van alle minne herte
vt alle minne zielen En vt al minne
crachten En di alle tyt voer minnen
oghen in minne moede en in minne her-
ten int groter werdiedicheit hebben
moet En dat in mi gheen stede open

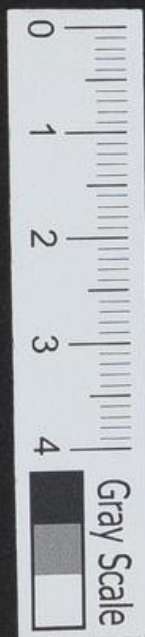

blind en moet der ouerspiuelster myn
nen **W**en in sulken hem een stede des
rustes voertien al bereyde hem een
bequaem stede als du hem bereyde een
oetmoedich en machdehe hert **W**ant
daer heeft hi eens also suerehe nigh
rust dat hem noch niet ghent also ghe
lyc en is in te ruste als inden oetmoet
dighe reyne herte

Op dattu tot merre danckbaerheit
verweert moghelste werden so de
net wie dattet is die du ontfanghe heb
ste **W**en i denke dat hi is god die du
ontfanghen heuelse yroning **W**on
derlike goedertierheit gods wes moe
genheit also groet is dattes gheen cre
atur begripe en cu die die hemel **E**n
die see **E**n alle di gheen die daer in syn
niet begripe **E**n moghe die ouer al te
ghenwoerdich is die ghenverdicht he
met in ene deel mer al gheheel in te
gheue **E**n die hebbe ic ontfanghen

O onspreeklike godlike moghenheit
 daer die enghelen of ontfriichte die
 archanghelen aenbedē daer die ouer-
 ste gherubimē mit minlike ayn voer-
 staen daer die oore der enghelen hei-
 lich & heilighen toe ropē denet wat wer-
 dicheit en wat reuerenciē du hē sou-
 dich bilte te bewiesen dat die hoeghe
 moghende god totti gheueerdighet
 heuet te comē die niet eē stubbeken in
 sinē oghen en bilte te rekenē denet oec
 wie du bilte eē vsmende mensche vol
 sonde en ghebrekē en tocomēde spi-
 se der wormē denet dat hi alleen die
 gheen is die di din sonden vghenen
 mach ewangeliū niemant en mach
 die sonden vghenē dā god alleē hier
 om seltu voer die voete sinre godli-
 ker moghenheit neder vallē want
 hoe du di meer voetmoedichste voer
 hem hoe du merre gracen van hem

verughe selste want hi is ontfermher
tich totti thecomē op dat hi di dijn
sonde vghene mach onbeuleet op dat
hi di puergiere mach en tye op dat
hi di gracie sinre godliker ghendde di
oueruloedelic in kortē mach Ten
mael is hi een soepet dinnrezielē en al
te creature angusting o myn nel du
bilte mitte beelde gods gheteykent en
mit sinre ghelikenisse vciert du bilte
mitte bloede xpi vlost du bilte hem
inden gheloue ghetruweet en du bilte
mit sinē gheest begint en tye ghe
maect du bilte mit doechde vciert en
mitte enghele gherekent hier om
mijnet den ghenen daer du also seer
of ghemijnet bilte hi is beghin en die
sake der mijne hi is die vdiert hi is
die vrucht hi is dat loen hi is dat ghe
bruke hi is dat eynde die daer ghebe
nedide is in ewicheit Ten derde mael

merket aen die minne dinc brudegom
 want op dat hi een brudegū dinc ziele
 mochte werde so heeft hi gheverdict
 vte troen te sinre glorie neder te
 dalen En heeft hier drendetich iaer
 gheweest als ē arm pillegum augn
 omij ziele du hebste dinc truwelcant wt
 welle du kenne moechte dinc brude
 gom hier om bewaer di hem onbesmet
 bewaer di hem siner bewaer di ghe
 heel En meret altoes hoe groete
 barmhertich hi mit di ghedaen heeft
 En daer wt meret hoe seer du vā
 hem ghenijet biste hi heeft di hē
 selue ghepresentiert hi heeft di ga
 nen ghesent truwelcant gheghene
 reykene der hefte pant der minne
 sin truwelcant is edel sin gane is
 costelic want te betant niet den gro
 te wat cleis te gheue noch die wise
 en hadde also groet goet om wat

cleyus met ghegheue hier om meret
ommi ziele wat heuet di dine brude
gon ghegheuen en sich aen alle dese
werlt of daer yet in is dat di met en
dient **E**n vierde muel denck dat hi di
vloster is hier om denke ommi ziele
hoe hi den mensche di du biste vloster
heeft wat heeft hi voer di ghegheuen
gout of suluer neen in ghemre wys
want hadde hi de ziele moeghe vlosten
mit also daen coemenschap hi had voer
e ziele ghegheue alle die werlt mer nee
het en was mer ghenoech mer hi heeft
daer voer ghegheue den werden sint
sinus bloedes en met een deel mer al en
dit gheuet hi di huden des daghes noch
in vlatenisse der sonde en in e troelb
onser pilgrimaedse o mit hoe grote
o mit hoe g dure coep biste vloft o my
ziele die di en alle mensche dus duet
ghecoft heeft die hebste ontfanghen
yeroming o duetbaer doot o heilighe

bloet du biste een spiese der ziele
 met den licham mit dine besconne
 voetsu die eghelen o halve heilichste
 spiese so wie v werdelike onfanghet
 hi wert godhe en wert gheruucht
 van alle quade en wert onsterfelic
 hier om roepet o vloster der dubbe
 tot ons ghecome begheer **E**n v
 mael is hi ee sondertic ghemint vrent
 en wil mitter ziele wone want **x**p̃s
 mit die mensche bliue en wone wil die
 syn doechde besit als oetmoedicheit
 lidaemheit en mit die also wandert
 als hi ghewandert heeft als **x**p̃s seke
 seit so wie mi minit die sal myn leri
 ghe houdē en min vād sal hem my
 nen en wy fullē tot hem come en ee
 woemighe bi hem make **E**n vi
 mael is hi ee vri gast en wil mitter
 ziele werscappē want hi seit ic sal
 min anoutmael mit hem ere dit
 anoutmael of dit wersep is dat

onfanghen des heilighē sacraments
want daer wert der zielen gheghe
uen dat alre hoechste dat alre edel
ste **E**n dat alre werdieste dat in he
mel of in der eerden is **T**en y wert
der zielē voer ghemicht dat hemel
sche brot dat in hem heeft alle sue
ticheit des smakes ongs **J**a het is
dat broet daer die enghelen mede
ghespieset werden werde daer die
apostelen mede ghemeystet werden
daer die martelaren mede ghesadet
werden die confessoren mede ghe
weidet werde het is die spiese des
enighē leuens dat pant onser ver
lossinghe die salighe offerhande die
wi mit begheerte etē sellen want
wie van desen brode et en sal in
ewichheit niet steruen **T**en y wert der
zielen voerghestet ed onbeulect laen dat
wi etē sellē want mit druc **E**n leetwe
sen onser sonde mit dieper oetmoedic
heit mit puerre confitien mit ynigher

236
devocien Ten m wert der ziele woer
gheset dat hōnich der sueticheit dat
is die godlike natuer xpi En want die
ghetruwe ziel meret wat groeter din
ghen haer van hare ghemide gheghe
nen sin so bereit si haer na hare ver
moeghen hem yet weder te doen op dat
si die groten gauen niet ondanchaer
En sin dat yerste ghericht Dat die
zielen inighe ziele hare ghemide be
reit daer hi geerne of ghespiset wort
is ee vnuillighe des vadhike willes
dese spise is hem seer begheertic als hi
seit dit is mijn spise dat ic doe den
wille des gheens die mi gheset heeft
En dā wert die wille godes in ons vol
brocht wāneer onse wil in alle dinghe
den godlike wille medeforinch wort
Dat ander ghericht dat die yuighe
zielen hare ghemide bereit dat hem
seer begheertic is dat hett der inigher
zielen En is hem seer begheertic als hi

seit in pūbys kint ghyf mī dīn hert
En als yordāns seit niet en wert hogher
ghenondē met edelre met ghenoechliker
goede dīn dīn hert dattu dat mit hem
becōmerste van hem denelste van hē
spreeste En in hem wereste Dat in ghe
richt daer die ghemynde gherne of
ghenoet wort is die roec der lehe wā
hi is neder ghedalt als in der minen
boec staet om lehe te pluckē by de
sen roec der lehe vstaetmē die doech
den d' goeder mensche die reincheit
des lichaems in hem seluē houdē En
den brudegū ghedachten mit hemel
schen ghedachte voede En hare ene
mensche goet exempel gheue Ten
by mael is hi ee milde gheuer waer
in men merken mach acht pūte die
der ziele ghegheue werde die dat hei
liche sacrament werdelic ontfāghē
Ten 1st ee of dwā der sonde dat
ander is ee of uennighe der pūe der

sonde of eē groet deel na dat die
 minne des mensche groet is **D**at der
 de is dat die ziele van becoeringhe
 behuet wert **D**at vierde dat si vā
 onreynē ghedachte behuet wert
Dat v dattet den mensche wandelt
 in dat gheselike heilē xpi **D**at vi
 dattet den mensche doet sine eyghe
 wiel sterue **E**n enē wille crighen
 mitte wille ons herē **D**at vii dattet
 eē veyghen **E**n eē vrientscap maect
 tusche den heilighē gheest **E**n den
 heilighē menschen **D**at viii is dattet
 die ziel maket dñe doetse ghenade
 der glorie gods dit si vñ vruchte
 die di ziel din brudegū gheeft als
 du hem salichtic onsaugheste **E**n
 vñ selu di hebbē als eē bedelaer in
 welkē drie dinghē gheruett werde
 hoe eē mensche bidden sal **E**n i sal
 die mensche oetmoedelic biddē als

ly hem alre gracie ouerdiel reken
welkes ghebet den heer behaechlic is
als ghescreuen staet. **D**ie heer heeft
aen ghesien dat ghebet der oetmoe
digher. **T**en n sal die mensche scame
lic biddē want dat ghebet dat comt
vt maghedeliker scammelheit is den
heer seer aenghenae. **I**n chaerdy die
hemelsche brudegū liet aen oetmoe
dicheit. **E**n scammelheit der deuoter
zielen hem behaghet eē neder ghe
slaghe aensicht. **E**n met opghericht
neder ghedructe oghen. **E**n met hoghe
Ten derde sal die mensche betrouwe
lic bidden met misshoepende of mis
trouwende vād' ghenade gods waer
of. **D**ie ewighe wijsheit al betrouwē
de seit. **O**mn' ghemide ic biddē die ewi
ghe wijsheit staet der barmhertichit
leydsona der ghenade ewegheuer der
goedertiereheit die dē afgront der
barmherticht alleen ghescape geeste

gheopent heb bereit di **E**n alle **D**ie
 gheē die weder tot mī kerē niden
 alre goedertierstē sroet te ontfan
 ghen bekē mī aensicht want ic bi
 die armoede gheledē heb op dat ic
 di rich makē moecht **E**n heb dē alre
 bitterstē doet gheleden op dat ic
 di lenende makē mocht siet ic staē
 hier eē middelner do gods **E**n der
 menschen **E**n heb behondē die hēla
 wen des cruces onder settende sie
 den strenghe ordel des ewighen wa
 ders **E**n alle dym sonden hier om
En wilt nu niet sereie siet ic bi di
 brueder di dym broder bereit di tont
 fanghē **E**n te bedecken dym sonde
En te werpen in dat diep der see
En also te vergheuen als of si nye
 gheweeft **E**n hadde **T**en y salu
 hen danckē vande gāue die hi di
 ghegheuen heeft **I**nocencius op
 dat onse heer tone mocht tot ons

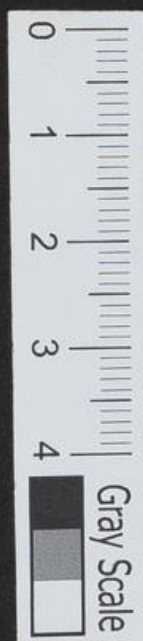

En onthet onse minne tot he die
he selue gaf voer ons mee loe die
gaf he oec i ee spiele op dat hi o
mids dien loe o vloske vade dode
dinnids d' spiele voede mocht tot
te leue mer o wat sal ic de he wed
ghene woer al dat hi mi gheghene
heeft Ten x seltu di hoede dattide
se grote he met wed en vhesse so
seltu sette tot ene of ghesceide leue
ghecleet mit berend minne beset myt
oetmoedicheit En ene nauwe waer
nemme sinne selues te staen op ene ster
uede leue met veel te spreke sond
noet of int se sedich inwendich ghe
laet soeberht va ete En va drinke
op ghee lecher spiele gheset te we
se veel te wake En te bedē behoude
he ghesontheit der natuerē dat he
de ons herē met alle te bescreien
inden ouerdenche mer oec wellic
te hede als ons wat op wallet te
heden

Ic ghi dan inwen
god en inwen ge
sontmaker ont
fanghen hebt soe
verblide dy van

sinne groter mynen die hi dy
betwefen heeft. Nu werpe dy nu
neder voer soe hoghe moechent
heit gods. En spreek tot dynre
armer. Heleu nu verblide dy
want du hebste ontfanghen dy
nen heer dynen god en die
vrucht der maghet die bliscap

die blyscap der heiligher en den
beloden van van isel. **W**idit nu
wattu wilt en liet sal dy ge
sien en volhet met dyn onderē

Als ghi **W**an in den god te
ghen woerdich hebt soe ver
lyde dy van synre groter mi
nen die hi dy bewesen heeft
N werpe dy neder voer syn
hoche moerenheit en spreect
tot dynre zielen **N**u west bli
de want du hebste ontfangen
dyn heer en dinen god

Ende want ghi hem van
 deser gansen nimmer
 meer te vollen ghedancken
 en kunt **D**oe salstu te hulpe
 nemen sijn suetste moeder en
 segghen aldus mit groter be
 en mit groter begherten

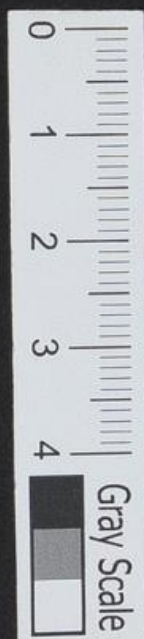
Altre suetste he **h**ij **v**pe
 myn siele beghheert dy
 te dancken en te louen en dy
 wilcoem te heeten mit dat
 alre hoechste lof **D**aer nu
 mede dancke en louede valre

suete moeder doe sy v ontfan
ghen hadden in haeren ioncfrou
veliken lichaem. **I**n sy haer soe
seer vernederde onder dy tot
alre oetmoedicheit. **I**n nu we
ter opheffende in alre hogher
dancbaer. **I**ghen lone dat hi haer
hier toe vercoeren hadde welc
lof en danckbaerheit sy dy nu va
myne weghen. **I**n moet bewi
sen en willen dat nu my ghebreect
Ende nu alre barmhertichste
god nu beghere v oec myn
ziel v te dancken en telone en v

747
in my villcome te herten mit al
sulleker even en weerdichheit alse
v alre suetste moeder v welcoe
te herten **D**oe hi van haer ghebo
ren waert en sy v sach neder lig
ghen voer v heiliche kint in
die messen dat vinniche neder
boghden dat sy haer neder neyde
de en mit groter weerdichheit
en vresen sy v vander eerden op
boerde en mit haeren suete oghen
in v staerde en v opboerde en v
clayne teder lidenen aen haer

hert denckende **E**n uren ghe
 benedide mont' sijn' goddelike
 mondelike leden en mit swaren
 tranen v louende en danckende
 en al haer leden biedende tot
 sinen dienst al die daghe haers
 leuens welke dienst hem beha
 ghele is bouen alle creaturen.

O myn aen begheer dat ghi de
 sen godliken dienst ghi su
 den euer voer my dinen heere
 soen bewisen wilt want hi
 liden tot my ghecomen is
 o heere heere ic lone dy mitten

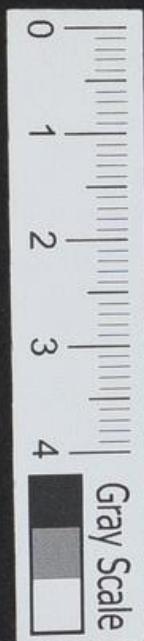

Gray Scale

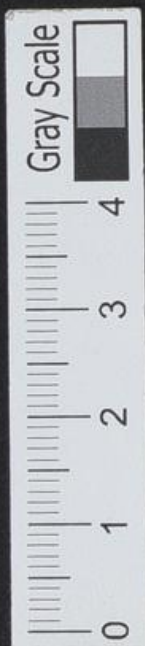

sneten lof der engelen die dy
 toe louede **En** die begheer-
 ke toecornist der denoter her-
 delens **O** hene he **Ic** offer
 voet op die vltighe neers-
 ticheit die heiliger due com-
 ghe **Dit** moet nu te samen
 hiden opstighen voer my om
 te binden dat in my te cleven

O een ewich god een vad-
 van ysa **Ic** loue en danc
 ke in en heit dy welle com
 in my al bin ic des onuer

dich mit al sulken danckbaer-en
lof **A**ls v die onde vader syne
aen gaf. doe hi dy ontfent in sy-
nen in sinen armen en dancke
te en lonede v suete menschheit
aen sijne herten dencke en
cussende v mit groter vrolichst
aen v suete mondelijck bid-
de v lieue hē dat ghi dese weer-
dicheit en denocie nu ontfan-
ghen wilt voer my om te ver-
willen dat aen my ohebreect
Ende nu lieue hē edel
reghē vechter myn ziel

bescheert v oec te danken te
 lonen **en** in my welcoem te
 lonen **en** in my herten **mit**
 dier edelre scaeren **Daer** v
 ohebenedide **ziel** toe neder tael
 de inder voerburch der hellen
en blichten haer duister mis
 se mit sijner clærheit **Sijn** suet
 te aensichte vertroeste dat ellen
 dieghen vlanghen mit dinnre suet
 ter trosten woerdicheit **Gheue**
 de hem die benedictie des ewigē
 vriedes **Dat** danckbaer loef **en** eer
 die sy v doe gauen **en** betruesen

neder wallende in haer aensichte
mit ynnighe tranen. **O** heere
he dat beghier ic dat v nu dese
edel seker dy moet berispen vā
myne weghen want **o** h' dijn
goetheit heeft haer gheuer
dicht tot my te comen om te
vlichten myn duysternisse en
te ontbinden die banden myne
sinden.

O myn god en myn ontferm
heitich vader myn he
yhe nu beghieert myn
ziel dy te dancken en te lonen

Gray Scale

in my **e**n dy welcoem te hietē
 ont also groter even **e**n lof
 sint als valle dese menich
 te comende ont dyne ohe
 benedider **n**elen totten gra
 ne aen niemende dat edel
 saerte teder lichaem **e**n
 quaet soe scoen **e**n clær
en vol glorien witten beslote
 nē grane in hare alre trohe
 woerdicheit ont also vol glo
 rien **e**n wonden **e**n mildicht
 dyne gracen tot alden ohe
 nen die dyne begheren **o** he

ue he doer die eer die v vader
v toe berveest en v die heilige
gheest toende o he alle die weer
dicheit die dy synden al dat he
melsche gheselschap berveest
Dat moten sy dy synden bewi
sen van mynre twedghen ten
sal hem sijn want sy hem seer
mynen op dat ic verdien
moet die mylde gauen der gra
cie Die in dit weerde heilige
sacrament vborghen w want
ghi waert o he op dien dach
soe mylde tuver gauen want
ghi soe menich vdenet hert

vertroest mit inwer suetter tegē
 woerdichete want die **h**iel inwer
 liener moeder die by na doet
 was heb dy vertroest en leuē
 te ghemaet **A**ls hi hebt die scryv
 ende magdalena vertroest **A**ls hi
 hebt den vaker dinc naem
 oheopenbaert en syn souden
 hem verghene **A**ls hi hebt den
 hongersien iacob vsaet mit
 dinc suetter teghen woerdic
 hete **A**ls hi hebt den begraver d'ho
 lichaem verlost **O** hene hē
 wilt my verghene alle myn son

den die ic oghedaen heb

O lieue hē du stonste in dat
middel d'ynre discipulen
hem den vreden ghenende **Hi**
nu lieue hē want oghē syden tot
my oghedomen sijt **Doe** wilt doch
vrede maken tusschen dinen va
der en mynre aermer zielen

O comt der ghe lozen myn
zielen beovert v te dancken
en te lonen en in my welcom
te seite **Doe** oghē als een oghewel
dich prince mit overmogen
der cracht opdoemt inden hē

Gray Scale

mel **En** broecht mit v die edel sca-
 ren die ghy op v bloedighe scou-
 deren weder gheshaelt hadt **Die**
 weer-dicheit die v hemelsche
 vader v bewerd **En** alle dat he-
 melsche gheselschap **Die** lof sanc
En die tranckbaerheit die v doe
 ghesonghen wert inden hemel
Die moet v nu van allen creatu-
 ren in hemel **en** inder eerden van
 mynre weghen dy luden berwe-
 sen werden tot dinen lone **o** hem-
 lie binnlet dat aen nu ghebreect

Ende my o myn ziel Ic lone en
dancke dy myn god ont dat
alre hoetste lof daer v alre suet
ste moeder dy mede louede doe
haer alre heilichste sel scheyden
van haer lichhaem sonder alle we
e inden ammen haere soen Dat
vriendelike om vanghen dat hi
haer om vecht als een coninc
ne alre creaturen en een scat
draechtster alre gracen Die lof
sanc alre heiliche die v goetht
hier in loueden en danckende

En alle die weerdicheit die sy ha
 toe beruesen **D**ie moeten v my
 synden van minre weghen o
 suete moeder lonen en dancke
 van minre weghen **ced**

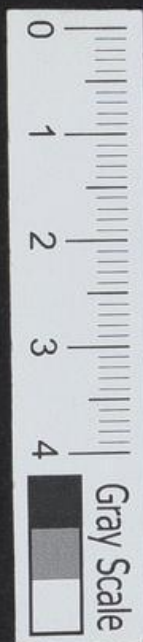
O myn lieue he ihu xpe myn
 goetertieren vader **Av** ..
 beghieert v oec mynziel te danck
 ken te lonen in my en welcoem
 te speten **ant** al sulker lofsanc
 en hogher vronwticheit **do**
 mynziel na dat sy van mynen
 lichaem ghescheiden is **En** in de
 armen in ver onfermhertich

ontfanghen is **E**n sy dan siet dat sy
den ewighen doot ontginnen is
Daer soe menich mensche in
ghesleuen is die v voel trouwe
liken ghedient soude hebben
hadden sy die gracie gheschad
die ie gheschad heb **E**n also sy dā
aen siet wt hoe menich perikel
du sy wt ghenomen hebste **e**n
soe menich oersaken der sunde
ontgheen **e**n in dinen dienst
gheset **E**n soe menich godlike
trucken ghescreuen **E**n dat dñ

onuerbaer bloet aen my behoude
 16 **E**n ogh se dan ontfant in den
 armen d'ure ontfermherticheit
Al verblidende dat ogh v vloren
 scapken ghenonden hebt **E**n
 sy haer dan weder indenken
 sal in uwen vaderlike scoet en
 te v op gheloken wonden beke
 nende dat sy nimmer van v v
 scheiden en sal werden **D**ie
 danckbaerheit en dat lof dat vi
 dan myn ziel ghenen sal en alle
 salighe zielen **u** my **D**at selue
 lof en eer en werdicheit moe

myn ziel dy synden in desen dage
bewisen En alle creature mit
my in hemel en in der eerden

Ende my myn ziel.
Louet dinen ghesontma-
ker in deser vren mit alfulker
eren en lofsanc Als v alle crea-
turen loue en danken sullen
naden lesten dach des oerdelis
Als v alle wtuertoren mit v
wer enich sullen werden ewe-
lit te vbliden En alle die eer en
weerdicheit die sy uwer goet-
heit dan bewisen setten Als sy
sien haer vianden en meniger-
handen stricken die sy outcomē

syn oñmte niver vaderliker baem
 herticheit **D**aer soe niemich mē
 che verloren sal bliuen **D**oe die
 eer **e**n lofsanc die dy dan myn
 siel sal ghenen **D**oe bid ic dy dat dy
 alle wtuerdē menschen dy be
 wisen moeten van myre weghē
En als sy dan seker sijn dat sy nū
 mer meer van my v'scheiden en
 sal werden **D**oe bid ic v lieue hē
 dat dyn heilige lichaem **e**n dyn
 dierbaer bloet **E**n die vrecht des
 heilige sacramens vestich in my
 mit enen werelike wil

O alre lieffte vader myns
here **I**hu **v**rye ic offer my
v vinen ghemyn den soen tot e
nen vsoenre voer dy in een ver
ghenit alle myne sonden **O** he
melsche vader want hi voer my
ghesoenē soe offer ic v op dinen
seer ghemyn den soen voer alle my
souden **O** myn god myn ontfer
herticheit ontferme myne
want ic in dy ghehoert heb ont
ferme myne want ic arme en
etlendich bin **O** myn ontfer
herticht ontferme myne en
troest my in alle myne noot

O heer Ihu xpe o **ghebbedt**
 almachtighe god du die
 hebste dat alre heilichste vleysche
 aenghenomen vander glorioser
 maghet maria vrou **en** din
 duerbaer bloet hebste wtghe
 stort inden **altner** des crucis vloer
 ende van dynre alre heilichster
ziden o myn god du op stontste
 inden seluen vleysche vander
 doot **en** ten hemel worstste ende
 weder bist ghecomen mit gro
 ter glorie te oerdelen die leue
 deshe **en** die doden **I**nden seluen

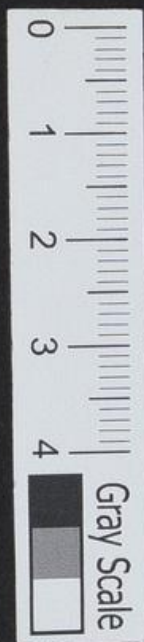

vleyſche vrie my **o** ſinnelike dit alre
heitlichſte lichaem dat in deſen on-
taer ghehandelt wert van alre
onreynicheit des herten en des
lichaem van allen quaden ſaken
en van allen anxten gheleden en
toecomende in en altoes inder
erwichheit

Ic beuele my in die gheuwont
des vaders In die wijsheit des
soens In die ghenaden des hei-
lighen gheestes In beuele my di-
nen weete lichaem in mine
line dien du offerste aenden hei-

lighen cruce **D**ien heilighen offer
 benel ic mijn siele en myn licham
Ic benele my in dinen heilige
 vijf wonden en in allen dinen
 wonden **I**c beweel my in dinen
 heilige bloede. int wt dinere
 herten vloet en wt dine heilige
 wonden **I**c benele my in den clae-
 ren spe ghewiel der heilige
 dieruodichheit **I**c benele my
 alle dinen godliken tranen die
 du ye ghestorten om my **E**n
 alle dyn menscheliken werke
 die du vergheroech om ons **D**es

moet hi hebben lof en dinc rader
erlichheit. Ic beuele my luttelē
borne dinc godliker wijsheit
Ic beuele my dinen lieffelike
aensichte dattet voren my sy
waer ic my keer. Ic beuele my
die lieue moeder maria en al
h. *Dit sijn sūcte frāutiscus on*

Dese vijf navolgende orbede
die plaech een maer te lesen
alledaghe onder die misse. Doe
hi doot wat doe beual hem god
dese orbede te openbaeren. *En hi*
openbaerde hem selue in groter

claerheit en hi sedt van wat groet
 cracht dat sy waren die sy mit be
 roti van sinen sonde sprac **W**ant hi
 daer doer oghcomē is sonder pijn
 ten ewighē leuen hi en wistē niet
 in dit sterfhe leuen datse van soe
 groter crachte waren want soe
 diech als hi wtter leetken oghinc
 soe was hy also vri als doe hy ohe
 doept was **J**hū die hem oeffenen
 wil in desen ghebetē die minck
 hoe groet dattet is dat oghen dat
 hy beovert god wilt hem oghenē
 sonder twivel

Gene hi

O lieue here maecht my
dat ic myet en bin en
sheeft my dat ick myet en
heb en betniet voer my dat ick
schuldich bin **en** voldoet voer my
dat ic niemichuondich versintut
hebt **o** he maect my doch sude als
ghy wilt dat ic inder ewichheit we
sen sal amen

O soete he alse ic comen voer v o
alre moegheuste keyser schep
per hemelryck en eerick en een
scapper alre creaturē mogende

Gray Scale

comē der potestaten prins der
 der archangelē omverganckelic
 o lichtē der ewigher salicheit Ick
 come voer v mit groter vresen
 en mit onuser hopen dat ghi my
 arme sonder wilt nemen in ge-
 uaden Ick come voer v godlike te-
 genwoerdicheit **alder** suetste
 he **ijn** **vpe** ohebenedyt als een
 onstadiel mensche voer enen
 scarpē rechtnerdighen richte
 Ick bidde v oetmoedelyck alre
 saligmoedichste suetste he **ijn** **vpe**
 ohebenedyt doer dat onschuldiche

am

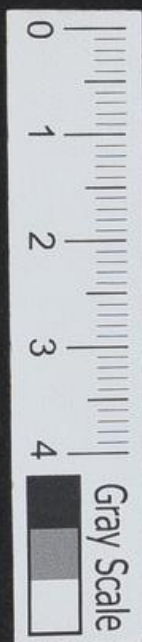

oertel dat oner v ghesaen is om
myne wyl **W**oest my arme sonder
barmhertich in die vre myre doot
als lyf en ziel moet scheiden en
ic sal wesen in die alre meester
noot **O** almogende god **I**hno tanc
soen ontfermt myne armer
sondiche mensche **ve**

Ick legge voer myn ghebe
nediden sachtmoedichsten
othen **O** alre sachtmoedichste he
ijn **vpe** **I**con come totti als een on
werdich knecht die sinen he me
nich vondenlike vtoert heeft **oner**

mits die menichuondichheit mij
 ve sonden en ic byn naect ghe-
 worden van duichden en va go-
 den werken. **En** ic bidde v lieve
 he wilt my doch weder omme cle-
 den mit dat cleet der duichden
 op dat ic naect noch besontent en
 tornen moet voer daer dat costel-
 like aenschyn. **O** suette he ihu
 xpe wilt my doch smisen en la-
 nen mit dat licht der godliker
 gratie. **O**p dat ic nimmermeer
 va v dralen in dusterissen. **O**
 almachtige he ihu xpe dauid

sonne ontferrme my arme sondich
mensche *pater in qm es in*

Ick lighe voer uwen godli
ken aenschyn alre saelgemo
dieste *he ihu xpe* als een arme
mensche voer enen rycken mil
de goedertiere en barmhertigen
heere en ick bidde v suete *he ihu*
xpe vertiert myn edele siele mit
aeknissen der dwechden want ick
arme ben en van dwechden en va
goeden wercken op dat ick arme
mensche nimmermeer va dat
suete mynidelicke aenschyn ver

sehen moet werden o almogende
god ihuo dān dō sone ontfenit
v minne armer sondiger ziele

Ick hadde voer uwen ~~ghe~~
ghebenediden oghen alder
sachtmoedichste suetste ihu xpi
ghebenedyt als een kinut voer
voer sinen vader die sinen vad'
menichuoudelic vtoerut heeft
o iū dō menichuoudichheit mij
re ontfenit o he ihu xpi ic crupe
ouder die tafel vā symeon aen
uwen ghebenedide vaten vorte
En ick tieme v hulpen die vuer
mijne martelen **E**n ick vrede v

suete he ghyf my doch die benedictie
die al magdalena ontfest dat was
quitscheldinge van allen sonde
En ic bidde v lieue he ihesu wilt
my doch vestigen in vneriger
barmhertich lieften totten eynde
toe **O** suette ihesu ic rope mitten
moerdenaer aenten cruce he we
set my barmhertich want ghy
syt ouer al **O** suette he ihesu Ick
rope mitten moerdenaer ic val
v te voeten mette verloren soen
en **I**c bidde v lieue he en wilt
my doch niet ontfernen van die
erffnisse uwer hemelschen

vader o god almachtichste wilt
 my doch niet sluten wt dat ghe
 benedide huys al ick wt allen hu
 seu der menschen ghevozen en
 sal worde o almachtiche god
 goede iijn dardo soen ontfemie
 v ouer my arme sonder

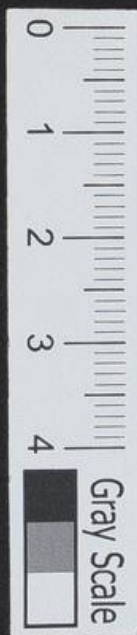
Ic grote voer v ghebenedi
 othen alre sachtmoedichste
 he iijn vste als een vrient voer
 sinen lieffen vrient En ic
 bid v lieue he iijns toer die
 onspreeklike grote lieffen
 en vrientscap die ghi my
 bewesen hebet dat ghi sy ghe
 comen vten hemelsthen na

radus In dit dal der tranen en
hebt menschelike natu om
minen wil aen ghomē en Ic
bid v suete Ihe ihu doer v costelij
ken en dierbare bloet en doere
die menichuondige wonden
root en doer uwe costelijsten
dierbare doot wilt doch dat
bitter lyden aen my arme son
der niet vloer bliuen o almogē
de god o ihu dāuid soen ontfē
me v mynre arme sondige
menschen

O snette hē ih̄us trecke my
 doch in v en v in my op
 dat ic nimmermeer van ghe
 scheiden en moet werden En
 verdeent my doch een oetmoe
 dich reu hert En neemt van
 my dat tegen myen godlike
 wille mach wesen **O** ver
 de heilighe sacrament Ic ney
 ghe my voer dy **O** snette ih̄u
 alen byn ick niet werdich
 wttē groūt myns herten
 begeer ic dy **O** god vader hei
 licht dat hert dat ghy ghescrepē

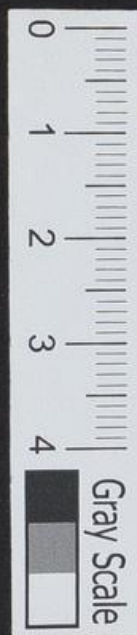
en ghemact hebt o soen ihus
heilicht die ziele die al vlost
hebt mit wren wrenichuon
dyghen wonden roet en mit
wren costelike duerbaren
toot **O** cracht en goeder tier
enheit des heilighen gwestro
rust in my op dat ic weder
erwicht in dy mach ruste
Die syn vgebede vjo van der
nontē die haer openbaer di
om dat sy niet voert en le
erde **D**aer om woet sy van
die rechtuerdicht gods in

pinne ghesert also menich ier
als daer sterre staen aende
hemel **Water in**

Ic dancke en loue die
mogentheit gods dat
in my gheschapē hebt nae di
setten doe ic niet en was **part**

Ic dancke en loue die wis
heit gods dat ghi my ver
lost hebt mit dinē duerbare
bloede en mit dinē menich
nodige wondē roet en mit
dinē costelicken duerbare
root doe ic vloren was

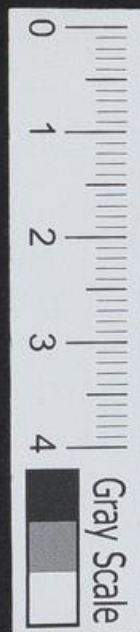
Ic dancke en loue die grote
goetheit gods van dat toe
comende oerdel dat ic en alle
creatuere verberdende sijn
ten ionesten dage **pater**

Ic dancke en loue die
grote goetheit gods dat
hi mi ghespaert heeft dat ic
in mynen sonden niet ghe
suoert en bin en boerdelt
totten ewighen doot **pater**

Ic danck en loue dy god
den vader god den soen
en god den heilighen gheest
van al daer ic hem of sculdich

en mit sueticheit der sonden **N**och
 taut lieue he laet volghedencken
 dat al in uen lieue scerper sijt **En**
 na in ues selues belde ghebeelt
 hebt **En** van groter mynen
 my in uwen heilighen prec
 ofen bloede en bittere dode ver
 lossen **O** lieue he **I**hu xpe keert
 in uen toern van my **En** **K**eer
 my in uwer hoeden en ghen
 den **En** voeghet uwe godlike
 menscheit aen my arme mē
 the en ghenet my te finale

v godlike sueticheit en make
my bitter alre creaturen
sueticheit en vdelheit om die
myne dync suetten naetno

bin te dancken en te louē van nu
 en inder ewichheit totte ewichheit
 want hi mi dat soen ewighe lenē
 bereit heeft toer sijn grondelose
 goetheit en barmhertich myet
 toer mijn vdiensche **Amē** **Dit is**
dat heilige kerste ghelone

In ghelone in god den
 vader almachtich scpper
 hemelrues en eerues en
 in ihu xpi sinen ewigen soen mi
 heer mi god **Ic ghelone dat dese**
drie personen sijn een waer
achtich god ende ander o gven

god en is noch wesen en mach
Die moechende sone gods is neder
ghedaelt wt die schoot sijn he
melschen vaders god almachtich
tich wt dat hemelsche paradyso
In dit dalt der tranen in dat mach
delike lichaem van maria daer heeft
die menscelike nature om mijsne
wil aen ghenome doer cracht
des heiligen gheestes en hi heeft
god en mensch veremicht en hi
heeft negen maanden overust in
dat machdelike lichaem van maria
hi is geboren in die alder glori

oester moder en maget maria
 hi heeft diender tich ier gervā
 delt opter eerder om minen wil
En heeft geleiden alle elledicht
 om minen tyn te verlossen wt
 alle ellende o suete ihu o hi
 hebt v laten passen onder pon
 tio pylato o suete ihu o hi sit
 ohegesselt mit scarpione of te
 mit doerne en mit groten
 roeden o soete ihu datter niet
 heelo geblenē en was ouer al
 nven ghebenēdē lichaem

van dat ghebenedide lichaem
vanden horefte tot die die ge
benedide vorten toe **o** suete
hins si hebben v ghecroont mit een
re toeruen crone die hadde twee
entfementich tacken die hebben
sy niet ghewelt ghedreuen in dat
ghebenedide prefioste hoeft dat
die tacken hebben toer gheone
dat ghebenedide breyn mijn
he **ihu xpi** si hebben v bespottet
en bespogren datmen dat soete
mynementliche aenselij niet en
conde bekenen **o** soete **hins** sy heb

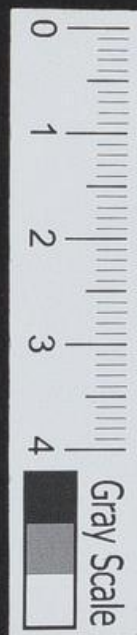
uverwesen totter doet des crin
 cro. **Sy** hebben v vladen met
 dat swēre cras op dat dūn
 ohebenedide schouder dner
 hebdo ontfangen een diepe
 woude die deye vinger die vū
 oher diep was. **En** sy hebben
 v voert ohetogen mit groter
 gervelt. **En** sy hebben v so mē
 ich verp ter aerden oherwo
 pen en weder op getogen. **O**
 snette. **Als** sy hebben v woert
 ohesleept tottē berch van enl
 narien. **Doe** hebben sy die die
 toornen croen wt dat ohebe

nedide hoof gebroken en sy nwe
rock wt ghetogen **v** snette ihu
sy hebben gheschoert nwen ghe
benedide lichaem van vwen
hoofte tot dinen voeten toe dat
alle nwen ghebenedide wonden
op vloeden als fonteyne **v** snette
Ihuo sy hebben v gheset op enen
conden streen moederlike naet
En sy hebben die doer nien croen
weder om ghedruet in dat gebede
dide hoofte mit groter ghewelt
Sy hebben v gheworpen op
dat hout des cruce **E**n hebben

vwtcherett als een pefe op enē
 boghe ghespanne staet o suete
Ihne sy hebben daer groten die
 ghebenedide handen en voeten
 mit ploupen naghelen o suet
Ihne sy hebben v op geredit nūt
 teren crute en hebben v ghestotē
 inden berghen dat al v ghebene
 dide aderen en senen en al v ge
 benedide leden sijn ghebenedide
 leden sijn geboesten en gheschoot
 van groten last o soethe ihne daer
 heb dy die vrien lanc leuende ge
 hangen ghespanne inden honte

des cruce met so menich om
set wonden esnetē ih̄us wilt
my doch daer doer verscheuen
die grote menichmoudicheit
mynre sonden • suete ih̄us
tweenseuenich doden doer
ghinghen alle mye ohebene
dide leden • suete ih̄us ic bid
v oetmoedelicken schelt my
arme sonder quyt de menich
moudicheit des ewigen doots
die ic vdiēnt heb doer die niet
ichmoudicheit mynre sondē
• suete ih̄us ghelyc groffert

In die rivieren inwen ohebene
 daren oheest inwen hemelsche
 vader. **O**oe wert oln mit ene
 scarpe spier in v ohebenedi
 de herte gesteken dat daer wa
 ter en bloet wt ran. **H**i sit
 ter voffen tyt vanden cruce
 oheiden en te compleet tyt
 sy dy begraven. **H**i sit neder
 oheiden ter hellen. **H**i sit ne
 der oheiden verresen opten
 derden nach vander doet. **O** sue
 te. **H**us oln sit op oheiden
 ten hemel en oln sit fit aen

Hus

die rechter syde uwer hemelsche
vaders god almachtich en gi
fult weder om comen ten ion
tsten dagen en ghene oordel
ouer leuenden en ouer doden
En ic bidde v sinte Ihs doer v
menichsondige wondē root
en doer v costelike dnerbare
bloet **E**n doer mynen costelike
dnerbaren doot wilt doch
een barmhertich oerdel ouer
myne arme siele voren **I**n die
vrie tijde doot als lyf en

siel sal scheidē en ic sal wese
in die alre meester noot o
almoghende god **I**hsus dāns
sōn ontfermet onse my ar-
me sondighe mensche

Heer ick ghelone in verdis-
senisse der sonde en in
verrisenisse der gemeene
menschen te ioucrsten dage
Ick ghelone in ghelone in alre
meenschap der heilige ende
in dat ewighe leuen sonder
eynde dat ewighe leue dat ic

souder eynde te regnerē mit
god den vader en mit god de
soen en mit den heiligen
gheest *Dit is van dat suchten
oue he mit voel gratie en ghenā*

Hatmiche dy liene he
vader he *uins* *xps* des bit
teren suchteus dattu dedes op te
goden vridich *Doe* du boer dilt
waerste en gaen sondeste wt
ihrlm en du aensagheste dat
grote swaer herte hout des
crucis dattu sondeste draghen
op v saerte heilige ghewonde

lichaem om my arme sonder
 en om alle mensche. **I**c bidde v
 lieue he vader. **I**hus xps dattu
 my liden wilste ontfermen
 in mynen lesten snachten. **W**ilt
 my swaer dinghen licht
 maken en wilt my besluten
 en ontfangen in v ghebenedi
 de weerde heilige crans en in
 uwer grondloser barmhertich

Ic dancke dy lieue **W**
 he vader. **I**hus xps des
 weerden heilighen snachten
 dattu he dede opten dat herde

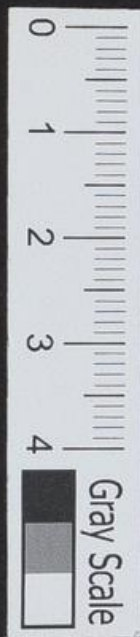

armis gherett ghetogen wor
des **E**n v heilige handen voete
toer slagen mit groten plom
pen nagelen **e**n op gheheuen
mitten cruce dat al v wonden
en aderen schoerden **e**n al v
heilige leden worden van een
ghetogen dat v heilige ghebe
nedide bloet oner al v heilige
lichaem van **e**n v heilige siel
ganneste op **e**n venaelt se mit
liden ropen in die handen nu
wes ewegen vader voer my
arme smider **e**n voer alle **e**n

768
mensche **I**c bidde v lieue heer
vader **I**hu xpe dattu dy luden
wilste ontferme ouer my **en**
sonderlinge in dit eynde myns
lenens **o**nfanghet **h**e vader
my wt gaende suel in myn
wt gheueten armen **en** in v
open wonden myes vaderlin
ken herten **pater** **SD**

Ic dancke dy lieue **h**e vad
Ihu xpe dees weerden **h**e
hohen suchtens dattu heer de
des opten goeden wadach doe
on buten **I**helen quames **apre**
†

berth van caluarnien **E**n du he
sagheste dat die gaten des an
tes also wide van een gheboet
waren daer v sacte mensche like
heilighe leden **e**n crachten op
ghereet en ghespanē sonde
werden om my arme sonder.
En om allen mensche wille **I**e
bidde v lieue he vader **I**hn **e**ne
dattu my liden wilst verlos
en vander macht des viants en
van allen sunden en sonden
lyflic en gheestelic

O lieue hē **M**ijn xpe hier staē
 ic voer dy als een arm
 sondich mensche en seer onsta-
 dich **D**ie mit sijnē sonden sijn
 sole dieke verdoemt heeft staē
 nu voer enen strenghen richter
Die reden van my eyse sal tē
 ionyten daghe **N**iet alleen van
 mynen woerden en werken
 mer oec van allen mynē gheda-
 chte **O** lieue hē om v onsculdich
 oertel dat ouer dy ghinc soe wile
 een barmhertich richter ouer
 my wesen in minne lester naet

O lieue hē Ihu xpe hier staet
ic voer dyuen oghen als
een arm dienst maghet voer
haren hē die ic en allen mens-
chen schuldich sin te dienē hier
om bid ic v lieue hē dat ghi
my wilt laten beken myn al-
re heffste wille en volbringe
en en laet my nimmermeer do-
mer ic my ghenaden mede mach
bliesen ~~amē~~

O hē Ihu xpe hier staet ic voer
dy als een arm bedelaer

voer enen rycken comē **H**ier
 om bid **ic** dy lieue heer dat ghy
 my arme mensche rycke ma-
 ken wilt mitten sent myner ge-
 noden **En** my bloet **en** naecte
 mensche cleden wilt mit myner
 godliker mynen **En** my cver en
 mit allen dochden op dat ic comē
 moet totter onuerster brulof

O lieue he **Uin** **epe** hier
 sta ic voer dy als een kint
 voer sinen vader **Want** ic **veel**
en lyf van v ontfanghen heb
 alle en wad ic v met onderdanich

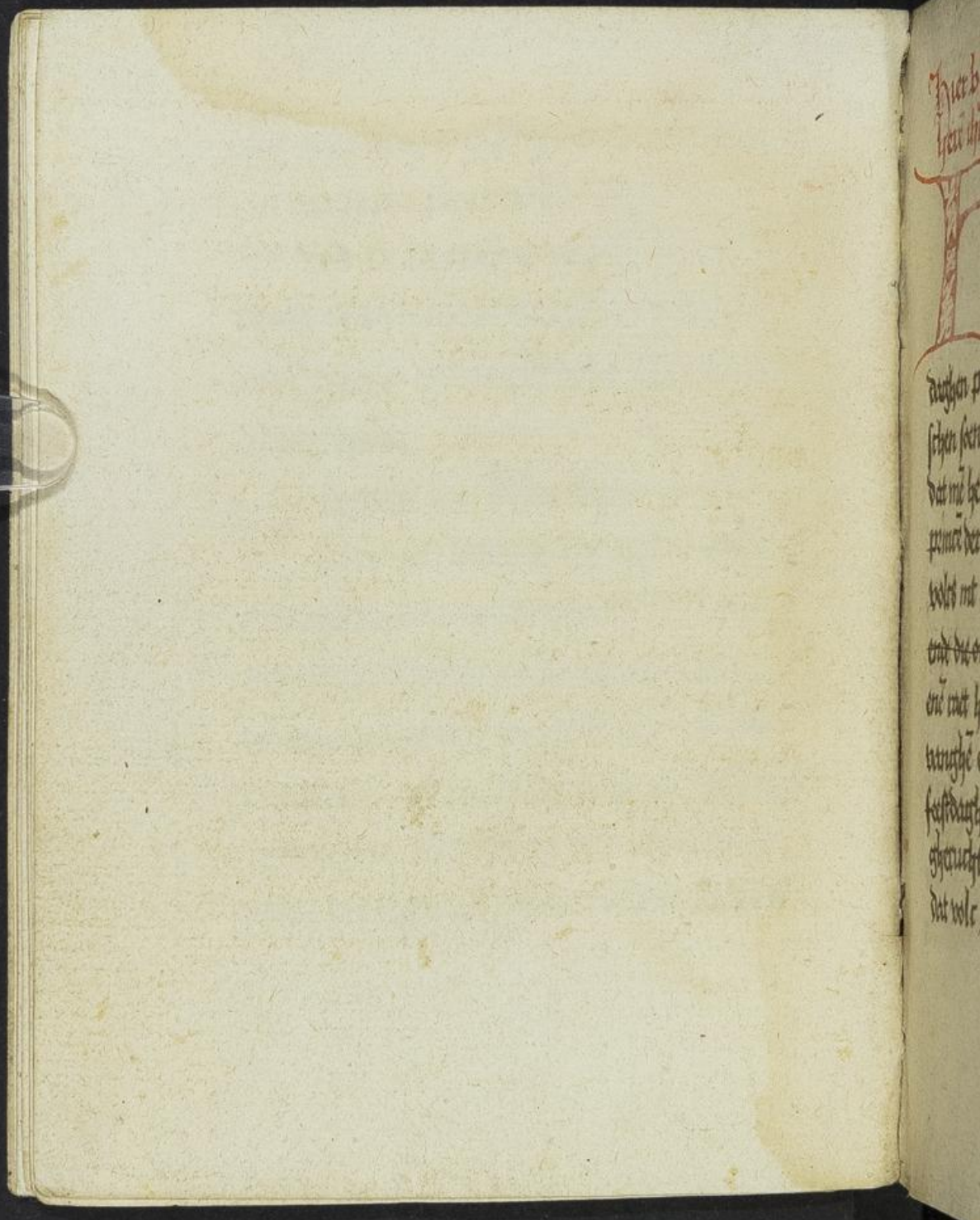
als een kind sinen vader mit
recht syn sonde. **N**och mit
soe bid ic dyne vader. **L**iker
trouwen dat ghi my behoe
den wilt van allen scadelic
dinghen. **vater**

O hene he **I**hu **x**p̃e hier
sta ic voer dyne oghē
als een vrient voer sinen
vrient. **D**ien ic sculdich bin
te dienen bouen alle crea
turen al heb ic v vrientscap
hene he die vloren mit my
ten vilen onreynen sonde

vader mit
dient
der l. her
my behoer
u sende la
e hier
vne othe
der finen
adich bin
alle ren
u vrenten
en mit my
ynen sonde

hier b
her d
dungen p
schen se
dat me b
pinner de
wolt mit
und die
en mit h
wughe
festdang
gheruch
dat volc

Hier beghint dat auontmael ons
 heren ihu xpi naech vier ewangeliste

Het ghenabet ene feest
 dach die paessche liet en
 ihs seide tot sinen discipulen
 ghi weet dattet naech twee
 daghen paessche wesen sal en des men-
 schen soen sal ouer gheleuert werde op
 dat men hem cruce. Doe vergaderde die
 princen der priestere ende die oudeste des
 volcs mit hof eens princen der priestere
 ende die outapphas liete en maecten
 ene raet hoe si ihm mit loesheide mochte
 vanghe en doden. En si seide met inden
 feestdaghe op dat in de volc gheen
 gheruchte en werde. Si ontsaghe
 dat volc. Doe ihs ses daghe voer pas

schen in bethanē was daer lazarus ^{doet} was
een van dien ihs v wecket hadde **Maecte**
si hē daer een auontmael in symons huus
des melaetschē ende martha diende laza-
rus was een van dien die mit hē aten
Doe nā maria een pont duerbaerre saluē
ghemaket van nardipistico **En** saluede
ihus voete en droghedese mit hare haer
Ende brac die salue busse en stordese op syn
hoest **En** dat huys is vuullet vande roeke
der saluē **Doe** seide een van sine discipu-
len iudas van scarioth die hē verraden
soude **Waer** om en is die salue niet ver-
cocht om driehondert penighe en den
armen ghegheue **Dit** seide hi niet dattet
hem vande armen toebehoorde **Mer** wāt
hi een dief was en die budelen hadde **Doe**
droch hi dattet ghegheue wert **Doe** waerē

daer sommighe die dat in onuerde name
 en sprake onder hem selue waer om is dit
 vles vander salue gheschiet Men mochte
 die salue vercoft hebben meer dan om
 drie hondert penninghe en de armen ghe
 gheue en si grinden op haer Ihs die
 seide laetse waer om si di haer moeplic
Dy heeft een goet wert in mi ghewrocht
 Die arme hebdi altoes mit v **E**n wanneer
 ghi wilt moeghet ghi he goet doen Mer
 mi en hebdi niet altoes **D**at si hadde dat
 heeft si ghedaen **D**i is voer ghecome
 mij lichaem te salue ter begraueghe Voer
 waer voer waer seg ic v **D**oe wanneer
 dit ewangelium ghepredit wort in alle
 die werlt **D**oe selment vtellen dat sijt
 in die ghedenckemisse der begraueghe
 ghedaen heeft **D**ie mant ghinc in iudas
 vles toeneeme was scarioth een bande

twalenen Ende huyghinc totte ouersten
priesteren **A**p dat hem vriede en sprac
wat wildi mi gheue en ic sel hem v ouer
leuere **D**oesi dat hoerden woerde si blide
Ende si loefde hem dertich syluere penin
ghen ende si versekerde hem **E**n van
dier tyt voort sochte hi een bequaem stonde
daer toe hoe dat hi hem ouerleuere mochte
buten den scare **H**et quam eendach
der hochtyt i welke datme moste dat
paeslam slaen **E**n ihs sende peter ende
iohannes en seide **M**aet en bereit ons dat
paeslaem op dat wyt moeghe eten **E**nde
si seide waer wiltu dat wi dat bereyde **E**n
hi seide he fiet als ghi in die stat gaet sal
v ghemoete een mensche dragghede een
cannen waters **V**olghet hem mit huyb
daer hi in gaet en segghet den weerde

vanden huyse **D**ie meyster seit di xry
 tyt is nakende **I**n dyn hertebaerighe
 beghae ic mi passchen **W**aer is die eet
 camer daer ic dat paeslam mit minen
 discipulen ete mach **E**n hi sal v toene
 een groet eet camer bereyt ghemaect
Bereydet ons al daer **E**n syn discipulen
 ghynghen heen en quame in die stat
En vondet als hi hem ghesent hadde en
 bereyden dat paeslam **D**oe auont was
 gheworde quam hi mitte twaleuen **E**n
 doet tyt was ghinc hi sate ten eten en
 syn twaleue apostelen mit hem **E**nde
 doefisate en aten seide ihs **M**it begheerte
 heb ic begheert dit paeslaem mit v teeten
 eer ic sal liden **W**ant ic v seg v dat ic
 van desen met ete en sal tot dattet wuillet
 werde inde rike goedes **E**nde hi nam

den kelic en danate sine hemelſchen
vader en ſeide. **I**reemite en deylten
onder v. **I**c bidde ſeg v dat ic woert meer
met drucke en ſal van deſer vruchte
des wijngaerts tot die daghe toe dat ic
ſal mer drucke ſal mit rike gods

Doe want ihuſ wiſte dat ſyn
vader quā dat hi gaen ſoude van
vandeſer werelt totte vader. **D**oe hi die
ſyn ghemijnet hadde die in die werelt
mynde hiſe oer mit eynde. **D**oe dat auont
mael ghedaē was. **E**n thans doe die want
mit herte in gheſent hadde. **D**at hem iudas
ſymons ſcariothas brade ſoude. **W**iſte
ihuſ dat hem die vader alle dynit inden
hande ghele^{ge} hadde. **E**n dat hi van gode
wt ghegaen was. **E**n tot gode ghinc

Gray Scale

0 1 2 3 4

Botont hi op vande auont mael en
 leyde syn cleder of **E**nde hi nae een linne
 duael ende gorde hē **D**aer nae dede hi
 water in een becke en began der ionghere
 voete te wasschen en te droghē mēten
 linne cleder daer hi mede ghegort was
Doe qu quam hi tot symon peter **E**nde
 petrus seide hem heer wasschestu mi
 die voete **I**hus antwoerde ende seide hem
Dat ic doen en weetstu nu niet mer
 namaels seltu weten petrus seide hem
 Du en selte mij voete niet wassche inder
 ewicheit **I**hus antwoerde **I**t dat ic di
 niet en wassche du en selte ghee deel
 mit mi hebbe **D**oe seide symon petrus
 Her niet alleen mij voete mer oec hande
 ende hoeft **I**hus seide hē die ghedwoghe
 is en behouet niet dan dat die voeten

wassche mer oec hande en hoeft hi
is te mael reyn En ghi syt reyne mer
met alle want hi wiste wie dattet
was die he braden soude Daer om seide
hi ghi en syt met alle reyne mer na dat
hi haer voete ghedwoghe hadde en syn
cleder weder nae Doe hi was gaen sitte
Bende hi hem anderwerf weet ghi wat
it v ghedaen heb Ghi heet mi meyster
ende heer en ghi segt wel want it om
isset dat it v heer en v meyster en v
voete ghedwoghe hebbe Doe syt ghi
oec schuldich die eendes anders voeten
te dwaen ic heb v een exempel ghegheue
dat ghi also doet als it v ghedaen hebbe
Derwaer voerwaer seg ic v het
en is gheen knecht meere dan
syn heer noch oec gheen boede meere
dan den gheen die hem ghesent heeft

Gray Scale

0 1 2 3 4

276
Ist dat ghi dit weet soe sult ghi salich
wesen doet ghyt Ic segges met vā
v allen mer dat die scriftur ver
uillet werde Dat die scriftuer veruillet
werde Dit broet mit mi et die sal peghens
mi op heffen syn versen Van v segt ut
v eert gheschiet op dat ghy ghelouet alst
gheschiet is want ic bin voer waer voer
waer seg ic v soe wie ontfanghet dien
ic sal sende die ontfanghet mi En die mi
ontfanghet die ontfanghet de ghenē die
mi ghesent heeft Doe ihus dit ghesent hadde
weert hi inden gheest bedroeft ende ghetu
ghede en seide voer waer voer waer seg ic v
dat een van v mi vrade sal Doe saghe die
iongheren op malcander en twiuelde vā
wien hiet seide En si woerde seer bedroeft
ende een peghelic beggan tesegghet heer
bin ic dat Ende hi antwoerde en seide die

die hant mit mi in die scottel steket
dat is hi die mi vrade sal **D**ie sone des
mensche gaet als van hem ghescreuen
is **a**er wee dien mensche ouermids wie
des mensche soen vrade sal **D**ie sone des
menschen gaet als van werde **h**et had
de hem goet gheroeft hadde die mensche
nye gheboze gheroeft **J**udas die hem ver
riet antwoerde en seide meyster bin ic
dat **J**hus seide he du hebset gheset ende
doe si haer auontmoel dede nam ihus dat
broet en danite sine hemelsche vader ende
ghebenediedet ende bracket en gaf sinen
discipulen en seide **E**et en etet dit is
my lichaem dat voer v ghegheue sal werde
Dit doet in myre ghedenckenisse **E**n des
ghelycs na dat hi ghegete te hadde **S**am
hi den keller en danite sine hemelschen vad

177
ende gassen hem en seide **D**rincket al
vanden wint dat is mij bloet des neuen
testaments dat tot ghestort sal werden
voer veel mensche in vlaternisse der sonde
Ende si dronche alle daer of en hi seide
Giet die hant des ghheens die mi vrade
sal mit mi inder tafelen en also alst ghe-
slotē is gaet die soen des mensche vrochtā
toe den mensche oūmde welke hi vrade
sal werden **D**oe was daer een van ihus
iongheren rustende in sine scoet dien hi
mynde **S**ymon petrus weynichde desen
en seide hem wie ist daer hijt of set
Doe die iongher also rustede op ihus boeste
seide hi hem **H**er wie isset die di vraden
sal ihus antwoerde **D**ie isset diem dat i
ghedoepte broet sal gheuen **E**n doe hi dat

broet inghedoept had gaf hyt iudas
symons scariothys **E**n nadier brocke
ghinc die want i hē Doe seide hem ihs
dattu doetste doch haestelyc enen dat en
wiste nyman van dier daer satē voer
toe hi hem seide **D**ommich waerden
want iudas die budel droech dat hem ihs
gheseyt hadde **C**oept dat ons totte feesda
ghe noet is **O**f dat hi den armē wat ghe
uen soude Doe hi die soppe ontfanghē
hadde ghinc hi rechteuoert wt het
was nacht Doe hi wt ghegaen was
seide ihs **F**ru is die soen des mensche
gheclarificiert en god is gheclarificiert
in hem **E**nde god heeftē verclaert in
hem **E**n seluen en rechteuoert ver
claerde hiene

Inderlins noch een luttel bin
 ic mit v **G**hi sult my suchen **E**n
 also als ic den ioden gheseyt hebbe daer
 ic gae en moechdi mit comē **E**n nu segghe
 ut v **I**c gheue v een mywe gheboet dat
 ghi onderlinghe mynet also ic v ghemyt
 hebbe **O**p dat ghi oec onderlinghet
 mynet alle fullē sijt daer hennē dat ghi
 onderlinghe myne hebt **D**oe seide hem symō
 petrus **H**eer waer gaeetstu **I**hus antwoer-
 de **D**aer ic gae en moeghesten mi nu met
 volghen **M**er duselste mi namaels vol-
 ghen

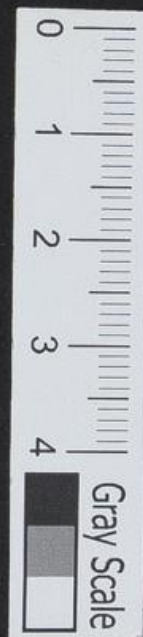
Petrus seide hem
Waer om en mach ic di nu met volghen
Ic sal mij ziele voer vdi setten **I**hus ant-
 worde dyn ziele salten voer mi setten **D**oe
 waer voerwaer seg ic di **D**ie haene en sal
 niet crepen du en selte mi due twerf versa

Ende doe wert daer een tynenghe
sonder hem wie van hem die meeste
schen te wesen. Doe seide hi hem die com-
ghe des volcs die here o ouer die hoer. Ende
die macht hebben ouer hem die syn wel
dadich ghehete. Mer ghi also met. Mer die
die meeste is onder v die werde als diemij-
ste. Ende die een voer ganger is als een
diene want wie is meere die syt of die
dient ist die met die syt. Ic bin in diemid-
del van v als die dient. Ghi syt die mit
mi ghebleue syt in myne temptacien.
Ende ic ordelnyer v dat ryc alst mi mij
vader gheordenyert heeft. Dat ghi moet
ghet eten en denicken op mij tafel in
ryc en ghi moeghet sitten op die stolen
ende ordelen die twalef gheslachten
van isrl. **D**oe seide die heer tot

179
symoen **D**ich symon die viant heuet
die begheert te siften ghelike trauwe
Mer ic heb voer di ghebede dat dyn ghe
loue niet ontbrake **E**nde als du bekeert
biste dan stercke dyn broeder **I**hi seide
heer ic bin bereyt mit te gaen inden
kerker en inder doot **E**n hi antwoerde
en seide he peter ic segghe die die haene
en sal hude niet traeyen du en selste drie
werue v sake mi te ke **E**nde hi seide hem
waneer sende v sonder scarpe en sonder
sac en sonder ghescoeyte ontbrac v yet
Ende si seide neemt **D**oe seide hi hem
mer nu soe wie die heuet een sac die ne
men op en des ghelijcs die scarpe **E**nde
dies niet en heuet v coep den rot en coep
een fivert **W**ant ic segghe v dat noch
ghescreue is moet vervullen werden

in mi en is mitten boesen gherekent
Want dat van mi is heuet eynde En si
seide hem sich twee sweerde sijn hier heer
Ende hi seide hem het is gheenoch En hi seide
sine ionghere

En laet v herte met versaghet wesen
noch verueert ghi ghelouet in
goede ende ghelouet in mi In mijs vaders
huyjs sijn veel wonnige waert ander o
ic hadde v gheseyt want ic gae v diestede
te bereide ende is yst dat ic gaen sal ende die
bereide Ic come weder en sal v tot mi selue
neme Ap dat ghi oec syt daer ic bin en
daer ic gae weet ghi met En ghi weet den
wech Tomas seide tot hem Heer wien
weten met waer dagaeste en hoe moe
ghē wi den wech weten Ihus seide hem
ic bin die wech die waerheit ende dat leue
sijn want en coemet totten vader dan oiumits

780
m **W**aert dat ghi m ghekenet hadt
ghi hadt oer trouwe ghekenet den vader
En voert meer sult ghi hem kenen **E**n
ghi hebt ghesien **D**oe seide hem philipp
Heer toen ons den vader en ons ghenoe
ghet **J**hs seide hem aldus veel tuss bmt
mit v en ghi en hebt m niet ghekenet
philippe die m fiet die fiet oer de vader
Hoe segghestu toen ons vader **E**nde ghe
louestu met dat ic inde vader bmt en die
vader in m is **D**ie woerde die ic seg
spreek en spreek ic van m selue met
Die vader die in m bliuede is hi werket
die werken **E**nde ghelouet ghyt met dat
ic inden vader ende die vader in m is
Al en waer des ic met gheloues om werke
wille voer waer voer waer seg ic v die
werke die ic doesal hi oer doen **E**nde mere
werken dan desee sal hi doen want ic gae

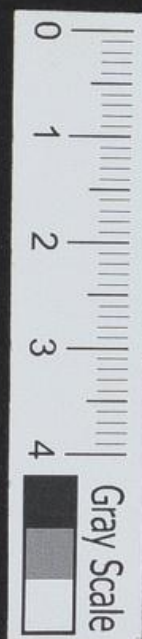
totten vader Ende soe wat ghi bidt in
minne name dat sal ic doen

Op dat die vader inden soen verclaert
werde Soe wat ghi bidt den vader in
minne name dat sal ic doen **D**at dat ghi
in minnet soe houet my ghebode Ende ic
sal den vader bidden **E**n hi sal v enen
andere troester gheue op dat hi ewelic
mit v blive den gheest der waerheit dien
die werlt niet ontfanghen en mach
want si en noch en kennen met **M**er
ghi sulten kennen want hi sal bi v bliue
en hi sal in v wesen **I**c en sal v gheen wesen
laten **I**c sal tot v come **N**och een luttel
tijn ende die werelt ende siet mit thans
niet meer **M**er ghi sult leue in dien
daghen sult ghi kennen dat ic in minne
da vader bin en ghi in mi en ic in v
Die my gheboden heeft en die hout di ist

147
die mi minet Die minet die wort ghee
minet van mine vader en ic sal hem
minen Ende ic sal hem mi selue open
baren **D**e seide hem iudas
met scarioth was Heer wat isser ghe
schiet dattu di seluen ons openbaren
sulste en der werlt met **J**hus antwoerde
en seide hem

De wie mi minet die sal mijn
leringhe houden en mi vader
sal hem minen en wi sullen tot hem
comen en een woeninghe bi hem make
Die mi niet en minet die heuet hout
mi leringhe niet Ende die leringhe die
ghi ghehoert hebt en is mi niet **M**er
des gheens die mi ghesent heeft Die heb
ic v ghesent bi bliuende **M**er die twest
die heilighe gheest die die vader sende sal

in minen naem **D**iesal vleren alle
dinc en sal v beduden al dat ic v segghe
sal **D**en vreden laet v minne vrede gheue
ic v met alsen die werlt gheuet gheue
ichien v **E**n laet v herte met v saghen
noch ontfien ghi hebt ghehoert dat ic
seide **I**c gae ende ic come tot v **W**aert
dat ghi mi munden ghi soudet trouwen
vbliden want ic gae totten vader **W**at
die vader is mere dan ic **E**n nu heb ic
v gheseyt eer dattet ghescheit is **T**ehans
en sal ic met veel mit v spreken want
deser werlt prync coemt en in mi ende
heeft hi met **e**er op dat die werlt be
kenne dat ic den vader mine **E**nde also
als mi die vader gheboet ghegheue heeft
also doe ic **S**tāt op en laet ons van hier
gaen

182
Ic bin die vaerachtighe wynstot en my
vader is die acher man hi sal of doen
alle telgheen rancken die in mi gheen
vrucht en brenghen. En alle telghen die
vrucht brenghen sal hi reynighe op dat
si meer vruchte brenghen. **N**usyt ghi
reyn op om der leringhe die ic v ghespro-
ken hebbe bliuet in mi en ic in v also als
een telch van hem selue ghe vrucht
brenghen en mach het si dat hi blue inde
wyingaert also oec noch ghi het en si dat
ghi bliuet in mi

Ic bin die wynstot ghi syt die rancken
die bliuet in mi en ic in hem dese brenghet
veel vruchten. **W**ant sonder mi en moe-
ghet ghi niet doen. En soe wie in mi niet
en bliuet die sal wtghe worpen werden
als een telch. En sal v dorren en si fullen

se vergaderē en wer bliuē en mī woer
depense mit vuer **I**st dat ghi in mī sult
bliuen en mī woerden in v bliuen
Doe wat ghi wilt sult ghi bidden en
het sal v gheschien

In dien is myn vader verclaert
dat ghi veel vruchte brenghet en myn
ionghere wert also als mī vader ghe
mynt heeft also minē ic voer bliuet in
myre minne **I**st dat ghi mī gheboden
houdt **D**oe sult ghi in myre minen bliuē
Also als ic oec mī vaders gheboden ghe
houden hebbe ende bliue in myre minen
Dit heb ic v ghesproken op dat myns vroude
in v si een uwe vroude vinnlet werde
Dat is mī ghebot dat ghi onderlin
ghe minnet als ic v ghemint hebbe meer

ree mijne en heeft ny maent dan dat
 yemant syn ziele voer syn vriende sette
Ghi sijt mij vriende ist dat ghi doet dat
 ic v ghebiede **T**hans en sal ic v niet biete
 knechte want een knecht en weet niet
 wat syn he doet **I**c hebbe v kant ghemact
 al dat ic van minen vader ghehoert heb
Ghi en hebt mi niet wturoren mer ic
 heb v wturoren **E**n v gheset dat ghi
 gaet en vrucht brenghet ende die vrucht
 te v bliuet **E**nde soe wat ghi den vader
 biddet sult m minen naem **D**at sal hi v
 gheuen **D**at ghebiede ic v dat ghi
 onderlinghe minet **I**st dat v die werelt
 hattet weet dat si mi eer ghehater heeft
 dan v hadt ghi vander werelt gheueft
 die werelt hadde trouwe ghemet dat

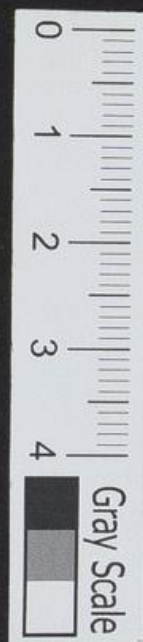

haer was **f**ker want ghi vander
werelt **v**coeren met syt en syt Ende ic
v witt' werelt v coeren hebben daer om
haet v die werelt **G**hedendiet mynre
leringhe die ic gheseyt hebbe **D**ie kne
cht en is niet merre dan syn **H**ebben
sie mi vvolcht **D**oe sullen si voer ver
uolghen **H**ebben si mi leerminghe ghe
houden so sullen si oec uwe houde
fker alle dit sullen v doen om mine
name want si en kenne hem niet die
mi gheseyt heft waer ont met gheco
men en had ict hem niet gheseyt **D**i
en hadden gheen sonde **A**er nu een
hebbē si vander sunden gheen ont
scout **D**ie mi hatet die hatet oec mien
vader **H**adde ic die werken i hem
niet ghedaen die my maent anders
ghedaen en heeft **D**i en hadden gheen

gheen funde **n**ier no hebbe si se ghesie
ende mi en minen vader ghehatet **e**er
no hebben op dat dat woert vuuilet
wordet dat m' hem haere ewe ghescreuen
staet te v'gheuen hebben si mi ghehaet

Wanneer die troest coemt dien ic
v senden sal vande vader den gheest der
waerheit die witten vader coemt **D**ie
salt ghetughe van mi gheue en ghi sult
dat gheuen want van begijn sijt ghi
mit mi **D**it heb ic v gheset op dat ghi
niet scandalisiet en wert si sullen v
bute den synagoghen doen **E**nde dit
sullen si v doen **W**ant si den vader niet
en kennet en hebben noch mi en dit
seg ic v op dat ghyb ghedencket als die
vre van desen coemt **W**ant ut v gheset
hebbe **D**it en heb ic v van begijne niet
gheset want ic was mit v

En de nu gae ic totte ghenen die
mi ghesent heuet. En nyman
van vallen vraghet mi waer gaesteu
mer dromicheit heuet v herte v mullet
want ic v dit ghesent hebbe. Ende ic
seg v die waerheit. Het vordet v dat ic
gae. Want iset dat ic niet en gae die
troester en sal niet tot v comen. Mer
iset dat ic gae ic salen tott v senden.
Ende als hi coemt dan sal hi die werlt
berispen van sunden. **V**ander gherech
ticheit en vande oerdel. **V**ander gherech
ticheit want ic gae totte vader. Ende
thans en sult ghi mi niet sien vanden
oerdel. Want die prince deser werelt is
voerdelt. **S**och heb v veel te seggen mer
ghi en moech des nu niet draghe van
niet hi coemt die gheeft der waerheit
hi sal v alle waerheit leren. **H**i en sal

van hem selue niet spreken enet soe
 wat hi horen sal dat hi v segghen sal
 En dat toecomedē is sal hi v boetscappe
 Diesal mi v claren want vanden mij
 nien sal hi ontfanghe en hi v boet
 scappen. **I**lle dat mij vader heeft
 is mij daer om seide ic dat hi vande
 minnen ontfanghen sal en boetscappent

En luttel en te hant en sult
 ghi mi niet sien En ander wer
 ue een luttel en ghi sult mi sien want
 ic gae totten vader Doe seide syn ion
 gheren onderlinghe wat is dat hi ons
 seit een luttel en ghi en sult mi niet sie
 En ander werue een luttel en ghi sult
 mi sien want ic gae totter vader Daer
 om seide si wat is dat hi ons seit een
 luttel wi en weten niet wat hi spreket
 Ihus kende dat si hem vraghe woude

en seide hem **D**aer om vraghet ghi on-
der v want ic v gheseyt hebbe een lut-
tel en ghi en sult mi niet sien **E**nde
ander werue een luttel en ghi esult
mi sien **D**oer waer voer waer seg ic v
Dat ghi wenen sult en screpen **o**er
die werelt sal vbliden en ghi sult be-
drouet werden **o**er v dinc sal vwan-
delt werden in d'ro vroude **v**anmer
een wyf baert heuet si droucheit **w**ant
haer v're is ghecome **o**er als si dat kint
ghebaert heeft te hanen en ghedencket
si des drouches niet om der vroude wil
want daer is een mensche in die werelt
ghebooren **E**n daer om sult ghi nu di
droucheit hebben **a**nder werue sal ic
v sien **E**n v herte sal verbliden **E**nde uwe
vroude en sal v mynant of nemē
En **A**ls in dien daghe en sult ghi mi

met vraghen voer waer voer waer
 seg ic v dat **I**st dat ghi den vader yet sult
 bidden in minen name hi sal v gheue
 tot noch toe en hebdi in mine name niet
 ghebeden **B**id en ghi sult ontfanghen
 op v vroude vol si **D**at heb ic v in gheli-
 kemisse met toespreekē en sal eger ic sal v
 openbaerlic boetscappen van minen vad
In dien daghe sult ghi bidden in minen
 namee **E**n ic en segghe v niet dat ic den
 vader voer v sal bidden **W**ant die vader
 minet v seluen omdat ghi mi minet
 en ghelouet hebt dat ic van gode wt ghic
 ghegaen bin **I**c ghinc wt vanden vader
 en qua in die werelt **E**nde ic laet die wer-
 elt en gaē weder totte vader **D**oe seide hē
 syn ionghere **D**ich mispreckestu openbaer-
 lic en du en seggheste gheen ghelike misse

In weten wi dattu alle dinc kenneſte
En het di gheen noet en is dat ick vernat
vraghe in dien gheloue wi dattu van
godde biste wt ghegaen ihus aentwoorde
Nu ghelouet ghi die vre coemt en si
coemt tehanis dat ghi al he ghe ghestro
yt ſelt werden een yeghelic vut ſyn En
ghi ſelt mi alleen laten en ick mi met
alleen laten en ic en bin met alleen wat
die vader is mit mi

Dit heb ic v gheſeyt op dat ghi mi
mi vrede hebt in die werelt ſult ghi
druck hebben mer hebt betruwen in
mi ic heb die werelt vromme

Dit ſeyde ihus en ſtoch ſyn oghen
op inden hemel en ſeyde vader
die vre is ghecome verclaer dinen ſoen
op dat di dyn ſoen verclaer dinen ſoen

Also als du hem gheue^{ge} hebste moeghent
 heit des vleysches **W**p dat hi hem allen
 ewich leuen gheuen die du hem gheghe
 die du hebste ghegheue hebste **D**at is
 ewich leuen dat si di kennen alleen waer
 achtich god en ihu xpm dien du ghesent
 hebste **I**c bidde di v oer vclaert opter
 eerden dat ic weert dattu mi gaues te
 doen dat heb ic volbrocht **E**n du vader
 verclaer mi mi mit dier claerheit die ic
 had al eer werelt was bi di **I**c hebbe dine
 naem den mensche gheopenbaert die du
 mi gaueste vander werelt **S**ich ware
 dyn en du gaueste si mi en si hebben dyn
 leynighe ghehouden **S**i hebben si ghe
 kennet dat alle dinghen die du gmi ghe
 gheuen hebste van di syn **W**ant die woer
 den die du mi gaueste heb ic hem gheghe
 uen **E**n si ghelo hebben se ontfanghen

en waerlic ghekenet dat ic vandi wt
ghinc Ende si gheloue dattu mi ghesent
hebeste Ic bidde voer hem ic en bidde niet
voer die werelt Ajer voer die ogghen die
du mijs ghegheue hebste want si di
sijn Ende alle dat dyn is mijn En dat
mi is dyn En ic bin verdaet in hem
Ende mo te hant en bin ic in die werelt
niet En dese sijn in die werelt en ic
come totti **H**eilighe vader behoutse
in dinen name die du mi gheuen heb-
ste op si sijn een also als wi Doe ic mit
hem was behielt icse in dine name Ic
behoedese die du mi ghgaueste en nymāt
van dien en wort vloren dan diesone
der verdornemisse dat die scripture ver-
vullet worde ajer mo come ic totten en
spreke ic in die werelt Op dat si mijn
vroude in hem sullen hebben vervullet

177
Ic gaf hem synen leringhe en die werelt
hattse want si vander werelt niet en syn
also als ic oec vander werelt niet en bin
Ic en bidde niet dattu vander seer werelt
neeste niet dat tuse van quaden behoefte
Si en syn vander werelt niet also als ic
oec vander werelt niet en bin **H**eilichse
in der waerheit also dyn voert is dyn
waerheit also du mi in die werelt ghesent
hebeste en ic hebse in die werelt ghesent
en om hem heilighe ic mi seluen **O**p dat
si oec in der waerheit gheheilicht syn
Ic en bidde niet alleen voer dese niet voer
die ghene die ouermits haren woerden
gheloue sullen in mi op dat si al een syn
also du oec vader in mi en ic di op dat si i
ons een syn **D**at die werelt ghelouet wat
tu mi ghesent hebeste **E**n die claerheit die
du mi gaueste heb ic hem ghegheue dat sy

een syn als wi een syn 7c in hem en du
in in opdat opdat si volbrach werden in
een **E**nde die werlt kenede dattu in ghesent
hebbste en du hebste se gheminet also du in
gheminet hebste **V**ader ic wil die du in ghe
gheuen hebste **D**at daer ic bin dat si daer
oec mit in syn **O**p si dat si in claerheit
sien die du in ghegheue hebste **W**anttu
mineste in voer dat die werlt ghemaket
was gherechtighe vader die werlt en heuet
di ghekenech **E**n dese keneende dattu in ghe
sent hebste **E**nde ic hebbe hem dine name
kunt ghemact ende ic sellen kundich
maken **O**p dat die mine daer du ons in
mede gheminet hebste **I**n hem si en ic
ic di dy

De dat auontmael ghedaen
 was ghinc ihus wt nader ghe
 ghevoente in den berch van
 olyueten ouer dat reuerheij cedron. **D**e
 da die berch van olyuete beteykent
 hoecheit der godliker minne mit welker
 hi ontferhertelic ons gheschedicht heeft
 te vlichten en te behoude. Die beken
 cedron beduut onnutte droucht die hi
 ouer ghinc en syn iongheren volch
 den hem nae het was wel recht en be
 hoerlic dat die ionghere ihsin volchden.
 Die haer vader haer sepper en haer heer
 was en haer meyst. Di en volchde niet
 alleen syn voetspae aen oer weel mer
 syn heilighe leuen.

De seide ihus tot hem alle selde
 scande lide in my in deser nacht want
 het is ghescreuen ic sal den herden slaen.

en die scapē des cudes cysellē ghestroeyt
weerden **G**regorius seit **H**et dochte den
menschē dwaesheit wesen dat die maghet
ker des leuēs om den mēschen woude
steruen **D**a dat ic verresen bin sal ic
v voer gaen in galilē **G**regorius na
die verrisemisse weert hi vanden disci
pulen in galileen ghesien **W**ant dan
sellen wi die glorie der verrisemisse hier
na blidelic sien **I**st dat wi nu ouer wan
deren vanden ghebreken tott' hoetheit
der doechdē

Petrus antwoerde hem en seide al
Ende al wordē si alle ghesandalisiert
in di ic en sal nimmermeer ghesandal
isiert werden **J**hus seide hem ic segghe
di voerwaert dattu hude in deser tyt
nach eer die haen twee weef cruyt in drie

wef salste verloechennē petrus seide
 hem al waert oet sake dat ic miti moeste
 gaensterue ic en sal di niet versaken en
 des ghelyc seide al die iongheren **Doe** qua
 ihus mit hem i een doep dat hiere getsemā
 daer een shoef was daer hi in ghinc en syn
 iongheren **Gilbertus** Dan segaen wi in
 sinen hof als wi weerdelic mit alre begher
 ten begheere te merke hoe sult wi oūmits
 hem fullen werde en oet in hoe sulker wys
 wi syn schuldich syn leue nate volghen
 want al syn leuen en syn handetieringhe
 is ons een spiegel eens suuerlike hons
En hi seide tot sine ionghere sit hier
 tot dat ic daer gaen sal en beden **En** hi
 nam mit hem peter ca iacobū en iohānes
En hem begaen te vresen en te verdructe
 en te bedrouen en swaer moedich te werde

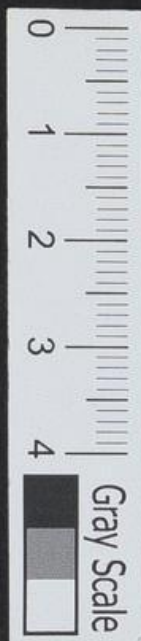

Ambrosius xps woude mij droucht
aen nemē op dat hi die mij mitter
synre verwinen soude. **D**eseide
hi hem mij siel is bedroeft al tott doot
toe lidet v hier en wakket mit mi. **E**n
hi ghinc wt een luttel vandaer en
hi was van hem gheheert als veer
als een worp is van eenē steen. **E**nde
hi viel neder in syn aensicht op die
eerde en badt oft gheschien mochte
dat die vre voer bi hem lede. **E**n seide
vader mij oft moeghelic is soe doe laet
desen hert van mi gaen. **F**lochtan niet
als ic wil mer als du.

Ende doestont hi op en quā tot
sinen ionghere en want se slapēde
en seide tot petru. **D**ymon slaepstu
Ist aldus en mochte di niet een vre

mit mi wakē. **W**akē en bedet op dat
 ghi in ghēre temptaciē en valt noch
 verwōnen en wert. **A**ugustinus die
 stryft dien sal ic helpē. **D**ie v'wist dien
 sal ic crōnē paulus daer een sal nye
 mant ghecroent werde dan die vrome
 lic stridt. **D**ie gheest is bereypt
 mer dat vleysch is cranc en noch ghinc
 hi heen en badt dat selue ghebet en seide
 vader mij en mach dese hēlc niet van
 mi liden ic en sallen drinckē soe ghe
 schne dme wille. **I**n artikel boc hier
 in werde vi ghelēert dat wi in al onser
 noet en in alle arbeitlike striden van
 vinen totte ghebede onse toelucht
 maken sellen. **E**nde hoe die bangheich
 ghe noet meere is. **H**oe dat ghebet nade
 eerpel xpi vuerigher en langher we
 sal 20

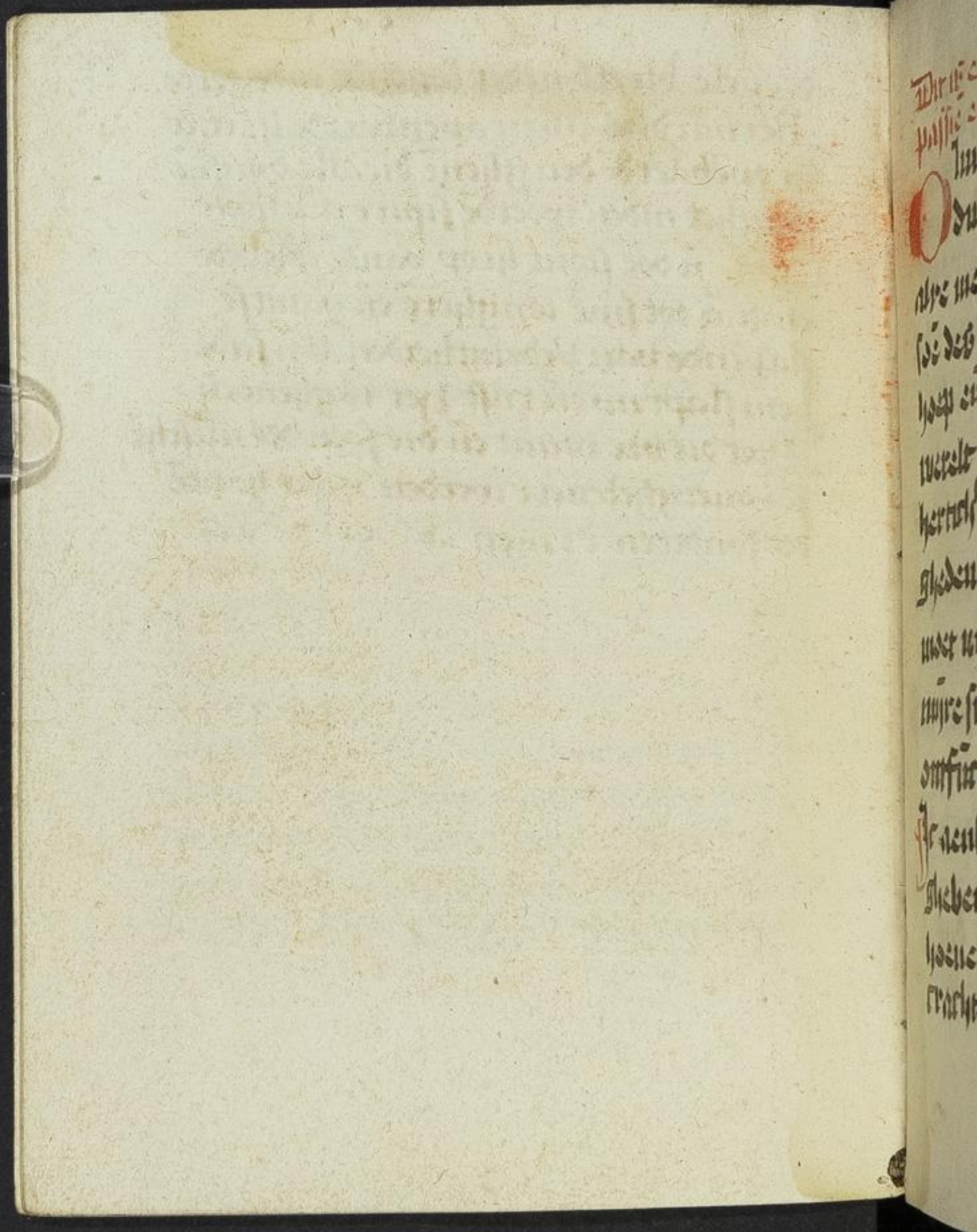
En hi quam ander werf wedet
en o vantsse slapende want haer
oghen waren vmaet swaert en si en
wisten niet wat si antwoerde soude
floch leet huse ende ghinc en wech ende
hi beuedebuechde syn lampē en badt
derde werf dat selue ghebet en seide
Vader oft u wilt soe ouer voer desen
helt van mi flichtaē met myn wile
mer die dū in enen sermoen hier in
heuet ons onse behouder mit sinen
expelem gheleert dat wi in al onsen
ghebeden dese clause ten misten inder
menighe syn schuldich daer mede aen
tedoen niet als ic wil niet heer alstu
wilt **E**nde hem openbaerde een
enghel vande hemel en troestē **E**n hi
wert inden wterste stride gheset en badt
langher **E**nde syn sweet wert als dro

792
droppele bloets neder lopende inde eerde
Bernardus wien openbaerde hi ciet
hi openbaerde den ghenē die alle dmyghē
draghet inden woerde synre crachten

En doe stont hi op vande ghebede
en quā tot sinē ionghere en vantsē
slapende van bedruutheden. **E**n seide
hem slāpt nu en rust. **H**et is ghenoch
Diet die vre coemt en die soen des mēschē
sal ouergheleuert werden indie handē
der sonderen. Amen. **X** **Y** **W** 20

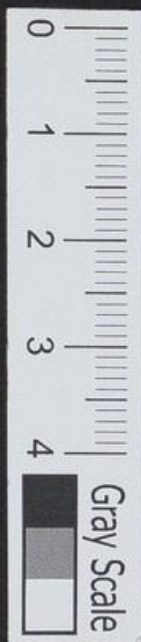

Dir die
passe
Im
O du
aby me
so des
hoep en
werelt
hertich
gheden
met u
myre si
omfien
Je neu
Ghebe
hoene
crachte

Wit ic een minch ghebet vaud
passie en leden oue hien min xpi

O linnachtighe sepper alre
dughe goediere vlooff
alre mensche omu enghel
soe des vadelike herte een
hoep en salich d' vlozender
werelt een moeghede onfer
hertich d' onsaligh Die suete
ghedenkenisse diere passien
moet in wese in vlatenisse
nure sinde En een stadighe
ontfickinghe in diere minne
Ic aenbede dijn eerweerdighe
ghebenedide ghenoechlike
hoer da die enghelsche
crachte en die enghel voer

benē dat ouer al mit bloede
berōnē en besmet wā van
slaghe mitē riede en mit
yferen vustē op die doerne
Ic aenbede dū **m** **I**roen
her lighe haer te samē ghe
rōnē in mit dīnē purpere
bloede vsteyfelt mit veel
Ic aenbede dū **m** **T**reckene
top vā dīnē hoefde dat mit
t sterper wekelinghe der
doerne doer stekē wā in d
tijt dīnre passien **v**
Ic aenbede dū heilighe
vohoeft en alle dē dīne
gant dīnre heeder dat
mit ontellike wondē van

doerne gheuout waer **vi**

Ic aenbede die doerne croe
die in dijn ted' hoeft ghedruct
wort in spotte vo' een con-
like croene vāde iocerschen
volcke inde daghe d' d' d' d' d'
en der screyene ind' tyt dij
re herd' passie ohe wt roe
de in mi die doerne d' on-
duethde. en delighe die
groeth' miere sinde anket
in weerdich beweghet te
werde mit berouwe en
mit medelide uwer heiligh
passie en ghenoechte te heb-
be mit ondenckē dīre wode
Ic aenbede dīn salighe **vij**

woude die du ghedoecht heb
ste din duerba' bloet dattu
ghestort hebste die bitter
droenghe serich^t dier du
in mede vlost hebste *ix vñ*

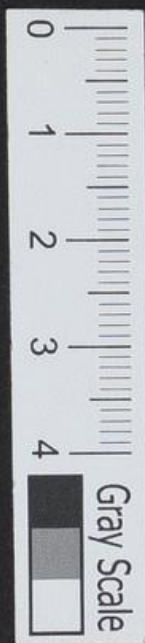
*I*te aenbede dñ glōse wijn
branne drupede vand' vloet
des bloets *ix*

*I*te aenbede dñ goednerē oze
bereyt tortē ghebede d' be
drucht. vourchtet mit
blasphemē d' vmaledinghe
en mit roepinghe om di te
dode *en* die vmaledinghe
die du ghelede hebste hier
of doe alle die vsmell^t en
sunde minne horen *x pñ*

In aenbede dū milike ontfen-
 linge oghe mit ghemaket
 mit tranen der mededoghe-
 der strepen en der rouwe
 mit ene vile orenne clede
 clede bedert. mit bloede be-
 lope en vdmustert ind doot
 Inet dū heilighe vrese derke
 vhe die oghe mine liden en
 mine lichaen op dat si
 niet ghespent en werden
 tot sunde tot fraude en tot
 laghen der viantē **21**

In aenbede dū ghebenedide
 noese die mit tranen en mit
 bloede belope was en besmet
 vande sprekkel d'orenne iode
 vhe wilt wt ind doe alle
 smilich en wellust die teghe

du er en misalich **ix** **xii**
Ite aenbede din myulike
ersaunghie wanghe die
da' ons dauch waren den
plukere en den bespuere
en die oer gheswelle ware
wunde slaghen die si di in
Ite aenbede dinen **xiii** **loghe**
ommosel mont da' du dat
moeylike rissen mede ont
fenghste va' dine vrad' **xiiii**
Ite aenbede din alre heilich
ste woerde gheernut mitten
hont d' wysht d' lydsamht
en d' godlike minnen die wt
dine monde ghinghe **xv**
wt delighe die onbekentht
mire suidelik sprake over
inde die nacht dijne woer
de **xvi** En laet din lof altoer

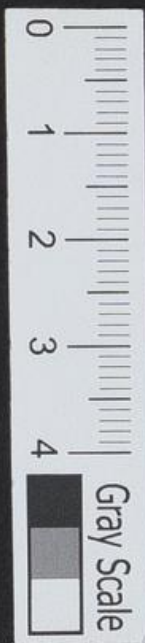

wese in minne mont en wilt
 mi besterme vā alre vsmnell

Ic aenbede din rode rosighe **xv**
 lippe bleet ind serich der doot

Ic aenbede dū tande die wit **xvi**
 warē ghelike dē elpebeen
 die beweeghet worde doe
 du mit vuste en mit sterke
 vo' dine mont gheslage wort

Ic aenbede din houch **ste xvii**
 vloeyende tonghe vdzeghet
 vā do:st doe du neiden
 crime hengheste en vbittert
 wort mit edick en mit galle
 vhe oūmtē dē bitterē d:ant
 der edicē en d' galle so
 gheuet mi dat mi bitter
 werde moet alle bedriech
 like suetich en du mi alleen

swalzen moegheste **xviii**

Ite aenbede dyn oustrome
kinne die mit blaede beron

Ite aenbede dine **xix** **L**ne was
ghetoghenē vaert drupen
de vande .renwerē dinnē

Ite aenbede dyn **xx** **P**bloete
eerweerdighe mylike aen
sicht da' alle dat hemelsche
heerschap in begheert te sion
we dat in die menichmon
dicht dinnē lydenē gheen ge
dante noch scoemē en had
de en gheht was enen
melkerschen mensche **xxi**

Ite aenbede dyn alre snelle
kele die ind' herten dinnē
bittere passie droghē en v
suacht was **xxii**

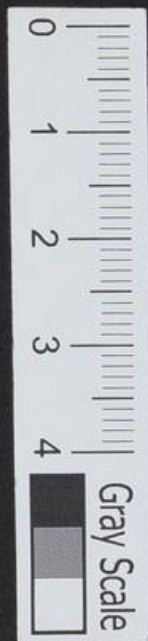
Ic aenbede din scoen liden
 steine vheschet innerlic inde
 cruce doe du riepte mijn
 god mijn god wa' o hebste mi ghe

Ic aenbede di witten **Latzen** **III**

naecte bo:st da' die droeghe
 le der bleedighe sweete do
 dronghe doe din lide aenstaen
 ware en van een ghetoghen
 ind galghe der cruce **IIII**

Ic aenbede din conclike ar
 me die inde cruce weedel
 ke wtgherecket ware en v
 steft inde hout der cruce
 blaen en strynch va' sla
 ghe bebloedet vande woude

Ic aenbede di obenlechte **IIII**
 hande die om onser sinde

Wille ghebonde ware **xxvi**
Ite aenbede dyn alre heilichste
werke daer du in ghewrecht
hebeste dat werck onser salichs
mit middel d'werlt **ohē** laet
die volmaecht dyre werke
vol doe vo' die boesht mynre
sunde die ic ghedne hebbe.
regier die werke myre han
de en laet di altoec ontfout
lic wese mine dienst **xxvii**

Ite aenbede die wtgherechte
palme dyre hande die mit
plompē yfere naghete doer
slaghe ware nede cruce **xxviii**

Ite aenbede dyn salighe won
de die du ghedoghet hebste
di duerbner bloet didattu

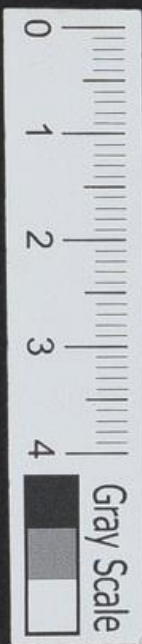
ghestoet hebste. die bitt' droem
ghe seerucht' daer du mi mede
verlost hebste **xxii**

It aenbede dyn vinghere en
dyn naghelē die vande won
de dijner hande al nutte bloe
de berouwen waren **xxiii**

It aenbede die heymelike vbo:
ghenicht' dijner herte welker
hien alle scatte d'wysht en der
wetenicht' vbo:ghē sin **xxiiii**

It aenbede dyn godlike ghe
dachte die oindentkende wa
ren om die mensche te vlosse
ghe ontfenit v on die on
rusticht' dijner herte dattu ge
malzet hebste tot di. en met
ruste en mach dan in di **xxv**

It aenbede dyn alre suetste
begheerte en mine die du tot

om sinderē haddeste om om
vand' ewigher doot te vlos
sen **o**he ontfem v mine die
vol bin van o salichēde. wt
delghe die weelst mine sinderē
Ist aen bede die antvondich
heidē en bangheidē dinnē al
re suuerste herte v' dinn
passie doe dinn lide aenstae
de mine **o**heuet mi **o**he vol
stodichst in alle duchtēde op
dat ic ommēde lidsamst aen
gripe mach om die alle last
vsmacth' en oefeninghe
der arbeitē **xxxiii**
Ist aen bede dat wuighe sut
te der mine dat ghewont
heeft dinn herte tott' doot
o goede ihu ic bidde v dat
verre van mine hte gaen

moet alle begheerte der vles
scheer en d'werelt en laet din min
alle v'moge hebbe in mi **xxxv**

Ite aenbede dñ alre heilichste speer
dat op ghelokē henet die dner
diner hten op dat onse o'salighe
sunderē een toculicht soude
openbare en een seker rust
onser siele dā in soudē wunde
ohē ontlade mi vā al minen
sunde op dat ic vledicht seker
lic mach gaen bīnē dat hemne
lic diner hten om dner in be
stermt te werde vā alle betōrige

Ite aenbede dat wtuloepende **xx**
bloet en wat dat witt' ghebe **xxvi**

medid' woude dinnre syden
hep in wellre wi daghelie
werde ghewassche en ghe

Ic aenbede **xxv** **h**eilicht **n**

din ted' syde die mitte id
bloede belope ware al tott
ontlossinge d' bene en d' sene

Ic aenbede din heilige **xxviii**

bint en alle din ingedoen
te die wtgherecht ware en
vā grof' pine vdroecht en
vninghert waren **xxix**

Ic aenbede din heilighe be
sunderisse en die wtstortu
ghe dinnre goedtere bloets
vhe ofsynde vā in alle sca
delicht en alle ghebrecke

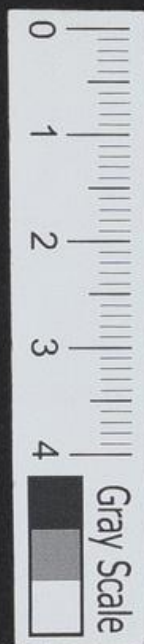

lich op dat ic di bewise mach
enen pure en dancbaerli
ken dienst **x. l. 712**

Ic aenbede din heilighē dyē
die vande slaghe d' gheselē
ghesivollē en gequetter wint

Ic aenbede din salige **x. l.**

kenne gheboghet aertuen
delic vo'nn inde stride der
doets en oer din blodighe
siveet dat bi grote droepē ne
d' liep in die eerde vā dinē
alre heilichste lichaē **v. hē**
sende in nu bedinghe welt
du ghenadelic gheweerdich
ste te v'hozē. en ghenet minnē
ghebede tracht op dattet ont

fanckelic si vo' di en' in grane
Ist aenbede dyn **xlii** **L**ivverne
bloedighe sweet dat bi grote
droepelē ned' liep in die eer
de van dinē alre heilichsten
lichnē **ohē** soemt mi te hul
pe in die vze minre doot on
minre die droemich' der stryde
dynre dootē **xliii**

Ist aenbede dyn salighe benē
die ditwile vmoet minre in
de weghe en' ghebende aen
die salune mit herde bande
ghesdoert mit wrede gheselē
ohē doet mi via di lopē wt
minre doer de werch d' tribu
latie thent it grypē dat loen
d'minen **xliiii**

Ic aenbede dat loen dyn onbe-
 nleete noete die mitte plou-
 pe naghete wredelic doer ge-
 boert ware enhe ic bidde dat
 tu mi begheerte remichste
 en doe mi lope doer de werch
 dinre ghebode **xlv**

Ic aenbede dyn salighe won-
 den die du ghedeghet hebste
 dyn duerbaer bloet dattu
 ghestort hebste en dyn droem
 ghe serich daer du mi mede
 vloft hebste en laet doch
 dit bitt' inde aen mi niet vlore

Ic aenbede dyn **xlv** **U**blinen
 gheslaghe rugghe on al be-
 stort mit verste bloede te we-
 ne mitte herde hontte der an-
 der en wilt mi niet of-
 freide vande ghetule dinre kin

derē noch outreckē die ghe
selen der vanderlyc' to'renen
menner ghenet in v'stant en in
ne die in leren en sterke tot
It aenbede dyn **ly** **Indsaun**
Duytōne stōdere voneert en
ghequetet mit wredē hande
len en mit store en oet die gro
te wondē die dā in geslayt wā

It aenbede die galghe der **tr**
ter dā du dyn stōdere onder
bōgste die dier biste een ro
ut der conighē en een hē der
herē **gh** wilt in ghenen te
bughē gheheelyt onder dese
conichke bannere op dat sijn
wonderlike tracht in si een
behoedemisse vā alle quaden
It aenbede dñe conichke **ly**

hant gheteykent mit veel swaer
Ist aenbede dyn **77** **I**slaghe
 alre scoenste mynlicste lichae
 dat inder galghe der cruce
 seer wtgherectket war en va
 groter pine wtsteert war
 also dat vande onsen der
 hoesder totten onderste di
 re voete gheen ghesont in di
 theblene en w **h**

Ist aenbede dyn alre duerbaer
 ste siel die du goede herde vo
 di scapē gheset hebste **h**

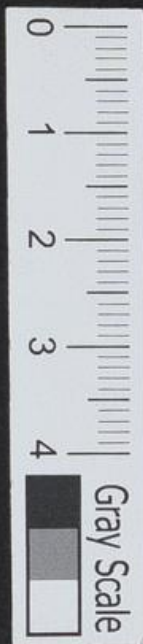
Ist aenbede dyn ontblotinghe
 en naect makinghe daer du
 beroeft wordet van alle dine
 cleder: **o**he wilt mi ontblote
 van mine eyghene wil en

van al dat in een hond' make
mach tussche di en in **lij**
In den bedede dyn ontfenhtich
die di beroude **Die** goetht
die di dwant **Die** goedertiere
ht die di vwan **Die** minne die
di toecht dattu stepper voer
dyn creature werden woude
ste een puer offerhande **hi**
om onnide dyn onspreekelike
goedertierenht bidde ic di ne
daechtelic he dat niet ydel in
in en werde dat vbo: ghen sa
crament also groet' goeder
tierenht. mer altoef honde
moet inder ghehuetnisse.
en dat mijn siel daer in ghe

noecht hebbe moet vheer
 ghif mi begheerte te lyde vo'
 di die di gheueerdicht hebste
 te steruen voer mi vhe du
 biste min cracht en min sterft
 myn vuerthdinghe en min
 suetich. en laet mi niet on
 min enughe aenstote der be
 todinghe of ghetoghe te wo
 werden van dat onthelsen
 dinre minen. mer regiert
 mi na dinen wille op dat ic
 wandere mach doer di en
 comen mach tot di en rusten
 mach in di amen **Dit is een**
finerlit ghebet tot onse he
O alre suetste iheū ic bidde

di bi alle dine heilighē lede
die al mit wryghesochten
tornētē om minen wil ghe
pincht en vruillet waren
vghiffenisse van minen
nienichmondighē sūde **D**ie
ic mit minē lede mit mit
minre hertē mit minre
sielē mit minre lichaem
slapende of wakende **E**n
de of staende **S**prekende
of swighende **S**ittende
of legghende ye ghedede
teghen dat wel behaghe
dijne alre liefste willes
en din hoechste eer en mi
re ewigh salich^t onnide
dijne onghemereure mit

fermijlich^t en afgrondigher
 minne die di tot desen dinnich
 en henet ghedwonghe nen
 siende den noet onser behoef
 lich^t Ic bidde di **v**innij he en
 mijn god om een gheheel be
 teringhe mijn onde leuen
 en een volle wed' makinghe
 d' crachte minne siele mit al
 len doethde na haerre hoeth
 ster edell^t op dit mijn siele
 wed' kere mach en v'rughe
 den eerste staet d' puerh^t en
 der onosell^t daerstuise inden
 daghe haerre steppinghe in
 gheset hadste: **D**i si ewich lof
 eer amen **G**een v'rughe d'ne
buerh^t vo' die droefh^t die onse
liene he mijn ghelede heeft mit

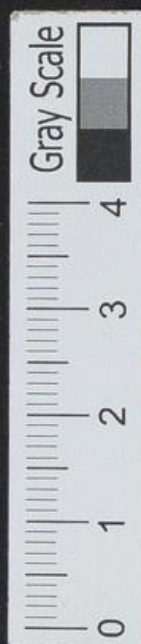
griete en ghelede tot alle . kede
sijne licheme dat ghemake he
O Ihu mi ghesout **I** met hubtin
mak . mi hoep . mi mine . mi
salich . mi troest . wat dancke
of wat wed' loen sal ic di weer
delic wed' ghene **I**c die bin een
mesche sotte en asche en een
snode creatuer wat soustu ge
die hebbe vo' mi salich dattu
met en dedeste . wat vade bin
dijne moed' tot die pine der
crucis so waerstu ghecrmet
mit stadighe omenscheleke rou
we der herte en mit sterper
moeynisse en pine dije godli
ke vleyscher om mi onsalighe
mesche te vlosse . te wed' ma
ke . te ontselze tot dije minen
en te glorificiere **M**it wellker

aruſinghe du ſtadelike do' boer
 deſte dinnre moed' bryneſte. wt
 wier' droefht' du wed' om van
 ha' ghecruiſet wordede en dat
 crinne dinnre moed' gaf di al
 toef een wywe pine. mer du
 he wt dier grof' liefte do' welke
 du min ſalich' gheueocht hebste
 en wondeste niet ſpare dinn
 pijn noch dinnre moed' lide. mer
 du vdeſte in di ſelue en in dinn
 re ſueter moed' o' benighhe te
 werde mit armoede en droe
 fenisse. op dat du in gheueech
 like dinghe wondeste ſchent
 ke. waer om dat ſweert die
 rouwe wy van dinnre moed'
 en waer va dat du ontfanghe

wo:ste in hare lichē. gheluyt
alē vā di nre en steyde dat
trine dinnre passie o goede ihu
du wo:ste ghepassit in al die
tijt dinnre lenenē. In alle dinen
werke en in al dnu heilighe le
de dinnre godlike lichaemē. **Vande**
ghebenediden leden ons here ihu xpi
O hebūdyt si o goede ihu alle dij
ledē om un arme sūda se seer sta
delic ghepmicht. wāt du waerste
indē eerste ghepassit indē voeten
met alle nūt naghelē indē crin
te. mer mit veel moeynisse dē
wegher indē loep dinnre ghe
trinste lenē mit veel arbeitē
in predikē. en sond'linghe in die
vterste passie doe du vande iode
gherelcent wo:ste alē een k' val

Gray Scale

dā mē mede spot en werpt. wāt
 si mit di te sūme spuelde senden
 de di vande ene totte anderē mit
 scande vūllt mit bandē ghebon
 de. wāt aumē sende di tot ray
 phan. en rayphar tot pylar. en
 pylar tot heroder. en heroder
 sende di wed' bespot tot pylar
 en pylar vzoht v vo' dat volck
 ghegheselt en mit doerne ghe
 troent. mit ghederhte en bespo
 ghe aensicht. **O**mbelaghe mit
 enen rode cledē alē een arm v
 sinet mēsche in een spueghel der
 spore bone alle dē ghenē die
 ve ind' eerde warē en seide. **D**iet
 hi' een mēsche. **W**eeft ghegr
 net goediere. **H**e iijē xpe vol van
 gracie en verlicht. **I**c mit vō wt

O Kerchte voete der heilighen
wegher mine heren ihu xpi die on
nere voertganc diere mine de
na comelinge die voetscheppe
alre dierichde acht ghelaten
hebeste. die oet mit eynde dimer
lenen aend galghe der cruce
ghenaghelt wiste. Ic aenbede v
eerlic en cisse vneerstelt en
bidde dat du mi wilste vghene
al dat ic staende of gaende mis
daen heb. Woeft ghegruet

O Bronne bene en kuyne onse
heren ihu xpi die dicke inde ghe
bede op die blote eerde ghebo
ghe en ghepoert en ghelegken
hebeste. en sondlinge el daghe
en nachte ind enich dwoestine
en in die vterste passie swaer
like ghespielt ware. Ic aen

bede v oetmoedelic en misse v
 vintlike en bidde dat mi ghe
 nadelic vghene werde. Hoe dit
 ke dat ic truerich inde godliken
 dienst gheueest heb. **G**ueest
O Goedheren ihu die ledē **iii**
 d'gheboerte di in onre standelic
 sijn die ware di in dijnre besnydinge
 ghe seer gheuout. wat ic esalighe
 sunder vs' mijsunde dijnre rethri
 dich' niet volde en mochte. da'
 om quacinst mitre hulpe mit
 dijnre gunte. En hebste al heel
 ja onvloedelike betrielt dat ic
 schuldich war. En ganeeste mijsie
 le een reyn makende medem
 oimre die bitter besnydenisse
 dijnre vleyscher. Da' om se bidde
 ic v goede ihu mijs d'reynich
 dat di mi vghener oimre die
 besnydenisse dijnre vleyscher en

dijne goednere verlijcht. al dat ic
in daen heb o'mme de brant d'
d'huus. **W**eer ghegruet **v**

Goede ihu dijn byneste ledē die
tort' spise diene die sij ditz ghe
pyncht mit sterpe hongher. **E**n
ind' vterst' passie narte alre bit
terste drant der edere mit ghe
meghet vā die vwoede wreeth
d' iode ghescreutet och wat pijn
war di dat vā he alsullre drant te
ontfanghe in dine doest. **D**ie du
ind' woeste spise mit dat he
melsche braet dat suetich aller
smactē in he hadde. **E**n die du
oet so veel weldade bewese ind'
ste. soud' nuwel die o'dantbaerh
d' bofer mensche war di veel bit
tere dā die bitt' drant der edere
en d' galle. **D**ā om bidde ic v **v**

298
Ihū een fonteyn d' godh dat du mi
vghenen wulste wat ic mitte sin
ke misdaen heb ommet die bitter
drant die du in die vanght der
dootē en in dūne kimerlike do:st
ghesentzet wort. **E**n du die riep
ste inde cruce in do:st. op dat du
onre te belēne woulste ghenē d
du vryghestet haddeste alle vnt
nich die di vdoelde en dūn leuen
onthoude mochte. **A**l om so bidde
ic v ofneet ic dattu mi sundighe me
sche droghe makeste vā alre sonde
lik begheerte en mīne eniche ghe
scapē dinghe en doet mi alleen
in di do:ste mit grot begheerten.
Weeft
O Heilighe en **vi**
obenleete bint mīne Ihen ihū xpī
die die maechdelike sael marie
ghedraghe en ghevoedet heuet

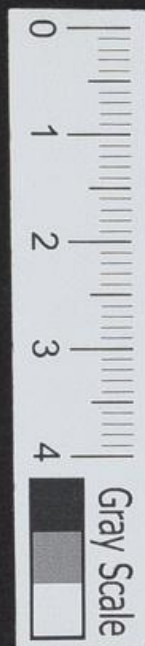

die dicke ghepynit waerste mit
sterker spisen als mit droghen
en dorren broede wat vo' drant
die gheen smet en hadde en in
die vterste passie mit veel slage
wzedelike gheslaghe worsten
It nebede di eerweerdiche. en
russe di mit medelide biddede
datter in vghene werde hoe
dicke dat it te schynondich ghe
weest heb myn lichaem te voede mit
eten of drincke bone dat die
moet enghede **W**weest **vij**

O wturore myn dijn ledē die dz
lene onthoude als dat herte en
dat hol vā dinnre borste ware
seer ghepynit om veel sucten en
kermē dattu nē wienste o onse
slicht **O** alre heilichste borst myn
ghebūdidē myn. een rāner d' vād

209
 ick wylt en der scone d' gracie
 inblasende in dat aensicht d'
 creature die ademt tott d' de
 leuens. Ic aenbede di vinnich
 en cruse di begheerlic. die oet
 ind' lest' passien beroeft wi
 se v. ind' ademt tott d' de leue
Biddede dat in mi ghereynicht
 moet werde wat ic misdie
 heb mit enighen o'sunere ghe
 dachtē en begheerte d' eeren
 en d' hoerich. En ghif mi van
 deser vzen voert aē te sterue
 al dat in deser werelt is en
 te minne v'smaet en met ghe
 acht te werde om di. **Q**ueest
O alre luydsamichste ring **viii**
 ghe mine hien mi xpi dat be
 reit ware te d'aghe dat hout
 der leuens en die last mine

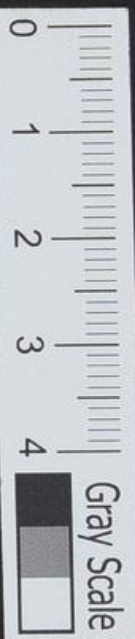

sinde sond' wed' segghē en leet
die sware slaghe d' gheselen
It aenbede di ymichlic en tussē
di mynlic **B**iddende datter
mi v'ghene werde hoe d'itke it
shyd'familike enghe swaerht
ontfanghē heb. die mi vā v'ne
comende ware **E**n nu doet mi
eygoede ihu also te d'aghe dat
crinne d'penitēcie en mijs'p'fē
sē dat it inde daghe der der
dele sūmme di minne richt' ont
gāe mach die sentēcie d' ewig
v'doemnisse **A**me **W**eest ghe
Oerweerdighe syde **W**
mijs' hēu ihu xpi in wellke blē
ket die wonde d' godhik' minen
seer wylt doerboert It aenbe
de di sond'linghe en tussē di wt

wt alre minre herten ziddede dat
 mi ghenade werde vleent en
 vghene hoe dichte ic die suster
 like mine ghequertset heb. en
 vcont bin vand' hemelsch mine
 och goede ihu ic bidde di dat
 mi adem in die vze minre doot
 in gae in die wide wonde diere
 syde op dat die wrede leue
 die niet en neyne. mer si moet
 altoec bi di blive **W**zeest ghe 2

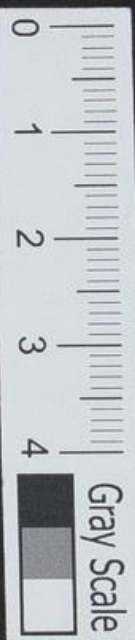
O alre heilichste han
 de pünne dat heilighe riste
 ghesont makeste die sieke. en
 niet en voverdichte te roe
 re die malactse mēsche Die
 oet mit eynde wredelit aen
 dat armre ghenagelt waren

It aenbede v. en cusse v trou
welc. **B**iddende dat mi ver
ghene werde wat ic mit on
behoerlike werke of tasten
of enigher ander synlichit
misdaen heb. **E**n **o** goedere
tierē Ihu die om mi ghebon
den wouste werde vande
hande der bofer menschen
It bidde ontbint die banden
ouwer sūde. en beanniet
mi also mitte bande dijner
mīne dat alle die lede mīne
lichame en alle die crachte
mīne siele mīnmermeer ont
bonde en werde tot enighē
dinghe te doen die dīne wil
le te doe sōnne sij. **O** veest
O blentrede en magh **xi**

hals nūg hēn ihu xpi dicke mit
 hough' en mit doest dūne gheni
 lzet met curiose lit v'snert. noch
 wt gherectzet. mer mit oetmoe
 digh' reuerēcie mā en ioseph tot
 suode werke altoer onddanich
 gheueest. dat oet in die leste pūf
 sie seer butelē wert gheslaghe
 en inde cruce wtgherecthet en
 als een hanghede hoeft onghē
 cōmet. Ic aenbede di oetmoe
 dit. en rīsse di mynlike biddede
 dat du mi v'gheue werde dat ic
 mit eynghe curiose of toinghe
 van buten heb mi die **I** weest
O alre suetste mont nūg **xpi**
 hēn xpi doer welke on
 wt ghestort n' die leer d'salich.
 die ten leste ghepūnt wert mit
 ene stuchende rīsse der v'ande
 en mitten bittere dranc der edine

en d'galle v bittert. Ic aenbede
di mit weerdich. In tussche di
goedmer lit. biddende dat mi
vghene werde want ic mit
swighe ghrof mit spreke ghe
sindicht heb. als mit lieghe
acht spreke unnermerne v
metelich ydelich heymelich o: del
en veel and' dinghe da' ic mi
in ontgaen hebbe. **Twesst xiii**
O edel aensicht myn' heren ihu
xpi vol vriendelich. erwuer
dicht. dat die hemel vullket
mit vromde. en die werelt mit
sinne souden vblit wert wre
delike gheslaghe mit ioden
konde. en vul ghemalzet mit
die dreyenich' haren spele pe
tele hare vnlre lippe. scande
lic bedert. en on al ghenen
herde kennebat slaghe. Ic aen

de en ghetromve knechte die ste
me der vrolich vdiene moeten
te hoze en gheset te werde bone
alle die goede in di bliscap vloft
en vze gha ghenalzet va dz sterpe
woert alre gact van in werck
man der boesht **Q**weest gheg
O alre claerste oghe mine **xxv**
hen ihu xpi. reyn va alre quade
begheerten die vduistert ware
inde cruce doe die doot aenstne
war. wt welken da dat dat in
ter d' tranen dicke ghenloeyt he
ut ic aenbede v hertelich en ghes
se v suetelich **W**iddede dat in v
latenisse gheghene werde van
alle vletke der sinde die ic mit
sindelike ghesichte ghetrege heb
O godlike hoeft **xxvi** **Q**weest
mine hen ihu xpi welck die en
ghele ontfie dat mit sterpe doer
ue ghetroent war en mitte sla

243
ghe der niete seer gheslaghen
war. en tot die tederh^t der
breyne doerboert war also
vloeyde oinvloedelic on den
hale d' die gh'oghe en wange
en dyn stonc aensicht leyt
makende en bloedich. It aen
bede v mit alle enghe en crach te
ten en boue al se ruisse it die
v heilighē wondē. **B**iddede oet
moedelit dat du mi ontbryde
vā alle droefst d' sinde en mi
wilste telle ond' die myneste
lede in ver wtroere. **I**he der
moegheut die mitte moerde
inere gherekent waerste **wer**
Ie bidde di he ihu xpi **ghebet**
deer dyn heilighē wondē die
du ontfinghe hebste om onse
salichit inden cruce wt welke
vloeyde dat duerbaer bloet
da' wi mede vloest sijn wondē

de min hē sūndighē siele dā du
om ghestorue biste mit vuer
ghe en crachtinghe scrute dijre
minne op dit min siel segge
mach Ic bin ghevout mit dijre
hefte also dat vā die wonden
dijne minne vloeyē maghen
die tranē dach en nacht rinen
O alre ghetrouweste **ghebet**
minne minne siele aē siet nu
die begheerte minne herten
want di benelie ic in ghehee
lic In di drucke ic in volcomē
lic En in dine bēsuete bēnesten
ghene ic in alre myel en offer
in in dine ewighe loue in tijt
en in ewich **ohē** wilt nu ven
ghe mit di **ame** **Een ghebet**
O almachtighe ewich god die
dā biste een diep afgrout min

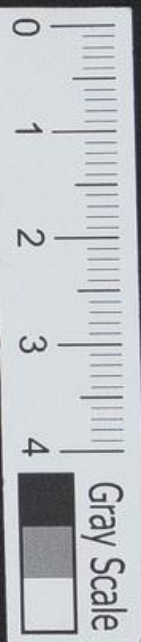
214
re begheerte en een tracht mijne
moegheit alle mijn preste griete
di mit ene lictelike begheere mijne
siel. En it obiede di also veel
griete als louet in inde bome
als sterre in aende hemel en
als sande in aende oener d'zee
en also veel louet mit oghe
metere daurbalt als menighe
vuerighe begheerte in inde he
mel en in d' eerde amen. **G**omijn
ziel sichten die wandighe dijne
benedegonne hoe hi he hadde hoe
oetmoedich en sachtmoedich
en goednere in war. En hoe hi
ghint mit ene vuerighe bedur
te hten dat beuene war mit
onmetelike wdē en wee. en
met vlicht en wert in deser tyt
En hi en plach der weenant

te claghē en hi strechte hem
dichte opter eerde alē in al
leen wā en seide o hemel
sche vad' hoe langhe sal ic v
kunt in deser grot' banghich
wese se binnert seit och die
sond' langhe moeghent' die
wonde sterne op dat wi
foude lenē in wonde ellen
dich wese op dat wi foude
come totten vad' lande en
od' die vworpeste werken
henet hi hē verborghē op dz
in onse sette foude bone alle
sin werke **g** se augustij seit
Die meeste vronde die die
heilighe hebbe sullē inde ewi
ghe lenē dat sal wese vād'
passie onse hē ihu xpi en
soud' langhe in sine heilighe
vnt wonde want si ghenen

een grote clærh^t on alde hemel
 wint waert dat dusent sonen in
 een v^gade ware dat waⁿ een
 dunst^t macht te ghelike d' clærh^t
 d' woude xpi en boue al dese
 clærh^t. so ghenet die woude sijn
 re heiligh^e sⁱde een son^d lⁱnghe
 clær sⁱhⁿ on al den hemel want
 daⁿ sijn on^r die sacramente d' heiligh^e
 kerke wtghenloet. Dit is dat
 bat d' mⁱn^ed' siele daⁿ si daghelic
 in te bade gaet en in dese bade
 werde si suetelic ontslaep en
 daⁿ in v^usmelt si vaⁿ mⁱn^e al^s si
 ne merket sijn groeth^e an die ne
 derh^t die in om hare wil ne ghe
 nome heeft. **I**tem die heiligh^e
 die dat aensichte godv^e beston
 wen an keerde hem daⁿ een

o ghewilt mer of om alle dat son
ne en maen beschnie mochte **Q**en
se heer seide eenre tot mechteld
Do wie so seer bedroeft wert
dat he duntket dat hi heuer
wonde sterne dan hi die droefh
liden woude. also menichwerf
alre hi in die swaerh^t offert. en
opset voert daer in te wille bli
uen. also dicke sal ic die offer
hande ontfanghe alre of hi vo
in ghepassit waer

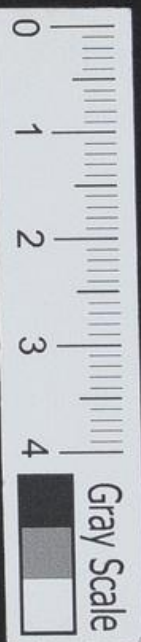

216
**een suuerlic cranchen vanden heiligen
sacrament y zue maria gracia**

O god gruet v maria Du biste die scandzaed
st' d' heiligher berbe die altoes wtuloeyde
biste mit drie ribe milde gawe Begawe mi lude
mit dier seluer gawe die du ontfengeste doe die al
mogende god sine eengeboren soen seynde in dine
maechdeliken ^{lichom} aen te nemē menschelike noetuer

O god gruet v maria Du biste een comerlinghe
des on conuersten conincs verblint v mit mi want ic
heb lude v heere bynt ontfangē met alleē in dat
hous myns herte mer oec in die inderste camer
myne siele want die ghemynde brudegō coemt
gheeru in die camer d' siele die mit rosen en milde
hē best gestroeyt is dat is mit ghehoechnisse syn
re passie en oer sinre verrisemisse

O god gruet v mā du biste een helma behoer
des ousten conincs schencket ons lude wt fulu
re nacpe der puerheit den edele siete wim der
gracen der geesteliker troestinge getappet wtte
kehe duns ionkerlike lichaems verleent ons

onsen heyl ~~in~~ ~~epi~~ outfangē moete
dat wi mit dine gebede mit puerre herten
en lichaem moete **me maria**

God gruet v maria du biste een edel wingers
ranche du hebste ons die suete drinke voert
gebracht wt welken ons bloets ~~xpi~~ geconie
is den edelē rode wij des bloets xpi getoppet
wter side d'wonde xpi die du ons geschenket
hebste wt milde nappē d'ougaender minne xpi

God gruet v maria edel balsam bloem
schenket ons lude wttē saphiere nap des
geloue den edelē geuide wij der godheit in
melt mitter aengenomenre menscheit **S**hif
ons mit ontrouwelachtighe geloue dat weer
de sacrament des lichaems en des bloets xpi
te ontfanghen **me maria**

God gruet v **ma** du biste een middelaer
ster tusschē god en den mensche vinnits di
seynde ic lude inden scoet des vaders dat coste
like pant als die siel xpi die ic lude ont
fangē heb op dat mi oinnits deser offerhan
de verghene **v** werde so wat ic tegē di en dine
soen misdaē hebbe **me maria**

God gnet v ma Du biste een mynster
 een diensche d' menschen ouermits di moet
 in hude aen gedient ~~in~~ werde die spise d' engelen
 dat is onse heer ~~ihc~~ xps want gheen danc
 mach mach die ziel versade da da god alleen

God gnet v ma Du biste een stercheit der
 cranche ouermits di moeten die crachten
 mynre ziele gestorbet werde dat hemelsche
~~bloet~~ soet saldslike te ontfange op dat ic mit
 mynen lieue ^{heer} hude onder den scheem des goet
 boens gerust heb vande assche gebachte boeke
 gestorbet wandere moet totte berge gods
 ozeb dat is totten hemel **alle maria**

God gnet v maria Du biste een moeder
 der goedticheit staet voer mi en verdint
 mi voer den aensich der godliker mogent
 heit want ic snode creatuer hude gheset heb
 be tot des conincs tafel en bin gespsiet mitte
 olve lecherst en coninclicher spisen **alle**

God gnet v ma Du biste een bruut des
 ouerste conincs in wies iontfertike sloep

camer die brinlochte des ewigē soen gods
gemaket is **ye** bidde bewaert in mi dē tru
welsat die vrucht dymre iontfelicheit
die ic hude vecht als een rinch der onthinger
trouwē van minne brudegom ontfangē hebbe

God gruet v **ma** dubiste **Aue maria**
onse enige hope naest goede nu neemt groet
gewont in mynre sielē **du** biste dat eygen
hunc myns herten en die helfte mynre sielē
dubiste myn leuē vā bymē ende die vroech
de myns geestes daer om **O** suete moeder
verblift mit mi want ic bin hude vā vrolic
ghemaket in **dine** dums soens warschap dat
in den armē en den ellendige bereit heeft
in sinne sueticheit **auemaria**

God gruet v **ma** dubiste een toeilaet
der sondiger mensche **ye** bidde di gheueerdige
du voer mi te biddē dat so wat ic mi ontfan
gemisse des weerdigē sacraments ver sinne
lic of onwetende of bi beval mi iontynē heb

be dat dat ouermits dñe gebede mi ontfer
melike vghenē moet weiden **ave maria**

God gruet v **ma** Du biste een conuincie
der hemelē die den almachtighē ewigē god den
schepper alre creaturē die geseynt is totten scoet
des vaders in dñi ioncfrouwelike **ky** buy
ste reyne lichaem ontfangē hebste wder mede
ic hude bider gracie gods gespriset bin

God gruet v **ma** Du biste een vrouwe doer
wie die engelē mit mynlike anet voer beuē
en altoes tot dñe dienst bereit stāe Ghebiet
dñe diener den hemelsche geesten dat si mi
bepaie daer si hē dat haer hē gheherbercht is

God gruet v **ma** Du biste een middellkerst
tussche god en den mensche die ons vsoeste mit
god den vader ouermits deser alre costeliker
offerhande dyne eens gheborē soens die ic hude
tot dyne eeren en tot myne zielē salicheit ont
fangen hebbe **ave maria** **V**

God gruet v **ma** Du biste een licht d'gelo
uiger of doet die wolke d'dunster nissen der

Die die oude d' myne

sonde die tussche dine sone en mi is eff verlicht
mi. **O** suete moeder mitter waerachtigher sonde
der verstandelheit op dat ic bekene mach die wa-
heit des heilighen sacraments want het gaet boue
alle natuerlike reden **me maria**

God gruet v ma Du biste een indie der godheit
een scoolper doechde en der wijsheit **een reynare**
der goedertierelheit en myemāt en is die he van
der hetten dymre myne den sint d' godheit de spie-
gel der ewichheit en dat eepel alre puerheit in
dine heiligen lichaem ontfange hebste **me ma**

God gruet v ma Du biste een kinde weeldine
der heiliger drienvoudicheit verblijt v mit mi
want ic heb hude alre lieue gast ontfange in myn
huus die een suete vmakinge is **me** mynre ziele
myn salichmaker myn vloesser myn hoep myn
troest myn stercheit myn eer en myn glorie **me**

God gruet v ma Du biste een troest d' droening
die myn ziele hude ghesont gemaket heeft en vrolic
om dese sonderlinge gracie die ic hude ontfangen

lieb als dat vleysch en dat bloet dyns lieue brudes
dat ic hinde ontfangē hebbe tot enē sonderlingen
volges mynne zielen **Aue maria**

God griet v mā Du biste een trysoer der heiligher
driehondich in welkē dat hemelsche broet in
ghelēgen heeft daer die engelē of gespiet werde
Daer die apostelē of gesadet werden Daer die mar
telarē of gesterket werde Daer die cōfessoren
of gerveidet werde Daer die maechdē of gewoe
det werden En daer alle die hemelsche burgers of
verblidet werden **Aue maria pater noster Aue**

God griet v mā Du biste een leydester totte
rike der hemelē en en laet mi niet achter O suete
moeder dyn diēresche mer laet mi ouermits
stercheit deser spisen alle dē tyt myns leuens
waderē totten ahē hogeste berge der ewigher
gloriē die bereit is alle den ghenē dyē dyns soes
lichaem weerdiche ontfangen **Aue maria**

God griet v mā Du biste een salicheit der ghelē
re die di aen roepē toemt daer om mynne on
volcomenheit te hulpe O suete moeder en vūille
myn onsalige gebreke en make myn armoede

ryck ouermits die cricht des weerdē sacramēts
daer wonderlike doechden wt geworcht werden

God griet v mā du biste een hant d'geenre
die schijpbrolich gewordē syn daer om ofuete
moeder reynige mi vā alre onreynicheit des
bestes en der nature. **B**egane mi mit alreheichdē
en doechde op dat ic ouermits d'ynre hulpe en
crachten des leuendē makēdē broedes genake
mogē dē ouer des ewigē leuē. **Aue maria**

God griet v mā du biste een crasse der heilichat
daer dat heilich der heilgē in gelegē heeft dat hude
na in d'ynre tegenwoordicheit den vnder voerleuē
de en dode gheoffert wort. **Aue maria**

God griet mā du biste dat paradys d'weeldē
in welkē geplant geweest heeft dat hout des leuē
ons herē die ic hude vider gracie gods ontfangen
hebbe ic bidde vrouwe verdriue wt mi daer ic dine
soē en di mi misaget hebbe. **S**in ser daer vō. **D**at para
dys mynre siele een cherubim dat is eē opghenen
bēnisse op dat ic vstaē mach wat salicheidē en vrucht
tē mīdē sacraments gelegē is. **V**

God griet v mā du biste een ongebreckelike
fonteyn of wasschende die vleecken mynre sonden

en en laet die oghen met quikhē verdroghē vād
 denotē die hude mē bloeder xpi gervasschē syn

God grue v mā du biste een cammer d'ontfer
 herticheit en en laet dyn lieue kynt niet ghedendē
 O suete moeder mynre onder boesheit die mi hude
 inden mder ontfangemisse des weerde saligmēts
 dyns lieue kyndes vgeue syn **Aue maria**

God gruet v mā du biste ghehe der dāgen niet so
 noder daelde dat hemelsche broet i hē hebbēde alle ge
 noechlicheit en sueticheit des smakes hier om O suete
 moeder lewaert mi vā allē gheingē onpuere en
 murmurēde gedachten op dat ic aldus groter
 sueticheit niet en en derue **Aue maria**

God gruet v mā du biste die gheperde archaen
 welkē beslotē gerveest heeft die ēmer der menschei
 ber naturen mitte hemelsche broede O godliker
 naturen mitte lichaē xpi tghelēghē heuet **Aue maria**

God gruet v mā du biste een besorchster der
 armer verblit v mit mi wes dancker mit mi
 want myn genuynde brudegom heuet mi hude
 geleit mi syn wimkele en heket mi te druckē
 gēue vādē sterbē gecruide mī sijnre mynē hi heuet
 mi hude genodet mī gruenre wepē sijnre godliē

en menscheiker naturen p. 2 pat' n' aue

God gruet u mā du biste een moeder d' heijst
heit. verblift u mit mi ~~van~~ wāt ic hebbe hūdē mit
minē meyster tottē ~~an~~ anoutmael gesetē en
heb vande gebradē paeschlām en vādē d' gheste
broede ghege^{ten} In heuet my hūdē late rusten
op syn borst en op syn gewonde harte

God gruet u mā du biste die soetmondighe
martha wes mit mi danckbaer want ic heb hu
den ^{den} olt milde weert ontfanghe in myn huus
die in syn vleische ghege^{ten} heuet in een spise en
syn bloet in een dranch En inde hemel staet hi mit
opgelokē armē om die ouerbloedighe mildich
syns hertē te bewisen en ~~tonēde~~ hē een suet en
genoechlic weert en schencket ons ~~wtter~~ ~~edele~~
edele godwit also veel als een yegelic bere
mach en weerdich is te ontfangen

God gruet u mā du biste dat stercke wnf
dat ons vādē wisen salomon belonet is die ons
een sterker hulper hebste voert gebrocht die in
bi wil staē in d' tribulaciē daer om wil ic vast
clenē aē dūe ghenyde ihu in dē edelē seghewecht

en sien hem oen mit mynende herte hoe mi
de dat hi syn herte ondae heuet als een ope
poerte op dat hi soude wesen een suet genoeth
lic inganc alle mynenden herte **Aue maria**

God gruet v **ma** du biste een middelaer
ster tussche god en den mensche verblift v
mit mi ~~van~~ want ic heb hude ontfange my
wt icore lief en myne vzedemaker sueteh
ken in myne armie beslotē en hi heuet mi
mit hē veremicht mit enē suetē russen

God gruet v **ma** du biste een pryel van
bloemie wt welcke die ~~aan~~ edel s balsam bloe
voert gecome is in welcke is in ewelike ver
vroechde sel **O** genoeghlike tegenwoordichat
die alre scoester bloemie die daer is roet en mit
wt wieg herte daer is also vol myne als die
hemel is vol glorien **Aue maria**

God gruet v **ma** du biste een salac der
onsahger. Siche staet hier voer dy di naket
en arm in gracie en barmherticheit beske
rede vsade dyn hongerrighe en behoefte
scapbyn en en laet niet dwalen mer ont
stet myn liden mitten vuere dynre moeten

op dat ic die myne saligmaker hnde ontfā
ghē heb mitter alre meester begeerte en smich
ontsteken moet werde **Wie maria**

God gruet v mā Du biste die tempel gods
daer die alre costelike offerhande in ghele
ghē heuet 4c offer di hnde die alre uuerichste
begeerte die een goddienslich hert begripe
mach en alst dat ic onweerdich dē benēde
god dien die engelē en gelsche hoeheit
bi staet te ontfanghē **Ro**chtant hoep ic goe
dertiere moeder dattu dind soen dē vader
presenterē selte voer myn sonde en voer
die pnn die ic voer myn sonde verdient heb

God gruet v mā Du biste een voerbed
ster der stridender En wāt die bose geest son
derlinge aauwecheret den genen die hē selche
totten heilige sacrament soe vdonthert hem
suete moeder mit dynre claerheit En veriaet
hem mit dynre moghetheit en en laet hem
niet belijdele myn saldrat **Wie mā**

God gruet v mā Du biste een troest der
armer want du hebste in die gedragē dē coste
like sent daer ons v wt gecome is dat eerlike

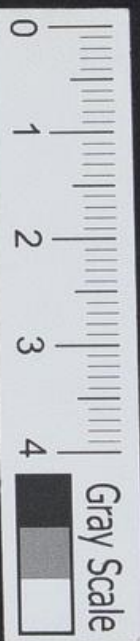

goet dat genoethlike goet en dat oerberlike goet
dat is dat weerde sacrament des lichaems xpi
ouermitte welcke in ons die gracie gods woert
geobet die becoringe geuevntbet en die begonen
doechden vermeerret **Aue ma**

God gnet v **ma** du bist een iouerlaet
der sondig mensche want du besmeekste den toer
mye rechter dan du beweegste den schuldigen
sonder tot berouwe des herten **En** opste he die
poerte des paradises **En** doeste he weder gheuen
die eerste stoel d' onnoselheit en du makeste he bequa
tot verchap des wt wette calues dat is des lich

God gnet v **ma** **pater nraue** aens xpi
v **ma** du biste een wt meester der gracie want de
onsalige en die i weder stoet syn proefstet die
vblnt syn van harte **En** di aē roepē verlichtest die
arm syn vā gracie en di aen roepē die rijk ma
bestu **En** die cranche syn in weder staē d' beco
ge die sterbestu **En** die hongereich en dorstich
syn die spifestu en lauestu mit dynre saliger vrucht

God gnet v **ma** du biste een verwinstet **Aue**
en een anet der holdiger diuine daer om o siere
moeder wi die ons lide geschiet hebben

totte weerde sacrament verdrift van ons de
quade geest der hondiēdes haets en des nits
en der ongeloue op dat wi mit puere harte en
lichae dese alre heilichste ghere ontfange moete
God gnet v ma du biste ee vrouwe d'werlt
daer om gebiede. **O** mogende vrouwe dat alle die
misse en gebede die ghesche ouer alle die werlt
in en alle din diēres te stode moete come in
ofwasschinge der sūde en den ellendige sielē in
vermyrige haere pine. **Aue maria**

God gnet v maria du biste een coningne
des hemels. **V**erblyt v mit mi. **G**ode wes mit
mi danckbaer. vader groter weldaet die mi hude
geschnit is want ic bin hude ee graf xpi se
wordē een sael des oūsten conincs en ee tēpel
des heilige ghestes die mynē vloster myen ver
lichter en mynē troester ontfange hebbē. **Aue v**
God gnet v ma du biste een blyscap d'recht
iūdiger wes mit mi danckbaer. **O** suete moeder
vander groter weldaet die mi gheschnit is
want die borst des hemelsche vaders is mi hude
ontsloten. **D**ie suete hancly adere sijn ontfpronge

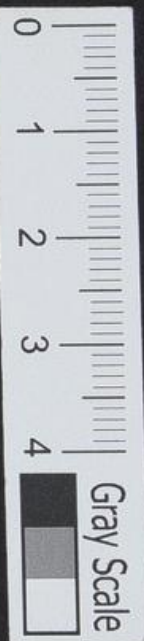

en die mynlike brudegom is mi lude vande
hemel geseint die mi gewassche heuet en ge
reynicht van myne sonde i sine bloede **2110**

God griet v **ma** Du biste een rosen gaer
de in welcke die balsam va syon is gestort en
die verweende pylgr²⁰⁰ is voertgetome tot
in in vreden habnt dat is onder die gedaete des
broets ende wyne die na synre weseheyt
is ee suike wonehe mit geglorificerde wode

God griet v **ma** Du biste een ongenacht
hamp verblit v mit mi want ic bin lude
i gegae in myns genynde hof en heb genyn
de hof en heb gepluchet va dat edel crudekin
naerdin **En** die suete melodie synre engel
scher woerden heb ic lude late lude i myne
ore **2120** heb die welruchende syden blaeme
synre oetmoediger werke gestroeyt op
my herte dier ic mi lude deelachtich ge
maket heb onernit der ontfangnisse des
werde sacraments dat ic **2130** lude gratie
gode ontfange hebbe **2140** **2150** **2160**

God griet v **ma** Du biste een ouergote

wynigheit verblift v mit mi want dyn kynt
heeft mi hude bereit dat tabernakel syns herte
op dat ic dat daer in soude woene als e coningne
in hare palaes En heeft mi vryert mit rose
en mi mit leyre synre menichoudiger glorie

God gruet v mi Du biste e glorie der heil
ge wes danckbaer mit mi want v lieue kynt
heeft mi hude ene sroep gemaket vā rose en
leyre en van ysopo dat een cleij oetmoedich en
deken is daer mi syn oetmoedige wonderige
en heilige leue bi verstaen mach **I amē**

God gruet v mi Du biste een moeder des
ewige conincs vblift v mit mi want ic heb
hude de edele princ De coninc der glorie i myn
hant geleit hi is tot mi gecome omdat hi hem
mit mi vengte wil ic hebbe in myne arm om
beuange en suetelic medichetaen my borst want
hi is dat leuen myner siele myn gemynde my
wticore Die edel die vrye wes mine wis prijs
myn herte begeert heeft dat hi en acht **amē**

Mr. 2.)

Een deuote oeffe-

ninge tot eenen pegeliken choon
der Enghelen/daer inghetoghen van
die alder heylighe drienuldicheyt/en
die seuen bloetstotingen ons lieeren
Jhesu Christi allen menschen oorbaer
lyc die ghaen willen totten heylig-
ghen Sacramente/ofc
gheghaen zijn.

Hier beghint een schoon gebet vādē
heplighen Sacramente dat sinte Am-
brosius gemaect heeft / en is seer
sonderlick goet ghelesen.

Ouerste priester en gewar-
ghe bliscshap here Iesu criste
die dy seluen offerde God dē
vader een reyn willighe ende
onbeulecte offerhande optē altaer des
crupcen om ons arm sondarē en gaest
ons v ghebenedide vleesche tē etē ende
v preciose dierbaer bloet te drinckē En
de insette dat heplich sacrament in dpe
cracht des hepligen gheest / en liet ons
achter dat gebēdide sacrament indē ge-
hoochnisse uwer marteliē wāt ghi spra-
ket selue oot tot v iongerē also dick als
ghi dit doet so doeget in mīder memo-
riē **I**c bid v lieue here o deser gehoech-
nissen weerdicheyt en om v wōderlike
liefde daer ghi ons also seer mede bemit-
di ghy ons seluē wout latē in v heplich
vleesch en bloet mettē welckē ghi bi os

A h.

blift en; **h**yt tottē eynde der werelt / tot
onsen trooste en sterckinge ic bid u om
u groote bermhertichept en liefde / dat
ghi mi leert metter gauen des heilige
geest vgebēvix lichaē te ontsaē met al
so groter minnē waerdicheit en reuerē
cie / als ic sculdich bē en v wel betaemt /
o alder soetste heere geest mi ouermits
uwer genadē oit heplich sacrament va
stelic / te gelouē / te dēckē / te sprekē en te
werckē dattet u otfackelic si en mi ooz
baerlyc. **D**epnt mi lieue here uwē heilī
gē geest die my doet verstaen die waer
heit des hepligē sacramēts / wāt het is
obegripelic te verstaē en gaet bouē alle
natuerlike redē. **M**y lieue heere om dpe
grote bermherticheit / en om die vdiēn
ste uwer lieuer moed en als lieuer hepl
ligē soe verleent midat my hert tot ald
tūt vā allē onnutte gedachtē en quade
begeertē repn en vry moet; **h**. **I**c bid u
lieue here verlost my vā alle quade aē
uechtige / en verdijft vā mi dē quadē

geest der houaerdien/ghiericheit/des
 haet en nits/ende der toornichept/en
 alderhade ogeloue sterct mi indē rech-
 ten geloof/op dat ick alle mijn viaden
 mach verwinne. **O** coninc der ioncfrou-
 we en minnaer der repnichept/odrūft
 wt mī binnēste alle quaet begeerlichz
 mettē dau uwer hemelscher liefden. **D**er
 drūft vā mi alle sake die mi ichendē mo-
 gē van v/op dat ic waerdich **en** mach o
 heplich lichaē te ocsaē mī puerder rein-
 der hertē en suuerē lichaem en met also
 groter innichz en rouwe en bitter tra-
 nē/als ick schuldich ben/ende o wel be-
 taēt. **O** met also grote innichept/ant
 ende weerdichept salmen dat heplige
Sacrament/daermen waerlick o gebe-
 nedijde vleesche etet/en dīn dperbaer
 bloet drīnt/daer dat hoochste met dat
 nederste vergadert wort wonderlic en
 de ontsprekelic. **D**aer al dat hemelscher
 heertegenwoordich is/daer ghi seluer
 here **J**esu **C**hriste priester en offer;yt

hoe mach dat eenich mensche te vollen
waerdelic ontsaen / ten si dat ghi hē alle
waerdich maect. **I**c weet d; waerlic en
geue mi sculdich dñre goedertierēheit
dat ic niet weerdich en bē te ontsaen v
heplich lichaē. Wāt ic mi met menich-
fuldige sondē beuleet weet. **D**oe bekēne
ic en geloue vā al mñre hertē / dat ghi
almachtich **G**od zñt mñn schepper en
verlosser die mi alleen moecht ghesont
makē en waerdich te ontsaen v heplich
lichaē wāt ghi van niet hemel en aer-
de ghemaect hebt / ende van sondaers
heplighe luyden alle daghe.

O here wāt ghy dit allē vmoecht so
bidde ic v dat ghi mi geest dat hemels
broet te ontsaen met sulcker innicheit en
wstortingē ter tranē / dattet v eerlic si
en misalich / vervult mñn hert met gee-
steliker blischap / en doet mñre sielē ge-
uoelende soeticheit dñre tegenwoor-
dicheit. **I**c bid v doch lieue here om die
weerdicheit ws hepligen vleesch ende

bloets daer wi dagelick mede wordē ge
 spijst inder heiligher kerck verdrijft vā
 mi al d; mi machscheide vā v en geeste
 misoort te leuē na uwē heiligē gebode
 op dat v heilich lichaem mi werde tot sa
 licheit mijnre sielē en lēf/ wāt ghi lieue
 here spraect tot uwē iongeren ten si d;
 ghi eet mijn vlees/ en drickt mijn bloet
 so en hebby geē leuēde broot dat vādē
 hemel comt daer mē ind eewicheit by
 sal leuē. **A**phemeliche broot soete smac
 mijnre sielē/ op d; ic gheuoelē mach dē
 roecke dñre soeticheit/ ghi die daer iht
 eē spijse den enghelē/ en mijn sielē alleē
 moecht leuende makē/ coēt in mī hert
 en maket rein en vri vā alle smertē der
 sondē. **A**lder schoōste en soetste broot
 geeft my dat ic geen scoōheit buyten v
 en moet soeckē noch geē soeticheit buy
 ten v en moet begeren / behoet mi bin
 nen aender sielen en buitē aēdē lichaē
 verdrijft vā mi alle mīn viāden soe d;
 ic vrolic mach comē tot v zōder eenige

hinderisse/so dat ic ewelichmach bliuen
in v/en comē daer ic v mach besouwē
vā aensicht tot aēlicht. **D**ā sal ic versaet
wordē van uwer tegēwoordicheit so dā
ic dē hōger en dōst al vergetē sal daer
mi toe wil brenghē die vād/ die sone en
die heilige geest. Amen.

Een schoon ghebet vanden heylighen Sacramente.

O Almachtige ewige god sceppe
hemelrijckente aertrijck en alder
creatuere coninc der glorie en ewige
waerheit wiē alle herten bekent sijn en
voor wien dat niet verborghen en is. **M**
arm sondige creature die niet weerdich
en bē/ ouermits groothēyt en menich
fuldicheit mynder sondē v te aenroepē
valle hier ned voor v en spreke wt rou-
we en schaemte mijns hertē **H**ere ont-
fermt mi arme sonder want ic en ben
niet waerdich mijn oogen tot v te staē
oft v kint te hetē **M**aer doet mi als eē
vā uwen minstē. **O**heere ick en bē niet

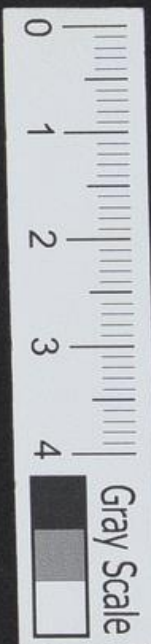
waerdich dz ghi coemt ons in m'n dach
 maer spieect een woort en maect m'n
 siel gesont. **O**ntfermhertige goedtie-
 ren here ghepenct en liet aen die grote
 cracht uwer onspreekeliker minne en
 trouwen tot ons die v neder dede dalen
 tot int diepste der ootmoedicheit in den
 maechueliken lichaem der weerdiger ma-
 ger. **M**aria om onse natuere aen te nemen
 ende mensichfuldige armoede om onse
 wil te liden. **M**aer doe den behoorliken tijt
 quam in welken ghi voor sien hadt salich te
 maken v volcs so gewerdichte ghi wt on-
 geme:eder minne eer ghi steruen wout
 v seluen onser sielen te geuen en te laten v
 heplich lichaem/ en v gebenedide dier-
 baer bloet in spijse en in dranc dat is v
 seluen al geheel inden heiligen sacrament
 Ende daerom woudp also dick als wy
 dat ontsaen/dz wijt doen souden in ge-
 denckenisse der bitter doot. Ende dz ick
 lieue here dz ick nu voor heb ende van v
 begeer bouen al dat ic na m'n kleinheis

also moet ontfāē na uwer weerdicheit
Maer o lieue here afgront der goeder
tierēheit wie vermach dat/dan ghi al-
leē die dē bosen gerecht makē moecht
en verlichtē dat verduistert is/hierom
nepch ic mi hier ned vooz v. **O**uerste
cracht der godliker mapesteit biddē te
wtē binnenste mijns hertē door v ouer-
uloedige minne/en ontfermherticheit
en door v bitter passie en gebēdhē wō-
dē die ghi om mijnē wille hebt ontfāē
en door v dierbaer bloet dz ghi om mij-
nen wille so oueruloedelic hebt wt ge-
stort/en door alle die werckē der minnē
die ghi van beginne der werelt doe ghi
dē mensche schiept mi hebt gedaē. **S**o
wilt mi vergeuē alle mijnsondē/en ver-
ciert mi met uwer gracen/op dat ic be-
quaē moet werden v te ontfangen. **E**n
vleent mi lieue here dat mi dese ontfāc-
kenis ws heiligen lichaēs en dierbarē
bloets niet en moet zyn tot mynder v-
wemenisse maer tot uwer ewiger erē

6
ēn tot mīnē sielē salicheit. **N**iet als vā
mīnre verdiēstē / mer vā uwer gena-
dē ēn groter ontfermherticheit. **W**āt
ic weet waerlic ēn belijē d; alle gheree-
scap die ic wēmachu te luttel is / ēn hier
om misrouwē te vā mi seluē als vā mī-
re misdaet ēn quaeth; so come ic tot v
betrouwēde in uwer afgrōdiger vdiē-
tē ēn in uwer ongemetender goetheit
die vouē alle mīn sondē ēn onsalicheit
gaet. **D**aerō vbljht hē mī herte / want
ghy zīt alleen die ic begere bouen alle
creatuerē. **C**oemt dā lieue here ēn ver-
eenicht mī met v op dat ic verwandelt
werde in v / ēn dat wy nēmermeer ge-
schepdē en moetē werdē / wāt sonder v
en is mī hope ēn troost noch leuē / wāt
ghy zīt alleē mī salicheit ēn toeverlaet
ēn mī alderliefstē bruidegō beger te
ontfagē. **E**n ic bidv alderliefstē here ie-
su d; ic v hudē ontfangē moet met sulc
ker minnē ēn ootmoedicheit / dat mīn
herte ēn mī sinnē vuult moetē wordē

met dieriger minnē en met rechter oec
moedicheit. En vlicht mij verstant en
verbernet mijnē wille mi uwer soerer
minne en geest my crachten en minne
tot alle duechden en goede wercken te
volbrengken. Amen. **Th**

Een oefeninge onser ghebreken int
herte ons liefs heren Jesu Chri.

O voor der ontfanckenisse.

O myde barmhertige vader ic aen
bede v edel gloriose here hangē de
aendē cruce dat welcke gewordē was
eē wiel der grondeloser bitterheit/ doe
alle die weelicheyt daer in vergaderde
die ghi. xxx. iaer lanc in v leuen gedra-
gen hadt/ en doorwondē v gebenedide
herte vā binnē en vā buyten. En v edel
herte was verslondē int alder bitterste
dat was die doot/ en waert een gronde-
lose wiel der minnē. **O** alder barmher-
tichste here Jesu Criste hier in drage ic
met rechten toeverlaet dat bōdelkē al-
re myre sondē en verdrincse in die diep.

7
hept uwer afgrōdiger minnē en berna
hertichept. En bewijntse in die bitter
hept uwer passie/en worpt die groot
heit mīder sondē in die diepheit uwer
heplicher wondē. En die cleynhept mī
der penitencien legget in die goeth; u
wer heplicher verdienste/en in die ouer
volle en oueruloe dige verdiēstē wshēi
ligē leuens en bitterē ljdens/en der ho
ger volcomēheit alder duechdē. In die
bitter pijn ende seerige smerte/in v heil
lich bloet en duerbaer doot so offer ic v
mijn siel en lijf/ende mijn geloue/en al
dat ic oit dede met gedachtē/met woor
den en met werckē/mijn gevoelē ende
mijn begeertē/tot dat einde mijns leuē.
Ende ic bid v lieue here dat ghi metter
cracht uwer godliker minnē en weerd
ger verdienstē en der hoger volcomen
hept vervullē wilt aldat mī duechden
ontbleuen is. Op dat ick supuer comen
mach voor uwen heiligen ogen. Amen.
C Door die ontfanckenisse een oratie.

Older soetste en minlicste heer die
ic no begeer deuotelijc te ontfangen
ghi ket mijn crancheit en noot die ic lij
de in hoe grote quade onduchde dz ic
ligge/hoe dick dat ic bedroeft ben/be
swaert bekoert en besmet ben. **I**c come
tot v om verlatenisse ic bid v om troost
en hulpe ic spreke totten genen die alle
dinc weet die alle inwendige dingē opē
baer zijn/en die alle volcomelijc mach
helpē en troosten/ want ghi weet wat
goets dz ic behoeue voor alle mēscē en
hoe arm ic bē tot alle duechden. **I**c staē
voor v arm en bloot/ eyscē de gracie en
biddē de ontfermherticheit vermaect
uwē hungerigē bedelaer/ ot steket mij
couthz metten vier uwer minnē vlicht
mijn blindheyt met v tegenwoordichz
keert mi alle aertsche dingen in bitter
heit. **A**lle sware en contrarie dingen in
lijdsaemheit/alle nederste en geschapē
dingē in versmadenisse en in vergeten
heit. **R**echtet mijn herte tē hemel/ende

en laet mi niet byster lopē opter aerde
 Ghi moet mi alleen soet wesen tot indē
 ewicheyt. **W**āt ghi;yt alleē mī spijse
 en minē dranc/mī mine en mī vruēch
 de/mī soeticheit en alle mīn goet/ver
 ghift god dat ic altemale ot stekē worde
 in uwer tegēwoordicheit/en in v vwa
 dele/op dat ic met v eenē gheest worde
 ouermits die gracie der inwēdiger ver
 eeningē en versmeltinge der hēnēder
 minnē. **E**n en laet my niet vastende oft
 doure vā v gaē/mer wercket met mi ot
 fermherticheit. **W**at wonder waert oft
 ic altemael vierich worde wt v en in mī
 seluē gebrake als ghi;yt een vier altijt
 herkende nemmermeer gebrekēde/en
 supuer makende die hertē/en toerstant
 verlichtende. Amen.

Voor die ontfanckenisse des heyl
 lighen Sacraments.

Oghy soetē geest mīnre sielen/en
 alderhefste ick aenbede v niet be
 geertē mīns hertē. **E**n ic groete v wtē

binnēste mīder sielē die hīer tegēwoōt
dich sīt met so menich dusent der engel
scher si harē bedect vā onsen ogē in een
clein gedaēte des broots. **O**moetē louē
alle die ledē mīns lichaems. **O**moeten
danckē en gebēdhē alle die crachtē mī
d sielē. **E**n alle te aderē mīnd begeertē
moetē tot uwer begeerlīcker toeroēft
ontsloten ende geopent worden/ende
vontfaen metter ald vierichste begeer
tē/daer v opt creatuer in ontfīck. **O**p
dat alle mī binnenste vervult moetē
wordē vander soetichept uwer minnē
Amen. *Handwritten initials in red ink.*

O Door die ontfanckenisse een oratie.

O lieue soete milike here iesuchriste
op v grōdelose barmherticheit en
de op allen heplige verdiensten/ en in d
seluer minnen dat ghy v seluen gaect in
dē heiligen Sacrament/ so begeer ic v
nu te ontfangen en te leyden in die ca
mer mīns hertē en v dan te doē al die
eer en weer dicheit die eē puer creatuer

haren scepper doe mach/ En ic begeer
dat dese otfanckenis des heilichs sacra
mēts wesen moet tot loue der heiliger
drieuuldicheit tot verblīdige en glorie
al des hemelſcen heers/ tot vertroostin
geder ſielē indē vageuier/ tot bekeerin
ge der ſondarē/ tot ſterckinge der r. ht
uaerdiger/ tot troostige der bedroefter
en in een gheheel vergiffenisse al mīn
re ſondē/ en in vernielinge mīn ter ver
ſchpenisse/ ende tot eenen gewarigen
voorganch in alle duechden. Amen.

En gebet tot oſer lieuer vrouwen.
Ic bid v o edel Coninginne maria
worde grote vruchte daer v hert
mede vuult wert. En door die soetheyt
daer v edel ſiel mede verlicht en doorgo
ten wert/ doe ghi den ſoon des ewigen
vaders ontfinct/ dat ghi mi helpt dat ic
de gebēdide vrucht ws lichaēſ ontfan
gē moet tot ſalicheit mīnder ſielen/ op
dat ic ouermits dese otfanckenisse also
met hē veenicht moet wordē/ dat ic na

dit leue vander claerheit Gods nēmer
meer gescapde en moet worde. Amen.

Tot onsen properen enghel voor die
ontfanchenisse.

Mijn eerweerdige heilige engel
mijn lieue camerlinck ic groete v
in ez minlijc hert ons liefs Heren Iesu
Christi en in dat rein maechdelic herte
Maria/en dat hoghe godlic wesen der
heyliger dieuuldicheit **H**oochtijckē vee
buecht v indē vād; waerdelijckē verblift
v indē soō: soethijckē vuruecht v indē hei
ligē geest **I**c bid v vriecht di ghi treckē
wilt hier in mūsbrudegōs hof en groe
tē mie eerweerdic de gloriose coningī
ne des hemels mettē. ic. chorē der enge
lē/met al dē heiligē patriarchē en pro
phetē apostelē/martelarē/cōfessorē en
maechdē/en alle heiligē dat hoge god
lic wesen der heiliger dieuuldicheit en
wilt my verrijgē vā die coninginne des
hemels haer diepe ootmoedicheit haer
maechdeliker reinicheit haer vierige

minne tot een supuerlijc thoon in die
 camer mīns hertē. **E**n wilt wy vercrh-
 gē vande hepligen **A**ngelen haer wese-
 like puerheit/haer bernēre mīne/haer
 dācbaerheit/en looflijke reuerētie om
 mere te vercrien die camer mīder her-
 tē. **E**n wilt mi vercrh gē vande hepligē
 patriarchē prophetē apostelē martela-
 rē/confessoren en maechdē/en alle hep-
 ligē al haer dwechten en verdienstē me-
 te te vercriē die camer mīns hertē/als
 met rozē en lēlien/en met alderhande
 weleieckēde bloemē en crupdē. **E**n mī
 waerde heiligē die ic;ōderlinge in ere
 heb/als **S**intē Augustij/**S**intē Anne **S**intē
Barbara. 4. die wilt vriedelichnodē/di
 si comē tot mīder kerken/en helpē mi
 waerdelich en eerlich mīnen coninck
 ontfanghen. Amen.

Vā moechdi o vstāt opheffē met oot-
 moedich; in dat scoō erwich leuē daer
 god regneert met sinē lieuē engelē en
 hepligē die hē alcht louē;ōder verlaet/

B ij.

en singē/sanctus/sanctus/sāctus/En
dan gaet als eē ootmoedich mēsch bid
dē oder d; lieue geselschap clagēde uwe
noot ende die cleyne gereischap die ghi
gemaect hebt o dē almachtigē god te
ontfangē inden hepligen sacrament.

En dā spreect met vieriger begeertē
en met groter ootmoedicheit tottē eer
stē choor der engelē eē oratie seggēde.

O ghi eerwaerdige heilige engelē
Ic arme creatuere bid v ootmoe-
delich met alle den heiligen die in uwen
choor glorie otfāgē hebbē/d; ghi vā mi
nē wegē m; alle die crachtē die ghy vā
god otfāgē hebt v herē wile totter hep-
liger driemuldicheit en dē almachtigē
god vā minē wegē louē en dāckē vā al-
le den goede dat hi mi arm knode men-
sche sonder mīn verdiēste gedaē heeft
en sonderlinge d; hi mi cē redelike cre-
atuere gemaect heeft en na sinē beelde
geschapē. **D**or so bid ic v heplige geestē/
dat ghi dat rootuerwige bloet dat dat

soete kindekē **J**esus voor mi wtgestorē
 heeft doē hy besnede wert/dē hemelscē
 vader op offerē wilt voor mijn onbesne
 dē sondich leuē. **E**n bidt hē dat hi door
 dat dierbaer bloet mijn siel enlich aem
 wilt suuerē vā alle dien daer ic mijn ge
 dachtē in woordē en werckē otgaē heb
En die soete naem **J**esus mijn siel ver
 rieren wil/dat ic dat heilige sacrament
 waerdeliken ontfangen moet tot loue
 zyns goddeliken naem. **A**men.

Totten tweden choor.

O hi heylige archangelē met alle
 de heylige sielen die in uwē choor
 hebbē verdiēt te comē. **I**ch bid v d; ghē
 vā minē wegē die heilige diuuldicheit
 louen danckē en eerē wilt vader alder
 bernēster minnē daer god inder ewic
 heit in geweest heeft en ewelijc in blig
 uensal. **E**n wilt hem doch een sondlin
 ge danckbaerheit doē vādier groter mē
 nē dat hi die mēschelike natuer om mī
 nē wil aen genomē heeft in armoeden

en versmaetheit. **O**oc so bid ic v alle en-
gelē en heiligē van desen ichor dat ghi
t bange hert d' o s here had optē berch
vā **O**liuetē toe hi droeflic seide tot sinē
tōgerē **M**ijn siel is bedroeft totter doot
En ooc als die droppelē bloets die wt
sinē heiligē lichaē vloeyde vā anert des
aenstaēde ijdēs en d' volcomē ouer ge-
uē d' hi hē ouer gaf voor mi in alle ljdē
ter heiliger diuuldich; offerē en prece-
terē wilt voor alle mijn quade vstroide
ghedachten ende onnutte woorden en
quade wercken daer ich mi nadel kon-
nisse **G**ods in ontgaen heb. Amen.

Totten derden choor. **O**
O ghi heplige vinctē mi al die hei-
lige sielē die in uwe choor geset sijn
Ic bid al te samē dat ghi die heilige drie-
uuldicheit vā mijnē wegē louē en rerē
wilt voor al t goet dat hi mi en alle crea-
tuerē gedaē heeft en sonderlinge dat hi
mi hē seluē gegeuē heeft vā oueruloedi-
ger minē int heilich sacramēt. **O**oc bid

ic v heylige engelen en heilige vā desen
 choor: dat ghi theilich toorwonte lichaē
 ōs herē in dier formē als hi aēde calōne
 stōt so iāmerlic gegeesselt / en vol wōdē
 so dat n: geheels in: iū heilige lichaē en
 was / dē hemelstē vader offerē wilt voo
 alle mī verlumenis / op dat hi mī siele
 voo: dat bitter līdē: iū so spurgerē
 wīt dat ic theilich sacramēt moet otfā
 gē tot: iūnder eeren en mīnder sielē sa
 licheit. Amen. Totten vierden choor:

O hi heylige principatē met al dē
 heilige die in uwē choor: iū. Ic bid
 v dat ghi nu wilt climmē met vierger
 minnēt tot dē heiliger die u vldich: om
 die te louē en te dāckē v ā al dē goet dē
 ic otfāgē heb geestelic en tūtlic / en son
 derlingē dat die eē geboirē gods soō dē
 bitterē doot o minē wil gestornē is / en
 heeft mi verlost met: iū dierbaer bloet.

Doe so bid ic v ghi Engelē en heilige
 vā desen choor: dat ghi al die wōdē die
 ōs here ontfinc int cronē / so dat dē top

getoont wert metten purpuren cleder
 iamerlic gegeesselt/en met doornē ge
 croont/En die ioden riepē met luyder
 stemmē Crupstē crupstē doet hē wech
 wt onsen oogē. En die onrechtuaerdis
 ge sentētie der doot die hi vā Pilat? de
 finc. En wilt mi hier door vercrīgē ge
 nade en vergiffenisse vā allē onrechtē
 ordeel dat ic pe tegē mīnē eeuē mensce
 gedroech/op dat ic nu d; hepligē sacra
 ment ontfāgē moet/niet tot mīn oor
 deel / maer tot verlatenis mīre sondē
 ende tot iūnder eeren. Amen.

Totten seften choor.

O ghi heilige dominatiē met alle
 den hepligē die in uwē choor iūn
 Ic bid u dat ghi der heiliger drienuldie
 heit louē en danckē wilt vā al dē goede
 dat hi mi en alle creatuerē gedaē heeft
 En sondlinge dat hi mi tot deser weer
 diger tafelē des hepligē sacramēts ge
 nodet en vercoren heeft/des ic seer on
 weerdich bē/mer behoeftic/want mī

siel niet leuē en mach sonder dese spijse
Doe so bid ic v dat ghy der hepliger
dieuuldicheit wilt offerē/eñ prezēterē
al die bloedige voetstappē die onse lieue
here met groter bangicheit ginc. **ghe**
ladē mettē swaren cruce opten berch
van Caluariē tusscē twee moordenarē
En wilt daer dit swaer lidē dat hi lede
inwendich eñ wtwendich mach vercri
gen/dat ic die voetstappē ons liefs he
ren na moet volgen/in gehoorsaēheyt
eñ ljdtsaēheyt/eñ in alle duechden. **E**n
dat ic theilige sacramēt ontfāgē moet
tot zjnder eeren/ende tot loue des heyl
gher dieuuldicheyt. Amen.

Totten seuensten choor.

Oghy heylige troonen met al den
heplighen die in wren choor zjnt
Ic bidt v dat ghi der hepliger dieuul
dicheyt van mynen wegen louen ende
eeren wilt van al dē goede dat hi mi en
de alle creatueren gedaen heeft. **E**nde
sonderlinge dat hi mi eenen sekerē toe

ganc gegeuen heeft / tot sinen heiligen
verdienscē / om mede te betalē alle mī
schult ende pijn die ic verdient hebbe
met mīn menichfuldighen sonden.

Edoch so bidde ic u dat ghy der heyl
ger drieuldicheit offert / en preteert
dat bitter lijde dat onse lieue **V**ere leet
doen hem; ijn cleederen wt ghetoghen
wordē op den berch van Caluarn dat
al ijn wondē wederom bloedēde wor
den / en so hi sadt wtstortende ijn heyl
lich bloet met so groter smerten inden
roude snijdende wint / met also groter
vercringe / oft ijn siele vande lichaem
geschepdē soure hebben tegen die pijn
ne des crupcen / daer hi aen ghenagelt
wert / so wilt my vercringen dat ic dooe
die verdienscē van desen bitteren lijde
bereyt moet wordē dat heylige **S**acra
ment te ontfangen ter eeren gods / en
de mīnder sielen salicheyt.

A M E N.

Etten achtsten choor.

O ghi heilige cherubinnē m; al dē
hepligē die in uwē choor; i; Ic bid
v dat ghi een pegelic bp sondere gracie
geeft god om te louē vā al dat **G**od is/
als; i; n mogentheit/wijshheit/goetheit
rechtueerdich; miltchept/glorie eer en
weerdichept/en vā al dē goede dat van
god te danckē is. **O**oc so bid ic v dat ghi
dē hemelschen vader offeren en presen
terē wilt die alter costelijste vrucht die
daer drie vīe hinc leuēte aendē hogē ce
derboō des crupcē/dat is dat doorwon
de lichaē; i; n eenigē soons gespannē
optē crupce dat mē al; i; n aderen en he
nē tellē mocht/op dat hi door dese coste
like offerhāde mī sel bereyde wil/dat
ic dat heplich sacrament met vieriger
mīnen ontfanghen moet. Amen.

Totten neghensten choor.

O ghi bernende seraphinnē die al
toos voor gode staet. Ic bid v m; al
allē hepligen die in uwē choor; i; n dat
ghi voormi biddē wilt v; die liefte gods

altijt in mi vermeerderet moet werden
En dat ic dat heilich sacramēt mi rech-
 ter bernender minnē ontfangen moet
God so bid ic u dat ghi dē hemelscē va-
 der prežeterē wilt dē gront der minnē
 daer die soon **G**ods. xxxij. iaer alle zyn
 werckē in gewracht heeft / en alle zyn lē-
 den in geledē heuet om onse salicheyt
En dat hy door die grote minne mīn
 here wil berepdē / dat ic die vrucht des
 heiligen sacraments in mīnder sielen
 ontfanghen moet. Amen.

Ic bidt ootmoedelic alle hepligen.

O ghi heplige patriarchē / en pro-
 pheten. Ic bid u ootmoedelic dat
 ghi onzē lieue here voor mi wilt biddē
 dat ic dat heplighe sacrament met die-
 riger begeerten ontfanghen moet.

O ghi heplige apostelen / colōnnē der
 heiliger kerkē / wilt voor mi biddē dat
 ic dat heplich sacramēt met rechten ge-
 looue ontfanghen moet.

O ghi heplige martelarē bidt voor mi

dat ic in volherdinge der dierchdē gode
getrouwt moet bliuē tot mī doot toe. **O**
ghi cōfessorē bidt voor wi d; ic mī lich-
aem / en al mī cracht verflitē moet in
rechter penitencien en ter eeren. **Gode**
O ghi heilige maechdē bidt voor mī
dat ic niet sunder der hertē en lichaē dat
heilich Sacrament ontfangē moet en
mīn leuen epnden moet. **C**
Icē leest altit v geloue in; innichē
voor v dagelische gebrekē / eer ghi dē
grotē heer ontfant. **Daer** na denct mī
oemioedicheit dat ghi onweerdich; nē
so grotē heer te ontfangē / en segt die
wert / o lieue here ic en bē des umers
niet weerdich dat ghi coemt in mī son-
dich lichaē / maer sprecht eē woort wt v
grondelose barmherticheit en marct
mī arm siele gelont. **O** God weest mī
arm sondige mensche genadich. **O** Jhesu
Dauids soon ontfermt v mī ure.
O cracht des heiligē sacramēts ic be-
geer v te ontfangē. **O** godlike mogent

heit se bid v. **V**aderlike otfarmherticheit
heit vhoort mi o heilige geest coemt in
dz herte dat ghi geschapē hebt. **C**oēt in
die siele die ghy verlost hebt / coēt rust
no in mi. **O**p dat ic inder eewichept ru
sten mach in v. **A**men.

Van groet waerlücken inwen

O gheminden aldus.

Eest geyuet ald goetierēste
here **J**esu criste **M**ariē soon ge
noechlic en begerlic bouen alle dine
die hier coēt inden naem des herē / om
te werke mijn salich; mi; mine sonde
gen monde so nake ic v. **E**n mijn dore
herte dat bidde ic v. **E**n bid v lieue here
vereenicht my altēmael met v. **A**men.
Als ghy neder knielt om onsen lieuen

O **V**ere te ontfanghen.
Lieue heremocht ic v no also waer
delic otfāē als v pe heilich opter aerde
ot sine dat woudic geerne doe / mer ohe
ue here wāt ic vā mi seluē nzen v mach
so bid ic v dz ghi mij goede begeerte aē

wilt sien/en vergeeft my al mijn sonde
en verleet mi v godlike gratie/dat ic in
dier manieren mach ontfanghen daer
ic v alderbest mede behaghen mach.

Als dpe priester dat heplich lichaem
tot uwen monde brenget denct dit.

Dat heplige weerdighelichaem
ende dat ghebenedide dierbaer
bloet ons liefs Heren Iesu christi moet
behoeden mijn siel ende lichaem/ end
brenctse in dat ewich leuen Amen.

Ontfanger dā met ootmoedigē ge
uoelē wselfsvolichē en minliken dpe
edelē spise/en looft god m; alle neerst
hept/dat ghi daer toe geborē zijt/en be
waert v hert van verdroepde gedach
ten want die sonde v hinderen mocht.

Also geringe als ghi hem ontfangt
hebt so denct/alleen in v herte
dese woorden.

O lieue here in gedenckenisse uwer
heiligher passien en ws bitteren
doots so begeer ick v te ontfanghen in

77
behoudenisse mijnder selē ende mijns
lichaems nu ende inde vie des doots.

Als ghy heyligh Sacrament

inden mont hebt.

Here vereenicht my met uwē god
deliken loue/ende wercket in my
alle goede werckē. En blijft in sulcker
wijzen by my op dat ic ewelijck blijue
een in v. Amen.

Als ghy onsen lieue Heere in uwen
mont hebt/suldy hem breken met
heylighen ghedachten.

O here also als ghy gewont waert
aen de salomme en aendē cruiçe/
so wont mijn herte met uwer minnen
ende repnighet mi van alle dingen die
ghy niet en zyt. Amen.

Als ghi den groten here ontfangen
hebt so laet v gedachten op rijzen
tot God ende denct.

Ick gheloue dat ghi hier bi mi te
genwoordich zyt God vader/ God
soon/ God heiligen gheest. O vriende

like vader ic arme creature bidde u dat
ghi mijn memorie keeren wilt van alle
aertſche dinghen. **O** ewighe soon **G**
des ic bid u dat ghi mij verſtāt verlichtē
wilt op dat ick uwen alder liefſtē wille
mach bekennen ende volbrengnen. **O**
hepliche gheest wilt mijn ſiele ontfan-
ken met uwer vieriger minnen/op dat
ick alle ſienlycke dinghen in u mach u-
winnen. **A. N. E. A.**

Icē ghi en ſult dat heplich ſacramēt
niet lange in uwen mont houdē om me-
nigerhande periculen die daer afcomē
mochten.

Als ghi dat heplich ſacrament nut.
O Met in mijn ſiele ewich leuē ewi-
ge ſoetheit ewige ſalich; o ghi
ouerſte heilicheit o ghi blinckēde puer-
heit o godliker minnē wilt nu ingaē in
mijn ſondige ſiele en ſuuert die vleckē
mijnder ſonden op dat ghi mijn ſiele ee-
welich beſitten moet Amen.

Otter ablucien.

Older soetste iesu christe maect mi
dronckē met der ghenoechlijcker
fonteyne uwer heliger siden ende van
uwer soeter minnē op dz ic alle aertsche
dinghen mach versmaden ende dat ic v
stadelic moet aenhangē ghi die iht dat
ouerste goet Amen. *Ch V*

Dan keert v aen te sien ws herē mis
maect aēlicht en ijn doorwonde lichaē
En bpsonder die heylige vñfwondē en
dat gecroōde hooft vol bloets beronnē
Dan sult ghi biddē voor v seluē en voor
v vriendē/leuende ende doot/ende wat
ghi wilt/wāt ghi iht ihs dan machtē
gher dā op een ander tīt/Wāt hi is co
mē in v hups/en brenget v ontsprekeli
ke ghenade/daerom en verlupt v sel
uen niet.

Dan suldy uwen geminden wil
lecoem heeten. *Ch*

West willecoem mīn here mī
god mī schepper mī verlosser
en mī ewige salicheit West willecoē

Ch V

o waerde heyllich lichaem Christi Jesu
dat so onmenscheleijc gepijnt en dootwot
is / meest wellicoem o heyllich gecroon-
de hooft / bespoeghe aensicht ghebroke
ogē / bleekē mont / geboosten herte in
der bitterdoot. Weest willicoem o heili-
ge woenagelde handē en poete en woe-
stekē side mijns ghemindē behoudero
by welcke mi gegeuē is een seker hope
des ewighē leuens. Weest willicoē o
dierbaer bloet mijns herē Jesu christi /
d; so oueruloetelic wtgestort is om mī
sondige siel in te waschen vā alle smette
der sonden. Amen.

En die ontfanckenis een op offe-
ringhe.

Ich offer v o hemelsche vader uwē
minlijckē eenighē soon ind seluer
minnē also ghions ghegeuen hebt en
ic dancke en loue met uwē soon wāt hi
v ghenoechlic is ind ewicheit / voer al
v genadē die ghi mi gaet / soe offer ic v
huydē uwē gebenedide soon tot eenen

eewigen loue/voor al dat ic pe ontbleef
in dāckē/en in waerdichept/en int scēi
dē vā v ouermits die sonde. **O** lieue va-
der bescermt mi vandē quādē viant en
in die vze mīder doot roept mi tot v/en
settet my by v/ dat ic metten enghelen
v louen mach inder eewichept. Amen.

Daer na merct met wat groter dāc-
baerheit dat ghy hē schuldich zyt te lo-
uē ende te dancken vander groter min-
ne die hy v bewesen heuet ende spreekt
dit ghebet.

O almachtige **G**od m; wat groter
dācbaerh; waer ic v schuldich wil
lecoem te heeten/ maer lieue here mīn
dancbaerheit is veel te cleyn om te dāc-
kē/ dat ghyu geweerdicht hebt tot mi te
comen/ daerō soete here want ghy een
mīddelaer zyt voor uwē hemelschē vad-
er vernullen met uwer heiliger verdien-
stē daer my ontbreekt/ **D**o bid ic v lieue
heere/ al die dancbaerheit daer ghy in
tont vā dier zyt dat ghi otfangē waert

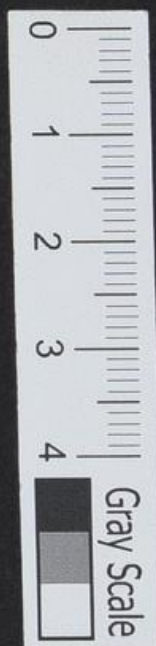
vandē heyligē geest indē supueren lich-
aem der maget **M**aria tot dat ghi uwē
gebenedijde grest gaest inden crupce/
offerē wilt voo: al mīn dancbaerheyt
die ick v schuldich ben te doen. **A**men.

In groet waerlic uwē gemindē mī-
begheerten der herten/ende segt.

West gegroet alder soetste spijse
en voedinge der quelē der sielē
I offer v dat merch mīns hertē en mīn
der sielē tot uwen ewigen loue. **E**nde
ic bidde v o alder soetste **J**esu o der min-
nen ws herten ende ooc bi dat binnēste
uwer ontfermherticheyt/ dat ghi dese
minne daer ghi mede tot mī arm sno-
te wormken comt in mī niet en laet blī-
uen soder vruchte/maer otfancet mī in
uwer gracen/ en vereniget mī so ster-
kelijc mī v/ dat mī voerspoet oft weder
spoet nē mer meer van v en verschepde
Ich oft mī nu mogelijc waer nu mīn
god en bruydegō alle vpe waerdich: te
bewijlen te v pe creatuer bewijzē mocht

te. **I**n mīn alter liefste heere ic begeer
 wten binnēste mīshertē v na te volgē
 en volcomelic in v otformt te wordē. **M**i
 seluē te hatē / en v alleē volcomelick te
 minnē / en tot geenē anderē dīngen ge
 gotē te worden. **S**iet ic val nu ned voor
 v crupce / en begeer mī m; v daer aē te
 nagelen. **E**n dat bloet mīns hertē ende
 mīns lichaēs al in uwer minnen te ver
 terē. **E**n wāt ghī om minē wil zht arm
 gewordē doē ghī rīc waert / so wīlt mī
 bloot makē vā alle minnē der creatuerē
 en aē v cleuē crīste mī here. **O** lieue he
 re v buult mī hert alsoo met wīn uwer
 minnē. dat ic recht als dronckē mī seluē
 v getē moet / ende in alle dīngē v eere te
 soeckē. **D**alder soetste **J**esu doet mī in v
 oueruloepen metten ouerclaren dīanc
 ws godlīkhē troosts / so dat mī voort aē
 geen aertsche dīngē en genoegen. **O**nt
 steert mī altemael m; v soete tegēwoor
 dich; inde begeerte der hemelscher dīn
 gē / so dat ic v alleē moet begerē / en alle

wederstoot deser werelt voor niet achtē
Mae dye ontfanchenisse een ghehet.

O Almachtighe God / want ic v nu
ontfange int heyligh Sacrament
so offer ick v mijn gheloue in uwer al
machticheit / en bid v dat ghi dat bewa
rē wilt voor alle listige becoringhe des
opants / op dat ic in mijn leuen / noch in
dye vre mijder doot vā gheenen / onge
loue verwonnē en moet worden / mer
altijt in een goet geloue leuē ende ster
uen moet. Amen. *CH CH*

O Ewighe godtelijcke wijsheit die
ons so wijslic verlost hebt vander
ewigher doot met uwer heyliger ver
diensten die ghi binnen .xxij. iaer ver
dient hebt met uwen heyligen leuē / en
bitterē ljdē / en ontsuldigē doot. Daer
in offer ic al mijn betrouwē / ende bid v
dat ic in mijn leuē oft in mijn doot van
geender cleinmoedicheit verwonnen
en moet worden. Amen. *CH CH*

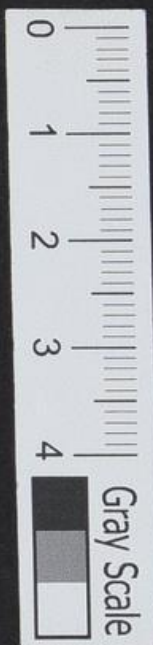
O soete Here in v bernēde minne daer

ghi ̄s in eewicheit mede gemint hebe
daer offer ic in mijn minnēde cracht/ en
bid v dat ghi m̄n siel daer in ontfunckē
wilt dat in die vre m̄nder doot m̄n siel
gepurgeert moet wordē van alle ghe-
brekē op dat mijn herte van uwer min-
nen mach breken. Amen. ¶

¶ Gaet nu mettē verdienstē alder heil-
ghen tot uwen gheminden/ ende segt.

O Alder soetste Iesu. O Alder minlic-
ste minnaer. O Alder genadichste
vader/ en eē eenvoudige blijscap mijn-
der hertē. Ic offer v nu m̄n hert/ minnē-
wil/ en m̄n crachte/ en nu met alle salig-
ge sielen na mijn vermogen v hondert
werf te louē ende te glorificerē. En val-
le nu neder voor die voetē uwer mogēt-
heit/ en bid v ootmoedelic dat ghi ouer-
mits dat gebet ende verdienstē uwer lie-
uer moeder en alle heilige engelen/ pa-
triarckē/ prophetē apostelē martelarē
confessoren/ maechdē/ en alle heiligen/
die v in dat hemelsche vaderlant louen

en glorificerē/dighi mi doch genadelike
vergeuen wilt al tgene dat ic heden in
uwē heiligē dienst lauwelic oft vsume
lic voldae heb. En geeft mi ooc een vast
opset voort aē vierichlic te staē in uwē
heiligē dienst/en in alle opuallē te louē
en te erē uwē hepligen naem. Die ewe
lic geloofc en gebenedijt is. **E**n suuer
like offerhāde tot onser lieuer vrouwē

Oerweerdige moed gods glorio
se coninginne des hemels gewel
dige vrouwe der werelt desen weerden
dienst der missen/en dese ontfanchen
des heiligē sacramēts met minē armē
snode gebeteke mi al dē gebedē en goe
de werckē die gewracht sullē wordē in
der gemeynē hepliger kerckē / offer ic
v in uwē maechdelikē moedlikē schoot
En bidt v dat ghijse bequaē wilt makē
en verenigense met uwē heiligen gebe
dē. En wiltse presenterē ooc dē thoō
der hepliger driewuldichz / in loue ende
dācbaerheit alle des goets dat mi ende

alle creatuerē wter goetheit **G**ods oyt
geulodē is / of vlieten sal tot verblindin
ghe al des hemelschen hepis / tot beke
ringe der sondaren / tot sterckinge der
rechtueerdigher / tot hulpe der geenre
daer ic in v verbonden ben voor te bid
dē sonderlinge mī ouders en vrendē /
tot troostinge der sielen indē vagewier
sonderlinghe daer ic in verbonden ben
voor te bidden. Amen.

Alder ontfanckenis ghebet.

Older soetste here **J**esu **C**hriste en
verlosser alder creatuerē / ewige
salige spijse uwer geloouiger broot der
Engelen dat in hē heeft alle soeticheyt
O leuēde adere die daer wt stortē de sūt
dē bloet der minnen in die begeerte der
ootmoediger sielen. **O** dierbaer weer
schap vervult met alder soeticheyt / die
daer voedēde sūt die sielē / **S**o wie vā v
eer / o leuēde broot / hī sal leuē inder ewic
heyt / **O** mī scepper en verlosser die mi
heden gheuoet hebt tot uwer tafelen /

eñ genadelic gelyst. **I**c bid v soete he-
re **J**esu **C**hristi d; ghi mi behoet voor al-
le lagē des boosen geest. **L**eert mi doen
uwen wil eñ geest mi waerachtige kē-
nisse van v / eñ oñ steect my in d; uwer
minnē. **I**c bid v ald' liefste here; jht
doch eē boete eñ verlatenis mñder son-
dē / mñns vleesche cranchept afnemin-
ge / vast geloue / hope eñ minne / besedt-
hept in sedē / innicheit in gebeden / eñ eē
onuerschepdē geselschap met v in deser
vereeningen. **D**o dat ic ouermits deser
hepliger oñfanchenis mach vercrighē
verlatenis al mñnder sondē / grōdighe
ootmoedicheit sachtmoedicheit eñ ooc
alle duechden. **O** lieue soete heere **J**esu
Christe / ich bid v seer ootmoedelijc om
die minne eñ weerdichept die ghi hadt
tot v alder liefste moeder / eñ tot alle lie-
ue geselschap des hemels dat ghi geuet
vrede eñ eendrachtichept der heiligher
kerckē. **K**ust eñ peys der ghemeynder
kerstēhept. **E**pia mñn alder goedertie.

renste heere ic bid v voor al die gene die
 mi oyt goet gedaē hebbē / en sonderlin
 gevoor mijn vriendē daer ic sculdich bē
 voor te biddē d; si ouermits die hulpe
 ke cracht des ald heplichstē sacramēts
 wilt helpē en stierē tot haer ewige sa-
 licheit. **O** ald soetste heere **J**esu chris-
 te ic bid v ootmoedelijc d; ghi ouermits
 die cracht des eerwaerdigē heiligē **S**a-
 cramentis alle goete mēschē wilt sterckē
 in goedē leuē alle; o darē tot v wilt kerē
 en brengē tot haer ewige salicheit. **O**
 genadige otfermhertige **H**ere ic bidte
 v ooc voor alle gelouige sielē / dat ghy
 die metter weerdiger cracht des heili-
 gen **S**acraments wilt verlostē en ont-
 bindē van alle schult ende pijnē / ende
 brenghense tottē ewigen leuē. **A**men
O lieue here ic bid v voor al mijn vriē
 den / d; ghi haer hartē vernerē wilt m; z
 uwer godliker vreesē / en behoudtse in
 dē rechtē gelooue tottē eynde haers le-
 uēs. **I**c bid v lieue here voor al die gene

die dat heyllich Sacrament hedē oft
ghen hebben oft noch ontfangen dat ic
des deelachtich moet wordē ende d'et
gheschieden moet tot uwer ewiger eere
en tot salicheyt mynder sielen. Amen.

*on schoon ghebet tot onser lie-
ver vrouwen.*
Een schoon ghebet tot onser lie-
ver vrouwen.

West ghe-
grootet o
alder heilichste
maria moeder
Gods Conin-
ghinne des he-
mels / poorte
des Paradys
vrouwe der we-
relt ghi zyt een
sonderlinge su-
uer maget gh
zyt ontfangen
sonder smette / ghi hebt Iesū ontfange
sond smette / ghi hebt gebaert dē schep

per en salichmaker der werelt in welc
 ich niet en twijfel bidt voor mi Ihesum
 uwen lieuen sone. Amen.

En ander ghebet van onser lie-
 uer vrouwen.

O alder gloriooste ende hoge conin
 ginne d barmherticheit Maria
 ich groete den genadighen tempel wa
 alder heplichste suueren lichaems / int
 welke gerust heeft Ihesus christus die
 sone gods mi here mi God ende mi
 sehepper. Ave Maria.

O alder gloriooste en looflijcke Coni-
 ghinne der otfermherticheit Maria/
 ich groet v o edel ioncfroulijck herte dz
 repn is van alle vleden der sonden.

Ave Maria.

O alder gloriooste ende hoochste conic
 ghinne der barmherticheit Maria ich
 groete v edel siele verciert met alle ge-
 naden ende duechden.

Ave Maria.

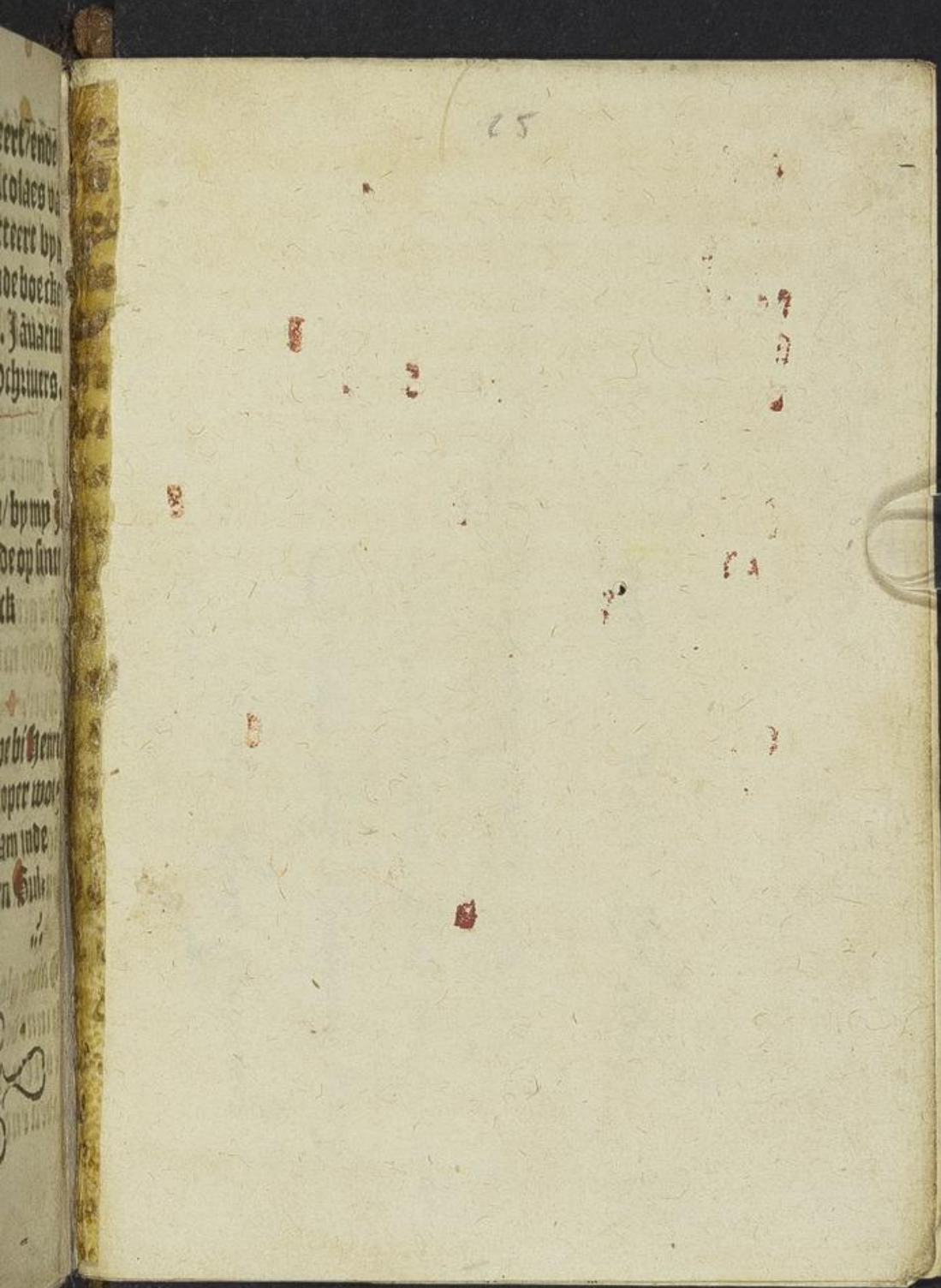

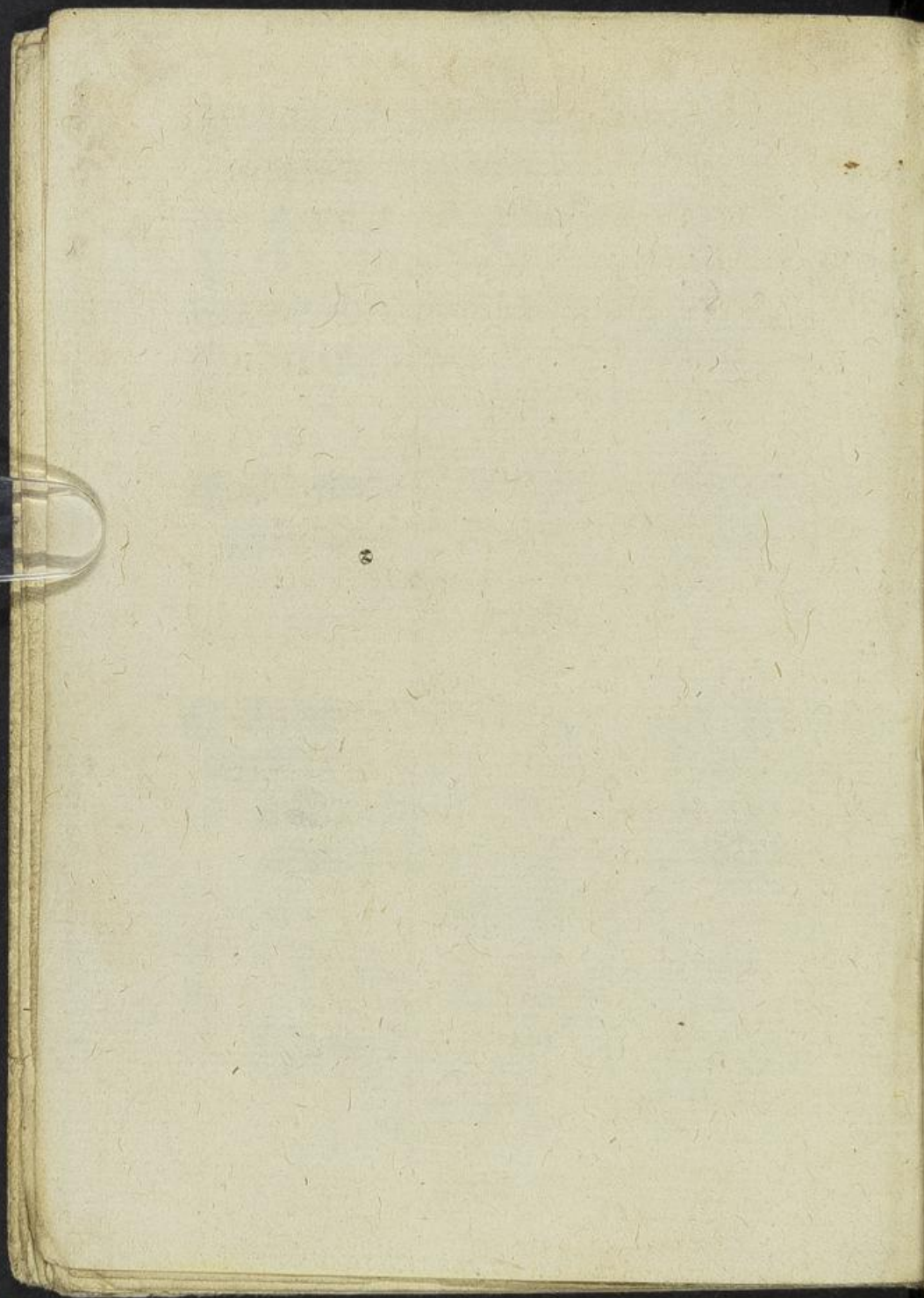
Dit boeckken is geuisteert/ende ge
approbeert by meester Nicolaes van
der Borcht/als gecommitteert by ter
H. M. totter visitatie vande boeckken.
Actum Twerecht den. viij. Januarij.
Ondertekent. **S. Schriuers.**

Ghedruicht tot Leyden/ by my **Jan**
Mathys zoon woonende op sinte
Pancraes kerck
gracht.

Ende mē vint se te roope bi **Henrich**
Kelbert zoon **Boeckhuercoper** woo
nachtich tot **Amsterdam** inde
warmoeſtraete **Inden Gulden**
den **Spel.**

Amo Domini 1699

26
Magenta van d. d.

Is haren naem Anno
Domini Lxix Deo semper
Omnia dat Dominus noster

Anno Domini 1669
Habet ergo regnum

Gray Scale

Margrita Sayd

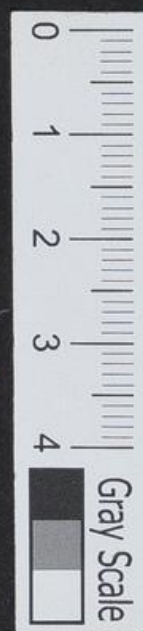
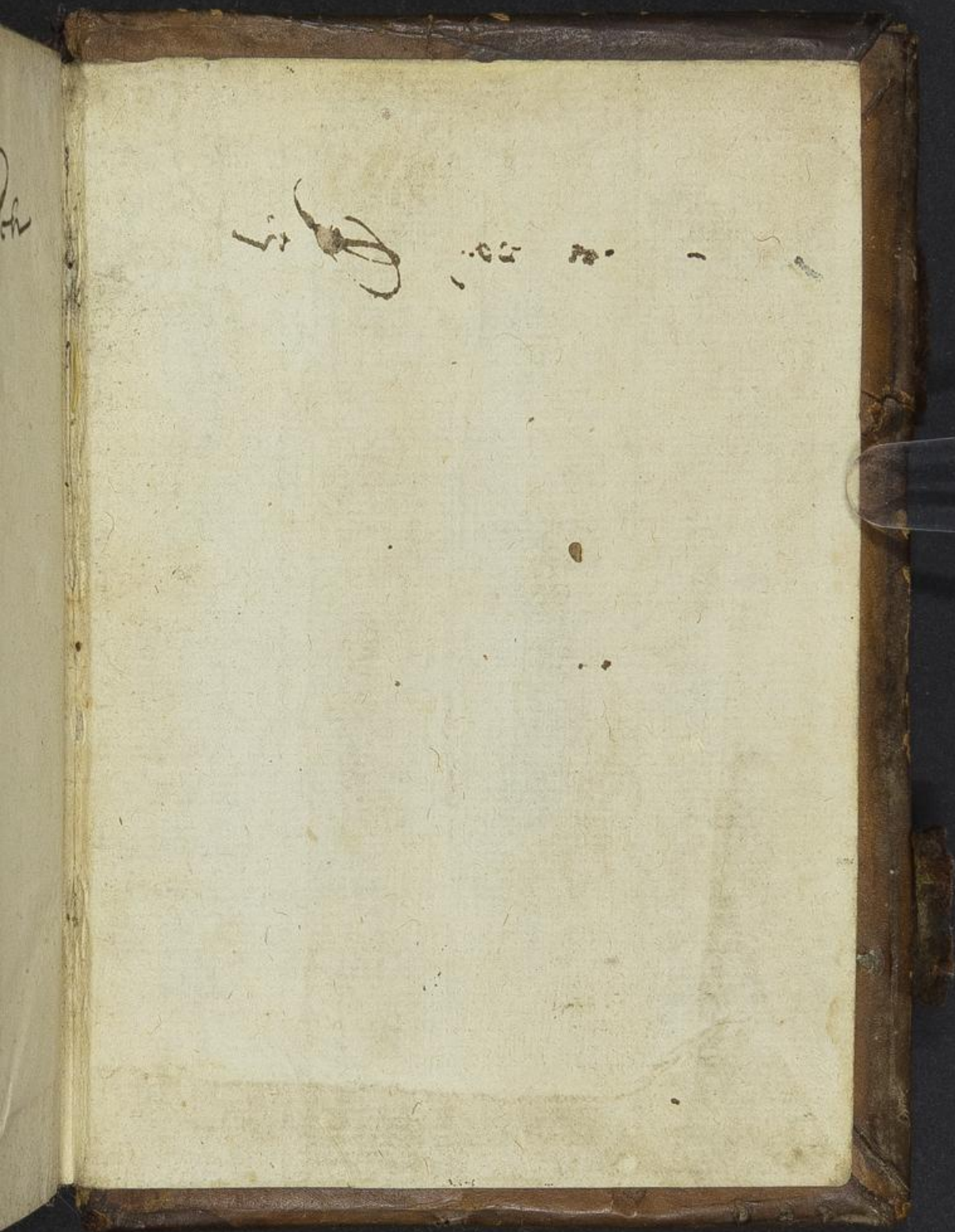
27

Handwritten text, possibly a signature or name, written in dark ink.

Maria Gay Sch

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen

Staats- und
Universitätsbibliothek Bremen